

ମରଚୋତ୍ତର

ଡକ୍ଟର ସେମ୍ବୁ କୁମାର ଦାସ

ମ ର ଶୋ ଉ ର

ଡକ୍ଟର ହେମନ୍ତ କୁମାର ଦାସ

ପଞ୍ଚସଖା ପ୍ରକାଶନ

ମରଣୋତ୍ତର

ଲେଖକ : ଡ. ବେମନ୍ତ କୁମାର ଦାସ

ପ୍ରକାଶକ : ପଦ୍ମସଖା ପ୍ରକାଶନ
ସୁଜାହାଟ, କଟକ-୧

ମୁଦ୍ରଣ : ଛନ୍ଦ୍ର ପ୍ରକାଶିନୀ
ସୁଜାହାଟ, କଟକ-୧

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ : ୧୯୯୧ ମହାବିଷୁବ ସନ୍ତତି

ମୂଲ୍ୟ : ଟ ୩୦.୦୦
(ଦିବ୍ୟ ଟଙ୍କା ମାତ୍ର)

ପ୍ରସ୍ତୁତକାରୀ, ବାବୁ ଏବଂ ମାନବବିରାଗୀ ସାହିତ୍ୟିକ

ଶ୍ରୀ ରଜତ କୁମାର କର

ମାନନୀୟେଷୁ

ଦେବକୀ କୁମାର ଦାସ

କହିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି—

‘ମରଣୋତ୍ତର’ ମୋର ଚତୁର୍ଥ ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ । ଏଥିରେ ସଂକଳିତ ସମସ୍ତ ଗଳ୍ପ ବିଭିନ୍ନ ପନ୍ଥାପନ୍ଥାରେ ପ୍ରକାଶିତ । କେବଳ ମାତ୍ର ଗଳ୍ପ ଲେଖିବା ପାଇଁ ଏହି ଗଳ୍ପ ସବୁ ଲେଖା ଯାଇନାହିଁ, ଏ ସଂକଳନ ସମ୍ପର୍କରେ ଏତିକି ମାତ୍ର ମୋର କହିବା କଥା ।

ଅଭିଜ୍ଞତା ଏବଂ ଅନୁଭୂତି ହେଉଛି ଯେକୌଣସି ଗାଳ୍ପିକଙ୍କର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସମ୍ପଦ । ଜୀବନର ଚଳପଥରେ ଆଗେଇ ଯାଉ ଯାଉ ସେ କେତେ ବିଚିତ୍ର ଜୀବନର ସ୍ଥଳ ପାଆନ୍ତି, ତେତିନି ପୁଣି କେତେ ବର୍ଣ୍ଣାନ୍ତର ଚରିତ୍ର । ସେଇମାନଙ୍କର ଜୀବନର ଶ୍ରେଣୀ ରଚନା ହୁଏ ତାଙ୍କର ମୂଳଲକ୍ଷ୍ୟ । ଯାହା ସେ ଦେଖିବେ, ସେତିକି ଲେଖିବେ । ସବୁ ଜୀବନର ଘରେ ଘରେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତା ସେଠାକାର ବାଣୀ ପାଠକ ମହଲରେ ପହଞ୍ଚାଇଦେବା କାମ୍ୟ ହୋଇପାରେ—ମାତ୍ର ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତେବେ ଯେତିକି ତାଙ୍କର ଅଭିଜ୍ଞତା, ସେତିକି ତାଙ୍କର ଉପଲବ୍ଧ ତାକୁ ହିଁ ସେ ପ୍ରକାଶ କରିବେ ସଫଳ ଭାବରେ । କଲ୍ପନାର ଭୂମିକା ଏଠାରେ ଏକାନ୍ତ ସୀମାବଦ୍ଧ ।

ଲେଖକ ପୁଣି ନିଜ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ନିମ୍ନ ଲେଖକଙ୍କ ନୈର୍ବାକିକତା ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ଚାଲିବେ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ । ଉପଲବ୍ଧର ବୃଦ୍ଧି ଯେତେ ପ୍ରସାରିତ ହେଉଥିବ, ସେତେ କଠିନ ହେବ, ତାକୁ ସମନ୍ୱିତ କରିବା । ତେବେ ସୂକ୍ଷ୍ମାକୁ ଏହା କରିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ । କେବଳ ମାତ୍ର ରଚନାର ଅଭିନବତ୍ୱ କିମ୍ବା ଦୌଡ଼ମୁଗର ଯାଦୁକର ଶକ୍ତିରେ ପାଠକକୁ ଭୁଲାଇବା ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନୁହେଁ । ବରଂ ଜୀବନ ଜିଜ୍ଞାସାର ନିମନ୍ତେ ବିଦ୍ୟୁତିକୁ ଛୁଇଁବା ହେବ ତାଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ଏହି ଜୀବନ ଜିଜ୍ଞାସାର ଗୋଟିଏ ତମକାର ଉତ୍ତର ମିଳିବ, ସେହିମେଣ୍ଟ ବା ଆବେଗ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଉତ୍ତରେ । ତେବେ ଖାଲି ସେତିକିକୁ ନେଇ କୌଣସି କାଳକ୍ରମୀ ସୂକ୍ଷ୍ମ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ମଣିଷର କଥା ତ ନିଶ୍ଚୟ କୁହାଯିବ ଏବଂ ତା’ ପୁଣି କରାଯିବ ଏକ ବିଶେଷ କଳାତ୍ମକ ଶବ୍ଦରେ । ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନ୍ତଃପୁରୁଷ ହିଁ ସମସ୍ୟାର ଜଟିଳତାର ସୂକ୍ଷ୍ମ । ବ୍ୟକ୍ତିର ଦୈନିକସତ୍ତ୍ୱ ଓ ବିବେକର ସଂକଟ ପାଠକକୁ ପହଞ୍ଚାଇଦେବ ଏକ ଗଭୀର ଗହନ ସତ୍ୟର ଅତି ନିକଟରେ । ଲେଖକ ହିଁ ହେଉଛି ତା’ର ସାକ୍ଷୀ । ଗତିର ଏକ

ନିଜସ୍ବ ଛନ୍ଦରେ ଲେଖକଟି ଏଠାରେ କେବଳ ଦର୍ଶକ । ପ୍ରସ୍ତା ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ଦ୍ରଷ୍ଟାର ଭୂମିକା । ଜୀବନ ଚକ୍ରର ଆପାତରମ୍ୟ ଛବିର ଅନ୍ତରାଳରେ ପୁରରହୁଛି ଯେଉଁ ଛଳନା, ବଞ୍ଚନାର ଗାତ୍ର ହୁଳାହୁଳି ତାକୁ ଅମୃତରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ହେଉଛି ପ୍ରସ୍ତାଙ୍କର ଧର୍ମ । ହୁଳାହୁଳିରୁ ଅମୃତ-ପରିବର୍ତ୍ତନର ଏଇ ପ୍ରକ୍ରିୟା ହେବ ମଣିଷକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାର ଡା' ଭିତରର ଦୁଃଖ ସଂଘର୍ଷକୁ ଚିହ୍ନାକବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ । ରୁଚି ଜୀବନ ଓ ଜଗତ୍‌ବୋଧ ଚନ୍ଦ୍ରନ ମନନ ଓ ଦିନଚର୍ଯ୍ୟାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟାଇ ଏକ ନୂତନ ମଣିଷ ସୃଷ୍ଟିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ । ଏହି କାରଣରୁ ମଣିଷ ସାହିତ୍ୟକୁ ଏବଂ ସାହିତ୍ୟ ମଣିଷକୁ ଉତ୍କର୍ଷ, ସାଂସକିକତା ଏବଂ ଗୌରବ ଦାନ କରିବାର ମହତ୍ତ୍ବ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ ସୃଷ୍ଟି ।

ଜାଣେନା ମୋ ପାଇଁ ମଣିଷର କଥା ଯାହା କିଛି କହିବାର ଥିଲା, ତାହା ମୁଁ ଠିକ୍ ଭାବରେ କହିପାରିଛି କିମ୍ବା ନାହିଁ । ତେବେ କହିବା ପାଇଁ ଅନ୍ତତଃ ମୋର ଆନ୍ତରିକତାର ଅଭାବ ନଥିଲା । ଏଥିରୁ କିଛି ଗଳ୍ପ ପାଠକମାନଙ୍କୁ ଭଲଲଗିଛି କିଛି ଲଗିନାହିଁ । କିଛି ଚିଠି ପାଇଛି ଯେଉଁଥିରେ ଏଥିରୁ କଥା ମୋତେ ଜଣାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକାଠି ଏଥିରୁ ପୁଣି ପାଠକମାନଙ୍କ ଦରବାରକୁ ପଠାଇ ଦେଉଛି ।

‘ମରଣୋତ୍ତର’ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ପାଠକର ମନରେ ଟିକିଏ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି, ଏ କଥା ଜାଣିଲେ ଖୁସି ହେବ ।

ପ୍ରକାଶକ ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀ ଜୟରାମ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଁ କୃତଜ୍ଞ ଏହି କାରଣରୁ ଯେ, ଅତି ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସେ ବହିଟିକୁ ତମଜାର ଭାବରେ ଛାପିଦେଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

ହେମନ୍ତ କୁମାର ଦାସ

ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ

ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
୧ । ମରଣୋତ୍ତର	୧
୨ । ଶଗଡ଼ ଉପରେ ନାଆ	୧୩
୩ । ପରାଜିତ ସମ୍ରାଟ	୨୨
୪ । ଦୃଶ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁ	୩୪
୫ । ମନ ଏକ ନଦୀ	୪୧
୬ । ଲକ୍ଷ୍ମୀର ସମ୍ବାଦ	୪୯
୭ । କଣ୍ଟାଗଛ, ଅମାବାସ୍ୟା ଓ ଜହ୍ନବିତର କାହାଣୀ	୫୮
୮ । ବର୍ଷ ! ବର୍ଷ ! ବର୍ଷ !!!	୬୫
୯ । ଅନ୍ୟ ଏକ ବୃହନ୍ନଳା	୭୯
୧୦ । ପାପ ପୁଣ୍ୟ	୮୯
୧୧ । ଚନ୍ଦ୍ରପୁରୁଷ	୯୭
୧୨ । ମହାନଗରୀ	୧୧୧

ମରଣୋତ୍ତର

ଅନସୁୟା ଶେଷରେ ଗୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ମାଟିର ଦେହଟା ବଡ଼ କଲିବଲି ହେଉଥିଲା ଗଲି କେଉଁଦିନ ଧରି । ସବୁବେଳେ ଛଟପଟ । ଅଖିରୁ ନିଦ ଯେମିତି କିଏ ହରି ନେଇଥିଲା । ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ବି ସେ ମଣିଷ ଚିହ୍ନ ଥିଲେ । ଧୂଆଁ କିଆ ଅଖିରେ ପୁଅ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଗୁଣିଗୁଣି ହୋଇ କ'ଣ ସବୁ କହୁଥିଲେ । ଶୁଣାଯାଉଥିଲା, ଯେମିତି ବହୁତ ଦୂରରୁ କିଏ କ'ଣ କହୁଛି । ଭଲ କରି କାନେଇଲେ ବେଳେବେଳେ ପହଞ୍ଚିବ କଥା ଗୁଣାପଡ଼ୁଥିଲା—ବା—ପା... ଅର୍ଥାତ୍ ବିଦାୟ ନେବା ପୂର୍ବରୁ ଅନସୁୟା ପୁଅ-ବୋହୂଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱରେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣଦେଇ ଯିବାକୁ ଗୃହାନ୍ତ କମ୍ପା କୋଉଠିକି ଯିବା ଆଗରୁ ଅନସୁୟା ସବୁବେଳେ ଯାହା କହନ୍ତି, ‘ବାପା ଲାଗିଲେ’ ସେଇଆ ହୁଏତ କହୁଛନ୍ତି ।

ଜୀବନଯାତ୍ରା ବଡ଼ କଷ୍ଟ ପାଇଛନ୍ତି ଅନସୁୟା । ପିନ୍ଧର ବର୍ଷ ବୟସରେ ସକାରିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ସେ ଚୌଧୁରୀ ପରିବାରର ଅଗଣାରେ ପାଦ ଥୋଇଥିଲେ । ସେଇ ଦିନଠାରୁ ପରାଶ୍ର ବର୍ଷ ବିତିଗଲାଣି । ଚୌଧୁରୀ ଖାନ୍ଦାନର ଗୁଣିନେହା ଏଇ ଆଜି ତାଙ୍କ କାନରୁ ଫିଟା ହେବ ।

ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଚୌଧୁରୀ ଖାନ୍ଦାନ ଦରର ପିଲା ସିନା, ହେଲେ ସେକେଣ୍ଡ କ୍ଲାସରେ ପଢ଼ୁଥିବା ବେଳୁ ଗାନ୍ଧୀଗୋଲରେ ଯୋଗ ଦେଇ ଦର ଛଡ଼ା । ସେତେବେଳେ ବୟସ କମ୍ ଥିଲା । ମନରେ କିଛି ଗୋଟାଏ କରପକାଇବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଥିଲା । ବାରଦ୍ୱାର ଶୁଣି ପିଣ୍ଡା ହୋଇ ପୁଲିସ୍‌ର ତଡ଼ା ଖାଇ ଧାଇଁ ଗୁଲିବାଟା ହୁଏତ ଏତେ ବାଧୁ ନଥିଲା । ବାପା ତ ନଥିଲେ । ବିଧବା ମା’ ଯେତେ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱଶାଳିନୀ ହେଲେ ବି ମା’ତ । ଆହାରରେ ଦେଖିଲେ ସେଇ, ଆଲୁଅରେ ଦେଖିଲେ ସେଇ । କେତେ କଠୋର ବା ହୋଇ ପାରନ୍ତେ ? ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଚୌଧୁରୀ ସେକାଲର ଭାଷାରେ ତିନି ପାଞ୍ଜିରୁ ଗଲେ । ସାଲେପୁର ସ୍କୁଲହଷ୍ଟେଲରେ ଦୁର୍ଦ୍ଦାଳ ବଙ୍ଗାଳୀ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ରହି ପାଠ ପଢ଼ୁଥିବା ବେଳେ ଦୁଷ୍ମନ୍ତ କେମିତି ଯେ କାହା ପାଲରେ ପଡ଼ି ଦିନେ ଝରକାରତୁ ଶୁଦ୍ଧି ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲେ, ସେ କଥା ଆଜି ଆଉ କାହାରକୁ ଅଜଣା ନାହିଁ । ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଚୌଧୁରୀ ନିଜର ଆତ୍ମ କାହାଣୀ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ।

ପୀତାମ୍ବର ଦେବୀ ପୁଅର ଖବର ପାଇ ଦୋହଲିଯାଇଥିଲେ ଅବଶୀ । ବାହାର ଲୋକ ଦୁଇଗୁରୁଟା ପକ୍ଷର ଅନ୍ଧ ହଲୁଥିବାର ମାନ୍ଦ୍ର ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲେ । ତା' ପୁଣି ଅଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ । ବନସ୍ଥର ସେମିତି ଅଟଳ । ସଂସାରର ଅଭିଜ୍ଞତା ତାଙ୍କୁ ଯୋଡ଼ିଏ ବସନ୍ତ ଶିଖା ଦେଇଥିଲା । ଗୋଟିଏ ଯେଉଁ ଅଭି ଅରତି ନରବତା । ଦୁଃଖର ସମୁଦ୍ରରେ ଭାସି ଭାସି ପୀତାମ୍ବର ଅନ୍ତତଃ ଏତିକି ଶିଖିଥିଲେ ଯେ, ଦୁଃଖର କଥା ଶୁଣି ଅହା ରୁ ରୁ କବେବାକୁ ସଂସାରରେ ଅନେକ ଲୋକ । ତେବେ ଦୁଃଖ ଭେଟିବାକୁ ହୁଏ ଏକା ଏକା—ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଗୁଡ଼ି ତାଟିଯାଏ—ମାନ୍ଦ୍ର ପାଟି ନଫିଟାଢ଼ିବାରେ ହିଁ ମଣିଷପଣିଆ ଚହଟେ ।

ପୀତାମ୍ବର ଆଜିର ବେଦନାକୁ ଗୁଡ଼ି ତଳିର ସୁନା ସପନରେ ପଥର ହୋଇ ଯାଉଥିବାବେଳେ ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ୍ର ପୋଲିଯିବାକୁ ଲୁଚି ଲୁଚି ବଣ ପାହାଡ଼ରେ ଗୁଲୁଥିଲେ । ଏତିକିବେଳେ ହେଲ ବାହାଘର । କେମିତି ହେଲା, ସେ ଆଉ ଏକ କାହାଣୀ । ଅନସୂୟା ତ ବାପ ନଥିଲା ହିଁ । ସମସ୍ତେ ଯେତେବେଳେ ବାଜିଆ ବାସ୍ତବ ହୋଇ ଗୁଲୁଥିବା ଅଧାପାଠୁଆ ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ୍ରଙ୍କ ଆଡ଼ୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେଲେ, ସେତେବେଳେ ଅନସୂୟାଙ୍କ ବୋଉ ତାଙ୍କର ଶାନଦାମୀ ଦେଖି ଭୁଲିଲେ । ଉଚ୍ଚ ପଥର ପିଣ୍ଡା—ଗୁହାଳରେ ହାତୀ ଭଳି ବଳଦ—ପୋଖରୀରେ ଡିଙ୍ଗିଭଲି ମାଛ—ପରଗମାଣ ନାଳକଲିଆ ଅଭିଳ ନମି ହିଁ—ତ ତାଙ୍କର ରାଣୀ ହୋଇଯିବ ।

ପନ୍ଦରବର୍ଷର ଅନସୂୟା କଣ୍ଢେଇ 'ଖେଳଗୁଡ଼ି କୋଡ଼ିଏବର୍ଷର ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ୍ରଙ୍କର ଘର କରବାକୁ ଆସିଲେ । ତୋଲିରୁ ବାହାର ସେ ଯେତେବେଳେ ଚୋଧୁରୀ ଘର ଅଗଣାରେ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ, କୁଅଡ଼େ ଗୁରୁଆଡ଼ ହାଲେଇ ହୋଇଗଲା ଏ ବୋହୂକୁ ଦେଖି ଅନେକ ଦିନ ପରେ ପୀତାମ୍ବର ହସିଥିଲେ । ଯାହାହେଉ, ଏତେଦିନ ପରେ ଅରଣ୍ୟ ମଝିଟିକୁ ବାଜିବାକୁ ଭଗବାନ ଠିକଣା ପଠାଟିଏ ପଠାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ତା'ପରେ ତ ଅନେକ ଦିନ ବିତିଗଲା । ଘରଛଡ଼ା ପୁଅର ସଂସାର ରୂପ ଦେଖିବାର ସପନ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ପୀତାମ୍ବର ନିଜେ ଦିନେ ସଂସାର ଛଡ଼ା ହୋଇଗଲେ । ଅନସୂୟା ପୁଅଟିଏର ମା' ହେଲେ । ତେବେ ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ୍ର ଆଉ ସଂସାର ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

କେତେବେଳେ ଜେଲ୍‌ରେ, କେତେବେଳେ ବାହାରେ, କେତେବେଳେ ପାଟି କାମରେ ତ କେତେବେଳେ ଜନତାର ସେବାରେ ତାଙ୍କର ସମୟ ବଢ଼ିଯାଉଥିଲା । ଘର-ପରିବାର ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତା ନଥିଲା । ସେ ଦାୟିତ୍ବ ଅନସୂୟା ଆପେ ନିଜ କାନ୍ଧକୁ ଉଠାଇ ନେଇଥିଲେ । ବେଳେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଭାରି ଏକା ଏକା ଲାଗୁଥିଲା । ବୈଶାଖ ମାସର ଟାଣି-ଟାଣିଆ ଦିପଦ୍‌ରେ କପୋତ କାନ୍ଦଣା ଶୁଣିଶୁଣି ଅବା ପଞ୍ଚମ ମାସର ମଞ୍ଜୁଆ ଶୀତଘଡ଼ରେ ପେରୁର ହୁଁ ହୁଁ । ଶୁଣିଶୁଣି ମନ ତାଙ୍କର କେମିତି ହୋଇଯାଉଥିଲା । ଅଖିରୁ ଲୁହପୋଡ଼

ଦେବାକୁ ପାଖରେ କେହି ନଥିଲେ । କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଅନସୂୟା ନଜେ ଭୁଲ ହେଉଥିଲେ । ନଜକୁ ନଜେ ବୁଝାଉଥିଲେ । ଗୋଟାଏ ବୋଲି ତ ଜବନ । କଟିଯିବ ନାହିଁ ତା' ବାଟରେ । ସେ ଯଦି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ଯେଉଁ ପାଞ୍ଚଟିକୁ ସେ ଦୁଇଆଁକୁ ଅଣିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର କ'ଣ ହେବ ? ଏମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ସେ କେଉଁଠି କି ଶାନ୍ତି ପାଇବେ ?

ଏମିତି ଦିନେ ସ୍ବାଧୀନତା ଆସିଗଲା । ପ୍ରଥମ ନିର୍ବାଚନରେ ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ. ହୋଇଗଲେ । ରାଜଧାନୀରେ କାର୍ଟର ମିଳିଲା, ଫୋର୍ ମିଳିଲା, ଗାଡ଼ି ମିଳିଲା । ତା' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବଢ଼ିଲା ଲୋକଙ୍କର ଗହଳ । ଉତ୍କଳ ଜଣାତୁ ତଥାଗ ଖାପ ଖୋଲି ଖଣ୍ଡାଭଳି ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଖାଲି ବଳମଳ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଏଇ ଖଣ୍ଡାଟିକୁ ଧୋଇ ପୋଛି ଯନ୍ତ୍ରକର ରଖିଥିବା ଦୁଃଖିନୀ ନାରୀଟିର ବେଦନା କିନ୍ତୁ କେହି ବୁଝିଲେ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ଦୁଷ୍ମନ୍ତଙ୍କ ପାଞ୍ଚି ପୋଛି ଦେଇଥିଲେ, ସେମାନେ ବାଆଁରେଇ ହୋଇ ପାଖକୁ ଆସିଲେ । କୁଳାଙ୍ଗାର ପୁଅ ହଠାତ୍ ଭୁଲିଛନ୍ତିନା ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ଯେଉଁମାନେ ରାଜନୀତି ଦୁଇଆଁର ଲୋକ ଖୋଧ, ଅଭିମାନ, ଭୟ, ଛଳ ଏସବୁ ତାଙ୍କ ଦେହରେ ହୁଏତ ନଥାଏ । ଥିଲେ ତ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ତେଣୁ ମନରେ ଯାହା ଭାବିଥାଆନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ କାନ୍ଦରେ ହାତପକାଇ ବାଟ ଚାଲିଲେ । ସମୟ ତା' ବାଟରେ ଗଢ଼ିଗୁଲିଲା । ଏମିତି ଦିନେ ଦୁଷ୍ମନ୍ତଙ୍କ କପାଳକୁ ଶିକା ଛୁଡ଼ିଲା । ସେ ମନ୍ଦ୍ରୀ ହୋଇଗଲେ । ଯକ୍ଷ, ଏମିତି, ଉଦ୍‌ଘାଟନ, ଶିଳାନାମ୍ୟସର ଅରଣ୍ୟ ଭିତରେ ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଧୀରେଧୀରେ ହଜିଗଲେ । ଆଉ ଅନସୂୟା ? ପୁରସ୍କାର ବିତରଣୀ ସଭାରେ ମନ୍ଦ୍ରୀଙ୍କ ପାଖରେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା ନାହିଁ କିମ୍ବା ସରକାର କାର୍ଟରରେ ପି.ଏ. ବାବୁଙ୍କୁ ନାନ କୁଣ୍ଡାଇ ବଣାଣିବାକୁ ଧରିଲା ନାହିଁ । 'ଘରେ ମା ଦେଖିଥିଲେ' ଇତ୍ୟାଦି । ସ୍ତ୍ରୀ ବୋଲି ସେ ଅନସୂୟା ପୁରସ୍କାର ସହରକୁ ଆସୁ ନଥିଲେ, ସେ କଥା ନୁହେଁ । ପିଲାମାନେ ବଡ଼ ହେଉଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପଢ଼ାପଢ଼ି ପାଇଁ ଯହରରେ ରହିବା ଦରକାର । ଅସୁବିଧା ତ କିଛି ନାହିଁ । ଏଡ଼େ ବଡ଼ କାର୍ଟର ପଡ଼ିବ । ପୁଳାସୀ, ଗୁଜର, ଟମ୍ବଲୁଆ ଏବଂ ଅଛନ୍ତି । ଅନସୂୟା ଆସିଲେ ବା ଅଧିକ କଟା କରିପାରିବେ ? ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଏମିତିରେ ଆସୁଛନ୍ତି ତ । ବେତ୍ରରୁମର ଛୋଟ ଅଣ୍ଟିରୁମଟିରେ ଖଟୁଛି ଉପରେ ଜଗନ୍ନାଥ ମୂର୍ତ୍ତି ବସାଇଛନ୍ତି । ମାଳୀକୁ କୁହାଅଛି । ସେ ଫୁଲ ଦେଇଯାଏ । ରାଜଧାନୀକୁ ଆସିଲେ ଅନସୂୟାଙ୍କ ଦିନ କଟେ ସେଇ ଭାବେ । ବାହାରେ କିଏ ଆସିଲା, କିଏ ଗଲା ଏସବୁର ଖବର ସେ ରଖନ୍ତି ନାହିଁ । ଏଠି ତାଙ୍କୁ କେମିତି ଅନ୍ଧେଶ୍ୱରୀ ଲାଗେ । ପୁଳାସୀ ଗୁଜରଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କେତେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବେ ?

ପିଲାମାନେ ଗାଁରୁ ଆସି ନୂଆ ଉଡ଼ି ଶିଖୁଛନ୍ତି । ପୁଣି ଯାହାର ତାହାର ପିଲା ନୁହେଁ, ଖୋଦ୍ ରାଜସ୍ୱମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପିଲା । ସ୍ତ୍ରୀଆଡ଼େ ଚଲେ ବାରିହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ଲୋକେ ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖେଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଅନ୍ତି । ବୋଉଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ଦୁଃଖସୁଖ ହେବାକୁ ସେମାନଙ୍କର ବା ସମୟ କାହିଁ ? ଅନସୂୟା ସବୁଦିନେ ଏମିତି ଏକା ।

ସାନ ପିଲଟି...ତାଙ୍କର ଭାରି ଦହୁଦଣା । ସାନ ବୋଲି କି କ'ଣ ଦିନସାରା କାନ ଧରି ଚାଲୁଥାଏ । ଶବ୍ଦ ହେଲେ ସେଇ କାନକୁ ଧରି ଛୁଟିକନା ଶୋଇପଡ଼େ । ଅନସୂୟା ନଥିଲେ, ତାଙ୍କ ଲଗା କାନଟା ତା'ର ନିଶ୍ଚୟ ଦରକାର । ଦୁଃଖର ଜବନ ତାଙ୍କର । ନହେଲେ କୁଆଡ଼ୁ କିଛି ନାହିଁ, ହଠାତ୍ ଭଲ ପିଲଟା ଭଲୁ ଭଲ କର୍ମ କର୍ମ ବଛଣାରେ ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତା ! ଭାବ ଶ୍ରାବଣମାସ । ମେଘ ଗାଳୁଚି ଯେ ନିଶ୍ଚୟ ମାରିବାକୁ ବି ଫୁରୁଦିତ ନାହିଁ । ନର ଦକୁଳ ଖାଉଛି । ଘରେ ପିଲଟାକୁ ନେଇ ଅନସୂୟା ଏକା । ସହରରୁ ଖବର ଆସିଥିଲା ମନ୍ତ୍ରୀ ପାଞ୍ଚ ଛ'ଦିନ ପାଇଁ ଦଳ୍ଲୀ ଯାଇଛନ୍ତି । ଏଣେ ପିଲଟାର ଜର ହୁ-ହୁ ହୋଇ ଚିତୁରୁଲିଛି । ସହରକୁ ଖବର ଯିବ ଯେ କାହା ହାତରେ ? ଅନସୂୟା ବିକଳ ହୋଇ ଘର ବାହାର ଦେଉଥିଲେ ସିନା, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ହରାଇ ନଥିଲେ । କେଡ଼େ କେଡ଼େ ବିପଦ ଆସିବ, ଅନସୂୟା ଦନ୍ତ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ଝଡ଼ ତାଙ୍କୁ ଅସୁବ୍ୟସ୍ତ କରି ଦେଇ ଉଡ଼ିଯାଇଛି; ମାତ୍ର ଭର୍ତ୍ତିପାରି ନାହିଁ । ସେ ସେମିତି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।

ଆଜି କେମିତି ତାଙ୍କୁ ଭାରି ଅସହାୟ ଲାଗୁଥିଲା । ବର୍ଷାର ଝର ଝର ନାଦ, ଆଉ ପବନର ସାଇଁ ସାଇଁ ଶବ୍ଦରେ ଶବ୍ଦ ଗର୍ଜୁଥିଲା । ଏ କାଳ ଶବ୍ଦ କ'ଣ ଯତେ ପାହୁବ ? ପିଲର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଅନସୂୟା ପଥର ପାଲଟିଯାଇଥିଲେ । ପାଖରେ ଚାଲି ପିଲଟିଏ ଛଡ଼ା ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ଏଣେ ପିଲଟା ଆଡ଼କୁ ଅନାଇବାକୁ ଅନସୂୟାଙ୍କୁ ଭର ଲାଗୁଛି ।

ଅନସୂୟା ମନକୁ ଟାଣି କଲେ । ହୁଏତ ମନେ ମନେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଡାକିଥିବେ । କ'ଣରେ ପାଣି ଆଣି ଭଲକରି ପୁଅ ମୁଣ୍ଡକୁ ଧୋଇଦେଲେ । କିଛି ଦିନ ତଳେ ତାଙ୍କୁ ଜର ହୋଇଥିଲା ବେଳେ ରାଜଧାନୀରୁ ଔଷଧ ଆସିଥିଲା । ସେ ତ ଏମିତିରେ ସେହିରୁ ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମିତି ଥିଆ ହୋଇଥିଲା । କି ଔଷଧ କଅଣ—ଏସବୁ ସେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଆଜି ଜୀବନ ବିକଳରେ ଖୋଜି ଖୋଜି ସେଇଆକୁ ଠାବ କଲେ । ପୁଅକୁ ଖୁଆଇ ଦେଲେ । କେତେବେଳେ ପରେ ମନେହେଲେ, ତାତି ଯେମିତି କମୁଛି । ପୁଅ ଆଣି ମେଲି ଅନାଇଲା । ଏ ଭିତରେ ସକାଳ ହୋଇ ଆସିଥିଲା । ଯେତେ ବଡ଼ିଝଡ଼ି ହେଲେ ବି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖରେ ଖବର ପହଞ୍ଚେଇବାକୁ ଲେକର ଅଭାବ ହୋଇ ନଥିଲା । ତା'ପରେ ବିକଳ ଭଳି ସବୁକାମ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କର ଆସିଥିଲେ, ଅମୂଲ୍ୟ ଅସି ଥିଲା । ପିଲଟି ତାଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ନାରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଗୋଟିଏ ଓଲି ବିଡ଼ିଯାଇଥିଲା ।

ଜୀବନ ତ ଏମିତି ତାଙ୍କର । ସଂସାରରେ ଜୋରୁକରି ଛଡ଼ାଇ ନନେଲେ କିଛି ମିଳେ ନାହିଁ, ଏ ତତ୍ତ୍ୱ ଅନସୂୟାଙ୍କୁ ଜଣା ନଥିଲା । ପିଲା ଥିଲେ, ସମସ୍ତଙ୍କ ପଛରେ ନିପାରିଲା ଆଖିରେ ଠିଆ ହୋଇ ନିଆଁ ଜଳିଷିଟି ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ମନକୁ ଚାଲିଯିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ଏବେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ନୁହେଁ—ତାଙ୍କର କୋଉ ଦାଣ୍ଡଗାରିଆ ବାପ ଅଛନ୍ତି ନା ଠେଙ୍ଗାଧର ଭାଇ ଅଛନ୍ତି ? ନିଜ ଯୋଗ୍ୟତାରେ ତ କିଛି ମିଳେ ନାହିଁ । ଛଡ଼େଇ ବି ସେ ଆଣି ପାରିବେ

ନାହିଁ । ମନକୁ ମାରି, ମନକୁ ବୁଝାଇ ତାକୁ ଚଳିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଅଥଚ ଏଇ ଦେବ ତାଙ୍କର ଜୀବନ ।

ସେମିତି ବି ହୋଇଥିଲା । ନିଜର ମତକୁ ଯେ କାହା ଉପରେ ଲଦି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ନିଜର ଉପସ୍ଥିତିକୁ ଯେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସ୍ଵୀକାର କରାଇ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଏ କଥାଟି ସେ ମୋଟେ ବୁଝିପାର ନଥିଲେ । ଜୀବନ ଯାଏଁ ଘରେ, ବାହାରେ, ଏମିତିକି ନିଜ ପିଲାମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଏମିତି ଚଳିଥିଲେ । ମା' ଅଛନ୍ତି, ବୋଉ ଅଛନ୍ତି—ବାପୁ ଏତିକି ତାଙ୍କର ସ୍ଵୀକୃତି । ସେତିକିରେ ସେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ।

ଆଜି ସେ ଶୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଘରସଂସାର, ଦୃଷ୍ଟ ବୋହୂ ସମସ୍ତେ ଅଛନ୍ତି, ଅଛନ୍ତି ଅଛନ୍ତି ସ୍ଵର୍ଗୀ ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ସାରାଜୀବନ ସେ ଟିକିଏ ବି ଶାନ୍ତି ପାଇନାହାନ୍ତି । ନିଜକୁ ନାଲି ପରିବାରର ଧୂଆଁ ଲିଆ ପରିବେଶକୁ ଆଲୋକିତ କରିବାକୁ ସେ ଟେଣ୍ଡା କରିଛନ୍ତି । ପତ୍ନୀ ହିସାବରେ ସ୍ଵୀକୃତି ପାଇଛନ୍ତି ସିନା, ହେଲେ ସାମ୍ବିଧ୍ୟ ପାଇନାହାନ୍ତି । ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ ଚୌଧୁରୀ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଏକ ଗ୍ରହର ଉଜ୍ଜ୍ଵଳତା ନେଇ ନିଜ ଜନ୍ମରେ ନିଜେ ଘୁରି ବୁଲିଛନ୍ତି । ଏମିତି ବୁଲୁବୁଲୁ ସେ ଅନସୂୟାଙ୍କ ପାଖକୁ ଅଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ ଆସିଛନ୍ତି—ସେତିକିରେ ଅନସୂୟା ଭରଳି ଯାଇଛନ୍ତି, ଶିହରି ଉଠିଛନ୍ତି—ପୁଣି ବନ୍ଦି ଯାଇଛନ୍ତି ନିଜର ପରିଧି ଭିତରେ । ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ ଏବେ କୋଉ ଶାନ୍ତି ପାଇଥିବେ ?

ଶେଷ ଜୀବନରେ ଅନସୂୟା ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ପାଇଁ ଭାରି ମନସ୍ତାପ ପାଇଲେ । ଦୁଷ୍ଟନ୍ତଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣ ଶୁଖିଯାଇଥିଲା । ଏକଦା ସାରା ଓଡ଼ିଶାକୁ କମ୍ପାଇଥିଲେ ନିଜର ଅରହର ପ୍ରତାପରେ । ଶାସନର କୃତକୌଶଳ ସେ ପାଇଥିଲେ ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତରେ । ତାଙ୍କର ପୁରଜମାନେ ନିଜ ଅଞ୍ଚଳରେ ବାପ ଅଛନ୍ତି ଛେଳିକୁ ଏକାଠିରୁ ପାଣି ପିଆଇ ଗର୍ଭିଣୀ ଗାଈକୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ ହାଡ଼େ ହାଡ଼େ ବୁଝିଥିଲେ ଦୁନିଆଁ ଶକ୍ତିର ଭକ୍ତ । ସିଏ ଶକ୍ତି ଜାହାର କରିପାରିଲା ସିଏ ଦୁନିଆଁ ଜିଣିଲା । ଆଉ ଏ ଦୁନିଆଁ ତ ବିଜେତାର । ତାକୁ ନେଇ ଲେଖାହୁଏ ଇତିହାସ । ବିଜେତାକୁ କିଏ ପଚାରେ ? ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ ଯେମିତି ଇତିହାସର ନାୟକ ହେବାକୁ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ । ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ସେଇ ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ଯାଉ ଯାଉ ଅକସ୍ମାତ୍ ଅଶ୍ଵମାଡ଼ି ପଡ଼ିଗଲେ । ପନ୍ଦରବର୍ଷ ବୟସରୁ ଯୋଉ ବାଟରେ ଚାଲୁ ଆସୁଥିଲେ, ଯାହାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧୂଳିମାଟି, ଉଠାଣ ପକାଣ, ଖାଲ ଖମାଣ ସହଜ ତାଙ୍କର ନାଡ଼ିର ଯୋଗ ରହିଥିଲା । ଶେଷକୁ ସେଇବାଟ ତାକୁ ଧୋକ୍‌କା ଦେଲା । ଅନସୂୟା ଜାଣନ୍ତି, ବାଟ କାହାକୁ ଧୋକ୍‌କା ଦିଏନାହିଁ । ସାଙ୍ଗରେ ଚାଲୁଥିବା ବାଟୋଇ ହିଁ ସେଥିରେ ସାଥୀ ପାଇଁ ଗାତ ଖୋଲେ । ତାଲପତ ଆଉ ଧୂଳିମାଟିରେ ତାକୁ ଲୁଚାଇ ରଖେ । ଆନମନା ବାଟୋଇ ଅଧିକ ଆସୁବିଶୁଦ୍ଧ ନେଇ ସେଇ ବାଟରେ ଆଗେଇ ଯାଉ ଯାଉ ଖାଲରେ ପଡ଼େ, ଗୋଡ଼ ହାତ ଭାଙ୍ଗେ । ଉଦ୍‌ବାର କରିବାକୁ ପାଖରେ

କେହି ନଥାନ୍ତି । ଚରୁର ପାଟଟି ନିରାପଦ ଦୂରଦୂରେ ଠିଆ ହୋଇ କୁମ୍ଭୀରକାନ୍ଦଣାରେ ଗଗନପବନ ମୁଖରୁ ଚାଲିଯାଏ ।

ଦୁର୍ଗନ୍ତ ଏମିତି ପଡ଼ିଲେ । ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଇବାକୁ ଅନେକ ଥର ଥାରେ ଥାପିଲେ । ମାତ୍ର ଯେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କର ହୃଦୟୋପ ହୋଇଗଲା ଯେ, ଦୁର୍ଗନ୍ତଙ୍କ କାଳ ଶେଷ ହୋଇଛି, ସେ ପ୍ରକୃତରେ ଭୂତ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଦ୍ଵିତୀୟ ବାର ଫେରି ଆସି ଏ ମୁହଁ ହେଲେ ନାହିଁ । ଆକାଶରେ ସେତେବେଳେ ନୂତନ ଚନ୍ଦ୍ରର ଅସ୍ପଷ୍ଟକାଶ ସଫଟି ଯାଉଥିଲା । କୃଷ୍ଣପକ୍ଷର ଛାୟାମାଣ ମୁନ ଚନ୍ଦ୍ର କାହା ପାଇଁ ନିନ୍ଦାମୟ ହୁଅନ୍ତା ?

ଅନ୍ୟତ୍ରାଙ୍କର ପ୍ରଥମେ ବିଶ୍ଵାସ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ଟ ମନେଥିଲା ସେଇ ଦନଟି, ଯେଉଁଦିନ ସନା ମୁଦୁଲୁ ନିଜର ଯୁବକ ସୁନ୍ଦର ବନା ମୁଦୁଲୁର ହାତ ଧରି ଚୌଧୁରୀ ଘର ପଥର ଗୁମ୍ଫା ତଳେ ଯୋଡ଼ି ହସ୍ତ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ମଞ୍ଜୁ କଦଳୀପତ୍ର ଖଣ୍ଡିଏ ଖୋଲି ହୋଇ ପାହାଚ ଉପରେ ରଖି ହୋଇଥିଲା । ତା' ଉପରେ ଠୁଳ ହୋଇଥିଲା ଧୋବ ଫର ଫର ବାଲିଛତୁ ମେଞ୍ଚାଏ । ସନା ଜାଣେ ଛତୁ ଘିଅର ପ୍ରତି ଦୁର୍ଗନ୍ତଙ୍କର ଦୁଃଖଭାର କଥା — ଗାଁରେ ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ ବାଡ଼ିଆଡ଼କୁ ଯାଇ ସେ କରନ୍ତି ଗନ୍ଧମୂଳେ ଛତୁଫୁଟା ହୁଙ୍କାକୁ ଠାବ କରି ଆସିଥିଲା । ତା'ପରେ ବଡ଼ିଆରୁ ଫେରି ଉଠିବା ଆଗରୁ ସାପ ବୁଲୁକା ନ ଡରି ଛତୁତଳ ତୋଳି ଆସିବ । ଦୁର୍ଗନ୍ତ ତା ପୂର୍ବଦିନ ଦିପହରେ ଗାଁରେ ପହଞ୍ଚିଥିବାର ସେ ଜାଣେ । ଟୋକାଟାକୁ ତ ଯେମିତି ହେଲେ କୂଳରେ ଲଗାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଦୁର୍ଗନ୍ତ ଦାଣ୍ଡ ବାରଣ୍ଡାରେ ଆର୍ମ୍ପଚେୟାର୍ ଖଣ୍ଡକରେ ବସିଥିଲେ । ଛତୁଆଡ଼େ ତାଙ୍କର ନଜର ପଡ଼ିଥିଲା । ପଢ଼ିବାର ହସ୍ତ ହସି ସେ କହିଲେ—କିରେ ସନା, ଇଏ କ'ଣ ?

ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଉ କୁଣ୍ଡାଉ ସନା ବିମତ କଣ୍ଠରେ କହିଲା—“ସାନ ସାଆନ୍ତେ, ଆଜିତେଜି ବୋଲି ଆକୁ କ'ଣ ଆଉ ରାତିରେ ନିଦ ଅଛି ? କୋଉ ସକାଳୁ ଉଠି ଛତୁ ଯୋଗାଡ଼ରେ ନାଗିବ ।”

ଦୁର୍ଗନ୍ତ ଏଥର ବନା ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ । ଏଇ ବୟସରେ ଆଖିରେ କୃତ୍ରିମଭାର ରୂପ ତାଙ୍କୁ ଶିଷ୍ଟ ଦେଖାଗଲା । କହିଲେ—ଇଏ ତୋ ପୁଅ ପରା । କ'ଣ କରୁଛ ଏଇନେ ?

ସନା ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲା । ତେବେ ନିଜକୁ ସମତ କରି ଟିକିଏ ହାଲୁକା ଭାବରେ କହିଲା—ସାତପୁରୁଷରୁ ଏଇ ଘରର ନିମନ୍ତ ଖାଇ ମୋ ସତାଣୋଇ ପୁରୁଷ ମଣିଷ । ତେମେ ଆପଣ ଖାଇ ଟିକିଏ ଆଖି ପକେଇଦେଲେ, ତା'ର ଆଉ ଚନ୍ଦ୍ରା କ'ଣ ?

ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ ଟିକିଏ ହସି ଉନ ରହୁଥିଲେ । ସେଦିନର ସେଇ ବନା ମୁହଁ ଆଜି ବନବିହାର ମୁହଁ—ସରକାରଙ୍କର ମାନ୍ୟବର ମନ୍ତ୍ରୀ । ଖଣ୍ଡେଇତା ଗାଁର ଗୋଟିଏ ଦକ୍ଷିଣ ନାହାଣିଆ ପରୁ ରାଜଧାନୀର ମନ୍ତ୍ରୀ ନିବାସରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ତାକୁ ଲାଗିଥିଲା ମାତ୍ର ଦଶବର୍ଷ । ଏକ ଯମ୍ବୁରେ ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ ତାକୁ ପାଖେ ପାଖେ ରଖିଛନ୍ତି । ରାଜନୀତିର ଅନ୍ତରାଳରେ ସାବଧାନ ହୋଇ ବାଟ ଚାଲିବାକୁ ଶିଖେଇଛନ୍ତି । ଝୁଲି ପଡ଼ିଲେ ଉଠେଇଛନ୍ତି, ଭୂଆଁ ଚାଲିଲେବେଳେ ବାଟ ଦେଖେଇଛନ୍ତି ଆଉ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା ବେଳେ ବାରବାର ଯୋଗାଇଛନ୍ତି ସାହସ ।

ସେଇ ବନା ମୁହଁ ଆଜି ମାନ୍ୟବର ମୁହଁ ହୋଇ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତି-ଆକାଶରେ ଗରଜ୍ଜନାକର ପୁଣିତନ୍ତ୍ର ଭଳି ଝୁଲୁଛି । ଆଉ ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ ? ହଜିଲା । ଅତୀତକୁ ନିଜ ଭିତରେ ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ପଥର ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି ନା କି ? ଏମିତି କାହିଁକି ହେଲା ?

କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ସେଦିନ ଅନସୂୟା ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥିଲେ । ନିଜକୁ ଏତେ ଅସହାୟ ସେ ଏହାପୁର୍ବରୁ କେବେ ମନେ କରି ନ ଥିଲେ । ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ ଥିଲେ ତାଙ୍କର ରକ୍ଷା କେତେ । ପାଖରେ ନ ଥିଲେ । ସେ ନିର୍ଭର କାରିଥିଲେ ସେ ଅଛନ୍ତି, ତେଣୁ ଅନସୂୟା ବି ରହୁବେ । ମହାଶୂନ୍ୟରେ ଅଜ୍ଞାନ ସ୍ଵପ୍ନ ନାନା ଗାର କାଟୁ କାଟୁ ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ ସତେ ଯେମିତି ନିଜ ଜୀବନର ଅସ୍ତିତ୍ଵ ଆଜି ମିଳାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ଆଉ ସବୁବେଳେ ନିଜକୁ ନିଜେ କଣ ସବୁ କହିଯାଉଥିଲେ । ସମୟ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ନିସ୍ତରଙ୍ଗ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଆ—ନିଜର ସଫଳ ଦେଇ ଅନସୂୟା ଯଦି ଦୁଷ୍ଟନ୍ତଙ୍କୁ ପୁଣି ଥରେ ସମୟ-ରଥର ଘରବ ନିନାଦ ଶୁଣାଇ ପାରନ୍ତେ ।

ଦୁଷ୍ଟନ୍ତଙ୍କର ବୟସ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ରାଜନୀତିରେ ସନ୍ନ୍ୟାସ ତଳେ ନାହିଁ । ଯମ ଆସି ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ ଟାଣିଲା ବେଳକୁ ଆଉ ଗୋଡ଼ଟି ସିଂହାସନ ଆଡ଼କୁ ଟାଣି ହେଉଥାଏ । ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ ପୁଣିଥରେ ନିଷାଦନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିଲେ । ହୁଏତ ଏଠି ଦେବ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଶେଷ ନିଷାଦନ । ଅସୁବିଧା ବି କିଛି ନ ଥିଲା । ଯେଉଁ ଅସୁବିଧାସ ତାଙ୍କୁ ଏତେ ବାଟ ନେଇ ଆସିଲା, ଏଥର ବି ତାହାରି ଜୋରରେ ସେ ନିଷାଦନ ବୈତରଣୀ ପାର ହୋଇଯିବେ, ଏଥିରେ ପ୍ରାୟ ନିଶ୍ଚିତ ଥିଲେ ।

ପ୍ରାର୍ଥାପନ୍ନ ଦାଖଲର ଶେଷ ତାରିଖ । ଦେହଟା ସକାଳୁ କିଛି ଭଲ ଲାଗୁ ନଥିଲା । ଯିବା, ଯାଉଛୁ କହି ଶେଷରେ ଅପରାହ୍ଣରେ ଦୁଷ୍ଟନ୍ତ ଚୌଧୁରୀ ଗାରୁ ବାହାରିଲେ । ବାଟ ପରୁଣ କଲୋମିଟର । ଗାଡ଼ିରେ ଯିବାକୁ ଝୁରୁ ବେଶିରେ ଲାଗିବ ଗଣ୍ଡାଏ । ପ୍ରାଇଭେଟ ରହୁନ ମିଆଁ ହୁସିଆର ଲୋକ । ଏସ. ଡି. ଓ. ଅଫିସରେ ସମସ୍ତେ ଚନ୍ଦ୍ରା । ଯେଠି ବଡ଼ହୋଇ ଅଧ୍ୟକ୍ଷା କାଗଜପତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବ । ଖାଲି ଯାହା ଦାଖଲ କରିବା କଥା ।

ଦୁଷ୍ଟନ୍ତଙ୍କର ଏଇସବୁ ଚିନ୍ତା ଭିତରେ ଗାଡ଼ି ନାସ୍ତାନା ହାଇଡ୍ରୋ, ଧରି ଯାଉଥିଲା । ଅଗରେ ଜଳ ଜଳ ହୋଇ ଦେଖାଯାଉଥିଲା ଅତି ପରିଚିତ ସେଇ ରାଜରାସ୍ତା ଆଉ ଦୂରରୁ

ନିକଟକୁ ଆସି ପୁଣି ଦୂରରେ ଯାଉଥିବା ମାଲଲ ଶୁଣୁଛନ୍ତି । ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଅସ୍ପଷ୍ଟବଳ ଶବ୍ଦ କରି ଗାଡ଼ି କିଛି ବାଟ ଟଳି ଟଳି ଘୋଷାର ହୋଇ ରହିଗଲା । ଅଭିଜ୍ଞ ଶୁଳକ ସମ୍ଭାଳି ନେଇ ଏକ ନିଶ୍ଚିତ ଦୁର୍ବଚ୍ଛିନ୍ନରୁ ତାଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇ ଦେଇଛି । ଗାଡ଼ି ଖୋଲି ସେ ବାହାରକୁ ଆସିଲେ । ବାଁ ପଟପଟ ଚଳ ପମ୍ପରେ । ଅଖିରେ ଦେଖାଯାଉଛି ଚଳ ଭିତରକୁ ଡିକଟ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଏକ ଲୁହାକଣ୍ଟା । ରହୁମ୍ କାମରେ ଲାଗିଗଲା । ଡିକଟରୁ ଷ୍ଟେସନ କାଢ଼ି ଚଳ ବଦଳାଇ ଷ୍ଟିଅର ଧରିବା ବେଳକୁ ଅଧଘଣ୍ଟା । ଏସ୍. ଡି. ଓ. ଅଫିସ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ହାତରେ ମାଟି ପତର ମିଳିଛି ସମସ୍ତ ।

ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଜୀବନରେ କେବେ ଯେଉଁ ହସ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ଅଟଳ ଗାନ୍ଧୀର ଭିତରେ ନିଜର ମନକୁ ଯତ୍ନକ୍ରମେ ସହଜ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ଏବେବେ ସେମିତି ଧୀର ପଦକ୍ଷେପରେ ସେ ଆଟାଚର୍ଟକୁ ଧରି ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲେ । ସେଥିରେ ସବୁ କାଗଜପତ୍ର ଅଛି ।

ବିପଦକ୍ରମ ଦଗରୁ ଆସୁଛି ବନବିହାରୀ । ସେ ଏଥର ନିବାସନରେ ପାଟି ଚରଫରୁ ତାଙ୍କର ଡମ୍ପି ଛାବରେ ଅବତରଣ କରୁଛି । ପ୍ରସାଦ ଦେଇଥିଲେ ନିଜେ ଦୁଷ୍ମନ୍ତ । ବନାକୁ ସେ ନିଜ ହାତରେ ଗଡ଼ିଛନ୍ତି । ସେ ଜାଣନ୍ତି, ବନବିହାରୀ ଏଥର ଆସି ତାଙ୍କର ପାଦଧୂଳି ନେବ । ଆଉ ଜଣେ ଗଡ଼ସେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ପାଦଧୂଳି ନେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

ତା'ପରର ଘଟଣା ତ ନାଟକୀୟ ହେବାର କଥା । ହେଲେ ବାଁ କ'ଣ ହେଉଛି, ଘଟଣା ସ୍ପଷ୍ଟ ନା ସତ୍ୟ, ଏତିକି ଜାଣିବା ପୁରୁଷ ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଦେଖିଲେ ବନା ମୁହୁଳି ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଆଟାଚର୍ଟ ଝାମ୍ପିନେଇ ଶିପ୍ତ ଗତିରେ ବାହାର ଆଡ଼କୁ ଧାଉଁଛି । ଦୁଷ୍ମନ୍ତ କେବଳ ଚକିତ ହୋଇ ଅନାଇ ରହିଲେ । ରହୁମ୍ ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ଘଟଣାକୁ ଗୁଡ଼ିନେଲା । ବନା ପଛରେ ଧାଇଁ ତାକୁ ଧରିପକାଇଲା ବେଳକୁ ହାତରେ ପଡ଼ିଲା ତା'ର କଣ୍ଡା । ଶିପ୍ତ ହାତରେ ବନା ମୁହୁଳି ନିଜ ପିନ୍ଧିବା ଲୁଗାର ଆଗପଟ ଖୋଲିପକାଇ ପ୍ରାଣପଣେ ଦୋଡ଼ିଲା । ରହୁମ୍ ଅସହାୟ ଛାବରେ ବନାର ଚକ୍ଷୁକୁ ଧରି ଅଣ୍ଟରଓହ୍ଲାର ପିନ୍ଧା ତାର ଦ୍ରୁତ ଅସ୍ପଦ୍ମମାଣ ମୁଣ୍ଡି ଅଡ଼େ ଅନାଇ ରହିଥାଏ ।

ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ ଟ* ଟ* ଶବ୍ଦ ସହଜ ଏଥର ଅଫିସ୍ ଭିତରୁ ବାହାର ଆସିଲେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଏସ୍. ଡି. ଓ. । ଦୁଷ୍ମନ୍ତଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ମୁଲଏମ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ, Am sorry sir ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ଘଟଣାର ଅଭାବମୟ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ସତେ ସେମିତି ମୁକ୍ତ ପାଲଟି ଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରୁ ନ ଥିଲା । ବନାର ଗୁଳିରେ ତାଙ୍କ ହୃଦୟରୁ ରକ୍ତ ଉତ୍ତରଣ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ରହୁମ୍ କୌଣସି ମତେ ତାଙ୍କୁ ଘରକୁ ଫେରାଇ ଆଣିଥିଲା ।

ତା'ପରେ କେତେ ଡାକ୍ତର, ବୈଦ୍ୟ, ନଡ଼ିବୁଟି ମନ୍ତ୍ରବଦ୍ଧ । ଯେ ନିଷ୍ଠୁର । ଦୁଷ୍ଟକୁ ନିଷ୍ଠୁର ଅନାଇଥାନ୍ତି । ଉଠାଇଲେ ଉଠନ୍ତି, ବସାଇଲେ ବସନ୍ତି । ଝୁଆଇଲେ ଝୁଆନ୍ତି ଆଉ ସବୁବେଳେ ଶୂନ୍ୟରେ ଅଙ୍ଗୁଳି ଘୁରାଇ କ'ଣ ଗୁଣ ଗୁଣ ହୋଇ କହୁଥାନ୍ତି ।

ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ ଅନସୁୟାଙ୍କର ଆଖିକୁ ପାଣି ଅସେ । ମନହୁଏ ପାଖରେ ବସିବେ । ଗୋଟାଏ ବାଟରେ କଣ୍ଟା ମାଡ଼ି ନିରାଶ ହୋଇ ବସିପଡ଼ିବା ଯେ ଶୁଭର କାମ, ସେ କଥା ଅରେ ବୁଝାଇ କହିବେ । ସେ ବେଝି ପାଠ ପଢ଼ିନାହାନ୍ତି ସିନା, ତେବେ ଉପରେ ପାଣି ଚୁଷ୍ଟ ଭିତରୁ ତେର କାଟିବା ମଣିଷ ପିଲର ଯେ ଆକର ଦୁନିଆରେ ଗୋଟାଏ ସାଧାରଣ ପ୍ରଭୃତି, ଏ କଥା ଦୁଷ୍ଟକୁ ଅଭିଜ୍ଞ ମନରେ ଧରି ପଢ଼ିଲ ନାହିଁ । କେମିତି ଏଇ କଥା ପଚାରିବେ । ମାତ୍ର ଯାହା ସେ କେବେ କରିନାହାନ୍ତି, ଆଜି କପରି କରନ୍ତେ ? ଯାହାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଅନାଇ ପଦେ କଥା କହିନାହାନ୍ତି, ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଆଲୋନୋ ? ତାଙ୍କ ଉଠିଲ ପାଦ ଥମି ଥାଏ । ମନ ଗହନରେ ଅଳ୍ପକା କଥା ସେମିତି ଯାତ ତାଳ ପାଣିର ଅମୁହାଁ ଦେଉଳରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ରହିଯାଏ । ଗୁଡ଼ି ଡାକିଯାଏ, ପାଟି ଡିଟେ ନାହିଁ ।

ଅନସୁୟା ସବୁଦିନେ କମ୍ କଥାର ମଣିଷ । ପାଖରେ କେହି ନାହିଁ, ଯାହାକୁ ସେ ମନକଥା କହିପାରନ୍ତେ । ଠାକୁରଙ୍କ ପାଖରେ ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଧରି ଜୀବନରେ କୁହୁ ଗଢ଼ାଇବା ଛଡ଼ା ସେ ବା ଆଉ କ'ଣ କରିପାରନ୍ତେ ? ତାଙ୍କର ଛଦ୍ମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ଯେଇ ଦିନରୁ, କାହାକୁ ତ କିଛି କହିବେ ନାହିଁ । କ'ଣ ହୋଇଛି, ଏହା ଜଣା ପଡ଼ିବା ପୁରୁ ଅନସୁୟା ଦିନେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ନିଦରେ ଶୋଇପଡ଼ିଲେ । ସବୁଦିନ ପାଇଁ ମୁହଁ ପାଇଗଲେ ।

ସାରା ସନ୍ତର ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଲା । ଜଣେ ପରେ ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିଲେ, ଭୁଆ ବଲେଇ ପରି ସନ୍ତେହ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଶୁଣିଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଅନାଇ ପାଦ ଶୁଣି ଶୁଣି, ମୁହଁରେ ବସିଯିବାର ଧୂସ ହୋଇଯିବାର ବେଦନାର ଚିହ୍ନ ଫୁଟାଇ । ଅନ୍ତିୟ ଆସିଲେ ନେଉଳଭଳି ଚରଙ୍ଗ ଚରଙ୍ଗ ହୋଇ ଶୁଣିଆଡ଼କୁ ଦେଖି ଦେଖି କିଏ ଦେଖିପକାଇଲା କି ? No use in wooing a setting sun. ତଥାପି ସେମାନେ ଆସିଲେ । ଅନସୁୟାଙ୍କ ବିରୋଧ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ କେତେବଡ଼ ବ୍ୟଗ୍ରଗତ ଷ୍ଟର, ବିଭିନ୍ନ ବାକ୍ୟବିନ୍ୟାସରେ ବଡ଼ପାଟିରେ ବସ୍ତାନ କଲେ । ତା'ପରେ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ନିଜ ବାଟରେ ବାହାରିଲେ ବିଭିନ୍ନ ଜରୁରୀ କାମର ତାଲିକା ଦେଖାଇ । କିଏ ଶୁଣିବ ?

ମାନ୍ୟବର ମନ୍ତ୍ରୀ ବନବିହାରୀ ମୁଦୁଲି ସମ୍ପାଦ ପାଇବା ମାତ୍ରେ ଧାଇଁ ଆସିଥିଲେ । ନବବଧୂ ବେଶେରେ ସଜ୍ଜିତା ଅନସୁୟାଙ୍କ ଅଳକାରଙ୍ଗା ପାଦ ଉପରେ ମୁଣ୍ଡପୋଇ ମା' ମା' ବୋଲି କହି କେତେ କାନ୍ଦୁଥିଲେ । ନିଜର ସମସ୍ତ ଦୁଃଖ ଭୁଲି ରହିମ ମିଆଁ ତାଙ୍କ ଆଡ଼େ କଟମଟ କରି ଅନାଇଥିଲା । ଅନସୁୟାଙ୍କର ପର ଅପରା ନ ଥିଲା । ମା' ମା' ବୋଲି ପଛେ

ପଛେ ଗୋଡ଼ାଉଥିବା ଏଇ ଅଜାଣତ ପିଲାଟି ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ସ୍ନେହଥିଲା—ନିଜ ଜୀବନ କାଳରେ ସେ ତା'ର ପ୍ରତିଦାନ ବି ପାଇଯାଇନାହିଁ ।

ଲୋକ ଆଟପଟାଳି ଶୁଣୁଥିଲେ । ମନ୍ଦୀରର ବ୍ୟାକୁଳତା ଜନତା ଭିତରେ ଏକ ସନ୍ତୋଷଜନ ସୃଷ୍ଟିକଲା ଭଳି ଲାଗୁଥିଲା । ଶବ୍ଦଯାତ୍ରା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ସହରରୁ ଅନସୂୟାକୁ ଗାଁକୁ ନେଇଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ—ସେଇ ଗାଁ, ଯେଉଁଠି ମଉଳା ଝେର ଜନ୍ମିଥିଲା ତୁଟା ପୁରର ଭିତରେ ଗତ ପରୁଷ ବର୍ଷ ଧରି ସେ ଏକ ଶାନ୍ତ ଆଉ ହିମିତ ଆକାଶପଥ ଭଳି ଜଳୁଥିଲେ ।

ବନବିହାରୀ ମନେ ମନେ କ'ଣ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ । କିଛିକ୍ଷଣ ପୁରୁ ଏ ବିଷୟରେ ତାଙ୍କର ଜଣେ ସହଯୋଗୀଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା ବି ହୋଇଯାଇଥିଲା । ବନବିହାରୀ ତାଙ୍କ ସହିତ ଏକମତ ହୋଇଥିଲେ ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ପଣ୍ଡିତରେ କୌଣସିମତେ ଅନସୂୟାଙ୍କ ଶବକୁ ଗାଁକୁ ନେଇ ସହାର କଲେବା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଶୁଦ୍ଧର ହେବ ନାହିଁ । ‘ଗୁଣିଲ ବନବାସୀ’ । ଅସ୍ତି ନରୁଇ ସହଯୋଗୀ ଜଣକ କହିଥିଲେ—ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ବନସ୍ତର ଯେତେବେଳେ ଭୂଇଁରେ ଲୋଟିମଡ଼େ, ସେତେବେଳେ ସ୍ବାଭାବିକ ଭାବରେ ଭୂମିକମ୍ପ ହେବ ହିଁ ହେବ । ଆଉ ପୁଣି ଖଣ୍ଡେଇତା ଇଲାକାରେ ଅନସୂୟାଙ୍କ ବିସ୍ଫୋରରେ ଯେଉଁ କମ୍ପନ ସୃଷ୍ଟି ହେବ, ତାହାର ପ୍ରଥମ ଶିକାର ତମଛଡ଼ା ଅଉ କିଏ ହେବ ?

ଖାସ୍ କଥା । ବନବିହାରୀ ବି ଘାସ ଚୋବାଇ ରାଜନୀତି କରୁନାହାନ୍ତି । ଗୁଡ଼ା-ହାତୀକୁ ପଙ୍କରେ ପକାଇବାକୁ ଅଟ୍ଟାତରେ ତାଙ୍କୁ ଯେଉଁ ନାଟକ କରିବାକୁ ହୋଇଥିଲା, ତାହାର ସୁଦ୍ଧା ଏବେ ମଧ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଜୀବନ୍ତ । ଏତିକିବେଳେ ଯଦି ଅନସୂୟାଙ୍କ ଶବ ନିକଟରେ ବିଧିବଦ୍ଧ ବନସ୍ତର ଭୁଲ ଦୁର୍ଘଟକୁ ଲୋକେ ଦେଖନ୍ତି, ତେବେ ବନବିହାରୀଙ୍କ ରାଜନୈତିକ ଇଚ୍ଛାକୁ ଯତ୍ନବଳ ପାଇଁ ଅଭାବ ହୋଇଯିବ । ଶହ ଶହ ମିଟିଂ, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଯାହା କରି ନ ପାରିବ, ତାହା ଅନାୟାସରେ କରିଦେବ ଏଇ ଗୋଟିଏ ଘଟଣା । ମରାହାତୀ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ।

ବନବିହାରୀ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲେ । ଯାହା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ବର୍ତ୍ତମାନ ହିଁ କରିବାକୁ ହେବ । ଦୁର୍ଘଟକ ନିଦା ବିଷ୍ଣୁ-ଆଇ ନ ଥିଲା ପରି । ବଡ଼ରୁଅ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ବିବାହ କରି ବହୁଦିନରୁ ଏ ପରିବାରରୁ ଅଲଗା । ସେ ଅବଶ୍ୟ ଅସ୍ତି, ମାତ୍ର ବନବିହାରୀ ଜାଣନ୍ତି, ଏହି ବିଷୟରେ ତା'ର କହିବାର ବା କରିବାର କିଛି ନାହିଁ । ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁଅ ଅତନ୍ତ୍ର ଉପରେ ଦୁର୍ଘଟକର ଅନେକ ଭରସା । ହୁଏତ ତାକୁ ହିଁ ସେ ନିଜର ରାଜନୈତିକ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ କରିବେ ବୋଲି ପାହୁଥିଲେ । ଟୋକାଟା ଯେମିତି ଚଉଥାଣିଅ, ଅରେ ଫୁଲକା ଉପରେ ତୁମିଗଲେ କ'ଣ ହେବ, ତାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ? ନାହିଁ—ବାଟ ଏବଂ କାଟିବାକୁ ସଜ୍ଜିତ ।

ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଇ ମନ୍ଦୀ ଠିଆ ହେଲେ । ଅତନୁକୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଶୁଭିଚ୍ଛାଭାରି କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—ବୁଝିଲୁ ତନୁ, ମା ମୋତେ ବହୁଥର କହିଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ଶେଷ କାମ ଯେମିତି ସ୍ୱର୍ଗ ଦ୍ୱାରରେ ହୁଏ । ଆଉ ତେର ଢଳେ ମା’ କ’ଣ ବାହୁଡ଼ି ଆସିବେ ? ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ମନ୍ଦୀଙ୍କ କଣ୍ଠ ବାସ୍ତାକୁଳ ହୋଇଉଠିଲା ।

ଅତନୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା । ବୋଉର ଏଭଳି ଇଚ୍ଛା କଥା ସେ କେବେ ଶୁଣିନାହିଁ । ସାରା ଜୀବନ ସାହାର ଘାଟେ କଟିଗଲା, ସେ ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର କଥା ଚନ୍ଦ୍ରା କଲା କେମିତି, ଆଉ ତାକୁ ପୁଣି ବନବିହାରୀକୁ କହିଗଲା କାହିଁକି ?

ଉପସ୍ଥିତ ଲୋକେ ଏଥିରେ କୌଣସି ଚମତ୍କାର ଦେଖୁ ନଥିଲେ । ଇଏତ ଉଚିତ୍ କଥା । ହୁଏତ ହୋଇ କିଏ ଅବା ମୁହଁର ଦ୍ୱାରରେ ପାଦ ଆସିବାକୁ ନ ଚାହେଁ ? ଅନସୂୟା ହୁଏତ କେବେ ଏଭଳି କାମନା ପ୍ରକାଶ କରିଆଇପାରନ୍ତି ।

ଅତନୁ ମନସ୍ଥିର କରିପାରୁ ନ ଥିଲା ।

ବନବିହାରୀକୁ ସେ ଜାଣେ । ଦୁଷ୍ଟନ୍ତଙ୍କ ସହୃଦ୍ଦ ତାହାର ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ ସମ୍ପର୍କ ସେଥିରେ ତାକୁ ଯେ କେହି ସନ୍ଦେହ କରିବ । ଅତନୁର ତରୁଣମନର ଶାଣିତ କୋପ ଆଉ ଅପାରଗ ନିରୁପାୟତାର ଗୋଲିଆମିଶା ନାଏତ୍ରା ଭିତରେ ଭିତରେ ଗର୍ଜନ କରି ଉଠୁଥିଲା । ତାର ସମସ୍ତ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ଗୋଟିଏ କୋମଳ ମଉଳା ଫୁଲିଭଳି ନିଷ୍ଠୁର ସମୟର ପଥର ଖଣ୍ଡ ଢଳେ ଗୁପ୍ତି ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ତା’ର ଅନ୍ତର ହମାଛାହତ ହିମଗିରି ଭଳି ସ୍ୱର୍ଗଶୂନ୍ୟ ଆଉ ସ୍ୱପନସ୍ଥାନ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା ।

ଏ ଧରଣର ଗୋଟିଏ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟାପାରରେ ଶେଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ପୂର୍ବରୁ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତାର ସମସ୍ତ ତନ୍ତୁକୁ ଭଡ଼ି ଓଟାରି ବାହାରକୁ ଫିଙ୍ଗିବା ଅତି ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ।

ଅତନୁ କ’ଣ ତା ପାରିବ ?

ଆଗରେ ପଡ଼ିତ ଅନସୂୟାଙ୍କର ପ୍ରାଣସ୍ଥାନ ଦେହ, ଅତନୁର ଶରୀରରେ ସାହାକର ରକ୍ତ ଏବେ ବି ବହି ଚାଲିବ । ଆଜି ହିପୋକ୍ରାଟ ବନା ମୁଦୁଲି ସେଇ ରକ୍ତକୁ ଅପମାନ କରିବାକୁ ସାହସ କରିବ ।

ଅତନୁର ମନେହେଉଥିଲା, ତା’ ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇଛି ଗୋଟାଏ ଭୟଙ୍କର ଅତ୍ୟାଧୁନୀ, ତା’ର ନିଷ୍ଠୁର ହସ୍ତର ଗୁଳିରେ ଯେଉଁ ରକ୍ତର ସ୍ରୋତ ଡେଇଁ ଉଠିବ, ସେ ରକ୍ତ ତା’ ନିଜର ।

ଆଗରେ ପଡ଼ିବ ସନ୍ତ କବୀରର ମୃତ ଦେହ । ସଂସାର ପାଇଁ, ପରିବାର ପାଇଁ ଯିଏ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଦେଇଛି, ଆଉ ତାକୁ ନେଇ ଟଣାଟଣି ଗୁଲିଟି ଜେମାଉର ଶାଗୁଣା ବଲୁଆ ମାନଙ୍କର ।

ଅତନ୍ତ ଶକ୍ତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏ ବିଷୟରେ ସେ କାହା ସାଙ୍ଗରେ ପରାମର୍ଶ କରିବ ? ବନବିହାରୀ ଭାଗଦା ଉପରେ ଭାଗଦା ଦେଉଛି । ସରକାରୀ ଗାଡ଼ି ପ୍ରସ୍ତୁତ । ଘିଅ, ଚନ୍ଦନ କାଠୁଁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଦ୍ରବ୍ୟ, ଏପରିକି ଜଣେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟ ଗାଡ଼ିରେ ବସି ସାରିଲେଣି । ବନବିହାରୀ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟସ୍ତ । ହୃଦୟ ଏ ଭିତରେ ମୃତ ଦେହକୁ ନେଇ ଗାଡ଼ିରେ ରଖିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେଇ ସାରିଲାଣି । ମାତ୍ର ସାହସ କରି ପାରୁନାହିଁ ।

ଅଗତ୍ୟା ଉତ୍ତରଲ ଝୋଧକୁ ମନ ଭିତରେ ଗୁପ୍ତି ଅତନ୍ତ ବନବିହାରୀର ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନେବାକୁ ଯାଉଥିଲା । ହଠାତ୍ ଏକ ଗର୍ଜନ ପରିବେଶର ସମସ୍ତ ନୀରବତାକୁ ଛିନ୍ନହସି କରିଦେଲା । ପ୍ରଶସ୍ତ ବାରଣ୍ଡାର ଗୋଟିଏ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଅନସୂୟାଙ୍କ ଶବଠାରୁ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ବସିଥିଲେ ଦୁଷ୍ମନ୍ତ । ମନେହେଉଥିଲା, ତାଙ୍କ ଭିତରେ ସତେ ଯେମିତି ଝୋଧର ଏକ ଭୟଙ୍କର ଆଗ୍ନେୟଗିରି ଅଗ୍ନି ଉଦ୍‌ଗିରିଣ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଛି । ମରାହାଟା କଡ଼ଲେଉଟେଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଛି । ପୁଣି ଉତ୍ତପ୍ତ ଲାଗୁ ସତେ ଯେମିତି ତାଙ୍କର ପାଟି ବାଟ ଦେଇ ବାହାରି ଆସୁଛି—ନା-ନା-ନା, ପଥର ପ୍ରତିମାରେ ପ୍ରାଣ ସ୍ୱରୁର ହୋଇଛି ।

ଅନ୍ଧା—ଏଭଳି ଦେଖିବାକୁ ବ୍ୟାକୁଳ ଅନସୂୟାଙ୍କର ତୃପ୍ତିତ ଆତ୍ମା ଏବେ କେଉଁଠି ?

ବନବିହାରୀ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ ନିଜର ଗାଡ଼ି ପାଖକୁ ଗୁଲିଗଲେ । ଟଳଟଳ ପାଦରେ ଶବ ନିକଟକୁ ଯାଇ ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଦାଣ୍ଡାକୁଳ ଜଣ୍ଠରେ ନଢୁଥିଲେ, “ଅନସୂୟା, ମୋତେ ଭୁଲି ତମେ କ’ଣ ସତରେ ଗୁଲିଯାଉଛ ?”

ଶଗଡ଼ ଉପରେ ନାଆ

ଜଳପଦା ବସ୍ତୁ ଶ୍ଵାଶ୍ଵରେ ପହଞ୍ଚିବେଳକୁ ସମୟ ହେଲଣି ସାତେ ଛଅ ।
ତାଳଦଣ୍ଡା କେନାଲ ପାରିହୋଇ ପାଇନା ନର ବନ୍ଧେ ବନ୍ଧେ ଗୋଟିଏ କଲେମିଟର ଗଲେ
ପଡ଼ିବ ଥୋରିଆପଡ଼ା ଗାଁ । ସେଇଠୁ ପୁଣି ନର ପାରିହେଲେ ଯାଇ ତାଙ୍କ ନିଜ ଗାଁ ।

ବସରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆଦିକନ୍ଦବାବୁ ଏଣେ-ତେଣେ ଅନାଇଲେ । ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଅରପଟେ
ବରଜା କମାରଶାଳ, ତନ୍ନପୁରୁଷ ଧରି କମାର ପରିବାର ଦଶଶତ୍ତ, ଗାଁର ଲୁହାଳକଡ଼ ଦାବ
ମେଣ୍ଡାଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ଏବେ ବରଜା ମଲଣି । ତା' ପୁଅ ନାତିମାନେ ଶାଳ ଚଳାଉଛନ୍ତି ।
କଲ ତିଆରି ଜନସଭାରେ ବଜାର ଭରିଗଲଣି । ତଥାପି ବରଜାର ରଥ ଚାଲିବ ତ !

ଆଦିକନ୍ଦବାବୁ ଆଉ ତେରି କରିବାକୁ ଚାହୁଁ ନଥିଲେ । ଶୀତଦିନିଆ ସଞ୍ଜ ମାଡ଼
ଆସୁଛି । ଆଉ ଟିକିଏ ପରେ ଅନ୍ଧାର ହୋଇଯିବ, ତା' ଆଗରୁ ଗାଁ ନ ଧରିଲେ ଆଖିର
ଯୋଉ ଅବସ୍ଥା, ବାଟରେ କଣ ହେବ କିଏ କହିବ ! ଗୁପ୍ତ ଉପରେ ବସି ଆଦିକନ୍ଦ ମନେ
ମନେ କାହାକୁ ଖୋଜୁଥିଲେ । ଗାଁ ବାଲ କିଏ ମିଳିଗଲେ ସ୍ଵବିଧା ହୁଅନ୍ତା ।

ପନ୍ଦରଦିନ ତଳେ ଧୋବେଇ ଶ୍ଵେତ ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ ଖଣ୍ଡେ ଛୁଡ଼ିଥିଲା । ଧାନପାତ
ବିଲରେ ଶୋଇଛି । ସାନବାବୁ ଆସି ଠିଆହେଲେ ବିଲକୁ ଦାଆଯିବ । ଧୋବେଇ ତ ଲେଖି
ଦେଇ ଖଲସ । ଏଣେ ସେତେଟେରିଏଟ୍ କାମରୁ କୁଟି ମିଳିବା କ'ଣ ଏଡ଼େ ସହଜ !
ଆସେମୁଁଟା ପୁଣି ଏତିକିବେଳକୁ ଚାଲିବ । ଦିନ ଦିନ ସିଂ ପୁଅ ପୁଅ—ଗଦାଗଦା ଫାଇଲ୍
କଡ଼ା ହେଉଛି, ପଡ଼ା ହୋଇ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ସହାୟତା ହେଉଛି । ସବୁ ଅର୍ଜନେଶ୍ଵ—ସେତେଟେଣ୍ଡ
ମହାପାତ୍ରବାବୁଙ୍କ ପାଶ୍ଵ ତ ଜାଣି ସବୁବେଳେ ଚଢ଼ି ରହିବ । ଏତିକିବେଳେ ସିଏ ଅବା
କେମିତି କୁଟି କଥା କହନ୍ତେ ?

ଅଦିନିଆଁ ମେଘଟା ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ ଛେରିଦେଇ ଯାଇଛି । ଶୀତୁଆ ପବନ ଚୁହାଇ
ଚୁହାଇ ହାତ କମ୍ପାଇ ଦେଇଯାଉଛି । ନର ବନ୍ଧର ଚକଟା ମାଟିରେ ଟିକିଏ ଗୋଡ଼
ଖସିଲେ ଏକାଥରେ ଯାଇ ଅତଡ଼ା ଉପରେ । ଆଦିକନ୍ଦ ପାଦ ଚପି ଚପି ଆଗୋଇଥିଲେ
ଆଉ ନିଜକୁ ମନେ ମନେ ଅଭିଯୋଗ ଦେଉଥିଲେ । ଦକ୍ଷିଣ ଖଣ୍ଡେ ଆଗରୁ ବାହାରି
ପାରିଥିଲେ, ଦିନ ଆଉଁ ଆଉଁ ଗାଁ ଧରିଆଆନ୍ତେ । ସେତକ କୋଉ କରେଇ ଦେଲେ ?
ଠିକ୍ ବାହାରିଲା ବେଳକୁ ପହଞ୍ଚିଗଲା ଅର୍ଜେଣ୍ଟ ସିଂ ପୁ ।

ଗାଁ ଘଟଣିକ ବଳ ଦେବାକୁ ଘରୁ ଗୁପ୍ତ ପଡ଼ୁଛି । ପିଲାମାନେ ବି ଜବନରେ କେବେ ଗାଁମାଟି ମାଡ଼ିବେ ନାହିଁ । ସୌଦାମିନୀ ସେହି ନୂଆବୋହୁ ହୋଇ ଅସିଲ ବେଳେ ଯାହା ବର୍ଷେ ଦ'ବର୍ଷ ଗାଁରେ ରହୁଥିଲେ, କଟକ ଆସିବା ଆଗରୁ । ତା'ପରେ ତ ଯୁଗ ବିଦି ଗଲ ଏହି ଗୁଜୁଆନରେ । ବୋଉ ଥିଲବେଳେ ଯାହା ମାଣ ବସାଇବାକୁ ଗାଁକୁ ଯାଉଥିଲେ ଏବେ ସେତକ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ । ମାଣବସା ଏବେ ସରନାସ କୁର୍ତ୍ତରରେ । ଦି ଯାହାଲ ଧୁଳିଆପିଟା ଘର । କିଏ ଦେଖାରଖା କରନ୍ତା ? ପିଲାମାନଙ୍କୁ କହୁଲେ ତ ସେଇ ବିଶି କରବା କଥା ଉଠିବ ।

ମଣିଷ ହାତ ବାଜିଲେ ଗଛ ତଳ ସୁନ୍ଦର । ଘର ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ସହରରେ ଭିଡ଼ ନମେଇଲେ, ସେତେବେଳେ ଆଦିକନ୍ଦ ଆଉ କେତେଦିନ ଦି'କୁଳ ବଜାୟ ରଖି ତଳାଇ ପାରନ୍ତେ ? ତାଙ୍କର ବି ବୟସ ହେଉଛି ତ !

ଘର ଭାଙ୍ଗି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ନିଜେ ଚଳିବା ମାନିଆ ଦୁଇ ବଖରା ଘର ରଖିଲେ । ବର୍ଷରେ ଥରେ ଦୁଇଥର ତ ଯେମିତି ହେଲେ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜି ବାକୁ ପୁଣି କାହା ଓଳି ତଳେ ଠିଆ ହେବେ ?

ଆଦିକନ୍ଦ ମନ ସ୍ଥିର କରି ନେଇଥିଲେ । ସମ୍ପତ୍ତି ସେ କଦାପି ବିକିବେ ନାହିଁ । କୋଉ ପୁରୁଷର ଜମିବାଦି । ଜବନରେ ଗୁଣ୍ଡେ ପଦକାଏ ତ କମେଇ ନାହାନ୍ତି । ଏବେ ଅନ୍ୟ କଥାରେ ତାକୁ ଗମେଇ ଦେବେ ? ଗାଁରୁ ଜମି ବିକି ସହରରେ ଘର ତୋଳିବେ ? ନା, ସିଏ ଯାହା କହୁ ସେ କଦାପି ବାଜିଆ ହେବେ ନାହିଁ ।

ରହୁ ରହୁ ଗୋଟିଏ କଥା ତାଙ୍କ ମନକୁ ବୋହୁଲଇ ଦେଉଛି । ଧୋବେଇ ଭୋଇ ଜମି ଧରିଲଣି କୋଉ ଭଟ୍ଟ ଅମଳରୁ । ବାପା ସେତେବେଳେ ଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କର ପାଖରୁ ଜମି ନେଇଥିଲା ଧୋବେଇର ବାପା ବିନା—ସେଦିନର ପଟଣା ଏବେ ବି ମନେଥୁ ଆଦିକନ୍ଦଙ୍କର । ବିନା ସକାଳ ପହରୁ ଗୁନ୍ଦଳା ତଳ ନଡ଼ିଆ ଗଛ ମୂଳେ ବେକରେ ଗାମୁଛା ପକେଇ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ ।

ବାପାଙ୍କର ଦାନ୍ତପକ୍ଷା ପଟ୍ଟ ଗୋଟାଏ ଦେଖିବା କିନିଷ । ପାଣି ନୋଟା ଥୁଆ ହବ, କରନ୍ତି ଗଛରୁ କାଣି ଅଙ୍ଗୁଳି ମୋଟ ଦେଉ ଗୁଣ୍ଡ ଲମ୍ବର ଦାନ୍ତକାଠି କଟା ହୋଇ ଅସିବ । ଗର୍ଦ୍ଦା ପାଉଁଶ ବୋତଲ ରଖାଯିବ, ତା' ପାଖରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିବ ଗିନାରେ ମଥୁରା ତେଲ ଘଣା ପେଡ଼ା ଟାଣ୍ଡି ସୋରଷ ତେଲ ଆଉ କାଗଜରେ ଲୁଣ । ବାପା ପ୍ରଥମେ ଦାନ୍ତକାଠିଟାକୁ ଗୁଣ୍ଡବାଇ ଗୁଣ୍ଡବାଇ ତଳ ଉପର ତଳାଇ ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ଖଣ୍ଡେ ପିଣ୍ଡାରେ ଟହଲ ମାରିବେ । ଖଡ଼ମ୍ବର ଠକ୍ ଠକ୍ ଶବ୍ଦ ସାଙ୍ଗକୁ ଅନ୍ତର ପେଟ ଉଠୁଥିବ ପୁଣି ପଡ଼ୁଥିବ ତାଳେ ତାଳେ । ସେ ପଟ୍ଟ ସରିଲା ପରେ ଆରମ୍ଭ ହେବ ଗର୍ଦ୍ଦା ପାଉଁଶ ପଟ୍ଟ । ସବା

ଶେଷରେ ବଣି ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ତେଲ ଆଉ ଚଢ଼ିରେ ଲୁଗା ପରଖ ଦେଇ ମାଡ଼ ମାଲିଆ ଚାଲିବ ; ପାଟିରୁ ଲାଲ ବସ୍ତ୍ର ଚାଲିଥିବ, ଏଣେ ପୁଣି ଗଲା ଯଦା ଚାଲିଥିବ । ଉଏ ଚାଲିବ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ । ମୁହଁ ଧୋଇ ପକାଇ ଲେଟାରେ ଥିବା ବାକି ପାଣିକୁ ପାଟିରେ ଦେଇ ଓପରକୁ ମୁହଁ ଟେକି ଦଣ ମିନିଟ୍ କାଳ ଘରୁର ଘରୁର କରି ପୁଣି ଗଲା ଯଦା ଚାଲିବ । ସେତକ ଯାଇ ପରେ ପାଗଳ ଗାମୁଛାରେ ମୁହଁ ଘୋଷ୍ଟ ପକାଇ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଗଲା ଝଙ୍କାର ମାରିବେ । ଏଇଟା ବୋଉ ମାରି ।

ଭିତରୁ ପଥର ଗୁଲ୍‌ରେ ଶିଫାଳା ପାଣି ଧରି ଦେଙ୍ଗେଇ ଦେଙ୍ଗେଇ ବାହାରି ଆସିବ ନାଥିଆ । ବାପା ତା' ଆଡ଼କୁ ନ ଅନେଇ ଗୁଲ୍‌ଟିକୁ ନେଇ ଉପରକୁ ଆ' କରି ତୋକ ତୋକ କରି ପାଣିତକ ପିଇବେ ।

ଦାଣ୍ଡ ବାରଣ୍ଡାରେ କଡ଼ପଟିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ ତେଲ ଚିକଟା ଭାରି ଆରମ୍ଭ ତେସ୍‌ରୁଟାଏ । ଏଥର ତା' ଉପରେ ତଳପଡ଼ି ବାପା ହାତ ପଙ୍ଗା ତଳାଇ ହାଡ଼ି ଖାଇବେ ।

ସେଦିନ ମଧ୍ୟ ସେମିତି ହାତ ପଙ୍ଗା ଚାଲିଥିଲା । ନାଥିଆ ଖାଲି ଗୁଲ୍‌ ନେଇ ଚାଲି ଯାଉ ଯାଉ ମନେପକାଇ ଦେଇଗଲା—କୋଉ ସକାଳୁ ବନା ବାଉଁଶ ଅପେକ୍ଷା କରି ବଇଚି ।

ଯଥାସମ୍ଭବ ସାଧୁଶୁଦ୍ଧ ବ୍ୟବହାର କରି ନାଥିଆ ନିଜର ଆଭିଜାତ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେ ।

ବାପା ସେମିତି ଅର୍ଦ୍ଧଶାୟିତ ଅବସ୍ଥାରେ ନଡ଼ିଆ ଗଛ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ କହିଲେ, କଣ କହୁଛୁରେ ।”

ବନା ଭୋଇ ଯେଉଁ ତୁମିଲଗ୍ନ ହୋଇ ବଡ଼ସାଆନ୍ତକୁ ମଜୁର ଜଣାଇଲା । ତା'ପରେ ବିନା କଣ୍ଠରେ କହିଲା, ସାଆନ୍ତଙ୍କ ପଦରଜ କଲେରୁ ପୁଅଟି ପାରିଗଲାଣି । ମାଣେ କଣେ ଭାଗ ବଢ଼େ ନ ଧରିଲେ, ତା' କଥା ଏଥର ଅଠା ଠିକ୍ ।

ବାପା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ତା'ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବୁଝି ପାରିଥିବେ । ଗୁଲ୍‌ମା ପାହାଚ ଉପରେ ଥିବା ହୋଇଥିଲା ବିପୁଳକାୟ ଫକ୍‌କା ହଳାଣ ବର୍ଣ୍ଣର ଦୁଇଟି କଂଘାରୁ । ତେବେ ବାପା ସେମିତି ଅର୍ଦ୍ଧ-ନିମ୍ନାଳିତ ନେଟରେ ପାନ ଖଣ୍ଡେ ଚାଲୁଲେଇବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ।

ବନା ଅଗତ୍ୟା ତାକିଲା ସାଆନ୍ତେ ! ବଡ଼ସାଆନ୍ତେ ବାପା ଏଥର ଅତି ମେଲାଇ ବନା ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ । ବନା ଅବତରଣିକାରେ କହିଲେ, ଯୋବାକୁ ଏଥର ଆମ ଘରେ ରୁଡ଼ି ଦେ । ତୋ' କଥା ମୁଁ ବୁଝିବି ।

ଅଭିଜାତ୍ୟ ନିକଟରେ ଯଦୃଶ ହାତ ପତାଇ ମାଗୁଥିଲା ଜଣିବାର ଭିକା । ଅଭିଜାତ୍ୟର ଖୋଲା ମୁଠା ତା'ର ପଟ୍ଟବାରର ପାଦତଳେ ମାଟିର କାମ ଦେବ । ସେ ଭସିଯିବ ନାହିଁ ।

ବିନା ଇଚ୍ଛାକୃତ କରୁଥିଲା । ଅଠର ବର୍ଷର ଯେଉଁ ଯୌବନର ଭରସାରେ ସେ ଭଗବତ୍ତ ଯୋଡ଼ି ଘର ବାନ୍ଧବ ବୋଲି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲା, ସେଇଥିକୁ ଏବେ ବଡ଼ବାବୁ ଭେଟି ମାଗୁଛନ୍ତି ।

କାହା ଭରସାରେ ତେବେ ବିନା ବସ୍ତବ ? କାହାକୁ ଆଶ୍ରା କରି ଆତ୍ମନ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଭାର ଲଟେଇ ଲଟେଇ ଉପରକୁ ଉଠିବ ?

ବାପା ପୁଣି କହିଲେ, ‘ଦୋଳ ପୁନେଇଁ’ ବାସ୍ତି ତାକୁ ପଠେଇ ଦରୁ । ଅଉ ପାଞ୍ଚ ଜଣ ଯାହା ନେଉଛନ୍ତି, ସେ ବି ସେଇଆ ପାଇବ । ବୁଝିଲୁ ?

ବିନା ବୁଝିଗଲା । ଖାଲି ତା’ ମୂଳ ଆବେଦନର ପରିଚେ କଣ ହେଲା, ସେକଥା ବାପା କହିନଥିଲେ । ତେଣୁ ସେ ଯାଇ ମଧ୍ୟ ପାରୁ ନଥିଲା ।

ବାପା କହିଲେ, ନାହାଲପଙ୍କରେ ଯୋଡ଼ି ପାଞ୍ଚମାଣିଆ ତଳ ଅଛି ସେଇଥିକୁ ଏଥର ବୁ କର । ମେହନତ କରିବୁ ଆଉ ନିୟତ ଜରି ଚଳିଲେ ମଣିଷ ହୋଇଯିବୁ, ବୁଝିଲୁ ।

ବାପାଙ୍କର ବକ୍ତବ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇଥିଲା । ସେଇଦିନଠୁ ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତିନିପୁରୁଷ ହେଲଣି—ବିନା ତା’ ପୁଅ ଧୋବେଇ, ଆଉ ଏଇନେ ଧୋବେଇ ଭୋଇ ପୁଅ ରବି ଦାସ ନାହାଲପଙ୍କ ତାଙ୍କରି ପାଖରେ ।

ବାପା ଗୁଲିଗଲା ପରେ ହାତଗୁଣ ରଖିବାର କୌଣସି ଉପାୟ ନଥିଲା । ଧୋବେଇ ଅବଶ୍ୟ ଏତେବେଳକୁ ଘରମଣିଷ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ବୋଉ ତା’ ନିଜର କୋଡ଼ିଏ ଭରିର ପା’ପଦୁ ଢଳି ଧୋବା-ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ ଦାନ ବଟଫଳ ଆଉ ଗୋଠ ଗଢ଼ାଇ ଦେଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଗାଁ ଯାଏ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା ।

ଶୁଦ୍ଧିକାମ ଯଶଗଲା ପରେ ଆଦିକନ୍ଦ ସହରକୁ ଫେରିବାକୁ ଉଦ୍‌ଯୋଗ କରୁଥିଲେ । ଧୋବା କଣ କହିବ ବୋଲି ପାଟକୁ ଆସିଲା । ତାଙ୍କଲା—ସାନବାବୁ ।

ଆଦିକନ୍ଦ ତା’ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ । ବାପାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ତାକୁ ମଧ୍ୟ କମ ଆଘାତ ଦେଇନାହିଁ । ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ବାପା ତାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି ଠିକ୍; ମାତ୍ର ବିପଦ ଆପଦରେ ଭୋଇ ପରିବାରକୁ ଛାଡ଼ି ପଡ଼େଇ ରକ୍ଷା ବି କରିଛନ୍ତି ।

ଆଦିକନ୍ଦ ପଚାରିଲେ, “କିଛି କହିବୁ ?” ଧୋବା କହିଲା—ତା’ର ଯାହା କହିବା କଥା । ଆଦିକନ୍ଦ ତ ସହରକୁ ଚାଲିଯିବେ । ବୋଉ ସାମ୍ରାଣୀ ବଢ଼ଣା ଛୁଡ଼ିନାହାନ୍ତି । ଅପା

ସାମ୍ରାଜୀ ଯେତେବେଳେ ପରିସରୀ । ନିଜ ଘର ଛାଡ଼ି କେତେଦୂର ବା ଏଠି ରହିଯାଉବେ ?
ଏଠିକା ଆଜି କେବେ କଳାୟ ରହିବ କେମିତି ?

ଅଦିକନ୍ତର ଯେ ସେ ଚନ୍ଦ୍ରା ନଥିଲା ତାହା ନୁହେଁ । ପଢ଼ା ତାଙ୍କର ଶେଷ
ମୋଇନାହିଁ । ଏଣେ ଘରର ଏ ହାଲ୍ । କୁଳକିନାର କୁଆଡ଼େ କିଛି ଦେଖାଯାଉ ନଥିଲା ।
ନାତିଗୁଣିତ ଅବଶୀ ଭାଙ୍ଗିଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । କୌଣସିମତେ ପଢ଼ାଟା ଶେଷକରି ଚାଲି ଖଣ୍ଡେ
ଧାଇଲେ ଯାଇ ଯାହା । ଆଦିକନ୍ତ ସେଇଆ କରିଲେ ।

ଧୋବା ସେତେବେଳେ ଆପଣି କରିଥିଲା । ଅଳ୍ପ ବଡ଼ବାରୁ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ସେ
କଣ ଏଡ଼େ ନିପାରିତର ହୋଇଗଲା ଯେ, ଗୁଣିକଥାଟା ଚାଲି ପାରିବ ନାହିଁ ? ସାନବାରୁ
ସହରକୁ ଯାଆନ୍ତୁ । ସେ କୌଣସି ମତେ ଏପଟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଚାଲିଗଲେବ ।

ପ୍ରକୃତ ଅସୁବିଧାଟା ଯେ କ'ଣ, ସେକଥା ଆଦିକନ୍ତ କହିପାରୁ ନଥିଲେ । ପଟ୍ଟନାୟକ
ପରିବାରର ମରୁତୁମିରେ ପାଣି ମଡ଼େଇ ତାକୁ ଶୟାଣୀମଳା କରିବାର ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତାବ,
ସେଥିରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ଅନୁତ୍ୟା ତାଙ୍କର କିଛି କରିବାର ନ ଥିଲା ।

ଧୋବେଇ ଭୋଇ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ବନ୍ଦା ହୋଇଯାଇଥିଲା । ତା'ପରେ ତ ଆଦିକନ୍ତ
ଗୁଣି କଲେ, ବାନ୍ଦାଘର ହେଲା । ପିଲାକୁଆ ହେଲେ । ବାପାଙ୍କୁ ହସିବାର ଦୁଃଖ ଭୁଲି
ବୋଉ କେବେ ସହରରେ କେବେ ଗାଁରେ ହୋଇ ତା' ଜୀବନ ବି କଟାଇଦେଲା ।

ହେଲେ ଧୋବେଇ ସାଙ୍ଗରେ ପଟ୍ଟନାୟକ ପରିବାରର ସମ୍ପର୍କ ଆଉ ଛୁଡ଼ିଲା ନାହିଁ ।
ଅଠ୍ଟାଦି ମଇଲା ଲୁଗା ଖଣ୍ଡେ ପିନ୍ଧି, ଗାମୁଛା ଖଣ୍ଡେ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୁଡ଼ାଇ, ହାତରେ ପାଞ୍ଚଟି
ବାଡ଼ି ଧରି ଦିନେ ସେ ଏ ଘରର ବାଡ଼ି ପାହାଚ ତଳେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । କିଛି ଶାଳର
ଗୋଟିଏ କଣ୍ଠରେ ଲା'ର ରସ କଂସା ଖଣ୍ଡେ ରଖା ହୋଇଥିଲା । ସେଇଠି ତାକୁ ଯିଏ ହେଲେ
ପଖାଳ ଦଂସାଏ, ଶାଗଜରଡ଼ା ପୁଲାଏ ଥୋଇଦେଲେ ସେ ଏକା ନିଶ୍ଚାସତେ ସେତକ
ଖାଇଦେଇ ପାଞ୍ଚଟି ଧରି ପୁଣି ବାହାର ଯାଉଥିଲା । ଗୁଣି ଭାଙ୍ଗିଗଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ଆଦିକନ୍ତ
ଘରକୁ ଆସିଲେ ନେ ମଞ୍ଜୁପତି ଖଣ୍ଡେ କାଟି ଆଣି ସେଇ କିଛିଶାଳରେ ବସିପଡ଼ି ତାକ
ଛୁଡ଼ି ଥିଲା—ବୋଉ ସାଆନ୍ତାଣୀ ! କଣ ଗଣ୍ଡାଏ ଦେଇଯାଅ । ହଂସା ଉଡ଼ିଲାଣି । ବୋଉ ବି
ହେମିତି ହିଁଦନ ନ ଦେଖିଲେ ତାକୁ ଡ଼କାଇ ପଠାଉଥିଲା । ଯୋଉଠି ଯାହାହେଲେ ତ
ପହରେ ବାଡ଼ିଦେଉଥିଲା ।

ପାଞ୍ଚମାଣିଆ କେ ସେମିତି ଭୋଇ ପରିବାରରେ ରହିଯାଇଥିଲା । ଆଦିକନ୍ତ କେବେ
ତାକୁ ଧୋବେଇଠୁଁ ଡ଼କାଇ ଆଣିବାକୁ ଚନ୍ଦ୍ରା କରିନାହାନ୍ତି କିମ୍ବା ଧୋବେଇ ମଧ୍ୟ ଭରସା
ଦେଇ ଯିବାରେ କେବେ ହେଲା କରିନାହିଁ ।

ଅଳ୍ପ ଏତେଦୂର ପରେ ତାଙ୍କୁ ଏଠାରୁ ବିଶୟରେ ଚନ୍ଦ୍ରା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତାଙ୍କ
ମନରେ ସନ୍ଦେହର ନିଆଁ ଦଳିଦଳି ହୋଇ କଳିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି ।

ଏଇ କେତେ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଗାଁରୁ କେତେପ୍ରକାର ଖବର ତାଙ୍କ କାନରେ ବାଜେ । ପାଞ୍ଚମାଣିଆ ଚକର ଧାନ ହେଉଁଫେରୁ କରି ଏବେ ଧୋବା ବାଉର ପାଞ୍ଚ ଜଣରେ ଜଣେ । ଗୁଣ୍ଡେ ଯୋଉଠି ପଦର ଗଉଣୀ ଫୁଟୁଛି, ସେଠି ସେ ହୁସାବ ଦଉଛି ପାଞ୍ଚଗଉଣୀର । ଆଉ ଯାହାକୁ ଦେଲେ ସେ ଗୁଣ୍ଡେ କୋଡ଼ିଏ ଗଉଣୀ ହୁସାବରେ ଧାନ ମାପିଦେଇ ଯିବ, ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ମଧ୍ୟ ସେ କାନରେ ପୁରାଇ ନାହାନ୍ତି ।

ମାତ୍ର ଏ ଭିତରେ ମାମଲତକାର ଦନେଇ ଦାସ ନିଜ ପକେଟରୁ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚକରି ଦନେ ତାଙ୍କ ବସାରେ ଯାଇଁ ଡେର ପକାଇଥିଲେ । ସେ ଘରକୁ ଫେରିଲାବେଳକୁ ସେଠି ହଲୁସ୍ତୁଲୁ କାଣ୍ଡ । ବାଉର ଟୋକା କୁଆଡ଼େ । ଭିତରେ ଓକିଲ ପରାମର୍ଶ କରିସାରିଲାଣି । ପରାମର୍ଶ ଧରି ସେମାନେ ଜମି ଗୁଣ୍ଡ କରୁଛନ୍ତି । ଏଥର ସେମାନେ ଜମି ଦଖଲ କରିଯିବେ । ଆଇନ କୁଆଡ଼େ ସେଇଆ କହୁଛି । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସୁନାଥାଲି ଜମି ଭୁତ ଖାଇବେ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ଜିଦ ଧରି ବସିଥିଲେ । ଆଜି ସେ ଜମିକୁ ବନ୍ଦିକରି ଦେବାକୁ ହେବ । ଦନେଇ ମଉସା ଖରଦାର ଠିକଣା କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଏ ମଉଜା ହାତରୁ ଛୁଡ଼ିଲେ ପଛରେ ହାତରୁ ପିଠିରୁ ଲୁହ ପୋଛୁ ପୋଛୁ ଦିନ ସରିବ ନାହିଁ ଇତ୍ୟାଦି ।

ବଡ଼ଦୁଆ କନ୍ଦଳ—ନୁଆ ପଲ୍ଲୀରେ ଜାଗା ଗୁଡ଼ିଚ । ଜମି ବନ୍ଦିହେଲେ ସହରରେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିଚା ପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ଘର କରିବାକୁ ହେବ । ଅଥଚ ପଡ଼ା ଶେଷ କରି ଗୁଳିରି ଯୋଗାଡ଼ କରିପାରି ନଥିବା ସେଇ ଦୁଆକୁ ଯେତେବେଳେ ସେ ଜମିବାଡ଼ି ଗୁଆଗୁଡ଼ି କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ମା' ଦୁଆ ଦିହେଁ ଆକାଶରୁ ଖସିପଡ଼ିଥିଲେ ଅବା ।

ନା—ତଥାପି ତାଙ୍କର ବଶ୍ୱାସ ହୋଇନାହିଁ । ସେ ନିଜେ ଯିବେ । ଧୋବା ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ ଥରେ ତାକୁ ପଚାରିବେ । ବୋଉ ତ ତାକୁ ଦୁଆ କରିଥିଲା । ନହେଲେ ତାକୁ ଏବେ ପଟ୍ଟନାୟକ ପରିବାରର ସମ୍ପତ୍ତିରୁ ଗୋଟାଏ ଭାଗ ଲେଖିଦେବେ । କୋର୍ଟକଚେରୀ କରିବେ ନାହିଁ । କେଉଁଠି କାହା ପାଖରେ ନାଲିସ ଫେରାସ ମଧ୍ୟ କରିବେ ନାହିଁ ।

ପାଠ ଅଧା ହୋଇଥିଲା ଦାସା ଗୁଲିଗଲେ । କେହି କୁଆଡ଼େ ସାହା ଭରସା ନଥିଲା ବେଳେ ସେ ତଙ୍ଗା ଚଳାଇଥିଲେ, କାହା ଭରସାରେ ? ଆଜି ଯେ ଏତେବାଟ ଗୁଲି ଆସିଲେଣି, କିଏ ତାଙ୍କୁ ବାଟ କହୋଉଛି ? ସେ ଯିବେ, ପଚାରିବେ ଧୋବାକୁ ଖାଲି ପଦେ କଥା । ତା'ପରେ ତାଙ୍କର ଯାହା କରିବାର କଥା କରିବେ ।

ସକାଳୁ ମେଘଟା ଗୋଡ଼େଇଚି । ଶୀତୁଲିଆ ପବନଟା ମଞ୍ଚୁଥରାଇ ଦେଉଛି । ଆଦିକନ୍ଦ ଦାଣ୍ଡପିଣ୍ଡାରେ ବସିଛନ୍ତି ସେଇ ପୁରୁଣା ଆର୍ମିଚେୟାରରେ । ପଥର ଗୁଳିନାଲୁ ପଲପୁର ଗୁଡ଼ିଗଲାଣି । ଇଟା ଖୁଣ୍ଟରୁ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ପଲପୁର ଖସି ମଡ଼ୁଚି । ପିଣ୍ଡାରୁ ସିମେଣ୍ଟ ସବୁ ଜାଗାଏ ଜାଗାଏ ଭାଙ୍ଗି ଗାତ ହୋଇଗଲାଣି । ଚୁନଧଉଳା କାନ୍ଥରେ ମାଟି ଗୋବର ଲିପା ହୋଇ ପାଗରୁଡ଼ା ଦର୍ପଣ ଭଳି ଦିଶୁଛି । ଅଥଚ ଦନେ ଏଇସବୁ କାନ୍ଥ

ଚକ୍ରଚକ୍ର କରୁଥିଲା । ଦୁପେଟ କାନ୍ଥରେ ଅପା ଛ' ଅଖିଆ ପଦ୍ମଫୁଲ ଅଙ୍କିଥିଲେ । ଝୁଣ୍ଟ ମାନଙ୍କରେ ଅଙ୍କିତ ହୋଇଥିଲା ବର୍ଣ୍ଣାବ୍ୟ କଲସ ଉପରେ ମାଛ । ଆଜି ସେ ସବୁ ଶୂନ୍ୟ ।

ଘର ଗୁଣିପଟେ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ନଈଆ ଗଛ । ଭାବ ଚୈତ୍ରର ଚନ୍ଦ୍ରକା ଧୌତ ରଜନରେ ନଈଆ ବାହୁଙ୍ଗା । ସହଜ ପବନର କଲ୍‌କଲ୍ ଖେଳ ସାଙ୍ଗରେ ଗୁନ୍ତାହୋଇ ରହୁଛି, ଆଦିକନ୍ଦଙ୍କର କେତେ ନିଦ୍ରାସ୍ନାନ କୈଶୋର ଆଉ ଯୌବନର ସ୍ବପ୍ନ ।

ଆଜି ସେସବୁ କାହିଁ ? ଗୁଣିଆଡ଼ ଶ୍ରୀସ୍ନାନ ।

ଉଡ଼ିଯାଇଥିବା କର୍ପୁରର ଶେଷ ସନ୍ତକ ଭଲ ଗୁହାଳ ଆଗରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଠିଆ ହୋଇ ରହୁଛି ଜଣ୍ଠି ବଢ଼ିଲ ଗଛଟି, ଗାଁ ଯାକର ଝିଅ ରଜର ମାସକ ଆଗରୁ ଯାହା ତଳେ ଭଡ଼ ଜମାଉଥିଲେ ।

ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ କେତେ ଲୋକ ଚଳପ୍ରଚଳ ହେଲେଣି । ଏବେତ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ଅତିଥି । ଆଦିକନ୍ଦ ପାହାଚ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲେ । କାମଶେଷ କରି ଆଜି ତାଙ୍କୁ ଯେମିତି ହେଲେ ରାଜଧାନୀକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ଯାଇଁ ବାଉଁଶସାହ, କରଣ ସାହୁଠାରୁ ବେଶ୍ ଦୂର ।

ପରିବର୍ତ୍ତନ ତ କେତେ ହେଲା । ଦିନେ ଯୋଉଠି ଘର ନାମରେ ଥିଲା କେତୋଟି କୁଡ଼ିଆ, ଆଜି ସେଠି ବେଶ୍ ବଡ଼ ବଡ଼ ଘରମାନ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲାଣି । ଏଣେ କରଣ ସାହୁଟା ଯାକ ଦେଖିବ ଖଣ୍ଡିଆ କାନ୍ଥ । ପେଟପାଟଣା ନେଇ କିଏ ଯାଇଁ କୁଅଡ଼େ, ଗାଁ କଥା କିଏ ମନେ ରଖୁଛି ?

ପରୁର ପରୁର ଆଦିକନ୍ଦ ଧୋବେଇର ଘର ଠାବ କଲେ । ନା, ସତରେ ଧୋବାର ଅବସ୍ଥା ବଦଳି ଗଲଣି ସ୍ତ୍ରୀ ଭିତରେ । ଇଟା କାନ୍ଥଦିଆ ଟିଣ ଛପର ଘର । ତଳ ସିମେଣ୍ଟ । ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାରେ ପଡ଼ିଛି କେତେଖଣ୍ଡ ଚେୟାର ।

ଦାଣ୍ଡ ଅଗଣା ଲିପାପୋଛା ହୋଇ ପରିଷ୍କାର । ଗୋଟିଏ ପଟେ ଧାନ ଗଦା ମରା ହୋଇଛି ଯେ ସତେ ଯେମିତି ଆକାଶକୁ ଛୁଇଁବ । ସେଇ ପଟେ ପୁଣି କେଇ ବୃଦ୍ଧା କଦଳୀ ଗଛରେ ଦିନଫୁଟିଆ କାନ୍ଥମାନ ଓହ୍ଲାଇଛି । କଦଳୀ ଗଛର ଫାଙ୍କଦେଇ ଦେଖାଯାଉଛି ପାଣି ଟୁଙ୍ଗ ଟୁଙ୍ଗ ସାନ ପୋଖରଟିଏ । କେତେବଡ଼ ମାଛଟାଏ ଶୂନ୍ୟକୁ ଉଆଁ ମାରି ପୁଣି ପାଣି ଭିତରେ ମିଳାଇଗଲା । ଗୋଟିଏ ପଟରେ ବନ୍ଦାହୋଇଛି ମିଶା ଗାଉଁଟିଏ—କେଡ଼େ ବଡ଼ ପହା—ମୋଟା ଘୋଟା ମାଛ ବାହୁଗୁଡ଼ିକୁ ଗୁଡ଼ି ଲଗିଛି ।

ଗୁଣିଆଡ଼େ ଲକ୍ଷ୍ମୀଶ୍ରୀ । ଦେଖିଲେ ଖୁସି ଲଗୁଛି । ଆଦିକନ୍ଦଙ୍କର ନିଜ ଘରକଥା ମନେପଡ଼ୁ ଥିଲା । କେଡ଼େ ଶ୍ରୀସ୍ନାନ, ଆଉ ଦୟାମୟ ।

ଘର ଭିତରୁ ଯୁବକଟିଏ ବାହାର ଆସିଲା । ହାଲ ଫେସନ୍‌ରେ ଲମ୍ବା ବାଳ ରଖିଛି । ପରଧାନରେ ଫୁଲକଟା ସିଲ୍‌କ୍ ଲୁଙ୍ଗୀ ସାଙ୍ଗକୁ ପ୍ରତିଶୋଲ ଷ୍ଟୋଟି ଗେଞ୍ଜି । ହାତରେ ଘଣ୍ଟା, ପାଦରେ ରବର ଚଢ଼ି ।

ଆଦିକନ୍ଦ ତାକୁ ଚିହ୍ନି ନାହିଁ । ହୁଏତ ଧୋବା ପୁଅ ହୋଇଥିବ । ଏକତେବେ ଯାଇ ଓକଲ ପରମର୍ଶ କରି ଆସିବ । ପରଧାନରେ ବରବା ମା ସାଜିବାକୁ କମର କସ୍ତି ।

ଆଦିକନ୍ଦ ମନ ଚକ୍ରତାରେ ଭରିଗଲା । ଯୁବକଟି ତାଙ୍କଅଡ଼େ ଅନାଇଛି । କଣ ପରୁର ପରୁର ହେଉଛି ଯେମିତି । ଆଦିକନ୍ଦ ତା' ଆଡ଼କୁ ମୋଟେ ଗୁଡ଼ୁ ନାହାନ୍ତି । ଏପଟ ସେପଟ ଅନାଇ ଅଡ଼ତକୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି ।

ପିଲବେଳେ କେବେକେମିତି ଧୋବାକୁ ଡାକିବାକୁ ସେ ଏଠିକି ଆସିଛନ୍ତି । ଯାହା ତାଙ୍କର ମନେପଡ଼ୁଛି, କାଦୁଅ ପତପତ, ପଲ ପଲ କୁକୁଡ଼ା, ପଞ୍ଜା ପଞ୍ଜା ସିଂଘାଣିନାକଆ ପିଲେଘା ପେଟୁଅ ଅପରିଷ୍କାର ଲଙ୍ଗଳା ଛୁଆ, କୁକୁର ପଲର ଭେ ଭେ ରଡ଼ି, କୁକୁଡ଼ା-ମାନଙ୍କର କଙ୍କର କ'ଣ ସାଜକୁ ଛୁଣ୍ଟାନେକଡ଼ା ପିରା ମଣିଷମାନଙ୍କର କଳିକଳିଆର ଦୃଶ୍ୟ, ସେ ଏକ ନାରାଜ୍ୟ ଅବସ୍ଥା ।

ଆଉ ଏବେ ? ହବୁ ତ ଅଛି, ମାତ୍ର ତା'ର ରୂପ ବଦଳିଯାଇଛି ଯେମିତି ।

ହଠାତ୍ ଘର ଭିତରୁ ବାହାର ଆସିଲା ଧୋବା ପାଟି କରି କରି । ଘାଗଡ଼ା ଗଲାରେ ସାଇ କମ୍ପାଇ ସେ ଗର୍ଜନ କରୁଥିଲା । ବେଳଥାସି ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ହେଲଣି । ଏଣେ ବାବୁଙ୍କର ମାଙ୍ଗଭଜା ଗୁଲିଛି । ମୂଲିଆ ପିଲର ଏତେ ଫେସନ୍ କ'ଣ ବା ?

ଯୁବକଟି କଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା । ହୁଏତ ପ୍ରତିବାଦ କରିଥାଆନ୍ତା । ମାତ୍ର ହଠାତ୍ ଧୋବାର ଦୃଷ୍ଟି ଆଦିକନ୍ଦଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । ସେ କିପ୍ରକାର ବହୁଳ ଦୃଷ୍ଟିରେ ତାଙ୍କଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲା, ତା'ପରେ ଦୁଇକୁଦାରେ ଷ୍ଟେପିଆସି ପାଟିକଲା ଲଏ କଏ, ଘାନବାବୁ ! ତମେ କେତେବେଳେ ଆଇଲା ?

ଆଦିକନ୍ଦ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ । ଧୋବା କହିଲା—ମୋତେ ଡାକାଇ ପଠାଇ ଥିଲେ ତ ମୁଁ ଧାଇଁଯାଇ ଥାଆନ୍ତୁ । ସକାଳୁ ସକାଳୁ ବାଉରି ସାହି ଭିତରକୁ ତମର ଆସିବା କ'ଣ ଦରକାର ?

ଆଦିକନ୍ଦ ଅଗତ୍ୟା ମୁହଁ ଖୋଲିଲେ । କହିଲେ—ତୋ ଚଠି ମୁଁ ପାଇବି ଧୋବେଇ ।

ଧୋବା କହିଲା, ଶୁଣ ଆଜ୍ଞ କଥାକୁ । ଚଠି ମୁଁ ଦେଲିଣି କୋଉ କାଲରୁ । ଆଉ ଲଏ ଆସି ଆଜି ମୁହଁ ଦେଖୋଉଛ । ଧାନକଟା ଆଜ୍ଞ ପାଇଁ ଅନେଇ ବସିଥାନ୍ତା ପରା ।

ଧୋବାକଥା ସବୁଦିନେ ଏମିତି । ସେ ଯେ ପରସ୍ପରେ ମୁଣ୍ଡ ବକିଛନ୍ତି, <କଥା ସେ କଦାପି ବଶ୍ୟ ସ କରେନାହିଁ । ଇତିମଧ୍ୟରେ ଧୋବା ଦାନ୍ତରେକି ଯୁବକଟି ଅଡ଼କୁ ମାଡ଼ିଗଲା—ଅନେଇତୁ କ’ଣ କଟାଣ ମେଡ଼ । ସାନବାବୁ ପସ୍—ଓଲଟି ହୁ...

ଯୁବକ ମୁହଁରେ ବରତର ଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠିଲା । ତଥାପି ସେ ହାତ ଉଠାଇଲା । ପାଟିରେ କହିଲା ନମସ୍କାର ।

ଆଦିକନ୍ଦର ମନେ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା ବନ୍ଦ । ଭୋଇର ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣିପାତର ଦୃଶ୍ୟ । ବାପା ଉଠି ବୋଲି ନକହିବା ଯାଏ ସେ ଭୂଇଁରୁ ଉଠୁ ନଥିଲା । ଧୋବା ବା କୋଉ କମ୍ । ଭୂଇଁରେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ ଯେମିତି ପଡ଼ିଥିବ ।

ଧୋବା ଯୁବକ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲା, କହିଲା—ଆରେ ବେଇଟି ଯା ବା, ମୁଲିଆ-ମାନେ କୋଉ ପହରୁ ଗଲେଣି । ଅଉ ଆମର <ଠି ସଜବାଜ ଗୁଲିଚି... ।

ପିଣ୍ଡା ବେଝ ଉପରେ ରଖା ହୋଇଥିବା ଟ୍ରାଫିକ୍ଟିକରଟାକୁ ଧରି ଯୁବକ ଏଥର ଗୁଲିଗଲା । ଧୋବା ଯେମିତି ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା । ପିଣ୍ଡା ଘୋର ଉପରେ ତାଙ୍କୁ ବସାଇ ନିଜେ ପାଦ ତଳେ ବସି ନିମ୍ନ କଣ୍ଠରେ କହିବାକୁ ଲାଗିଲା, “କେମିତି କ’ଣ ଭାବିଲ, ଧୋବା ବାଉଁଶ ଏଡ଼େ ନିମକହାସମ ହୋଇଛି ଯେ, ସେ ଖାଇଲା ପତରରେ ଝାଡ଼ା ଫେରିବ ? ରବି ଆଜିକାଲିକା ପିଲା, ପର ଶିକ୍ଷାରେ ନାଚୁଛି—ମୁଁ ଯେତେ ମନା କଲି ମାନିଲା ନାହିଁ । ସହରକୁ ଯାଇ କ’ଣ ଓକଲ ପରାମର୍ଶ କରି ଆସିଛି । ହେଲେ ସାନ ବାବୁ ! ମୁଁ ବହୁ ଆଉ ଆଉ ରବି କିଏ ? ମୁଁ ନିଜେ ତମ କମି ଗୁଡ଼ି ଦଉଛି—କେମିତି ଏଥର ଅଲଗା ବେପାରୀ କର । ମନ ତହଲିଲାଣି ଯେତେବେଳେ ନିୟୁତ ବଦଳିବାକୁ କେତେବେଳେ ?

ଧୋବାର ବକ୍ତବ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । କାଳେ କାଳେ ଏଇଆ ତ ହୁଏ । ଆଉଜାତ୍ୟର ବସିଟିରେ ସଫଟ୍ଟରେ ବିକସ୍ତରେଖା ସ୍ପର୍ଶିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଝଲୁଥି ଉଠେ ।

ଅଉ କହ କଥା କହିବାକୁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲେ ।

ପରାଜିତ ସମ୍ରାଟ

ଅଧଃପାନ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରୁ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁ ଅଭିଷେକ ଫେରି ଆସୁଥିଲେ । ଅଧଃ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କୁ ବେକଠୋକ୍ ଭାଷାରେ କହି ଦେଇଥିଲେ—ଆପଣଙ୍କୁ ପ୍ରତିମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଦିଆଯାଇଛି, ବର୍ତ୍ତମାନ ନଷ୍ଟ କରିବାକୁ ନୁହେଁ । ଯଦି ଆପଣ ଆଉ ଜଣେ ଗାନ୍ଧୀ ହେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ତେବେ ପ୍ରତି ଫୁଲର ଶଙ୍କର ଜେନାର ପିତୃଲ ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତୁ । ଦେଖିବେ, ସୁଲିପ୍ ଟାଟାରେ ଆପଣଙ୍କ ହତ୍ୟା ଠିକ୍ ଆସୁହତ୍ୟା ନାମରେ ରେକର୍ଡ୍ ହେବ । ମୋର ଗୋଟାଏ ସବୁ ପରାମର୍ଶ ମାନନ୍ତୁ—ଅନ୍ତତଃ କିଛିଦିନ ପାଇଁ କୁଟି ନେଇ ଚାଲିଯାଆନ୍ତୁ ।”

ଅଭିଷେକଙ୍କର କିଛି କହିବାର ନଥିଲା । କ’ଣ ବା କହୁନେ ? କହିଲେ ଶୁଣିବାକୁ ଅଛି କିଏ ? ପବିତ୍ର ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଆଜି ପରିଶେଷ ହୋଇଛି ରେକର୍ଡ୍ ଛପାଇବାର ଏକ ମେସିନ୍‌ରେ । ନବେ ଶତାବ୍ଦୀ ଫଳ ପ୍ରାପ୍ତିଦେଲେ ତାହାର ଦାୟିତ୍ବ ଶେଷ । ଚାରିଆଡ଼େ ପ୍ରଶଂସା । ଶଙ୍କର ଜେନା ହେଉଛି ଏକ ହୃଦୟର, ଯାହା ସାହାଯ୍ୟରେ ଶତ ପ୍ରତିଶତ ଫଳ ହୋଇପାରିବ । ତାରି ଭଳି ପ୍ରତି ଶୁଦ୍ଧ ଅର୍ଥଦେବେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ସମ୍ମାନ । ଏଥିରେ ପାଠ ପଢ଼ା ହେଲେ କେତେ, ନହେଲେ କେତେ ?

ବିଶ୍ରାମ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ସୁଇଚ୍ ଅଭିଷେକଙ୍କର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନାହିଁ । ଇତିହାସର ଯୁବା ପ୍ରଫେସର ମୁରୁକି ହସି ତାଙ୍କୁ କହୁଥିଲେ—ବଞ୍ଚିବାର ଅଧିକାର ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଛି ସାର୍ । ବିଶେଷ କରି ନିଜ ଜୀବନ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅନ୍ୟକୁ ଗୁମ୍ରାସୁ ହଟାଇ ଦେବାରେ କୌଣସି ପାପ ନାହିଁ । ଇତିହାସ ତ କାଲେ କାଲେ ଏହି ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ଆସିଛି ।”

ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନର ପ୍ରଫେସର ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲେ, “ପାଠ କହୁଛି, ନିଜର ଅସ୍ତିତ୍ବ ନିରାପଦ ରଖିବା ପାଇଁ ରାଜନୀତିର ସାଧୁସନ୍ଥମାନେ ବି ସତ୍ୟ ଆଉ ନ୍ୟାୟର ମୁହଁରେ କାଳି ବୋଲି ଦେଇପାରନ୍ତି । ଆତ୍ମାନ୍ତ ସତତ ରକ୍ଷେତ୍ ।”

ଅଭିଷେକଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ଘୁରାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ ଆଲୁଅ ଆଡ଼କୁ ଯିବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁ କରୁ ସେ ଏ କୋଉଠି ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛନ୍ତି ?

ଏଠି ତ ନିଶ୍ଚୟ ନେବା ପାଇଁ ବହୁତ ହାଡ଼ି । ବି ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତରେ ତାଙ୍କର ଶ୍ବାସ
କଷ୍ଟ ଅରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ପୋଲିସ୍ ଠିକ୍ ଝବର ପାଇଥିଲା । ଗୁମାସ୍ତା ଭିତରେ ଘର ଫେରିବାର ଧରି ଯେଉଁ
ସବୁ ନାମାସ୍ତ୍ର କାଣ୍ଡ ଘଟିଥିଲା, ତା'ର କିଛି କିଛି ଝବର ଯେ ଡି.ଡି.ଏନ୍ ହସ୍ପାଲରେ
ଅଭିଷେପ ପାଇ ନଥିଲେ ଏଭଳି ନୁହେଁ । ବିଶେଷ କରି ଝବର ଜେନା ଯେଉଁ ଦିନ
ଏଠି ଆସି ଆଡ଼ିଆ ଜମାର ଥିଲା, ସେହି ଦିନରୁ ତ...

ଅଭିଷେପଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଥିଲା—ଗୁରୁବର୍ଷ ତଳର କଥା । ମଫସଲ ଅଞ୍ଚଳର
କୋଉ ଗୋଟାଏ ଗାଁରୁ ସଦେଇ ଜେନା ହାତରେ ଗୋଟାଏ ରଙ୍ଗହତା ଟିଣ ପୁଟକେଟ୍
ଆଉ ଛୁଟ ଲୁଗାରେ ବସା ଗୋଟାଏ ପୁଡ଼ା ଝୁଲାଇ ବିନାଶ ଭାବରେ ତାଙ୍କ ଅଗରେ ଠିଆ
ହୋଇଥିଲା । ତା' ପଛରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା ଯେତେ ଅଠର ବର୍ଷର ସ୍ବପ୍ନବାନ୍ ଏକ
ଯୁବକ ।

ସଦେଇ ନିଜ ପୁଅର ଦାୟିତ୍ବ ଅଭିଷେପ ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରି ଗାଁକୁ ବାହୁଡ଼ିବା
ପୁଅରୁ ଅଭିଷେପଙ୍କୁ କହି ଯାଇଥିଲା—ମାଟି ଯାକରେ ଲଜି ଯାହା ଯେମିତି ପାରିବ ତାହା
ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ବଢେଇ ଦେବ ବାବୁ । ଟୋକାଟା ଅପଣଙ୍କୁ ଲାଗିଲା । ଛେଡ଼ିପିଟି ଯେମିତି
ହେଲେ ତାକୁ କୁଳରେ ନଗେଇ ଦିଅ ।

ଝବର ସେତେବେଳେ ଆସିଥିଲା ନିଶ୍ଚୟ ବିଲେଇ ଭୁଅଟିଏ ଭଳି ଗୁରୁଆଡ଼କୁ ମିଟି
ମିଟି ଆଖିରେ ଅନାଉଁ ଅନାଉଁ । ମାତ୍ର ବର୍ଷ ଗୁଣିତାରେ ଏ ସହସ୍ରାଳଙ୍କର ସବୁଠାରୁ
ଭୟଙ୍କର ସିଂହରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଆକୁଳ କହନ୍ତି ସମୟ !

ଅଭିଷେପ ନିଜର ବିରଳ କେଶ ମସ୍ତକରେ ହାତ ଗୁଲାଇ ଗୁଲାଇ ଚୁପ୍‌ଚୁପ୍ ବସି
ଭାବୁଥିଲେ ।

ଅଡ଼େଇ ଶହ ଛୁଇଁଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏହି ଗୁମାସ୍ତା । ପ୍ରଦେଶର ଗୁରୁଆଡ଼ ଶହ
ଶହ ଗୁରୁ ସିଂହଟିଏ ପାଲଟା ପାଇଁ ଏଭଳି ଆସି ଭିଡ଼ ଜମାନ୍ତି । ଦେଶର ସବୁସବୁ ଆଉ
ପ୍ରାଚୀନ ଶିକ୍ଷାୟତନର ପୁନାମ ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଏଠାକୁ ଆଣି ଆଣେ । ମାତ୍ର ନାମର ସେହି
ନୋହ ଭଜିବାକୁ ବିଶେଷ ସମୟ ଲାଗେ ନାହିଁ । ଘରକୁ ଘନ ଘନ ଚିଠି ଯାଏ—ଏଠି ସବୁ
ବେଳେ ଦଙ୍ଗା ଫିଆଦ ଲାଗି ରହୁଛି ବାପା, ଏଥିରେ ଯେ କେମିତି...ସେ ଧଟୁ ଉତ୍ତର
ଆସିବାରେ ବି ମୋଟେ ତେର ହୁଏ ନାହିଁ...ମନ ଲାଗାଇ ପାଠ ପଢ଼ୁଥିବ ବାପା । ବର୍ଷ
କେଇଟା କେମିତି କଟିଗଲେ ତେଣିକି ଯେଉଁଠି ହେଲେ ଚଉକ ଖଣ୍ଡେ ମିଳିଯିବ, ତା'ପରେ
ଆଉ ଦୁଃଖ କ'ଣ ?

ଅଭିଷେପ ଅରେ ଅରେ ଭାବନ୍ତି, କ'ଣ କରିପାରିବେ ଗୁଳିର ପାଇଁ ଦିଅର ହେଉଥିବା
ଏହି ମେଣ୍ଟାପଲ ? ଗୁଳିର ଖଣ୍ଡେ ପାଇଗଲାଣି କେବେ ଖାଲି ସମ୍ପର୍କ ବଜାଉଥିବେ ବଡ଼

ଅତିସରଳ । ତାଙ୍କର ଆଦେଶରେ ଦେଶର ଏହି କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରକୁ ପାରଦର୍ଶିତ୍ବ କରୁଥିବେ, ଆଉ ଦିନସାରା ପାପରୁ ନିଜକୁ ହାଲୁକା କରିବା ପାଇଁ ସଞ୍ଜବେଳେ ନିଜ ଘରେ ଧର୍ମଶୁଦ୍ଧର ପୃଷ୍ଠା ଖୋଲି ବସିବେ । ଭୟରୁ ତ ଭକ୍ତ ଆସେ ।

ରାତି ଅଧରେ ତାଙ୍କୁ ନିଦରୁ ଉଠାଇ ପୋଲିସ୍ ଅଫିସର ରାଧା ମହାନ୍ତି ଯେତେବେଳେ ହଷ୍ଟେଲ୍ ରେଡ୍ କରିବାର ଅନୁମତି ଗ୍ରହଣିଥିଲେ ସେତେବେଳେ ଅଭିରାମ ବ୍ରହ୍ମତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ନଥିଲେ । ଶଙ୍କର ଜେନାର କାରସାଦ ତାଙ୍କୁ ଅଛପା ନଥିଲା । ନୂଆ ପ୍ରେମାନଙ୍କୁ ଜବରଦସ୍ତି ପଛସା ଅସୁଲ କରିବା, ଭ୍ରମସ୍ଥ ଖିଆଇବା, ଯେ କଣିକାକୁ ସୁଯୋଗ କରିଦେବା ଆଉ ଧନୀ ଘରର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଅସ୍ଥାନ-ସ୍ଥାନକୁ ନେଇ ଯାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ପଛସା ଲୁଟିବା-କେଉଁ କଥାଟାକୁ ବାଦ ଦେଉଥିଲା ମଫସଲରୁ ଆସିଥିବା ଏହି ପିଲାଟି ? ବାପା ସେଣେ ମାଟି ସାଙ୍ଗରେ ଲଢ଼ି ଲଢ଼ି ପେଟରେ ଓଢ଼ା କନା ଦେଇ ମାସକୁ ମାସ ମନ୍ଦିରର ପଠାଇ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ଯନ୍ତ୍ରାଳ ମନାସୁଛି । ଟୋକାଟା ମଣିଷ ହୋଇଗଲେ ତା'ର ଦୁଃଖ ଯିବ । ପୁଅ ଏଣେ ମଣିଷ ହେଉଛି ! ହୁଁ :...

ଅନୁମତି ଦେବାରେ ଅଭିରାମ ବିଳମ୍ବ କରି ନଥିଲେ । ପୋଲିସ୍‌ବାଲା ଶଙ୍କର ଜେନାକୁ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ପାଇଥିଲେ, ସେକଥା ନକହୁବା ଭଲ । ତେବେ ସେମାନଙ୍କର ପରିସ୍ଥମ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇ ନଥିଲା । ଶୁଣିଜଣ ମାଲିଦାର ଶିକ୍ଷା ପରିବୃତ୍ତ ହୋଇ ମହାଗୁରୁ ଶଙ୍କର ସେତେବେଳେ ଭିତ୍ତିଓରେ ଚୁପି ଚାହିଁ ଦେଖୁଥିଲେ । ପାଖରେ ବସିଥିଲେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷା—ସବୁଠୁ ବଡ଼ କଥା ହେଲା, ଗୋଟିଏ ପ୍ୟାକେଟ୍ ବ୍ରାଉନ୍‌ସୁଗାର ବ ରୁମ୍‌ରୁ ମିଳିଗଲା ।

ଦଳବଳ ସହଜ ପୋଲିସ୍‌ବାଲା ଫେରି ଯାଇଥିଲେ । ଅଭିରାମ ସ୍ତବ୍ଧ ନିଶ୍ଚାସ ପକାଇ ଥିଲେ । ସାରା ସହରରେ ହଲୁସ୍ତଲି ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ପବିତ୍ର ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନର ମହାନ ଗୌରବରେ ଯେଉଁମାନେ କଲଙ୍କ ଲେପୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ କଠିନରୁ କଠିନ ଶାସ୍ତି ଦିଆଯାଉ ବୋଲି ସମ୍ଭାବନା ମାନେ ଦାସୀ ଜଣାଥିଲେ ।

ଅଭିରାମ ମଧ୍ୟ ଶୁଣୁଥିଲେ—ଭ୍ରମସ୍ଥ ପିଇବା ବା ଖିଆଇବା ହେଉଛି ଏ ଦେଶର ସବୁଠୁ ବଡ଼ ଅପରାଧ । ଅନ୍ତତଃ ଦଶଟି ବର୍ଷ ତ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ । କଠିନ ଏକ ବ୍ୟାଧିରୁ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରି ପାରିବାର ସୁଶିକ୍ଷିତ ଅଭିରାମଙ୍କ ମୁଖ ମଣ୍ଡଳରେ ପକ୍ଷିତ ହେଉଥିବା ବେଳେ ମନ ପରଦାରେ ଶୁଷ୍କ ଉଠିଥିଲା—ସ୍ତ୍ରୀରେ ଠେକା ଲଢ଼ି, ହାତରେ ଟିଣ ସୁଟକେଟ୍ ଝଲିଲା, ମୁହଁରେ ଅଶେଷ ପତ୍ୟାଶାର ଚିହ୍ନ ଫଟାଇ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ସଦେଇ ଜେନାର ମାନମର୍ତ୍ତି ।

ଶଙ୍କର ଏତେ ଭଲ ଗୁପ୍ତ ନଥିଲା ଯଦ୍ୟ, ତେବେ ଅଭିରାମର ଗସ୍ତା ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ନିକଟର ସଫଳତା ପାଇଁ ସବୁଠୁ ଭଲ ଗସ୍ତା, ଏକଥା ଗୁପ୍ତିବା ପାଇଁ ତାକୁ ନିଷ୍ଠ

ସମୟ ମାତ୍ର ଲାଗିଥିଲା । ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ସଫଳା ତା'ର ଜୀବନର ଗତିପଥକୁ ବଦଳାଇ ଦେଇଥିଲା ।

ଲୋକପରମ୍ପରାରେ ସଫଳାଟି ଶୁଣିଥିଲେ ଅଭାବମ୍ଭ । ସହରର ଉପକଣ୍ଠରେ ସେହିନ ଏକୁଟିଆ ଗୁଳୁଥିଲା ଛୋଟ । ବାପାର ମନଃପୂର୍ବ ଅସିନାହିଁ । କାଲି କ'ଣ ହେବ ଏଇଆ ଭାବୁ ଭାବୁ ସଫା ସେ କେତେବେଳେ ଶୁଣିବ ନିର୍ଜନତାରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଛି, ଅସୁବିଧାଜନିତ ଶଙ୍କରକୁ ସେ କଥା ଜଣାନାହିଁ । ଏତିକିବେଳେ ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲା । ନିର୍ଜନ ସ୍ଥାନରେ ଆଦମ୍ଭ ଅଭି ଛାଡ଼ିବ ସାକ୍ଷାତ୍ ନପାଇଥିଲେ ବୋଧହୁଏ ଭଲ ହୋଇଥାଆନ୍ତା । ତା' ଗୁଣରୁ ଅଗୁନକ ବାହାରିଗଲା—ସାର୍ବ ଅପଣ !

ଇତିହାସ ପ୍ରଫେସର କୌଣସିମତେ ନିଜକୁ ସବୁତ କରିନେଇ କହୁଥିଲେ, ହାନେ !

ଛଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଇତିମଧ୍ୟରେ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନେଇ କହୁଥିଲା, ଶ୍ୟାମଳାକୁ ଯାମାନା କମେଶ୍ୱ ମାଗିଥିଲା ବୋଲି ଆପଣଙ୍କ ଦୟାରୁ ମୋତେ ଟ ୫୦ ଟାଙ୍କନ ଦବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ସାର୍ ।

ପ୍ରଫେସର ବୁଦ୍ଧା ଆଡ଼ୁଆଳରୁ ବାହାରକୁ ବାହାରି ଆସିଥିବା ନାରୀ ମୁଣ୍ଡିଟିକୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି କହୁଥିଲେ—ତମେ ପୁଣି ଏ ଭିତରକୁ କାହିଁକି ଆସିଲି ଶାମୁ ?

ଛଙ୍କର ଯାହା ଦେଖିବାର କଥା ଦେଖି ନେଇଥିଲା । କଲେଜ କରିଡ଼ରର ସିଂହ ଆଜି ମେଷ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଛି ।

ହୃଦୟକେଟରୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛଙ୍କର ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ପ୍ରଫେସର କହୁଥିଲେ— ଟେକ୍ ଇଟ୍ ଇଜି ।

ବନା ଦ୍ୱିଧାରେ ସେତକ ପକେଟସ୍ଥ କରୁ କରୁ ଛଙ୍କର ଭାବିଲା, ବାଃ, ପଇସା ଭେଜଗାରର ବାଟ ଏତେ ହଫ୍ତ ! କହୁଥିଲା—ଏଥର କିନ୍ତୁ ଏତିକିରେ କାମ ଚଳିବ ନାହିଁ । ମାଷ୍ଟରମାନଙ୍କ ଦରମା କଥା ମୁଁ ଜାଣେ ।

ବାସ୍, ଭଉସ୍ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଉଚ୍ଚପ୍ରସ୍ତୁତ ଗୋପନ ଆଲୋଚନା ହୋଇ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ଚତୁ୍ର ସ୍ୱାକ୍ଷରୀତ ହୋଇଥିଲା । ଛଙ୍କର ସେ ବର୍ଷ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପରୀକ୍ଷାରେ ବେଶ୍ ଭଲ ନମ୍ବର ରଖି ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲା । ଶବର ଶୁଣି ନେତା ମହୋଦୟ ଛଙ୍କରକୁ ଡକାଇ ପଠାଇଥିଲେ । ଫର୍ମିଟ୍ ହାଉସର ଶୀତଳାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଦେଶର ଉନ୍ନତପାଇଁ ଗଳ୍ପଦର୍ପ ହେଉଥିବା ବୟସ୍କ ନେତା ଜଣକ ଛଙ୍କରର ପିଠି ଆପୁରି କହୁଥିଲେ—ବାଃ, ଏଇତ ରୁହ । ହ୍ୟାପ୍ ଇଣ୍ଟଲେକ୍ଟୁଆଲ୍ ବୋଲୁଛନ୍ତି । ଏ ଭଣ୍ଡମାନଙ୍କର ମୁଖା ଖୋଲିଦେବାପାଇଁ ଦେଶ ତମରତଳି ପୁବକ ଦରକାର କରୁଛି । ତମେ ଧାର୍ଟିପାଇଁ କାମ କର ।

ତା'ପରେ କେବେ ଅଉ ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁନାହିଁ । ତା'ର ଦଳ ବଢ଼ିଛି, ଗୁଲିଲେଣ ବଦଳିଛି ଅଉ ବଢ଼ିଛି, ଗୁପ୍ତସମାଜ ଉପରେ ତା'ର ପ୍ରତିପତ୍ତି ।

ସେଦିନ ରାତିରେ ହଷ୍ଟେଲଆଡ଼ୁ ପ୍ରବଣ ହଟଗୋଲ ଶୁଣି ଅଭରାମ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ସେଆଡ଼େ ଧାଇଁ ଯାଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ସେତେବେଳକୁ ତେର ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଗଣ୍ଡଗୋଳ-କାଣ୍ଡମାନେ ଯାହା ଯିତ କରିବାର କରିଯାଉ ନିରାପଦରେ ଫେରାଯାଇଥିଲେ ।

ଅଭରାମ ପ୍ରଥମେ କଟାଯାଇଥିବା ମେନ୍ ପୁଇର୍ସ ଫ୍ୟାକକୁ ସନାଡ଼ିଲେ—ତା'ପରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ନେପାଳୀ ଦରଫ୍ଟିନର ବନ୍ଦନ ଖୋଲି ହଷ୍ଟେଲ ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲେ ।

ସାରା ହଷ୍ଟେଲରେ କିଛିକ୍ଷଣ ପୁରୁଷ ସତେ ଯେମିତି ପ୍ରେତନୃତ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଥିବାର ଜଣାପଡ଼ୁଥିଲା । ବିଛଣାପତ୍ତି ସବୁ ଟଣାଘୋଷଡ଼ା ହୋଇ କରିଡ଼ରରେ, ଅଗଣାରେ ଇତସ୍ତତଃ ଫୋପଡ଼ା ଯାଇଥିଲା । ସୁରେଇ, କାଚଗ୍ଲାସ ସବୁ ପିଟାଯାଇ ଚାରିଆଡ଼େ ବିଛୁଇ ଦିଆଯାଇ ଥିଲା । କାହାର ଘଣ୍ଟା, କାହାର ରେଡ଼ିଓ, କାହାର ଟୁ ଇନ୍-ଡ୍ରାମ ସବୁ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ଦରଫ୍ଟିନର ହୁକାରରେ ଖରପୁଟବମାନେ ଶେଷରେ ଖଟକଳ୍ପ, ବାୟୁମୁରୁ, ସିଡ଼ିଘରୁ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ବାହାରି ଆସିଲେ । କେବେ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ମୁକପାଳି ଯାଇଥିଲେ । ଉଷ୍ମ ସତେ ଯେମିତି ଏକ ଶିକୁଳି ହୋଇ ସେମାନଙ୍କର ଶରୀରାଧିକାର କରିଥିଲା ।

ନେପାଳୀ ଦରଫ୍ଟିନ ଶେଷରେ କହିଥିଲା—ସାର୍, ସେମାନେ କୋଡ଼ିଏ ପଇସା ହଟକଟା ଜବାନ । ପିସ୍ତୁଲ, ଡ୍ରା, ଲଠି, ଲୁହାଛଡ଼ ସବୁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଥିଲା । କହିଯାଇ-ଛନ୍ତି ଜେନା ଖିଲପରେ ସିଏ ଗବାସ୍ତା ଦେବ, ତାକୁ ଅଉ ଫକରକା ସ୍ୱରକ ଦେଖିବାକୁ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ ।

ଏଭଳି ପରିସ୍ଥିତିରେ କ'ଣ କରିବେ, ଅଭରାମ କିଛି ଭବିଷ୍ୟରୁ ନଥିଲେ । ଜଥାପି ତାଙ୍କର ଭରପା ଥିଲା, ଜଣେକେତେ ଗୁଣ୍ଡାଙ୍କର ଧମକରେ ପୁଲିସ୍ ଅନୁତଃ ଡରିବ ନାହିଁ । ଶଙ୍କର ଜେନା ସବୁ ପ୍ରକାଶ ନକରି ରହିପାରିବ ନାହିଁ । ମାଲ୍ ସହିତ ଧରାପଡ଼ିତ ଯେତେବେଳେ ପୁଲିସ୍ କ'ଣ ଆର୍ଡ଼ ଡିଗ୍ରୀ ମେଥଡ଼ ଆଣିଲା ନକରି ରହିବ ?

ଏଟଣା କିନ୍ତୁ ଦଫିଲ ଅନ୍ୟତ୍ରକାରେ । ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚଟି ଦିନ ପରେ ଜେନା ବିନା କସ୍ତରେ ମୁକ୍ତିପାଇ କାହାରକୁ ବାହାରି ଆସିଲା । ପୁରୁଷର ରାତିରେ ନିମ୍ନଦେହ ଆନାବାବୁ ରାଧୁ ମହାନ୍ତି ପୁରସ୍କାର ସ୍ୱର୍ଗପ ଜଣେ ନେତାଙ୍କର ଜରୁରୀ ଆଦେଶନାମା ବଳରେ ଆଠଦଣ୍ଡିଆ ବଦଳି ହୁକୁମର ଶିକାର ହୋଇଯାଉଥିଲେ । ସାନବାବୁ ଗଜେନ୍ଦ୍ର ସିଂ ଗୁଡ଼ିଦେବା

ପୁଅରୁ ଶଙ୍କରକୁ କେବଳ ଗୁ' ଜଳଖିଆରେ ଆପ୍ୟାୟିତ କରିନଥିଲେ, ବରଂ ଜଣିନିଆ ପୋଲିସ୍ ସଲମୀରେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ମାନିତ କରି ଗେଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଳାଇ ଦେବାକୁ ଆସିଥିଲେ । ବଦାୟୁର ପୁଅ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଶଙ୍କରର କାନପାଖକୁ ନିଜ ମୁହଁ ନେଇଯାଇ ଅନୁତ କଣ୍ଠରେ କହିଥିଲେ, ସାର୍, ଆପଣଙ୍କର ଏହି ଅଭାଗା ଗୁରୁ କଥାଟା ଟିକିଏ ମନରେ ରଖିଥିବେ । ଆପଣମାନେ ତ ହେଉଛନ୍ତି ଆମର ଦଣ୍ଡମୁଣ୍ଡର କର୍ତ୍ତା । ହେଁ-ହେଁ

ହସ୍ତେଲକୁ ଦଳବଳ ନେଇ ଫେରିବା ପରେ ଶଙ୍କର ଆଗରେ ପ୍ରଥମେ ପଡ଼ିଗଲା ଓ.ଡି.ବସ୍ ରତନା । ତା' ପିୟୁରେ ଗୋଟାଏ ଶକ୍ତ ଗୋଇଠା ଚଢ଼ାଇ ଶଙ୍କର ତାକୁ ବହୁ ବ୍ୟବହୃତ ଏକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ ସମ୍ବୋଧନ କରି କହିଥିଲା—ଭବିଷ୍ୟଲ୍ ପର ଶଙ୍କର ତ ଏଥର ଜେଲ୍‌ରେ ପଡ଼ିବ । ତା' ରୁମ୍ କିଏ ସଫା କରୁଛି ।

ଅରି ଅରି ବିମତ ରତନା କହିଥିଲା—ନା ନା, ଶଙ୍କରଭାଇ, ମୁଁ ତ ଦିନରାତି ଠାକୁରକୁ ଡାକୁଛି, ତମେ କେମିତି ଜଳିଥି ଖଲସ ହୋଇ ବାହୁଡ଼ି ଆସ । ତମେ ଗଲୁଥିବୁ ପର ଏ ଘରଦ୍ୱାର ଅନ୍ଧାର । କେମିତି ଯେ ଏ ପାଞ୍ଚରାତି କଟିବ, ତା' ସିଏ ଦିନରାତି କରୁଛି ସେଇ ଜାଣେ ।

ଅଭିରାମ ଏ ସମ୍ବାଦ ପାଇବା ପରେ ଆନା ସହୃଦ ଯୋଗାଯୋଗ କରିଥିଲେ । ବିମତ ଭଙ୍ଗୀରେ ସାନବାବୁ ଗଜେନ୍ଦ୍ର ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ, ଚକ୍ରିବାରେ ଭାରି ଭଲ ହୋଇଯାଇଥିଲା ସାର୍ । ଜେନାବାବୁ ସଡ଼କ ଉପରେ ଅସହାୟ ଭାବରେ ପଡ଼ିଥିବା ରେଭିଣ୍ଡାଟିକୁ ନିଜ ରୁମ୍‌କୁ ଟେକିନେଇଥିଲେ । ଏତେ ରାତିରେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ କ'ଣ କରାଯିବ ସେଇ କଥା ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହୃଦ ବସି ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲେ । ନହେଲେ ସେମାନେ ସବୁ ଖାନ୍ଦାନ୍ଦ ଘରର ପିଲା । ଫୋନ୍‌ଲାଇନ୍ କଟିଯାଇଥିଲା ।

ଶଙ୍କର ଜେନା ଏଥର ପିଆସଲଣ ଆସି ଅଭିରାମଙ୍କ ସହୃଦ ସାକ୍ଷାତ୍ କରିଥିଲା । ଅପେକ୍ଷା ଭଙ୍ଗରେ ଗୋଟାଏ ନମସ୍ତାର ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ ବ୍ୟଙ୍ଗ ମିଶ୍ରିତ କଣ୍ଠରେ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଥିଲା—ପିମ୍ପୁଡ଼ର ଯେତେବେଳେ ପର ଉଠେ ସେତେବେଳେ କଣ ହୁଏ ଜାଣନ୍ତି ସାର୍ ?

ଅଭିରାମଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଚୁଲୁଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ଆରୁଣି, ଉପମନ୍ୟୁ, ସତ୍ୟକାମମାନେ ତାଙ୍କ ଆଖି ସାମ୍ନାରେ ଚକର୍ କାଟି ପୁରୁବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ କାନରେ ବାଜୁଥିଲା ଶଙ୍କରର ବ୍ୟଙ୍ଗମିଶ୍ରିତ ବାକ୍ୟବାଣୀ—ଦେଶରେ ଏ ଯେଉଁ ବଡ଼ ବଡ଼ କୋଠାଘର ସବୁ ମୁଣ୍ଡଟେକିଛି, ଆଉ ସେଥିରେ ପ୍ୟାଣ୍ଟ କୋର୍ଟପିରା ଯେଉଁ ଶହ ହେ ଅଭିରାମ ପୁରୁରୁଲୁଛନ୍ତି, ସେସବୁ କାହା ପଇସାରେ ବାଗୁରିର ଫଳାନ୍ତି ଜାଣନ୍ତି ସାର୍ ? ଏଇ ଶଙ୍କରର ପଇସାରେ । ସେମାନେ ଶଙ୍କରର ଯୋଷା କୁକୁର । ବେଳେବେଳେ ସେଥିରୁ ଗୋଟାଏ

ଅଧେ ପାଗଳ ହୋଇଗଲେ, କ'ଣ କରବାକୁ ହୁଏ, ତା' ଏଇ ଶଙ୍କରକୁ ଭଲଭାବରେ ଜଣାଅଛି ।

ବାସ୍ତବିକ ପଦକ୍ଷେପରେ ଶଙ୍କର ଫେରିଯାଉଥିଲା । ଅଭିରାମଙ୍କର କାନରେ ପଡୁଥିଲା ଶଙ୍କରର ଶେଷ ଚେତାବନୀ—ଶଙ୍କର ଭଲପାଇଁ ଯେତକ ଭଲ, ମନପାଇଁ ସେତକ ମନ—ଏକଥା ଯେମିତି ମନେରହେ ।”

ଅଭିରାମଙ୍କର ମନେପଡୁଥିଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ମହୋଦୟଙ୍କ କଥା । ବେକାର ଦୁଇପୁଅକୁ କୁଳରେ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେନାମୀରେ ଟାକ୍ସିର ବ୍ୟବସାୟଟିଏ ଯୋଡ଼ିଛନ୍ତି । ବେଳ ଅବେଳରେ ସେଇ ଗାଡ଼ି ପୁଣି କଲେଜ କାମରେ ଭଡ଼ା ଲାଗେ । ଶଙ୍କର ଆଉ ତା' ଦଳ ଯେ ଏକଥା ନ ଜାଣନ୍ତି ତା' ନୁହେଁ । ସେଇଥିପାଇଁ ତ ସେମାନଙ୍କୁ ହାତରେ ରଖିବା ଦରକାର । ଅଲଗା ସ୍କିଲ୍ ରୁମ୍‌ରେ ସେମାନଙ୍କର ପରୀକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଦରକାର । କାନ୍ଧରେ ହାତମାରି କହିବା ଦରକାର—ନେ ଟଙ୍କା, କୋକାକୋଲା ପିଇବୁ ଆଉ ଦେଖିବୁ, ପରୀକ୍ଷାରେ ଯେମିତି କିଛି ଗଣ୍ଡଗୋଲ ନହୁଏ ।

ରାମବାବୁଙ୍କର ଆଉ ଦେହବର୍ଷ ଢୁକିର ଅଛି । ଜୀବନ କେତେଦିନ ଅଛି, ସେକଥା କିଏ ଜାଣେ ? ଅରେ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିବାକୁ ମନ ହେଉଥିଲା, ଏତେଟଙ୍କା କଣ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଯିବେ ? ଉପରେତ କୌଣସି ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ନାହିଁ । କଣ ହେବ ?

ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ତାଙ୍କୁ ରୈଷକସାହିତ ଅଖିରେ ଅନାଇ କହିଲେ—ବେଶ୍ ତାମସା ଦେଖାଇଲେ ଯାହାହେଉ । ନିଜେ ଯଦି ଭବିଷ୍ୟନ୍ ନେଇ ନପାରିଲେ, ତେବେ ମୁଁ ତ ଥିଲି, ମୋତେ ପଚାରି ପାରିଥାଆନ୍ତେ । ଶଙ୍କରକୁ ବୁଝାବୁଝି କରିଦେଇ ଥାଆନ୍ତେ । ଇଞ୍ଜିଲିନେଣ୍ଟ୍ ପିଲ—ବୁଝିଯାଇ ନଥାନ୍ତା ? ଜାଣନ୍ତି ମନ୍ତ୍ରୀ କ'ଣ କହିଲେ ? କହିଲେ ଏଇ ବୁଦ୍ଧିନେଇ ଲେକଟା ଏତେବର୍ଷ ପ୍ରଫେସର କରୁଛ କେମିତି ? ନିଜର ସାମାନ୍ୟ ଖିଆଲ୍ ପାଇଁ କଲେଜର ଏତେବର୍ଷର ସୁନାମକୁ ମାଟିରେ ମିଶାଇଦେଲା ! ହୁ ହୁ ହୁ...

ଅଭିରାମ ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ—ସ୍କୁଲ୍ ପୁରୁ ଡବର ନେଇ ଆସିଥିଲା । ଜଣେ ଶଙ୍କରପାଇଁ ସାରା କଲେଜର ଆକ୍ରମଣିକ୍‌ସ୍‌ରୁ କେମିତି ବିଷାକ୍ତ ହୋଇଯାଉଛି ଏକଥା ଅପଣ ଜାଣନ୍ତି ? ପାଠ କହୁଛୁ...

ଘୋଷରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଗଳିଉଠିଥିଲେ । କହିଲେ—ରାଜୁକୁ ଯାଉ ଅପଙ୍କେର ପାଠ । ଭଲ କ'ଣ କରିପକାଇଲେ ଅପଙ୍କେର ଏଇ ସ୍କୁଲ୍‌ସ୍ ବାଲିଏ ? ଯାହାବା ଟିକିଏ ସଙ୍କୋଚ ଥିଲା ଶଙ୍କରର, ଅପମୋନଙ୍କ ଦୟାରୁ ସେତକ ବି ଗଲା । ଶୂନ୍ୟ ଏଥର ସିଂହ ହୋଇ ବୁଲିବ । ଅପଙ୍କେର କ'ଣ ? ନିଷ୍ଟିନ୍ତରେ ନାହିଁରେ ତେଲ ପକେଇ ଶୋଇବେ । ଆରେ, ଏଇ ସାଧାରଣ କଥାଟା ବୁଝିନାହାନ୍ତି ? ଶାସନ ଗୁଡ଼ିଲେ ଦିନକରେ ଏମାନେ ସାବାଡ଼

ହୋଇଯାଆନ୍ତେ । ହେଲେ କିଏ ଚାହୁଁବ ? ଏ ଯୋଡ଼ା ହଜାର ହଜାର ସୁବୋଧ ବାଳକ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଆପଣଙ୍କ ମଣିଷ ଗଢ଼ାର ଏଇ କାରଖାନାରୁ ବାହାରିଯାଉଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ନେଇ ନେତାମାନେ କଣ କାଞ୍ଚି କରିବେ ? ଶଙ୍କରମାନେ ତ ହେଉଛନ୍ତି ଭେଟ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ । ଦୁଧଧାଳୀ ଗାଈର ଲତ ବି ସହବାକୁ ପଡ଼େ । ବୁଝିଲେ, ଦୁନିଆ ଶକ୍ତିର ଭକ୍ତ ।

ଜଙ୍କର ଏବେ ଖାଇଲ ବାପ ଭଳି ତାର ତେଲ ଚୁମ୍ବୁଣୀକୁ ନେଇ ନିତିନିତି କଲେଜରେ ନୁଆ ନୁଆ ଉତ୍ସାହ ଠିଆ କରୁଛି । ହଜାର ହଜାର ପିଲା ନରବ ଦର୍ଶକ ଭଳି ତା'ର କାଣ୍ଡ କାରଖାନାକୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ପ୍ରତିବାଦର ଚ୍ରେଷ୍ଟ ଶବ୍ଦଟିଏ ବି କାହାରି ଚୁଣ୍ଟିରୁ ବାହାରୁ ନାହିଁ । ଶୁନିବାକୁ ମୂଳବୋଧର ବଥା କହୁଥିଲେ । ପରିବର୍ତ୍ତିତ ମୂଳବୋଧ ସହଜ ଖାସ୍ ଖୁଆଇ ନପାରିବାରୁ ହିଁ କୁଆଡ଼େ ଅଭିରାମିବାକୁ ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ବର୍ଷାଆଡ଼େ ଯଦି ଛତା ଦେଖାଯାଇ ନପାରିଲ, ତେବେ ଛତାଟା ଚାପିର ହୋଇଛି କାହିଁକି ? ଯେତାଟା କଣ ହାତର ଶୋଷ ?

ଅଭିରାମ ଏଇ ହଜାର ହଜାର ନିରାଶ ଗୁପ୍ତଙ୍କ ବିଷୟରେ ଭାବୁଥିଲେ । ଶଙ୍କର ଜେନା ଅଣ୍ଟାରେ ପିନ୍ଧିଲା ଗୁପ୍ତି ବୁଲେ, ଏକଥା ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ହେଲେ ହଜାର ହଜାର ପିଲାଙ୍କର ଦୁଇଦୁଇଟା ହାତ ତ ଅଛି । ଏଇ ଦୁଇହାତର ଗୁପ୍ତମାନଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ନିପାରିଲ ବିଲୁଆଟିଏ ଲେଖାଏଁ କେମିତି ପଶିଗଲେ ? ନହେଲେ ଅନ୍ୟାୟକୁ ସମୟର ଦାବୀ ରୂପରେ ସେମାନେ କେମିତି ଗ୍ରହଣ କରି ନଥାନ୍ତେ ? କାଲି ଏଇ ଦୁଇହାତ ସୀମାନ୍ତରେ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଜନ୍ମଭୂମିରୁ କିଛି ଅଂଶ ଅର୍ପଣ କରି ନିଜକୁ କୃତାର୍ଥ ମନେ କରିପାରେ । ତପସ୍ୟା ଯେଉଁ ବୟସର ଧର୍ମ, ସେଥିରେ ବାସନାର ଗୁପ୍ତ ହଳାହଳ କିଏ ମିଶାଇତେଲ ?

ସାରା ସହର ସେହିନ ଏକ ଅନାସ୍ତବିକ ଉତ୍ତେଜନାରେ ଅଛି ଉଠିଥିଲା । ଗଲ, ମୋଡ଼, କାନୁବାଡ଼, ପାଟେରା ଯୁଆଡ଼େ ଦେଖିବ ଶହ ଶହ ପୋଷ୍ଟର । ଗବେଷଣାମାନରେ ପ୍ରବାଣ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କର ଗୁପ୍ତମାନଙ୍କୁ ଶୋଷରେ କୁଣ୍ଡା । ଅପରାଧରେ ବାହାରିଲ ଗୁପ୍ତମାନଙ୍କର ବିରାଟ ଶୋଭାଯାତ୍ରା । ସୀତା, ସାବିତ୍ରୀଙ୍କ ଦେଶ, ମା' ଭଉଣୀମାନଙ୍କର ଅପମାନ ବରଦାସ୍ତ କରିବନାହିଁ । ସମାଜବାଦ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍ ।

ଚକିତ ନେତ୍ରରେ ସେଇଆଡ଼େ ଅନାଇ ଅଭିରାମ ଦେଖିଥିଲେ ସେଇସବୁ ହଜାର ହଜାର ହାତ—ଯେଉଁମାନେ କି ଦୁଇଟଣ୍ଡ, ନିର୍ଜୀବ କାଠିଟଣ୍ଡ, ଭଲ ଜେନାର ପିନ୍ଧିଲା ଡରରେ ଦେହ ଦୁଇପଟେ କେବଳ ଝୁଲି ରହୁଥାଆନ୍ତି, ଆଜି ସେଇଫୁ ହାତ ଖର ବିନ୍ଦୁରେ ପବନ କାଟୁଥିଲେ । ଆଉ ଚୁଣ୍ଟିରୁ ସ୍ଥୋଗନ୍ ବାହାରୁଥିଲା—ଇନ୍ଦ୍ରେବ୍—ଜିନ୍ଦାବାଦ୍...

ଅଭିରାମ ପୁନର୍ବାର ଅଧକ୍ଷକଙ୍କ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲେ । କହିଲେ—ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି, ଏସବୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମିଥ୍ୟା । ଶିକ୍ଷକ ଗୁପ୍ତୀର ପବନ ସମ୍ପର୍କରେ ଆପଣ କଲଙ୍କର ଟୀକା ଲଗାଇବାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଛନ୍ତି ।

ବରଢ଼ି ପ୍ରକାଶ କରି ଅଧ୍ୟକ୍ଷ କହିଥିଲେ—ମୁଁ ଜଳ୍ କମ୍ପା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ନୁହେଁ ଅଭିମେସ୍ତା । ସତ ଅଉ ମିଛ ଜାଣିବାର କଷଟୀୟତା ମୋ ପାଖରେ ନାହିଁ । ମୁଁ ବ ପୋଲିସ୍ ନୁହେଁ ଯେ, ଯିଏ ଯାହା କଲେ ତାକୁ ବାଧା ଦେଇପାରିବ । ମୁଁ ଜଣେ ଗଣ୍ଡ ମାଷ୍ଟର । ପିଲମାନଙ୍କୁ ପଢ଼ାଇବା ମୋର କାମ । ଶିକ୍ଷକ ଗୁଣୀର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ପର୍କ ବିଷୟରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ମୋର ସମୟ ନାହିଁ କମ୍ପା ରୁଟ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ।

ପୁଣିଥରେ ଅଭିରାମ ଶୂନ୍ୟହାତରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ପାଖରୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ପବ୍ଲୋସ୍କର ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ କଳାବାଦୀ, ସତେ ଯେମିତି ତାଙ୍କୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗ୍ରାସ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ସେ ବିଷୟ ମନରେ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଘାଇ ବସିଲେ ।

ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଅଧ୍ୟାପକ ଉଦ୍ୟମିତ୍ୱ କହିଲେ—ପରସ୍ପିତିର ଗୁପ୍ତରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ସ୍ୱପ୍ନମାନସ ସହୃଦ ଯୋଗାଯୋଗ ରକ୍ଷାକରି ଗୁଲିବାରେ ହିଁ ଆମର ମୂଲ୍ୟବୋଧ ସୁରକ୍ଷିତ ରହିବ ଯାଉ ।

ତାଙ୍କ ଅଡ଼େ ଅନାଇ ଅଭିରାମ କହିଲେ—ଏଇ ଗୁଣ୍ଡାଗଳ ହେଉଛି, ତେବେ ତମର ମୂଲ୍ୟବୋଧ ! ତେବେ ତମେମାନେ ନିଜ ନିଜର ଦୁଆମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୁଣ୍ଡା କରି ଗଡ଼ୁନ କାହିଁକି ? ପିତା ଜନ୍ମ ତମମାନଙ୍କର ସାର୍ଥକ ହୋଇଯିବ ।

ଇତିହାସର ପ୍ରଫେସର ମୁହଁ ଖୋଲିଲେ, କହିଲେ—ଶରୀର ଭାବିବେ ନାହିଁ ଯାଉ । ଅପଣ ସାମାନ୍ୟ ଜନଶକ୍ତିକୁ ଅତି Serious କରି ପକାଉଛନ୍ତି । ଟିକିଏ Rightly କଥାଟାକୁ ବିଚାର କଲେ...

ବାଧାଦେଇ ଅଭିରାମ କହିଲେ—ହଁ, ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ମୁଁ ସିରିଅସ୍ ଲୋକ । ଆପଣମାନଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ରା ସହୃଦ ନିଜକୁ ଖାସ୍ ଖାସ୍ ଚଳିବାର ବୟସ ବି ପାରିହୋଇ ଆସିଛି । ଆପଣମାନେ ବଞ୍ଚାସ କରି ନପାରନ୍ତି । ତେବେ ଆଜିର ସମାଜରେ ଭାବନା ଚନ୍ଦ୍ରାର କୌଣସି ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି ବୋଲି ମୁଁ ମନେକରୁ ନାହିଁ । ସତରେ କାହାର ପେଟଭରେ ନାହିଁ । ସମାଜ ଅଡ଼େ ଗୁହାନ୍ତ । ଆଜି ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିତା ନିଜର ସନ୍ତାନକୁ ସତ୍ୟନ୍ୟାୟ ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ପଇସା କମାଇବାର ଫର୍ମ ଫିକର ଶିଖାଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଏ ଧରଣର ଶିକ୍ଷା ପାଢ଼ିତ ଯିଏ, ତା'ର ମେରୁଦଣ୍ଡରେ ବା କୁଅଡ଼ୁ ଅନ୍ୟାୟ ଅତ୍ୟାଚାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଠିଆ ହେବାର ଶକ୍ତି ଆସିବ ? ବିଷାକ୍ତ ପରିବେଶର ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ରାୟତ୍ତ ଭେଦବାକୁ ଜଣେ ହେଲେ ଅଭିମନ୍ୟୁ କାହିଁ କେଉଁଠି ମୋ ଆଖିରେ ପଡ଼ୁ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରହର ହାତ ଶୁଖିଲା ତାଙ୍କ ଭଲ ଝୁଲୁଟ, କମ୍ପା ଝୁର ଜେନା ଭଲ ପିସ୍ତଲ ଧରିଛୁ । ଡ୍ରଗ୍ସ ବନ୍ଦି କରୁଛୁ କମ୍ପା ଡୋକିରେ ବସି ଟେବୁଲ୍ ତଳବାଟେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଉଛୁ ।

ଏଡେଗୁଡ଼ାଏ କଥା ଏକାଥରକେ କହିଯିବାକୁ ଅଭିରାମ କେମିତି ଆସୁଛି ଅନୁଭବ

କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପୁଣି ଶ୍ବାସକଷ୍ଟ ହେଉଥିଲା । ସେ ଭବୁଥିଲେ, ଦେଶର ଏହି
 ଗୁଚ୍ଛିତବାମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଏତେ କଥା କହି ଲଭ ବା କ'ଣ ? ସେମାନେ କ'ଣ ଏ କଥା
 ଜାଣିନାହାନ୍ତି ? ସେମାନେ କ'ଣ ଦେଖୁନାହାନ୍ତି ଦେଶରେ ପୁଂପେଷା ପୋଲିସ୍
 ସି. ଆର୍. ପି. ଆଉ ପାରମିଲିଟାସ୍ ଛଡ଼ା ଏ ଭିତରେ କେତେ ଗୁଣ ବଢ଼ିଯାଇଛି । ତଥାପି
 ଶୋଷଣ, ପୀଡ଼ନ, ଲୁଣ୍ଠନ ଆଉ ହତ୍ୟା ବନ୍ଦ ହେଉଛି କି ? ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଖବରକାଗଜ
 ଖୋଲିଲେ ତ ଭାର ନମୁନା ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି । ଦେଶଦ୍ରୋହୀ ତସ୍ବରମାନେ ଦେଶର
 ସମ୍ମାନସ୍ବ ନାଶକର ଆସନ ଅଧିକାର କରି ବସିଛନ୍ତି । ସୁଲକ୍ଷିଷ୍ଟକ ରଜସ୍ବପାତ୍ରେ ମାଡ଼
 ଖାଉଛି । ମାଟି, କୁ ପଡ଼ା କନେଷ୍ଟବଳ ହାତରେ ଠେଙ୍ଗାଧରି ଜନତା ଉପରେ ତମ୍ବିତୋଫାନ
 ଦେଖାଉଛି । ଆଉ କମିଶନ ପଇସାରେ ମଉଜ ମଲ୍ଲିସ୍ କରୁଛି । ନୈତିକ ଅଟ୍ଟାତ
 ଅରଜକ ବର୍ତ୍ତମାନର ସହାୟତା କରିବାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅକ୍ଷମ । ଶକ୍ତିଧର ବଞ୍ଚିତ, କାହାକୁ
 ପରବାସ୍ବ ନକରି ଦୁର୍ବଳଟି ବିଚରା ତା' ପାଦତଳେ ଗୁପିହୋଇ ଅର୍ଜିନାଦ କରୁଛି ।
 ଦେହର ଆଉ ମୁହଁର ଶକ୍ତି ହୋଇଛି ବର୍ତ୍ତମାନ ବଞ୍ଚିବାର ଏକମାତ୍ର ସାଧନ ।

ଅଭିରାମ ମନ ସ୍ଥିର କରିସାରିଥିଲେ । ସେ ପୁରୁଣାକାଳିଆ ଲୋକ । ସାଧୁଭାବରେ
 ବଞ୍ଚିବାକୁ ତ ବହୁପ୍ରକାର ଉଦ୍ୟମ କଲେ, ହେଲେନାହିଁ । ଏଥର ତାଙ୍କୁ ଅସ୍ବତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ
 ପଡ଼ିବ । ପରାଜୟର ବେଦନା ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁ ରୁପରୁପ୍ ଏ
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟରୁ ବିଦାୟ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଦିଶିବ ବର୍ଷ ଧରି ବିଶାଳ ଏ ଜଗତ ସହିତ ଯେଉଁ
 ଆନ୍ତରିକତା ଗଢ଼ିଉଠିଥିଲା, ଆଜି ତାକୁ ନିଜ ହାତରେ ଛୁଡ଼ାଇ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଗାନ୍ଧୀ
 ଗୋତମର ରକ୍ତଧାର ଉପରେ ଠିଆହୋଇ ଅନ୍ତତଃ ବଞ୍ଚିବାର ଅଭିନୟ କରିବାକୁ
 ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

ଅଭିରାମ ଦୀର୍ଘଶ୍ବାସଟିଏ ପକାଇ ଅଧକ୍ଷକ ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ଆଡ଼େ ଚାଲିଲେ । ନିଷ୍ପତ୍ତି
 ନେଇଯିବା ପରେ ମନରେ ଶାନ୍ତି ତ ଅସିଥିଲା, ମାତ୍ର ଦେହରେ ଯେମିତି କୌଣସି ଶକ୍ତି
 ନଥିଲା ।

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭୁକୁଟୀ କୁଟିଳ ନେସରେ ତାଙ୍କ ଆଡ଼େ ଅନାଇ କହୁଥିଲେ—ମୋର
 ଯାହା କହିବାର କଥା ଅପେକ୍ଷା କହିପାରିଛି । ପରିସ୍ଥିତି ସହିତ ଖାପଖୁଆଇ ଲେପାରିବେ
 ଯଦି ଶେଷ କରନ୍ତୁ । ନଚେତ୍ ମୋର ଆଉ କିଛି କହିବାର ନାହିଁ ।

ଅଭିରାମ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ନେଉଥିଲେ । ସମୟର ଦାସ ନିଜଟିରେ ସେ
 ନିଜର ନୈତିକତାକୁ ଢଳଢଳ କରି ବଳୀ ଦେଇପାରିବେ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ବାଟରେ
 ଚାଲିଚାଲି ସେ ଜୀବନର ଏତେ ପଥ ଅନ୍ଦେମ କରି ଅସିଲେ, ଆଜି ସାମାନ୍ୟ ବୈଷୟିକ
 ଲୋଭରେ ତାକୁ ସେ ଭୁଲିପାରିବେ ନାହିଁ । ସହାରରେ ନିଜବାଟରେ ଚାଲିବାର ଅଧିକାର
 ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଛି ।

ବାଟେ କେଉଁ କାଳରୁ ସେମିତି ଯେଉଁ । ସେଇ ବାଟରେ ଶ୍ଵେତ, ଡକାୟତ, ସାଧୁ, ସନ୍ଥ ସମସ୍ତେ ଚାଲିଛନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ବାଟରେ କଣ୍ଟା ମାଡ଼ିଲେ ବୋଲି ସେ କଣ ବାଟକୁ ନନ୍ଦିବେ ? ଦୋଷ ତାଙ୍କର ବି ଅଛି । ନିଜେ ଗୋଟାଏ ବାଟରେ ଚାଲି ସେ ନିଜର ଅନୁଗାମୀ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ଶଙ୍କର ଜେନା ଦେଉ ବା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ହୁଅନ୍ତୁ, ସମସ୍ତେ ତ ସେଇଆଁ କରୁଛନ୍ତି । ଆଜି ତାଙ୍କର କାମନା ପୂରଣ ହେଲାଣି ବୋଲି ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିନ୍ଦା କରିବେ କୋଉ ଅଧିକାରରେ ? ନିଜର ଅସୂକ୍ଷ୍ମ ଆଶାକୁ ଫଳବତୀ କରି ନ ପାରିବାରୁ ତ ସଂସାରରେ ମଣିଷ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟିକରେ । ସେ ଆଉ ଏମାନଙ୍କ ସତ୍ୟ ବଢ଼ାଇବେ ନାହିଁ । ବରଂ ନିଜ ବାଟରେ ଏକୃଷ୍ଟିଆ ଚାଲିବେ ।

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କୁ କହୁଥିଲେ—ଦେଖନ୍ତୁ ଅଭିରାମବାରୁ, ଆପଣଙ୍କ ସମସ୍ୟା ମୁଁ ବୁଝୁଛି । ଆପଣଙ୍କର ଦୀର୍ଘ ଚିରଣ ବର୍ଷର କ୍ୟାରିୟର । ଥରେ ନେତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଆନ୍ତୁ । ମିଳାମିଶା କରିନିଅନ୍ତୁ । ଶଙ୍କର ତା’ପରେ ଆଉ ବଳେଇ ଯିବନାହିଁ ।

ଅଭିରାମ ଏଥର ସବୁକଥା ବୁଝିଲେ । ନେତାଙ୍କର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଆଜି ତାଙ୍କର ପାଇଁ ଦୁଃଖ ହୋଇଯିବାକୁ ଅରମ୍ଭ କରିଛି । ଏଣୁ ଶ୍ଵେତପତାକା ହାତରେ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ନେତାଙ୍କର ସିଂହାସନ ତଳେ ଦାନ ଭାବରେ ଠିଆହୋଇ ଅନୁଗତ୍ୟର ମୁଣ୍ଡଲିକା ଲେଖିଦେଇ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ସେ ଏଥର ମୁହଁ ଖୋଲିଲେ । କହିଲେ—‘୧୯୪୮’ ମସିହା କଥା ଆପଣଙ୍କର ମନେଥାଏ ହାର୍ । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଏଇ ଅନୁଷ୍ଠାନର ଗୁରୁ । ସ୍ଵାଧୀନତାର ଲଢ଼େଇ ଆମେ ବି ଲଢ଼ିଛୁ । ପୋଲିସର ଲଠି ମାଡ଼ରେ ହାଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଥିଲା । କୁଳମଣି ପୋଲିସର ଗୁଲି ଆଗରେ ଛୁଟି ପଡ଼େଇ ଦେଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ ବି କେତେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ପିତୃଲ, କୁର, ଲଠି ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଅଦର୍ଶ ଥିଲା । ଦେଶକୁ ମୁକ୍ତ ନକରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ସାଧୁଯଜ୍ଞଙ୍କ ଭଳି ଜୀବନ କଟାଇବେ ବୋଲି ଶପଥ ନେଇଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପିତୃଲର ପ୍ରତିଷ୍ଠି ଗୁଲି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିକୁଳି କାଟିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା । ଆମେ ବି ରେଲ ଧାରଣା ଉଠାଇଛୁ, ବିଜୁଳି ତାର କାଟିଛୁ । ତେବେ ସେହିନ ଆମ କଣ୍ଠରୁ ବାହାରିଥିଲା ‘ବନ୍ଦେ-ମାତମ୍’—ଆଉ ଆଜି ?

ଯାହାହେଉ, ନିଜତାଲି ବଞ୍ଚିବାର ଅଧିକାର ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଛି । ସାରା ଜୀବନ ମୁଁ ମୋ ବାଟରେ ଚାଲିଛି । ଜେନାଦ ସହିତ ମୋର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । ଫଳ ବି ହାତେ ହାତେ ପାଲଟୁ । ଚାଲିବା ଜୀବନରେ ମଫସଲରୁ ମଫସଲକୁ ସୁନ୍ଦରୁଲୁ । ତଥାପି ମୁଁ ବାଟ ବଦଳାଇ ନାହିଁ । ଯଦି ନେତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଦୂରରୁଲିଆଆନ୍ତି, ତେବେ ଦୈନିକିକ ଦିଗରୁ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ଅଦୃଶ୍ୟ ସଫଳତା ପାଇଥାଆନ୍ତି । ତେବେ ଆକାଡ଼େମିକ୍ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯାହା କିଛି କରିପାରିଛି, ସେତକ କରିପାରି ନାଆନ୍ତି । ଯାହା ଆଗରୁ କରିପାରି ନାହିଁ, ତା’ ଆଉ ବର୍ତ୍ତମାନ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ସେ ମୋର ସ୍ଵପ୍ନ ନୁହେଁ ।

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ନିଜ ଆସନରେ ବସି ଏ ବେଆଡ଼ା ଲୋକଟି ଆଡ଼େ ଚାହିଁରହିଲେ । ତାଙ୍କର ଆଉ କିଛି କହିବାର ବି ନଥିଲା । ଅଭରାମ ଏଥର ନିଜ ପଙ୍ଗେରୁ ଖଣିଏ କାଗଜ ବାହାର କରି ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼ାଇଲେ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ତାକୁ ଦେଖି ଜହଲେ—ଏ କଣ, ଆପଣ ଇସ୍ତଫା ଦେଉଛନ୍ତି ?

ଅଭରାମ କହିଲେ—ଏହାଛଡ଼ା ମୋର ବସ୍ତ୍ରବାର ଆଉ କୌଣସି ଉପାୟ ନାହିଁ ରାମବାବୁ । ଜୀବନଯାବତ୍ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ମୁଁ ଆଜି କ୍ଳାନ୍ତ, ଅବସନ୍ନ ଆଉ ପରାଜିତ । ଏଥର ଦେଖେ, ବିଶାଳ ଏ ଦୁନିଆରେ ନିଜଭଳି ବସ୍ତ୍ରବାକୁ ମୋତେ ଚେନାଏ ଜାଗା ମିଳୁଛି କି ନାହିଁ !

ଅଧ୍ୟକ୍ଷ କହିଲେ—ଆପଣ ଜୀବନରେ କଣ ହୋଇଲେ, ସେଇଟା ବଡ଼ କଥା ନୁହେଁ ଅଭରାମବାବୁ । ଯାହା ପାଇଛନ୍ତି, ତାର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣାଟା ହିଁ ହେଉଛି ମୂଳକଥା ।

ଅଭରାମ ନିଜ ଆସନରୁ ଉଠି ଠିଆହୋଇଲେ । ଦୁର୍ବଳ ପାଦକୁ କୌଣସିମତେ ଟାଣି ଫେରିଯିବାକୁ ଅରମ୍ଭ କଲେ ।

ନିଜ ଅକାତେରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ ଆସନରୁ ଉଠି ଠିଆହୋଇ ଏଇ ବିଚିତ୍ରକର୍ମ ଲୋକଟି ଆଡ଼େ ଅନାଇ ରହିଥିଲେ ।

ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଝାଳ ବୋହୁଥିଲା ନା କଣ ? ସେ ରୁମାଲଟା ଆଖିତଳେ ଘୁସି ଧରିଥିଲେ ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ମୃତ୍ୟୁ

ହୁମାଁଶୁ । କିନ୍ତୁଦନ ତଳେ ତମେ ମନେ ପଡ଼ିଥିଲ । ଗୁମ୍ରାରେ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ହଠାତ୍ ସେଦିନ ତମ ରଞ୍ଜିତ୍ ଭାଇଙ୍କ ସାଥରେ ଦେଖା ହୋଇଗଲା । ଗୋଟିଏ ସାର୍ଥକ ପାରିବାରିକ ଜୀବନର ଯେଉଁ ଦୃଷ୍ଟି ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ଲେଖା ହୋଇଥିଲା, ତାକୁ ଦେଖି ମୋର ତମ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ଏକଦା ତମେ ଆଉ ମୁଁ ରଞ୍ଜିତ୍‌ଙ୍କର ବ୍ୟର୍ଥ ପାରିବାରିକ ଜୀବନର କାହାଣୀ ଅଲୋଚନା କରି ସମବେଦନା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

ଆଉ ଆଜି ? ବନାନଙ୍କ ଯହ୍ନ ତାଙ୍କର ସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦ ସମ୍ପର୍କ ବିଷୟ ତ ତାଙ୍କର ଲଳିଆ ଗୁମ୍ରାଣିରୁ ହିଁ ଫୁଟି ବାହାରିଥିଲା ।

ଜାଣ ହୁମାଁଶୁ । ଏଇ ମଣିଷ, ବିଶାଳ ପୃଥିବୀରେ ତା'ର ସ୍ଥିତି କେତେ ନିଗଣ ଅଥଚ ତା'ର ସେଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠିଆ ଶରୀର ଭିତରେ ଯେଉଁ ଅନ୍ଧକାର ଲୁଚି ହେଉଛି, ତା'ର ଆକାର କି ବିରାଟ । ପାରମ୍ପରିକ ସଂସ୍କୃତିର ସ୍ଫୁଲ୍ବିକା ଯେ କେତେ ପୁଣର ସଂସାରକୁ ଜାଲିପୋଡ଼ି ଭ୍ରମଣାର କରିଦେଉଛି, ତା'ର ଇସ୍ତଞ୍ଜ ନାହିଁ ।

ଆଃ, ମଣିଷ ଯଦି ମଣିଷକୁ ଠିକ୍ ବୁଝିପାରୁ ଆଆନ୍ତା ! ବନାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ଏବେ ଜନ୍ମାବନ୍ତର ସମାବେଶ । ପାଶାପାଣି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଜୀବନ—ଯେଉଁଠି ଜନ୍ମାବନ୍ତର ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା, ପ୍ରେସ୍ତ ଥିଲା; ମାଧ୍ୟ ପରିଣାମ ପ୍ରତିକୂଳତାର ଅନ୍ଧକାର ଗର୍ଭରେ ହଜିଗଲା । ତାହାରି ବିଷୟ ମୋର ଏବେ ବାରବାର ମନେ ପଡ଼ୁଛି ।

ବୟସ ବଢ଼ିଗଲେ, ମଣିଷର ଦୁଃଖର ସୀମା ମଧ୍ୟ ନିମଣଃ ବିସ୍ତୃତ ହୋଇଯାଏ । ଅମର ଜନନୀ, ଏଇ ବୃତ୍ତା ପୃଥିବୀର ବୟସ ତ ଅନେକ ହୋଇଗଲା—ସେଇ ପରିମାଣରେ ତା'ର ଦୁଃଖର ବୋହୂ ବି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ନ ହେଲେ ମଣିଷ ତ ସବୁଦିନେ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଦୁଃଖର ପରିମାଣ ଯେ ଏତେ ବେଶି, ସେ କଥା ମୁଁ ପୁରୁଷ ଜାଣି ନଥିଲି—ତମେ ଜାଣିଥିଲ ?

ଗୁମ୍ରାରେ ସେଦିନ ହଠାତ୍ ଜଣେ ଅପରିଚିତା ମହିଳା ରକ୍ତସା ଅଟକାଇ ମୋତେ ନିମସ୍ତାର କଲେ । ହୁଏତ କୌଣସି ଅତିଥିରେ ଚାକିରି କରନ୍ତି । ତାଙ୍କର କୋରଡ଼କୁ ପଣି

ଯାଇଥିବା ଉଦାସ ଆଖି, ଅନ୍ଧତ୍ୱ ବିନ୍ୟସ୍ତ ଫୁରୁଫୁରୁ ଉଡୁଥିବା ନୁହେଁ କେଶ, ପ୍ରସାଧନସ୍ନାନ ମୁହଁ, ସବୁଆଡ଼ୁ ଗୋଟିଏ ଅପରିସୀମ କ୍ଳାନ୍ତ, ଜଗତ ସମାର ପ୍ରତି ଏକ ଅହେତୁକ ବିରକ୍ତ ଫୁଟି ବାହାରୁଥିଲା । ତପଲ ଘୋଷାଡ଼ି ଘୋଷାଡ଼ି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ନାହିଁ ପଡ଼ି ସେ ଚାଲୁଥିଲେ ଏକ ଅଥବା କ୍ଳାନ୍ତ ପଶୁ ଦୁଃଖ ଭର ଉପାୟସ୍ଥାନ ପ୍ରତିଯୁଗରେ ଟାଣି ଟାଣି ଚାଲୁଥିଲା ପରି ।

କିଏ ଲାଏ ?

ତଦ୍ରୁମହଳା ନିଜର ପରିଚୟ ଦେବା ପରେ ସାରା ପୃଥିବୀ ମୋ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟସ୍ଥାନ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଅନନ୍ତ ଅନ୍ଧକାର ଗର୍ଭରୁ ମୁଁ ଝଲକାଏ ଆଲୋକ ପାଇଁ, ଟିକିଏ ବଜାସ ପାଇଁ ଅସହାୟ ଭାବରେ ଚିତ୍କାର କରୁଥିଲି ।

ଏଇ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଅନ୍ୟ ନାମ ତେବେ ଜବନ ?

ଅସୀମା ନୂଆବୋଉ ଗହଣା ପରେ ଗହଣା ଗଡ଼ି ଲକର ଭିତରେ ବନ୍ଦୀ କରି ରଖି ଚାଲୁଥିଲେ । ଦାମିକା ଶାଢ଼ି ସବୁ ସୋ କେଶ୍ ଗର୍ଭ ଅନ୍ଧାର କରିଦେଇ ଅସୀମା ନୂଆବୋଉଙ୍କ ବାକ୍ସ ଭିତରକୁ ଚାଲି ଆସୁଥିଲେ, ଝିଅକୁ ଯେତେବେଳେ ମାଝ ବାର ବର୍ଷ ବୟସ ହୋଇଥିଲା ।

ଅନ୍ଧସୁଭଲ କହୁଥିଲେ, ଗୋଟାଏ ତ ମାଝ ଝିଅ । ତାକୁ ମୁଁ ରକ୍ତରାଣୀ କରିଦେବି । ଝିଅ ଏଣେ କ୍ଳାସ ପରେ କ୍ଳାସ ଉପରକୁ ଉଠୁଥିଲା, ଆଉ ବାପମାଆଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନର ପରିଧି ବଢ଼ି ଚାଲୁଥିଲା ।

ଏଇ ତେବେ ସେଇ ଝିଅ ? ସୀମାସ୍ଥାନ ଜନକ ଜନନୀ ପ୍ରାଣର ବ୍ୟାକୁଳ ବ୍ୟର୍ଥତାର ସାକାର ପରିଣତ । କାହିଁକି ଏମିତି ହେଲା ? ଛକ କାଟି ମଣିଷ ନିଜ ପାଇଁ ଯେଉଁ ପଥଟି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେ, ସେଇ ପଥ ଦେଇ ଜବନ ଗଢ଼ିଯାଏନା କାହିଁକି ? ଜବନର ଅଙ୍କ ସବୁବେଳେ ଅଧା ରହିଯାଏ କାହିଁକି ?

ଅମୀତା କହୁଥିଲା, ଜବନର ଅନ୍ଧଗଳିରେ ପଥ ହରାଇ ମୁଁ ଆଜି ଗୋଟିଏ ମାସିକ ପତ୍ରିକାର ପରିଚାଳନା ବିଭାଗରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଛି । ସେଠି ଜବନା ତ ଅଛି । ମାଝ ଜବନକୁ ତଥାପି ଖୋଜୁଛି ।

ଗୁରୁଜନୋତ୍ତମ ସମସ୍ତ ଗାନ୍ଧୀୟ ଶସ୍ତ୍ରୁତ ହୋଇ ମୁଁ ନିର୍ଲଜ ଭାବରେ ତାକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରୁଥିଲି—ଆଉ ଅମିତାତ ?

ଅମୀତା ମାନ ହସିଲା । କହୁଲା—ଏତେଦିନ ପରେ ଆପଣ ମୋତେ ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଲେ ମଉସା ? ଅମିତାତ ମାନେ ଯେ, ସମ୍ଭାରର ଧରାବନ୍ଧା ମାତି ନିୟମ ମାନି ତଳକୁ ନାହିଁ, ଏ କଥା କ'ଣ ଆପଣ ଇତିହାସରୁ ପଢ଼ି ନାହାନ୍ତି ?

ମୁଁ ତା'ର ଶୁଭ୍ର ସୀମନ୍ତକୁ ଚାହିଁ ନିବୋଧଙ୍କ ଭଳି ପ୍ରଶ୍ନ କରୁଥିଲି, ‘ତେବେ ?’

ଏଥର ଅମଳା ଗମ୍ଭୀର ହେଲା । କହିଲା—ରାସ୍ତାରେ ଠିଆ ହୋଇ ଜବନର ଦେଖା ପାଉଣାର ହସାବ ନିକାଶ କରିବା ଭାବ ଦୃଷ୍ଟିକଟୁ ମଉସା । ଆପଣ ବରଂ ଘରକୁ ଆସନ୍ତୁ । ବୋଉ ଏବେ ଏଇଠି ରହୁଛନ୍ତି—ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଖୁସି ହେବ ।

ଅସୀମା ନୁଆବୋଉ ଅନ୍ତର ବୟସ୍କା ଦେଖା ଯାଉଥିଲେ । ବୁଝି କୁଳୁଲର ଫାଙ୍କେ ଫାଙ୍କେ ରକ୍ଷତ ବୁଝେଇ ରେଖାସରୁ ଉଠି ମାରୁଥିଲେ । ପୁଣିକାର ଆନନ୍ଦ ବାଞ୍ଛକ୍ୟକୁ ଯେଉଁ ମହମାମଣ୍ଡିତ ରୂପଣରେ ମଣ୍ଡିତ କରିଥାଏ, ତାଙ୍କଠାରେ ତାହାର ସତ୍ତା ମାତ୍ର ନଥିଲା । ଜବନ ଯୁଦ୍ଧରେ ଲଢ଼ି ଲଢ଼ି ସେ ମଧ୍ୟ ଆଜି କ୍ଳାନ୍ତ, ପରାଜିତ ।

କ୍ଳାନ୍ତ ସ୍ଵରରେ କହୁଥିଲେ, ଜବନକୁ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିନ୍ଦୁରେ ପହଞ୍ଚାଇବ କୁ ଏମାନେ ବୋଧହୁଏ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ତାହାହେଲେ ତ ସବୁ ପରିସିଦ୍ଧ । ଅମର ଜବନ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଯାହା ଧାରଣା, ଏମାନେ ସବୁ ତାକୁ ଆଦୌ ସ୍ଵୀକାର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ତ ଏମାନେ କାଳକାଳକୁ ସମାନ୍ତରାଳ ରେଖା ହୋଇ ରହିଯାଆନ୍ତି ।

ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲି—କିନ୍ତୁ ଏମିତି ତ ହେବାର କଥା ନୁହେଁ । ଅମିତାଭ...

ଅନ୍ୟମନସ୍ତ ଭାବରେ ଅସୀମା ନୁଆବୋଉ କହିଲେ—ଶୁଣୁ ସେ ଏବେ ଭାରତ ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲାଣି.....

ଅମଳା ଉତ୍ତର ଦେଲା—ଅମିତାଭର ସମ୍ପାଦକ ବୋଉ ଅପେକ୍ଷା ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଅଧିକ ବେଳ ପାରିବି । ସେ ତ ମୋତେ ବିବାହ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା ।

ମୁଁ କହିଲି—ତୁ କ’ଣ ତେବେ ତାକୁ ଫେରାଇ ଦେଲୁ ?

ଅମଳା କହିଲା—ନା’ ତ, ମୁଁ କେବଳ କହିଥିଲି ଏତେ ଭରତର କାହିଁକି ?

ସମ୍ରାଟ୍ ଯେତେବେଳେ ସୁନ୍ଦରା ଦ୍ଵାରରେ ଭିକ୍ଷାପାତ୍ର ହାତରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଆନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଶୂନ୍ୟ ହାତରେ ଫେରାଇ ଦେବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ, ବରଂ ସେଇ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟିର ପୁଣି ସୁଯୋଗ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହୁଏ, ଏହା କ’ଣ ଅମଳା ଜାଣି ନାହିଁ ?

ମୋର ଜିଜ୍ଞାସା ଅମଳା ବୋଧହୁଏ ଚାହିଁ ପାଲେ । ତେଣୁ ସେ କହିଲା, “ଗୋଟାଏ / ତ ମାତ୍ର ଜବନ ମଉସା, ତା’ ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ନିଶ୍ଚିତ କ’ଣ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ନେଇହୁଏ ? ଏଠି କେତେକଥା ଜାଣିବାକୁ ଅଛି, ଦେଖିବାକୁ ଅଛି । ବିବାହ ବେଦୀରେ ପହଞ୍ଚିଯାଇ ମୁଁ ହଠାତ୍ ସେ ପହଞ୍ଚିବୁ ନିଜକୁ ବଢ଼ିତ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥାଆନ୍ତି କାହିଁକି ? ମୁଁ ଅମିତାଭକୁ କହିଲି— “ସ୍ଵାଧୀନତାର ପ୍ରଥମ ପାହାଚ ହେଲା ଚାଲି । ସେତକ ପାଇଯାଇଲା ପରେ ମୁଁ ଯାଇ ଅନ୍ୟ ବନ୍ଧୁରେ ଚିନ୍ତା କରିବି ।”

ଜାଣନ୍ତି ମଉସା, ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୁରୁଷ ନିଜକୁ ଜଣେ ବାଦ୍‌ଶାହ ମନେ କରନ୍ତି । ଜବନର ଝୁଟା ମୁଦ୍ରାଶକ୍ତା ସିଂହାସନରେ ବସି ସେମାନେ ଗୁହାନ୍ତ ଖାଲି ଆଦେଶ କରିଥିବାକୁ, ଅନ୍ଧ ଗୁହାନ୍ତ ସ୍ୱୀକୃତି ବାଦୀଭଳି ଖାଲି କୁଣ୍ଡୁସ୍ କରିଗଲୁଥିବ ।

ମୁଁ ଛୁଟୁ ହୋଇ କହଲି—ଏମିତି କହୁଛୁ କାହିଁକି ? ସ୍ୱର୍ଥପରତା ଆଉ ହୁକୁମ୍ ନାଶରେ ଯଦି ସଂସାର ଚକ୍ରଟି, ତେବେ ଏଠି ଜଣେ ପାଇଁ ଜଣେ ନିଜକୁ ବିକାଇ ଦିଏ କାହିଁକି ? ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ, ଭଲପାଇବା, ଏସବୁ ……

ହସି ଉଠି ଅନାତା କହଲି—ଆପଣ ଯତ୍ୟୟନର କଥା କହୁଛନ୍ତି ମଉସା । ବାପାଙ୍କୁ ପଚାରନ୍ତୁ—ମୋର ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ନେଇ ସେ ଅମିତାଭର ଘରକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେଠି ସେ କ’ଣ ଶୁଣି ଅସିଲେ, ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ କେବେ ସେକଥା ତାଙ୍କୁ ପଚାରି ନାହିଁ । ତେବେ ଅନୁମାନ କରୁଛି, ମୋ ଚରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କୁ ଯେଠି ଅନେକ ଆଶ୍ରେପ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଛି । କିଏ ଏସବୁ କହୁଛି ଜାଣନ୍ତି ? ଯାହାର ପ୍ରେମର ହାଟରେ ମୁଁ ନିଜକୁ ବିକାଇ ଦେବାକୁ ଅଗ୍ରଣ ହୋଇ ଧାଇଁ ଯାଇଥିଲି, ସେଇ ଅମିତାଭ ।

ମୋ ପାଟିରୁ କେବଳ ବାହାରି ଅସିଲି—ଅମିତାଭ ?

ଘାସ କଣ୍ଠରେ ଅନାତା କହଲି—ହଁ ସେଇ, ଅମିତାଭ । ଅଥଚ ଅପଣ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ତା’ ସହୃଦ ଦୀର୍ଘ ଦିନର ସମ୍ପର୍କରେ ମୁଁ କେବେ ତାକୁ ମୋତେ ଛୁଇଁବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଇନାହିଁ । ନାରୀର ଚରିତ୍ର ଯେ ଭଙ୍ଗୁର କାତପାନ୍ଥଟିଏ, ଏକଥା ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ପରିବାରର ଝିଅ ହୋଇ ମୁଁ ଜାଣି ନଥାନ୍ତି କେମିତି ? ଶୁଣିଲି ସେ ଅନ୍ୟ କେଉଁଠି ବିବାହ କରିବାକୁ ସ୍ଥିର କରିଥିଲୁ……

ଅସୀମା ନୁଆବୋଉ ଏଥର ମୁହଁ ଖୋଲିଲେ । କହଲେ, ସଂସାରରେ ସମସ୍ତେ ଅମିତାଭ ନୁହନ୍ତି । ସେ ନହେଲୁ, ଅରୁଣ……

ତାରି କଥା ମୁଁ ଏବେ କହୁଛି ବୋଉ । ଦୀର୍ଘ ଶୁଣବର୍ଷ ହେଲୁ ମୁଁ ତାକୁ ଦେଖୁଛି—ପାଖାପାଖି ଟେବୁଲରେ ବସି କାମ କରୁଛି । କହୁବାକୁ ଗଲେ ମୋ ହାତଧରି ସେଇତ ସବୁ କାମ ଶିଖାଇଛି—ଅପରିଚିତ ସେଇ ଜଗତରେ ଅରୁଣ ପରି ବନ୍ଧୁ ନଥିଲେ, ଶୁକରି ମୋର ମୁହଁକୁ ଚିହ୍ନି ରହୁ ନଥାନ୍ତା, ଅଥଚ ଆଜି ସେ ମୋତେ ଶୁଷ୍କ ଭାବରେ ଜଣାଇ ଦେଲୁ—ସଦାବେଳେ ନିଜର ପତାକା ନିଜେ ହିଁ ବହନ କରିବା ଉଚିତ । ସେଠାରେ ଅନ୍ୟ ଲୋକର ଦଖଲ ନହାଉ ଦୃଷ୍ଟିକଟୁ ।

କୁହନ୍ତୁ ମଉସା । ଆପଣମାନେ କ’ଣ ଭାବନ୍ତି, ନାରୀର ଅସୁସମ୍ମାନ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ ? ସବୁବେଳେ ସେ କ’ଣ ଅନ୍ୟ ଲୋକ’ର କବାଟ ବାଡ଼େଇବାକୁ ଧାଇଁଛି ? କିଏ ତେବେ ଏ ବିଶାଳ ପୃଥିବୀରେ ତା’ର ନିଜ ଲୋକ ? କାହା ଉପରେ ସେ ନିର୍ଭର କରିବ ? କାହା ଉପରେ ନିଜର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାର ଲଦାଦେଇ ସେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେବ ?

ଅମିତାଭ ସାଥରେ ମୋର ପରିଚୟ ସେଇ କୋଉ ଛୋଟ କାଳରୁ । ସେ କହୁଲ, ମୁଁ Flirt, ମୋର ଚରିତ୍ର ନାହିଁ । ତା’ ବାଟ ଅଉ ମୋ ବାଟ ଅଲଗା । ଅଉ ଏଇ ଅରୁଣ ? ତାକୁ ଜାଣିବା ତ ପ୍ରାୟ ଗୁରୁବର୍ଷ ହୋଇଗଲା, ଆଜି ସେ କହୁର ଜଣକର ଜୋତାରେ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ପାଦ ପୁରାଇବା ମୂର୍ଖତା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଛି ନୁହେଁ । ମୋ ପାଇଁ ତେଣୁ ତା’ର କିଛି କରିବାର ନାହିଁ । ଦୀର୍ଘକାଳର ଏଇ ମିଳାମିଶା, ଅନୁରକ୍ତା ମୋ ପାଇଁ ତା’ ମନରେ ଯେଉଁ ଟିକକ ଦୁଃଖପାୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି, ସେଇଟା ତା’ ମତରେ ସ୍ୱଭାବିକ, ଫକୀମକ—ପାଲିତ ପଶୁ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏଇତକ ମମତା ଆସେ ଆସେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯାଏ ।

ଏଇତ ମୋର ଜୀବନ । ଅମିତାଭ ମୋର ମନ ଦର୍ପଣରେ ଗୋଟାଏ ଗନ୍ଧାର ଛାଇ ହୋଇଯିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା—ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ପରିବାରର ରକ୍ଷଣାବେଳ ମନ ନେଇ ମୁଁ ତେଣୁ ତା’ ଠାରୁ ଦୂରେଇ ଆସିଲି । ଶୂନ୍ୟ ହାତରେ ଯେଉଁ ଫେରିଲବେଳକୁ ସେ ମୋତେ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷତା ବିଦାୟ ଉପହାର ସ୍ୱରୂପ ଦେଲା । ଆଉ ଅରୁଣ । ତା’ର ଉଦାସ ନିର୍ଜନ ମୁହୂର୍ତ୍ତ-ଗୁଡ଼ିକୁ ମୋର ଉପସ୍ଥିତିର ପୁଣିତାରେ ଭରିଦେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ ବୋଲି ସେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ମୋ ବାଟରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଚାଲିଗଲା ।

କିନ୍ତୁ ମୋ ଜୀବନର ପ୍ରକୃତ ସମସ୍ୟା କ’ଣ ଜାଣନ୍ତି ମଉସା । ବହୁଦଳ ପୁଅରୁ ହଜିଯାଇଥିବା, ଅପରିଚିତର ଦୂରତ୍ୱ ରଖି ଅଲଗା ରାସ୍ତାରେ ଚାଲୁଥିବା, ଜଣେ କେହି ଯଦି ହଠାତ୍ ଫେରିଆସି ପଚାରେ, ‘ଆମେ କ’ଣ ପୁଣି ପଛକୁ ଫେରିଯାଇ ପାରିବା ନାହିଁ ?’ ସେତେବେଳେ ତାକୁ କ’ଣ ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ହୁଏ, ସେତିକି ମାତ୍ର ମୁଁ ସ୍ଥିର କରିପାରୁ ନାହିଁ... ।

ମୁଁ ଚିହ୍ନିତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅମିତାଭକୁ ଅନାଇ କହୁଲି, “ବେଳେବେଳେ ପଛକୁ ଫେରି ଅନାଇବାରେ ମହତ୍ତ୍ୱ ଆଏ ମା’, ମାତ୍ର ପ୍ରଥମେ ନିଜ ପାଖରେ ନିଜେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।”

ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ଅମିତାଭ କହୁଥିଲା, ମଣିଷ ନିଜକୁ ଏତେ ଜଳକୁ ଖସାଇ ଆଣିପାରେ କେମିତି ? ଏଥିରେ ତା’ର ଆତ୍ମସମ୍ମାନ କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହୁଏ ନାହିଁ ? ହୁଏତ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ମଣିଷ ସବୁ କରିପାରେ ।

ମୁଁ କହୁଲି—ସବୁବେଳେ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ବଡ଼ କରି ଦେଖିଲେ, ଜୀବନର ହୁଟି ସୁଧାର ହୁଏ ନାହିଁ । କିଛିଟା ନଇଁଗଲେ, ଯାହା ଅହଂକାର ବୋଲି ମନେ ହୋଇଥାଏ, ସେଇଥିରୁ ସ୍ନେହ ବାହାରି ଆସେ । ଜୀବନଟା ତ ଗୋଟାଏ ବିରୁଟି ସାଲିସ୍ ।

ଅମିତାଭ କହୁଲି—ହୁଏତ ଅପଣ ଯାହା କହୁଛନ୍ତି, ତା’ ଠିକ୍ । ନହେଲେ ଗୋଟିଏ ବିଅକୁ ତା’ ଜୀବନର ଫୁଟାଠାରୁ ବଡ଼ ଅପବାଦଟି ଦେଇଯାଉ ସେଥିପାଇଁ ସାମାନ୍ୟ ଦୁଃଖ

ପ୍ରକାଶ କରିଦେଲେ, ଯଦି ବାସ୍ତବିକ ଶେଷ ହୋଇଯାଏ, ଜୀବନର ସମସ୍ତ ଦଣ୍ଡ ଯଦି ପ୍ରେମରେ ବୁଝାଯିବ ତ ହୋଇଯାଏ, ଆଉ ସେଥିରେ ମୁଁ ଯଦି କେବଳ ସ୍ୱର୍ଥ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଛି ଦେଖିବାକୁ ପାଇ ନଥାଏ, ତେବେ ସେଥିପାଇଁ କେହି ମୋତେ ଦୋଷ ଦେଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ଆଉ ଅସୀମା ନୁଆବୋଉ ଏକାଥରକେ ଚମକି ଉଠିଲୁ । ଅସୀମା ନୁଆବୋଉ କହିଲେ, ‘ତେବେ’ ।

ନିରୁପସ ଶ୍ରବଣେଶ୍ୱରୀ କଣ୍ଠରେ ଅନନ୍ତ କହିଲେ—“ହଁ, ଅମିତାଭ ତେର ଅସିବୁ । ସେ କହୁଛି, କିଛି ହଜିଯାଇ ନାହିଁ । ଏ ଗୁରବର୍ଷର ସଫଳତାକୁ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ଭଳି ଭୁଲିଯିବାକୁ ହେବ । ସେ ବଦଳି ନାହିଁ, ମୁଁ ବି ନୁହେଁ । ତା’ର ଗୁରୁତ୍ୱା ଉଚିତ ସେ ଗଲକାଲି ଆଉ ଆଜି ଭିତରେ ଅନେକ ଦୂରକୁ । ସତ୍ୟର ରୂପ ସେଠି ଭିନ୍ନ । ଦୂରକୁ ନିବିଡ଼ତାକୁ ବିସ୍ମୟର ଧୂଳିରେ ଅଛନ୍ତି କହିଦିଏ । ତାକୁ ଝଡ଼ାପୋଛାକରି ପୁଣି ତା’ର ନିଜସ୍ୱ ରୂପକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି କେହି କେବେ ସଫଳ ହୋଇନାହିଁ ।”

ଅସୀମା ନୁଆବୋଉ କହିଲେ, “ତଥାପି ମଣିଷ ସୁରୁଣୀ ଜିନିଷକୁ ଡୋପାଡ଼ି ଦିଏନାହିଁ ମା’ । ଯଦି ଜଣେ ରଖି ତା’ର ଭିତରେ ନିଜର ଅନ୍ତରକୁ ଖୋଜିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରେ ।”

ଅନନ୍ତା ଉତ୍ତେଜିତ ହେଲେ । କହିଲେ—ଉଦ୍ୟମ କରେ ? ଯଦି ତାକୁ ପୋକ କାଟି ଟିକି ଟିକି କରି ଦେଇଥାଏ, ଯଦି ସେଥିରେ ପ୍ରାଣର କୌଣସି ସନ୍ତାନ ନଥାଏ, ତଥାପି ବି ମଣିଷ ତାକୁ ଆଦର କରି ଗ୍ରହଣ କରେ ? ଅମିତାଭର ଡ୍ରେନ୍ କ୍ୟାନିଷ୍ଟ୍ର ହୋଇଛି ବୋଉ ।

ଅସୀମା ନୁଆବୋଉ ବିମୁଗ୍ଧ ହୋଇଗଲେ । ତଥାପି କହିଲେ, “ଏ ବିଷୟରେ ଆଉ ଆଲୋଚନା କରି ଲାଭ କ’ଣ ?”

ଲଭିଷ୍ଠର ହୃଦାଏ କ’ଣ ଏତେ ସହଜରେ ଶେଷ ହୁଏ ବୋଉ ? ଧନେ ମୋତେ ସେ ଭଲ ଲାଗିଥିଲା । ତା’ ପାଖରୁ ମୁଁ ଦୂରେଇ ଗଲି । କିଛିଦିନ ଅରୁଣ ଭିତରେ ଅମିତାଭକୁ ଖୋଜିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି । ଅରୁଣ ତ ନିହାତି ବସ୍ତୁବାଦୀ—Career ତା’ ପାଖରେ ସବୁଠୁଁ ବଡ଼ । ଭଲପାଇବା, ପ୍ରେମ ଇତ୍ୟାଦି ତା’ ପାଇଁ ନିହାତି ସେକେଣ୍ଡାରୀ । ତାକୁ ନେଇ ସମୟ କଟାଇଲା ପାରେ, ମାତ୍ର ତା’ ପାଖରେ ଗର୍ବ କଲ ଭଲ ତ କିଛି ନାହିଁ ।

ଅରୁଣ ପାଇଁ ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଆଗଭମେଣ୍ଟ । ସେଥିରୁ ମୁଁ କ’ଣ ପାଇବି ? ଜୀବନର ଶୂନ୍ୟତା ତ ଅନ୍ୟର ପୌରୁଷକୁ ନେଇ ଭରେ ନାହିଁ । ମୋର ପ୍ରୟୋଜନ ଜଣେ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ବନ୍ଧୁ । ଯିଏ ମୋତେ ଗୁରୁପାରିବ—ଜୀବନକୁ ମୋ ସହିତ ଭାରି କରି ଭୋଗ କରିବ । ଅରୁଣ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ, ଜୀବନ ତା’ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ବ୍ୟବସାୟ । ତାକୁ ନେଇ ମୁଁ କ’ଣ କରିବି ?

ଆଉ ଅମିତାଭ । ତା'ର ଆଜି ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ଜୀବନର ସମସ୍ତ ସ୍ୱରୂପା ତା' ଆଖି ଆଗରେ ବସିଛି ହୋଇଯାଇଛି । ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଜଣ ଜଣ କରି ଗୁଡ଼ି ଚାଲିଯାଇଛନ୍ତି । ଏତିକିବେଳେ ତ ତା' ପାଖରେ ମୋର ପ୍ରୟୋଜନ । ମା' ଭଳି ମମତା ଦେବ । ଉତ୍ତରୀ ଭଳି ସ୍ନେହ କରିବ । ଆଉ ସ୍ତ୍ରୀ ଭଳି ସୋହାଗ କରିବ । ଏଇଭଳି ଜଣେ ନାରୀ ତା' ପାଇଁ ଆଜି ପ୍ରୟୋଜନ ।

ଅସୀମା ନୁଆବୋଉ ଆଖିନାଦ କରି ଉଠିଲେ । ଜାଣି ଶୁଣି ତୁ ମରବୁ ମାତା...

ମାନ ହସ ହସି ଅମିତା କହିଲା—ପ୍ରେମ ମାନେ ତ ମୃତ୍ୟୁ ବୋଉ । ଯେଉଁଦିନ ତାକୁ ପ୍ରଥମେ ଦେଖିଲି ସେଇଦିନ ମୁଁ ମରତ । ଦୁଃଖସ୍ୱରା ଏ ମୃତ୍ୟୁରେ ତ କିଛି ନୁହେଁ ନାହିଁ । ସେଇ ମୋର ଘର, ସେଇ ମୋର ଅହଂକାର, ତା'ର ସବୁ ମୋତେ ଚାରିଆଡ଼ୁ ଘେରି ରଖିଛି—ମୁଁ ଆଜିଯାଏ ବୁଝିପାରୁ ନଥିଲି । ତା' ଜାଗାରେ କ'ଣ ମୁଁ ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ବସାଇ ପାରବ ? ତା'ର ପ୍ରୟୋଜନ ଅନନ୍ତ ଶକ୍ତିର, ମୁଁ ତା'ର ସେଇ ଶକ୍ତି, କଣ୍ଠରେ ତାର ଆକଣ୍ଠ ଚୁଷ୍ଟା । ମୁଁ ହେବି ତା' ପାଇଁ କଲନାଦିନୀ, ଶୀତଳା ସଲିଲା ବନବିରଣୀ । ଯେତେ ସୁନ୍ଦର ଅଛି ମୁଁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଖିଛି, ସବୁଠି ତା'ର ସେଇ ଖୋଜିଲି ଖୋଜିଲି ମମତା ଛଳ ଛଳ ଆଖି ଦୁଇଟିକୁ ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିଛି । ଯେଉଁଠି ଯେତେ କଣ୍ଠସ୍ୱର ଶୁଣିବାକୁ ପାରିଛି, ତା'ର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଶବ୍ଦ ଭିତର ଦେଇ ତାର କଣ୍ଠସ୍ୱର ହିଁ ମୋ କାନରେ ବାଜିଛି । ମୁଁ ତା'ର ନିକଟକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ଚାହେଁ ।

ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ ଅସୀମା ନୁଆବୋଉଙ୍କ କଣ୍ଠରୁ କେବଳ ଗୋଟାଏ ଯାଦୁକି ଧ୍ୱନି ବାହାରି ଆସିଲା ।

ଗନ୍ଧାର କଣ୍ଠରେ ଅମିତା କହିଥିଲା—ନାହିଁ ପଡ଼ିଲେ ସବୁ ସବୁ ହୋଇଯାଏ ବୋଉ । ଗୋଟାଏ ତ ମାତ୍ର ଜୀବନ, ତା' ପାଇଁ ଏତେ ହସାବ ନିକାଶ ମୁଁ ଆଉ କରିପାରବି ନାହିଁ । ତା' ବାଟରେ ସେ ବହୁଯାଉ । ସମସ୍ତର ସ୍ରୋତରେ ଉଜାଣି ବାହୁଯାଇ ଜୀବନକୁ ନୁଆକରି ଆରମ୍ଭ କରିବାର ଏ ଯେଉଁ ସୁଯୋଗ ମୁଁ ପାଇଛି ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇ ଦେଖି, ଜୀବନର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ତଥାପି ମୁଁ ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ କି ନାହିଁ ।

ଅସୀମା ନୁଆବୋଉ ନିରୁପାୟତାର ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦୁଥିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇ କହିଥିଲି, “ଯନ୍ତ୍ରଣାର ସମୁଦ୍ରରେ ବ୍ୟର୍ଥତାକ ସମ୍ବଳ କରି ଭସିବାର ନାମ ତ ଯୋବନ ।”

ମୁଁ କ'ଣ ଭୁଲ କରିଛି ହିମାଂଶୁ ?

ମନ ଏକ ନଦୀ

ନୂଆମା' ଶୁଲିଗଲେ...

ମୃତ୍ୟୁର କଳ୍ପକୃଷ୍ଣ ଓଡ଼ଣା ତଳେ ତାଙ୍କର ଅତି ପରିଚିତ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଦେହଟା ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲା । ପଛରେ ରହିଗଲା ଅନେକ ମାନ, ଅଭିମାନ, ପ୍ରବଚନା ଆଉ ଅପମାନର ସକରୁଣ ଇତିହାସ ।

ଯେଉଁ ସାନମା' ପ୍ରାତ୍ୟହ୍ନିକ ନାମ ଜପ ହୁଏତ ନୂଆମା'ଙ୍କର ନିନ୍ଦାବାନକୁ ଏକ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଉତ୍ତ୍ରିଷ୍ଟ କର୍ମ ବୋଲି ମନେକରୁଥିଲେ, ସେ ମଧ୍ୟ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଅଶ୍ରୁମୁଖୀ ହୋଇଉଠିଥିଲେ ।

ସଞ୍ଜାଣ୍ଟି ସ୍ୱାର୍ଥପରତାର ସୀମା ଡେଇଁ ହୃଦୟ ମନ ତାଙ୍କର ଯଥାର୍ଥରେ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ହୋଇଉଠିଥିଲା ।

ମୃତ୍ୟୁର କଣ୍ଠିରେ ମନୁଷ୍ୟତାର ଅମଳିନ ସ୍ପର୍ଶଦୁଃଖ ଝଲକି ଉଠେ ।

ହୃଦୟ ନୂଆମା' ମଣିଷ ଭଳି ମଣିଷ ଥିଲେ । ହୃଦୟ ନଥିଲେ . .

ମୁଁ କନ୍ତୁ ତାକୁ ନିଷ୍ଠର ହୃଦୟ ସଂସ୍କୃତ ପଣ୍ଡିତଙ୍କଠାରୁ ଉଚ୍ଚପ୍ରସ୍ତୁତ ଯୋଗ୍ୟତା ସମ୍ପନ୍ନ ବୋଲି ମନେକରି ପାରୁନଥିଲି ।

କଥାବୁଦାରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଶିଆଳ ପିଲର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାରେ ଉତ୍ତ୍ରିଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠିବା ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ନୂଆମା'ଙ୍କର ରକ୍ତସ୍ରାବ ଚକ୍ଷୁ ଯେଉଁ ଭଳି ଭାବରେ ଆମର ଅନନ୍ଦର ଅର୍ଦ୍ଧେକ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଉଥିଲା, ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଦବସର ଦୀର୍ଘ ବିଳମ୍ବିତ ମଧ୍ୟାହ୍ନରେ ବିଶ୍ରାମସୂଚକସୂଚକ କୋକିଳ କୁଲର ଯାସ ଫଣ୍ଡାରକାଶ ଶିଶୁମନର ଉତ୍ତାପ ନିମନ୍ତେ ତାଙ୍କର ସୁଦୃଢ଼ମାଂସ ସେହିଭଳି ବର୍ତ୍ତମାନାବସ୍ଥା ମନେ ହେଉଥିଲା ।

ଆମପାଇଁ ସେ ମୃତ୍ୟୁଦେବତାଙ୍କର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅବତାର ଥିଲେ ।

ବହୁଦିନ ପୁଣ୍ୟ ବସୁନ୍ଧାଶ୍ରୟ ଫେରିବା ସମୟରେ ଦକ୍ଷିଣାଫଳା ଏକ ସାମାନ୍ୟ ଘଟଣା ନିମନ୍ତେ ନୂଆମା'ଙ୍କର ଫଳସ୍ୱରୂପ କୋପର ଶରଦୀୟ ରୂପେ ଯେଉଁ ଦୁର୍ଭେଗ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା, ତାହାର ସ୍ମରଣ ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ଆମ ଶରୀରରେ ରୋମାଞ୍ଚ ସୃଷ୍ଟି ନିମନ୍ତେ ଯଥେଷ୍ଟ ।

ବାପାଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦେଇ ଫେରିବା ସମୟରେ ନୂଆମା' ସାନଭାଇ ନମନ୍ତେ କିଛି ଗରମ ଜଳେପି କାନିରେ ବାନ୍ଧି ଘରକୁ ଆସୁଥିଲେ । ପଛେ ପଛେ ଅନୁଘରଣ କରି ଆସୁଥିଲୁ ଆମେ, ମାନେ ମୁଁ ଆଉ ମୋର ବଡ଼ଭାଇ । ଏବେମାତ୍ର ଭାଇକୁ ବିଦାୟ ଦେଇ ହୁଏତ ନୂଆ ମା'ଙ୍କର ମନ କିଛିଟା ଉଦାସ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ସଦ୍ୟ ପିତୃବିଚ୍ଛେଦଜନିତ ବେଦନା ଅପେକ୍ଷା ନୂଆମା'ଙ୍କ କାନିରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ପିଠିଘାଟରେ ନୃତ୍ୟପରାୟଣ ଜଳେପିପୂଡ଼ାକୁ ଆସୁଥିବା ନିରବାର ଚନ୍ଦ୍ରା ହିଁ ଆମକୁ ବ୍ୟାକୁଳିତ କରୁଥିଲା ଅଧିକ ।

ଆଗରେ ଅନ୍ୟମନସ୍ତା ମନ୍ତ୍ରରଚରଣା ନୂଆମା'...

ପଛ ପାଖରେ ପଦପାତର ତାଳେ ତାଳେ ଦୋହଲମାନ ଜଳେପିପୂଡ଼ା...

ଭସନ୍ତ ଉଷ୍ମ, ରସସିନ୍ଧୁ...ଆଃ...

କାନିମିଶା ପୁଡ଼ାଟିର ଲେଉଟାୟ ଆକର୍ଷଣ ।

ମୋର ପାଟି ପ୍ରଥମେ ଚୁମ୍ବନଭଳି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ କାନିସୁଦ୍ଧା ମିଶାଇ ପୁଡ଼ାଟିକୁ ଆସ୍ତାସ୍ତା କରୁଥିଲା । ତା'ପରେ ଭାଇ ..ତା'ପରେ ମୁଁ—ନୂଆମା'ଙ୍କ ଗତି ସହଜ ତାଲରଖି ଆମର ଆସ୍ତାଦନ ହେବା ଚାଲୁ ରହିଥିଲା ।

ଆଃ...ପୃଥ୍ବୀର ସବୁ ଅନନ୍ଦ ଯଦି ଏମିତି ଗର୍ବସ୍ଥାୟୀ ହେଉଥାଆନ୍ତା !

ଘରେ ପହଞ୍ଚି ସାନ ଭାଇକୁ ଦେଖି ନୂଆମା'ଙ୍କର ମିଠାଇ କଥା ମନେପଡ଼ିଲା । କାନିର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ସେ କିନ୍ତୁ କଠିନ ହୋଇଉଠିଲେ ।

ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ନିଷ୍ଠୁରତା ନାଚୁଥିଲା । ଆମ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଧରାଇ ଆଣି ଓଳିକର ଖାଦ୍ୟ ବନ୍ଦ କରି ସେ ଶାନ୍ତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ ।

ସେଦିନର ସେଇ କଠିନ ଭାବନେଶବ୍ଦ ମୁହଁ...ଶ୍ୱାସଦ ସ୍ୱଳ୍ପତ ହୁଏ ଦୃଷ୍ଟି...
ଆଃ...

ପୁରୁଷସ୍ଥାନ ପରିବାରରେ ନୂଆମା'ହିଁ ଥିଲେ ଆମର ଅଭିଭାବକ । ଚାକର, ହଳିଆ, କୋଠିଆ, ବନ୍ଧୁ-ବାନ୍ଧବଙ୍କ ଠାରୁ ମା' ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଅନାଇ ରହିଥିଲେ ।

ନୂଆମା' କଠୋର ହସ୍ତରେ ସଂସାରର ଆହୁଳ ଧରି ବସିଥିଲେ ।

ଶୁଣା ଯାଉଥିଲା, ସେ ଅଚଳାଚଳ ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିକାରଣୀ ଥିଲେ । ଅନେକ ଦିନ ପୁରୀ ପ୍ରଥମ ଯୌବନରେ ତଳାଳୀନ ଏକ ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ପରିବାରରେ ତାଙ୍କର ବିବାହ ହୋଇଥିଲା । ଗାଈ, ଗୋଡ଼ା, ସରାଘ, ପାଲିଙ୍କି, ଖଟ, ବାସନ, ପୋଇଲା, ପରିବାସ ସହ ଯଥାସ୍ଥତି ବିଦାୟ ନେଇ ନୂଆମା' ନୂଆ ସଂସାର ପାତବାକୁ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ ।

ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଦିନ ପରେ ସେ ନିଜର ପ୍ରିୟ କେତା ପୋଇଲି ଅଉ ଗହଣା ବାନ୍ଧି ମାତ୍ର ସମ୍ବଳ କରି ପିତୃଆଳୟକୁ ଫେରି ଆସିଥିଲେ ।

ତାଙ୍କର ଏଇ ନାଟକୀୟ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ ନିଶ୍ଚୟ ଉଭୟ ପରବାରରେ ପ୍ରଶ୍ନର ଘୃଣ୍ଣ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିବ । ତଳାଳୀନ କଠୋର ସମାଜ ନିଶ୍ଚୟ ନୀରବ ରହି ନଥିବ ।

‘ମାତ୍ର ନୂଆମା’ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହେଲେ ।

ଏକମାତ୍ର ସ୍ନେହ ପରାୟଣା ଜନ୍ମାର ଭବଲେଶ୍ଵରୀ ମୁହଁକୁ ଗୁଞ୍ଜି ତାଙ୍କର ପିତା ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରି ନଥିଲେ । ଏ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥଳରେ ସମସ୍ତ ଅଲେଖ୍ୟକୁ ପାରିବାରିକ ଅଭିନୀତ୍ୟ ବଳରେ ନିଷେଧ କରି ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ଅନେକ ଦିନ ପରେ ଜେଜେବାପାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ କେତା ପୋଇଲି ମା’ଙ୍କୁ ଘଟଣାର ଯେଉଁ ଗୋପନୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପେଶ କରିଥିଲା, ତହିଁରୁ ସେତେବେଳେ କିଛି ରୁଚିବାର ବସ୍ତୁ ଆହୁରି ମୋର ହୋଇନଥିଲା ।

ଚତୁର୍ଥୀ ଦିନ ଆୟୋଜିତ ଭୋଜି ଘରୁ ଘରୁ ବୈଶାଖ ରାତି ପ୍ରାୟ ଅତିକାନ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ଆଗର ପରେ ବରବଧୂ ଶୟନ କନ୍ଧରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲେ ।

କେତା ସିଦ୍ଧି ତଳେ ଏକ ସୁବିଧା ଜନକ ସ୍ଥାନ ଖୋଜିନେଇ କ୍ଳାନ୍ତ ମେଣ୍ଟାଇ ଥିଲା ।

ହଠାତ୍ ନୂଆମା’ଙ୍କର ଶୟନ କନ୍ଧର ଦରଜା ଖୋଲିଯାଇଥିଲା । ଭିତରୁ ବାହାର ଆସିଥିଲେ ସ୍ଵୟଂ ନବବଧୂ । ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ନିଆଁ ଝୁରୁଥିଲା । ସମସ୍ତ ବିନ୍ୟସ୍ତ ଦୀର୍ଘ କବରୀ ଖୋଲିଯାଇ ବୁଣ୍ଡି କୁଳାଳ ସବୁ ରାତି ଶେଷର ଶୀତଳ ପବନରେ ଏଣେ ତେଣେ ଉଡୁଥିଲା । ସିନ୍ଦୂର ଟୋପା କପାଳ ସାରା ବୋଲି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ପଛେ ପଛେ ତାଙ୍କର ପ୍ରାୟ ଯୋଡ଼ହସ୍ତ ନବବିବାହିତ ସ୍ତ୍ରୀ ଚାଲି ଆସୁଥିଲେ ।

ନୂଆମା’ଙ୍କର ଡାହାଣ କଣ୍ଠସ୍ପରରେ ରହି ଶେଷର ନୀରବତା ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିଲା ।

କେତା ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଧାଇଁ ଯାଇଥିଲା ।

ହାତରେ ଧରିଥିବା ବାନ୍ଧିକୁ ତା’ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ନୂଆମା’ ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲେ, “ରାଧା ବେହେରାକୁ ସବାସ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ କହ ।”

କେତା ଅଶ୍ରୁଧାରୀ ବିସ୍ମାରିତ ନେତ୍ରରେ କିଛିକ୍ଷଣ ଅନାଇ ରହିଥିଲା ମାତ୍ର ।

ସବାସରେ ଉଠିବା ପୁଞ୍ଜୁ ଶୁଭ୍ର ପ୍ରାସାଦର ବିରାଟ ଅଙ୍ଗନରେ ଉଦାସ କରୁଣ ମୁଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ନିଜର ସ୍ଥାନୀଜ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଦୃଶ୍ୟ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ସ୍ଵରରେ ନୂଆମା' କହିଥିଲେ, “ଦ୍ରୋପଦୀଙ୍କର ରାଧିକା ହୋଇ ଏଠାରେ ରହିବା ଅପେକ୍ଷା ମୁଁ ବରଂ ଘରକୁ ଫେରିଯାଉଛି ।”

ତା'ପରେ ସେ ସବାସ କବାଟ ବନ୍ଦ କରିଦେଇଥିଲେ । ବେହେରାମାନେ ସବାସ ଉଠାଇ ନିଶ୍ଚୟରେ ଧାଇଁଥିଲେ ।

ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଥିଲା କେଜା ।

ଘରକୁ ଫେରି ନୂଆମା' ପ୍ରଥମେ କିଛିଦିନ ନିଜକୁ ଗୋଟିଏ କୋଠରୀରେ ବନ୍ଦ କରି ରଖିଥିଲେ ।

ଶେଷ ବୈଶାଖର ଏକ ସାୟାହାରେ, ଯେଉଁଦିନ ସେ ଏଇ ପରିବାର ଗୋଟିଏ ଦିନ ପାଇଁ ମାସ ଗୁଡ଼ିଯାଇଥିଲେ, ଠିକ୍ ସେହିଦିନ ତାଙ୍କର ଅସ୍ଥ ନିବାସନ ଶେଷ ହୋଇଥିଲା ।

ମାସ ପରେ ମାସ ବତିଯାଉଥିଲା—ବର୍ଷ ପରିଣତ ହେଉଥିଲା ସ୍ଵରରେ । ନୂଆମା'ଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ପରିବାରରେ ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉଥିଲା । ପିତା ମାତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ, କମିଦାସୀ ଲେପ, ଏକମାସ ଭାଇର ବିଦେଶ ଯାତ୍ରା ପ୍ରଭୃତି ତାଙ୍କର ମାନସିକତାକୁ ଅନେକ ଦୁଃଖ କରିପକାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଭୁଲି ପଡ଼ି ନଥିଲେ । ଶାସନର, ପରିଶ୍ରମନାର ଦଣ୍ଡ ନିଜ ହାତକୁ ଉଠାଇ ନେଇ ସେ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ସମସ୍ତ ରକ୍ଷା କରୁଥିଲେ ଆଉ ସବୁଠାରୁ ଶିଶୁକୁ ତାଙ୍କର ଆଶ୍ଵିନରାଜ କାମନା କରୁଥିଲେ ।

ନୂଆମା' ବୋଧହୁଏ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର ଅଭିଶାପ ନେଇ ସଂସାରକୁ ଆସିଥିଲେ । ନଚେତ୍ ତୌଧୁର ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣଙ୍କ ପରିବାର ଅଳ୍ପ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଏପରି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଅନ୍ତା କାହିଁକି ?

କମିଦାସୀ ପ୍ରତିପତ୍ନି ସବୁ ହରାଇ ନୂଆମା'ଙ୍କର ଏକଦା ସ୍ଵର୍ଗୀ ବୋଲୁଥିବା ସେହି ନିଷଦ୍ଧ ଉଦ୍ରଲେକଟି, ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କୁ ଉପହାସ କରି ଗୁଡ଼ି ଚାଲିଆସିଥିଲା, ତାଙ୍କର ପାଖରେ ହାତପାତ ଠିଆ ହେବାକୁ ତାଙ୍କୁ ପଡ଼ନ୍ତା କାହିଁକି ?

ସମ୍ଭାବ ପାଇ ନୂଆମା'ଙ୍କର ମୁହଁ କଟିନ ହୋଇଯାଇଥିଲା । କେବଳ ସୁନ୍ଦାରେ ସାମାନ୍ୟ ଫିଙ୍ଗର ରେଖା ବ୍ୟତୀତ ବିବାହତା ରମଣୀୟ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସୂଚନା ତାଙ୍କଠାରେ ନଥିଲା । ଅଳଙ୍କାର ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଆବାଜରୁ ଅନୁହାସ ଥିଲା । ଯାହା ସାଜସଜ୍ଜା ଥିଲା, ତାହା କେବଳ ମାତ୍ର ବସନରେ । ମାଣିଆବନ୍ଧ, ସମ୍ବଳପୁର ଅଞ୍ଚଳରୁ ସଗୃହୀତ ବୟନକର୍ମର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନମୁନା ବ୍ୟତୀତ ଆଉକିଛି ସେ ପିନ୍ଧୁନଥିଲେ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଟି ଦଃ୍ଵିତୀୟା ପରେ ସେତକ ମଧ୍ୟ ଗୁଡ଼ିଦେଇ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମଠା ଶ୍ରୀକ ମାତ୍ର ସେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ । ଆମିଷ ସେ ମୂଳରୁ ଖାଇ ନଥିଲେ ।

ନୂଆମା'ଙ୍କର ଗୋଧ ପରିବାରର ଆଡ଼ଙ୍କର କାରଣ ହୋଇଥିଲା । ସେହିଭଳି ଅବସରରେ ତାଙ୍କର ଭଉଳ ମୋର ମା'ଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କେହି ତାଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ ହେବାକୁ ସାହସ କରୁନଥିଲେ ।

ଏଥର ମଧ୍ୟ ତାହାହିଁ ହେଲା । କୁଣ୍ଡିତ ପଦକ୍ଷେପରେ ମା' ନୂଆମା'ଙ୍କ ଗଣ୍ଠରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ।

ଭ୍ରାତୃକାୟାଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ନୂଆମା'ଙ୍କର ସଦା କଠୋର ମୁଖମଣ୍ଡଳକୁ ଆହୁରି ଚିକ୍ଚିତ କରିପକାଇଲା । ଆଖି ତାଙ୍କର ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲା । ଦାନ୍ତ କଡ଼ମଡ଼ କରି ସେ କହିଲେ—
ନା...

ମୁହଁ ସ୍ତରରେ ମା' କହିଲେ, “ସୁବାସ ଏ ପରିବାରର ବନ୍ଧୁ । ବିପଦ ସମୟରେ ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ ନକଲେ, ଲୋକେ କହିବେ କ'ଣ ?”

ନୂଆମା' ଆଖି ବୁଜିଲେ । ଅନେକକ୍ଷଣ ପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା ! ନୂଆଜେନେ ରହିଗଲେ ।

ମଣିଷ ମଣିଷକୁ ପାଖରେ ଗୃହେଁ, ସୌଜନ୍ୟ ଦେଖାଏ, ସବୁଦିନ, ଆଉ ନାନାଭାବେ ଲଳନ କରେ, କେବଳ ନିଜର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ତାକୁ ଅପମାନ କରିପାରିବ ବୋଲି ।

ନୂଆମା'ଙ୍କର ଆଚରଣରୁ ଅନ୍ତତଃ ତାହାହିଁ ଜଣାପଡ଼ୁଥିଲା । ନୂଆଜେନେଙ୍କର ରହିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିଲା ବାହାର ମହଲରେ, ଯେଉଁଠାରେ କି ଗୁରୁ କୋଠିଆ-ମାନେ ରହୁଥିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କର ଆହାର ପରେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନାମା ନୂଆଜେନେଙ୍କ ପାଖକୁ ଗୁରୁ ହାତରେ ଆଲୁମିନୟମ୍ ଆଳିରେ ଅଗ୍ରାହତ ଓ ସାମାନ୍ୟ ଭରକାସ ପଠାଇ ଦେଉଥିଲେ । ପ୍ରାୟାନ୍ନକାର ଗୃହରେ ଗୋଟିଏ ଟଳଟଳାୟମାନ ଝିପାଦୟୁକ୍ତ ଚକ୍ରପୋଷ ଉପରେ ଏକଦା ମହାପ୍ରତାପୀ ଜମିଦାରଙ୍କର ମଳିନ ଶଯ୍ୟା ସଦା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲା । ପାଞ୍ଚଖଣ୍ଡ ଇଟା ଚକ୍ରପୋଷଟାର ଚତୁର୍ଥ ପାଦର ଭୂମିକା ଉଲ୍ଲଭୁଥିଲା ।

ତଥାପି ନୂଆଜେନେ ପଡ଼ିରହୁଥିଲେ ।

ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୋଧହୁଏ ମା'ଙ୍କର ମନଃସ୍ଥିତ ହୋଇନଥିଲା । ମାତ୍ର ନୂଆମା' ତାକୁ ପ୍ରତିବାଦର ସାମାନ୍ୟ ମାତ୍ର ସୁଯୋଗ ନଦେଇ କହିଥିଲେ, “ସାହାର ଯାହା ପ୍ରାପ୍ୟ ତାକୁ ସେତିକିମାତ୍ର ଦେବାଭଳି ସାଂସାରିକ ବୁଦ୍ଧି ମୋର ଅଛି । ଏ ବିଷୟରେ କୌଣସି ଉପଦେଶ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ ।”

ମା' ରୁପ୍ ରହୁଥିଲେ ।

ନୂଆମା'ଙ୍କର ପ୍ରତିବାଦର ଅସହସ୍ପୃ ରୂପ ସହିତ ସେ ଭଲଭାବରେ ପରିଚିତା ଥିଲେ ।

ନୁଆମା' ପ୍ରଭୃତି ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିକାରଣୀ ଥିଲେ । ଯୌତୁକ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ସେ 'ତେଲହଲଦୀ' ନାମକ ଯେଉଁ ମୌଜା ପାଇଥିଲେ ତାହାର ଆୟ, ଆଉ କେତେକ ତାଙ୍କର ଭରଣପୋଷଣ ନିମନ୍ତେ ଗଚ୍ଛିତ ରଖିଥିବା ବିପୁଳ ଅର୍ଥ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାୟ ଜମିରହିଥିଲା ।

ତାଙ୍କର ଜୀବଭଗ୍ନୀ ସାନମା' ନିଜର ବିରାଟ ପରିବାରରୁ ଗୋଟିଏ ପୁରୁଷପିଲା ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ବୁଢ଼ଆଦା ଶ୍ଯାମ୍ବ ପରିବାରର ପାଣି ପାଇବାର ଯେଉଁ ଉଦାର ପ୍ରସ୍ତାବ ପଠାଇଥିଲେ, ତାହା ନୁଆମା'ଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସିଧାସଳଖ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତ ହୋଇଥିଲା ।

ସାନମା' ଖୋଲଖୋଲି ଭାବରେ ଏକ ବସ୍ତ୍ରତା ନାଶ୍ଵର ସୃଷ୍ଟିଛଡ଼ା ଔଷଧୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରମାଣୋତ୍ତମା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଥିଲେ ।

ଏଥିରେ କଟ୍ଟଭୀଷଣ ଅନଭ୍ୟସ୍ତା ନୁଆମା'ଙ୍କୁ କେତେଟା ବାଧୁଥିଲା କେଜାଣି, ତାଙ୍କର ଆଚରଣରୁ କିନ୍ତୁ ଏହାର ସାମାନ୍ୟତମ ପରିଚୟ ମିଳୁନଥିଲା ।

ନୁଆମା' ରୋଗଶଯ୍ୟାରେ ଶୋଇରହିଥିଲେ । ମନେପଡ଼ିବା ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ କେବେ ଶଯ୍ୟାଲଗ୍ନା ହେବାର ଦେଖି ନାହିଁ । ଏକାନ୍ତ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଦିନଚର୍ଯ୍ୟା ତାଙ୍କର ଆରମ୍ଭ ହେଉଥିଲା ପ୍ରାନ୍ତ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଏବଂ ରାତ୍ରିର ମଧ୍ୟସ୍ଥାମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କୁ ଶଯ୍ୟା ସ୍ପର୍ଶ କରିବାର ଅବକାଶ ନଥିଲା ।

ଦୌର୍ଦ୍ଦର୍ଶ ପ୍ରତାପଶାଳିନୀ ପରିବାରର ଅସ୍ଵପନ୍ନ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ ନୁଆମା'ଙ୍କର ଅସହାୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଏକ କରୁଣ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ।

ତଳଅଳୁ ଅଭକ୍ତି ନୁଆମା' ବସିରହି ବାତାୟନ ଦେଇ ସପ୍ତଶଯ୍ୟା ଆରପଟରେ ଅଗ୍ରାୟମାନ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ବିଦାୟକାଳୀନ ଉତ୍ସବ ଦେଖୁଥିଲେ । ଅସ୍ତସୂର୍ଯ୍ୟର ରକ୍ତାବ୍ରା ତାଙ୍କର ମୁଖମଣ୍ଡଳକୁ ଏକ ନୈସର୍ଗିକ ଦୀପ୍ତିରେ ପରିପୁର୍ଣ୍ଣ କରିଥିଲା ।

ନୁଆମା' ମୋଡେ ଦେଖି ପାଦକୁ ଡାକିଲେ । ତାଙ୍କର ଅଖି ଉତ୍ତପ୍ତହୃଦୟ ଏବଂ ମମତା-କରୁଣ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ରକ୍ତଶୂନ୍ୟ ଶେତା ମୁହଁରେ ତୋଳା ଦୁଇଟି କାଚଗୁଲି ଭଳି ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଥିଲା । ଜଗାରେ ପାଖକୁ ଡାକି ମୋଡେ ଶଯ୍ୟାଧାରରେ ବସିବା ନିମନ୍ତେ ଇଚ୍ଛିତ ଦେଲେ ।

ନୁଆମା'ଙ୍କଠାରୁ ଏଭଳି ବ୍ୟବହାର ପାଇବାରେ ଆମେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ନଥିଲୁ । ମୁଁ ଆଶଙ୍କିତ ଚିତ୍ତରେ ତାଙ୍କ ପାଦ ତଦକୁ ବସିପଡ଼ିଲି ।

ନୁଆମା' ଏ ମଧ୍ୟରେ ମନ ଛିରି କରିଯାଉଥିଲେ । ମା' କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ବାଧାଦେଇ କହୁଥିଲେ, “ଅନ୍ୟର ଅଭିଶାପ ମୁଣ୍ଡରେ ନେଇ କାହାର ମଙ୍ଗଳ ହୁଏନାହିଁ । ତମେ ବରଂ ଅନ୍ୟ କାହାକୁ...”

ମା'ଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଚାହିଁବା ନୂଆମା'ଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ନଥିଲା । ବାଧାଦେଇ ସେ କହିଲେ, ଶକୁନର ଅଭିଶାପରେ ଗୋରୁ ମରୁଥିଲେ ସଫାର ଆଉ ନଥାନ୍ତା । ତମେ ମୋତେ ବାଧା ଦିଅନା । ମୁଁ ମନ ଛାଡ଼ି କରିପାରୁଛି ।

ନୂଆମା' ମୋତେ ଦଉକ ନେବେ ବୋଲି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିପାରିଥିଲେ । ଏ ସଫାନ୍ତରେ ତାଙ୍କର ମୁହଁ ଖୋଲିବା ହିଁ ପରିବାର ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା ।

ତେଣୁ ସେ ପୁଣି କହିଥିଲେ, “ଓକିଲକୁ ଖବର ଦିଆଯାଇଛି । ତେଲହଲଦୀ ମୌଜା ଆଉ ବ୍ୟାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଟଙ୍କା ତୋତେ ଦେଇଯାଉଛି । ଗହଣାସବୁ ମା' ପାଖରେ ରହିଲା । ମୋର ଆଉ ସେସବୁ ହେବ କ'ଣ ? ବୋହୂ ଆସିଲେ ପିତୃକ ।

କେବଳ ମାତ୍ର ବୋହୂର ଉଲ୍ଲେଖ ମୋର କିଶୋର ମନକୁ ଲଳିତା ଭାବନାକୁ କରି ପକାଇଥିଲା ।

ନୂଆମା'ଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ସ୍ବର ସତେ ଯେମିତି ବହୁତରୁ ଶୁଣା ଯାଉଥିଲା, “ଏଥର ମରିହଲ ଯିବ । ମୋତେ ଥରେ ମାଆ' ବୋଲି ଡାକ୍ ତ...”

ଏକ ବସ୍ତ୍ରତା, ଦୁର୍ଦ୍ଦଶବ୍ୟା ଜନନୀ ପ୍ରାଣର ବ୍ୟାକୁଳତା ଚାହିଁବା ଭଳି ବୟସ ସେତେବେଳେ ମୋର ହୋଇନଥିଲା । ନୂଆମା'ଙ୍କର ବାରମ୍ବାର ଆକୁଳ ନିବେଦନ, ମୋ ମୁହଁକୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିରେ ମାଡ଼ିଥର ଆଦର କରିବାର ବ୍ୟର୍ଥ ପ୍ରୟାସ ମୋତେ ବିରକ୍ତ କରାଉଥିଲା ମାତ୍ର । ମୁଁ ସେଠାରୁ ଧାଇଁ ପଳାଇ ଆସିଥିଲି ।

ନୂଆମା' ତା'ପରେ ନଆଜେଜେଙ୍କୁ ଡକାଇ ପଠାଇଥିଲେ । କୌଣସି ଭୂମିକା ନକରି ଶୂନ୍ୟକୁ ଅନାଇ ସେ କହିଥିଲେ, “ନରକୁ ମୁଁ ଦଉକ ନେଲି । ପରେ ଯେମିତି କେହି ଏଥିରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି ନକରିବ ।”

ନୂଆଜେଜେ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ନୂଆମା'ଙ୍କର ‘କେହି’ ଡାଲିକାରେ ରହିଗଲେ ।

ନୂଆଜେଜେ ମାରବରେ ଠିଆହୋଇ ରହିଥିଲେ । ହୁଏତ ଜୀବନରେ ସେ ଦ୍ବିଗାୟ ଥର ପାଇଁ ନିଜର ପ୍ରତାପଶାଳିନୀ, ଏକତା ବିବାହତା ପତ୍ନୀକୁ ଦେଖୁଥିଲେ ।

ନୂଆମା'ଙ୍କର -ଦ୍ରୁମିତ କଣ୍ଠସ୍ବର ଧ୍ବଜିତ ହୋଇଉଠିଲା, “ନର, ପାଦଧୂଳି ଟିକିଏ ଆଣ । କାହାର ପାଦଧୂଳି ଶେଷ ସମୟରେ ତାଙ୍କର ଏତେ ପ୍ରୟୋଜନ ହୋଇପଡ଼ିଲା, ତା' ଚାହିଁବାକୁ ମୋର କିନ୍ତୁ ଅସୁବିଧା ହୋଇନଥିଲା ।

ଧଇଁ ଧଇଁ ହୋଇ ନୂଆମା' ସ୍ବାଗତ କରୁଥିଲେ, “ମୋଭଳି ସ୍ତ୍ରୀ, ଆଉ ଏହିଭଳି ସ୍ତ୍ରୀ ସୁଗେ ସୁଗେ କାହାକୁ ନମିଳୁ.....”

ତାଙ୍କର ଅକ୍ଷି ଦୁଇଟି ଧୀରେ ଧୀରେ ମୁଦ ହୋଇଆସୁଥିଲା । ସେ ସୁମାରି ପଡ଼ୁଥିଲେ ।

ନୂଆନେନେଙ୍କର ଦୁଇଅଖିରୁ ଦୁଇଧାର ଅଶ୍ରୁ ଝରିପଡ଼ୁଥିଲା । ସେ ହୁଏତ ନିଜର ପରଲୋକଗତା ଦୁର୍ଦ୍ଦିନିତା ପତ୍ନୀକୁ ବୁଝାଇବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ, ଯେ ମଣିଷର ମନ ହେଉଛି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦା ଆଉ ଅନୁତାପର ସମୁଦ୍ରରେ ତାହା ପୁରପୁର ନିଜର ସତ୍ତ୍ୱ ହରାଇଦେବ ।

ମାତ୍ର ନୂଆମା' ତାଙ୍କୁ ସେ ସ୍ୱୟୋଗ ଦେଲେ କେଉଁଠି ?

ଲକ୍ଷ୍ମୀର ସମ୍ବାଦ

ମଧୁଶାଳାର ପ୍ରାୟାଗକାର ପରିବେଶ ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମଧୁଲେଖା ତ୍ରମରମାନଙ୍କର କଳଗୁଞ୍ଜନରେ ମୁଖରତ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା । ପାଖ ଦରୁ ଶୁଣାଯାଉଥିଲା ସୋଡ଼ା ବୋତଲ ଶୋଲିଯିବାର ଫଟ୍‌ଫାଟ୍ ଶବ୍ଦ । ଭୂର୍ଦ୍ଧାପିତା ବେହେରାର ଦଳ ଟେବେ ଡିକାଶ୍ଟର ସଜାଇ ପବନରେ ଭାସିଲା ଭଲି ଯିବା ଆସିବା କରୁଥିଲେ । କନସର୍ଟରେ ରକ୍ତ ଉତ୍ସାହକାରୀ ଏକ ତଟୁଲ ବାଜଣାର ସ୍ଵର ତଥାପି ବାଜି ଚାଲୁଥିଲା ।

ଜାନୁୟାରୀରେ ବିଭିନ୍ନ ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ କରି ନାଚୁଥିଲେ, ଏସିଆର ସଂସ୍କୃତିକ ହଟ୍ ଆପଲ୍ ଗାର୍ଲ ଲେଲିଟା । ତାଙ୍କ ଦେହର ଗୁଣଆଡ଼େ ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣର ନାଚ ବୁହୁଡ଼ ବେଲୁନ୍ ସବୁ ଶକ୍ତି ଯାଇଥିଲା । ନୃତ୍ୟ ଭଙ୍ଗୀରେ ସବୁ ଚାଲୁଥିବା ସେଇ ଭାସୁଥିବା ଅଲେକବୃତ୍ତ ବହୁରଙ୍ଗୀ ବେଲୁନ୍‌ରେ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ହୋଇ ଫ୍ଲୋରର ଆସ୍ତର ମାଟି ଦେଉଥିଲା ।

ମଧୁଶାଳାର ଗୋଟିଏ କୋଣରେ ବସି ମୁଁ ଆଦମ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ସେଇ ସଂସ୍କୃତିକ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଆଡ଼େ ବମ୍ବୁକେତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅନାଇ ଶ୍ରୀଲତା ରଜିତ ମୋର ଅତି ବିରକ୍ତ ପ୍ରୀତି ବନ୍ଧୁକୁ ନିମ୍ନ କଣ୍ଠରେ ଫୁଲୁଥିଲା । ଦେହସାରା ବେଲୁନଗୁଡ଼ାଏ ଝୁଲୁଥିବା ଏଇ ନର୍ତ୍ତକୀକୁ ଆପଲ୍ ଗାର୍ଲ ଡୋଲି କ୍ଳେପନରେ କୁହାଯାଇଛି କାହିଁକି ?

ଜନସଂସ୍କର ଫେଲ୍ ଗୋଟିଏ ହାତ ମୋ କାନରେ ରଖି ମୋତେ ନରବ ରହୁବାକୁ ଇଚ୍ଛିତ ଜଣାଇ ଶୁଣା ସ୍ଵରରେ କହୁଥିଲେ, “ମଜା ଦେଖନ୍ତୁ ନା ।”

ଚପଳଛନ୍ଦା ସେଇ ରମଣୀ ନୃତ୍ୟ ଛନ୍ଦରେ ନିଜ ଦେହ ଲଗ୍ଗ ବେଲୁନଗୁଡ଼ିକୁ ଫୁଟାଇବା ନିମନ୍ତେ ଦର୍ଶନମାନଙ୍କୁ ଅର୍ଥବହୁ ଅଭାବ ଜଣାଉଥିଲେ ।

ବେଲୁନ୍ ଘଟା ମହୋତ୍ସବର ବାଲୁଲ୍ୟାରେ ଫେର ବର୍ଷର ସଦ୍ୟ ପକ୍ଷ ବିସ୍ତାର କରୁଥିବା ବର୍ଣ୍ଣିତ ନନ୍ଦନଠାରୁ ସରୁର ବର୍ଷର ଲେଳିତତମା ଶିଳ୍ପପତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମାନ ଉତ୍ସାହରେ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲେ । ଉନ୍ମାଦ କୋଟିପତି ହୁଏତ ଅତି ଉତ୍ସାହରେ ନର୍ତ୍ତକୀଙ୍କର କୋମଳ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵାଙ୍ଗର ଅଂଶ ବିଶେଷକୁ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ନିଜ ହାତମୁଠାରେ ଧରି ପେଷଣ କରିବାରେ ଏକ ଯତାର ପାଖକି ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ । ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ନିମଗ୍ନ ନୀଳ ହୋଇ ଯାଉଥିବା ନର୍ତ୍ତକୀ ଆସ୍ତରଗାର ନରୁପାୟତାରେ ପକ୍ଷତଃ ଦେଇ ମୁକୁଳି ଯିବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ଶେଷରେ ସଫଳ ହେଲେ ।

ଘଟଣାଟା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗତିରେ ଘଟିଗଲା ଏବଂ କଣ ହୋଇଛି ଜାଣିବା ସ୍ବରୁ ଅଧ୍ୟାପକ ଚୁକ୍ତକର ଯଦ୍ବଳା କାତର ଅର୍ଦ୍ଧନାଦର ଶୀତ ସ୍ବର ମାତ୍ର ଶୁଣାଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କ ବାମହାତର ପାଦୁକା ଜଣେ କେଶବନ୍ତ ତରୁଙ୍ଗର ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ଚାଲି ଘୋଇ ରହି ଯାଇଥିଲା । ଉଦ୍ବେଗନାର ସେଇ ଚରମ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତରୁଣ ଜଣକ ନିମ୍ନକୁ ଅରେ ମାତ୍ର ନଥାଇ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ନର୍ତ୍ତକୀଙ୍କର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବାଙ୍ଗରେ ତଥାପି ଅନ୍ଧତା ରହିଥିବା ଶେଷ ବେଳୁନିକୁ ନିଜର ଅଧରର୍ତ୍ତସ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଦବାଇବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରୟାସ କରୁଥିଲେ । ଛଳନାମୟୀ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗତିରେ ଦୂରକୁ ଅପହର ଯାଉଥିବା ବେଳେ ସଂସ୍ପୃହ ହେଇବାର ବେଦନା ନେଇ ତରୁଣ ଜଣକ ଭୂମିଲଗ୍ନ ହୋଇପଡ଼ିଲେ ।

ନର୍ତ୍ତକୀ ଦେହର ବିଶେଷ ବିଶେଷ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ କେତୋଟି ସ୍ପଷ୍ଟ ରକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣର ଆପେଲ ଝୁଲୁଇ ରଖାଯାଇ ଥିବାର ଏଥର ଦେଖା ପଡ଼ିଥିଲା । ଉଦାମ ବାଜଣାର ତାଳେ ତାଳେ ଅପସ୍ମାରପ୍ରସ୍ତ ଶ୍ବେତୀ ଭଳି ଅରୁଥିବା ନର୍ତ୍ତକୀର ସେହି ଆଲୋ ଅପହାରଣ ପଦ୍ଧତି କେବଳ ବାକି ଥିଲା ।

ଜନ୍ମସପେକ୍ଷର ବନ୍ଧୁ କହୁଥିଲେ, ଏସବୁ ନାଚରେ ନର୍ତ୍ତକୀକୁ ଆମେ ଅଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁବିଧା ଦେବାରେ ଆପଣ କରୁନାହୁଁ । ଯଦି କେହି ତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ, ତେବେ ଅବଶ୍ୟ ଆଇନ୍ ଅନୁସାରେ...

ନଗର ଉପକଣ୍ଠରେ ଉଦ୍‌ଭାଟିତ ହୋଇଥିବା ଜଣେ ସମାଜସେବୀଙ୍କ ସାକାର ସ୍ବପ୍ନ ଏହି ମଧୁଶାଳା କିଛିଦିନ ହେଲା ବେଶ୍ ଗୁପ୍ତ ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲା । ବିଶେଷ କରି ଦୁଇ ମାସରୁ କଣ୍ଠାନ୍ତ ନେଇ ମଧ୍ୟସ୍ଥିତା ଦିଗ୍‌ବିଜୟ ସାଗ ଏଇ ନୂତନ ଆପେଲ ଗାର୍ଲ ଯେଉଁ ଦିନଠି ଏଠାରେ ତାଙ୍କର ସୋ ଦେଖାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ, ସେଇ ଦିନଠାରୁ ସମସ୍ତ ସହର ଯେମିତି ଏକ ନୂତନ ଉଦ୍ବେଗନାରେ ଫାଟି ପଡ଼ିଲା ଭଳି ବୋଧ ହେଉଥିଲା । ରୁକ୍ କାଉଣ୍ଟର ପାଖରେ ଯେଉଁ ଅସମ୍ଭବ ଭଡ଼ ହୋଇଥିଲା, ତାକୁ ଦେଖିଲେ ମନେ ହେଉଥିଲା, ଐତିହାସିକ ଏଇ ଜର୍ଣ୍ଣି ସହରଟି ଲଣ୍ଡନ ନ୍ୟୁୟାର୍କରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବା ନିମନ୍ତେ ଆଉ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ବିଳମ୍ବ ନାହିଁ ।

ଆନନ୍ଦଲେଖା ଜନତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଶ୍ରୀଲତାର ରକ୍ଷକ ପୋଲିସ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଜନ୍ମସପେକ୍ଷର ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସହାୟତାରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ନୂତନ ଅଭିଜ୍ଞତା ସମ୍ବନ୍ଧ କରିବା କାମନାରେ ମଧୁଶାଳାର ଗୁପ୍ତିର ଅତିଥି ହୋଇଥିଲି ।

ବାଟ ଗୁଲୁ ଗୁଲୁ କେତେ ମୁହଁ ଆଖିରେ ପଡ଼େ । ସେମାନେ ବାଟଭଙ୍ଗି ନିଜ ନିଜ ଗୁପ୍ତାରେ ଗୁଲିଯାଆନ୍ତି । ତଥାପି ଅପରିଚିତ ସେଇ ମୁହଁର ଅଭ୍ୟାସ ମଧ୍ୟରୁ କେବେ କେମିତି ଗୋଟିଏ ମୁହଁର ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଅଲଗା ହୋଇ ରହିଯାଏ । ଆପେଲ ଗାର୍ଲ ମିଶୁ ଲେଲିଟା କ'ଣ

ସେଇଭଳି ଏକ ପରିସ୍ଥିତି ମୁହଁ !

ସୁନ୍ଦର ମୁଅରେ ଉଜାଣି ବାହାଗଲେ, କେତେ ଭଲ ଅଉ ମଧୁର ଘଟଣାର ଛବି ମନର ପରଦାରେ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଭସିଯାଏ, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ଦୁଃଖ ଅଉ ବେଦନାର ଆଖି ବୁଜି ନର୍ଦ୍ଦମା ପଥ ଅଭିଷେକ କଲେଇ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଶୀଘ୍ର ପାର ହୋଇଯିବାକୁ ପଡ଼େ । ଆଶା ଆଉ ଆନନ୍ଦ, ରୋମାଞ୍ଚ ଅଉ ଉତ୍ତେଜନା—ଯେଉଁଠି ଦିନେ ସବୁସ୍ଥକ ହୋଇଥିଲା, ତାହାରି ପାଖରେ ଆଖି ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହେ...

ଆଲୋକ ଅନ୍ଧକାରର ସେଇ ଦଗଢ଼ଜା ରୋଷଣି ଯେଉଁଠି ଦିନେ ଲହୁଡ଼ି ଛାଙ୍ଗୁଥିଲା, ସେଇଠି ଉଜୁଳି ଉଠିଥିଲା ଗୋଟିଏ ରେଲଷ୍ଟେ, ପ୍ଲାଟଫର୍ମର ଦୁଶ, ଯେଠି ପୁଣି ଅଭିମାନ ହେଉଥିଲା ଗୋଟିଏ ବିସ୍ଫୋଗାନ୍ତକ ନାଟକର ଶେଷ ଦୁଶର ବିଦାୟ ପଦ ।

କ୍ଷୁମ ଇଞ୍ଜିନର ଗାଡ଼ କଳା ଧୂଆଁ ନଳ ଅକାରେ ବୁକୁରେ ବର୍ଣ୍ଣବିଭର ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ କଣ୍ଠାଷ୍ଟ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଅସନ୍ନ ଶରତର ସେହି କଳଙ୍କହୀନ ନିର୍ମୋଦ ପକାଳ, ଅଜସ୍ର ଯାହାଙ୍କର କର୍ମବ୍ୟାପ୍ତତା । ସଦ୍ୟ ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ଉଠୁଥିବା ସହର, ନିଃସଙ୍ଗ ଏକ ହଲଦୀ-ବସନ୍ତର କରୁଣ କୁନି—ଏହାରି ଭିତରେ ମୁଁ ମୋର ସହପାଠିନୀକୁ ବିଦାୟ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିଲି ।

ରବିକା ପାଖ ବେଷ୍ଟରେ ବସି ରୋବୁକ୍ୟମାନା ଲଳିତା କହୁଥିଲା, “ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଜୀବନର ସ୍ଥିତି ଖୋଜିବାର ଅନ୍ୟନାମ ତ ଯୋବନ । ଆଜି ମୁଁ ତାହାରି ସନ୍ଧାନରେ ଯାହା କରୁଛି । ଆଶୀର୍ବାଦ କର, ମୁଁ ଯେମିତି ଏଥିରେ ସଫଳ ହୁଏ ।”

ପ୍ରାୟ ସମବୟସୀ ସହପାଠିନୀକୁ କେମିତି ଆଶୀର୍ବାଦ ଜଣାଇବାକୁ ହୁଏ, ତାହା ମୋତେ ଜଣା ନଥିଲା । ମୁଁ କେବଳ କହୁଥିଲି, “ଜୀବନ ହୁଏତ ଏକ ଚକ୍ରାନ୍ତ ମୃଗ । ତାହାର ସନ୍ଧାନରେ ଅଜଣା ଏକ ସବୁଜ ଅରଣ୍ୟ ଆଡ଼େ ଯିବା କ’ଣ ନିତାନ୍ତ ଦରକାର ?”

ଗମ୍ଭୀର ଲଳିତା ନୀରବତା ଭାଙ୍ଗି ପୁଣି କହିଲା, “ଜୀବନ ତ ମାତ୍ର ଗୋଟାଏ । ତାକୁ ବୟସର ଭରରେ ଖଣ୍ଡି ପ୍ରାୟ ହଜିବା ଉଠୁଥିବା ଏଇ ସହରର ସଙ୍ଗର୍ଷ ପରିଧି ମଧ୍ୟରେ ନଷ୍ଟ କରି ଦେବାକୁ ମୁଁ ଚାହେଁନା ।”

ଗୁହେଁ ନାହିଁ ଯେ, ଏହାର ପରିଚୟ ତ ଲଳିତା ବଡ଼ ପୁଅରୁ ଦେଇଯାଉଛି । ତାହାର ଭିତ ଆକାଂକ୍ଷା, କେବଳ ଏହି ସହର ଗୁହେଁ, ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ସୀମା ଛଡ଼ାଇ ହୁଏତ ଆକାଶକୁ ଛୁଆଁଥିଲା । ଇଣ୍ଡରମିଡ଼ିଏଟ୍ ପାସ୍ କର୍ମ ସାରିବା ପରେ ଅମେ ସବୁ ଯେତେବେଳେ ଆଡ଼ୁରି କ୍ୟାରିୟର ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେଇ ପାରୁନଥିଲୁ, ସେତେବେଳେ ଲଳିତାର ଏଇ ବାହାରକୁ ଯିବାର ଘୋଷଣା ବନ୍ଧୁ ମହଲରେ ଏକ ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ।

ଗାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିବାର ସମୟ ହୋଇଯାଇଥିଲା । କାର୍, ଝରକାର ଫ୍ରେମ୍‌ରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ଗୋଟିଏ ଲବଙ୍ଗଓଭର ମୁଣ୍ଡ ଘୌରୀ ଯେମିତି ବେଦନାରେ ଆଉ ଦୁଃଖରେ ଭାସିବାକୁ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲା । ଆଦ୍ୟ ଅସାଦର ଏଇ ପ୍ରଥମ ବାରିପାତକୁ ବୃଷିକା ପୃଥ୍ବୀ ଭଳି ଶୋଷିନେବା ନିମନ୍ତେ ମୋର ଦେହମନ ଉନ୍ମୁଖ ହୋଇଉଠିଲା । ଲଳିତା କହୁଥିଲା, ହୁଏତ ଆଉ ଦେଖା ହୋଇପାରେ ନପାରେ, ତଥାପି କହୁଡ଼ି, ମନେରଖିବ ।”

ମୁଁ କହୁଲି, “ତମ ପାଦତଳର ଦୁଃଖ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଏ ହସ୍ତରର ଅଳସୁ ତରୁଣ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଚାଲି ଉଠି ରହିଛନ୍ତି । ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ଏଇ ବସୁଲ ଅନ୍ତୋଜନ ଜ୍ୟାଗ କରି ତମେ କେଉଁ ସୁନାର ହରିଣ ଧରିବାକୁ ବାହାରିବ ଲଳିତା ?”

ବିଷଣୁ ହସ ହସି ଲଳିତା କହୁଥିଲା, “ଭବପ୍ରବଣ ହୁଅନାହିଁ ଜନ୍ମ, ତମେ ଯାହା କହୁଲି, ମୋର ଲକ୍ଷ୍ୟ କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ । ତାକୁ ବାଦ ଦେଇ ଦୁନିଆରେ ଜୀବନର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ରୂପ ଅଛି କି ନାହିଁ, ତାହାର ଅନେକପକ୍ଷରେ ମୁଁ ଯାଉଛି ।”

ଗାଡ଼ି ଦୋହଲି ଉଠିଥିଲା । ଧୂଆଁ ଲିଆ କାଟଝରକାର ଅବସ୍ଥାରେ ଅଶ୍ରୁ, ମୁକ୍ତା ଫୁଲରେ ମାଳା ଗୁନ୍ଥୁଥିବା ଲଳିତାକୁ ଶେଷ ବିଦାୟ ଜଣାଇ, ତା’ର ସେଇ କରୁଣ ବିଷଣୁ ମୁହଁ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ମୁଁ ତଥାପି କହୁଥିଲି, “ତମେ ଫେରି ଆସିବ ଲଳିତା ।”

ହୁଏତ ସେ ଶୁଣିଥିଲା—ହୁଏତ ଶୁଣି ନଥିଲା ।

ବର୍ଷ ପରେ ବର୍ଷ ବିତି ଯାଇଥିଲା ଆଉ ଲଳିତାର ସ୍ମୃତି ଉପରେ ବସୁନ୍ତର ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ଧୁଲି ଜମୁଥିଲା । ଲଳିତା ହେଉ ମୋର ସମ୍ପର୍କରେ ହୁଏତ କୌଣସି ଆନ୍ତରିକତା ନଥିଲା । ଅହରହ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ତାକୁ ଅଳ୍ପ କେତେଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଦମ୍ଭିତାର ରୂପ ଦେଇଥିଲା, ଅଦର୍ଶନରେ ତାହା ଧର୍ମଣ ଫିକା ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ହୁଏତ ସେ ବୟସର ତାହା ହିଁ ଧର୍ମ । ତା’ପରେ ଗୁଣଅତ୍ରେ ଅଳସୁ ତମ୍ପା, ତମେଲ୍, ରଜନୀଗନ୍ଧାର ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ କିଏ ଅବା କେତେଦିନ ଯାଏ ଗ୍ରାସାଧାରର ଗୋଟିଏ ସତେଜ ଅଥଚ ବିଷଣୁ ଗୋଲପକୁ ମନେରଖନ୍ତା । ତେଣୁ ରମା, ଅନାମା, ଲୀନା ପ୍ରଭୃତି ବହୁ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଗହଣରେ ଲଳିତା ଆଉ ଅନନ୍ୟା ହୋଇ ରହିଲା ନାହିଁ ।

କନ୍ଦସୁପେକ୍ତର ବନ୍ଧୁମୋ ପାଇଁ ଅସାଧ୍ୟ ଯାଧନ କରିଥିଲେ । ଲଳିତା ମୋ ସହୃଦ ଏବଂ ସାକ୍ଷାତ୍‌କାରରେ ଯୋଗ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ଅଗତ୍ୟା ରାଜି ହୋଇଥିଲେ । ସାଧାରଣ ଔପରୋକ୍ତତା, ଭଜନାଳି ଟାଟିକିନ୍ଦ୍ର ସମ୍ପର୍କୀୟ ତାତ୍ପର୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ପ୍ରମାଣ ପଦ୍ଧତି, ଦେଶ ବିଦେଶର କିଛି ସୋମାସିକର ଅଭିଜ୍ଞତା ବର୍ଣ୍ଣନା—ଏସବୁ ବ୍ୟାପାର ଯତ୍ନର ପରେ ମୁଁ ଘୌରୀ ନର୍ତ୍ତକୀଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନକଲି, “ହସ୍ତ ସହସ୍ର ଲେଖା ଅଉ କାମନାସିକ୍ତ ରକ୍ତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅଲେଖ ବୃତ୍ତର କେନ୍ଦ୍ରରେ ନିଜକୁ ଅନାବୃତ୍ତି କରିବାକୁ ଅପେକ୍ଷା ସଙ୍କୋଚ ଲାଗେ ନାହିଁ ?”

ନର୍ତ୍ତକୀ ନାରଦ ରହିଲେ । ହୁଏତ ଏହି ଧରଣର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ତାଙ୍କୁ କେହି କେବେ କରି ନଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ମନ ନେଇ ମୁଁ କିନ୍ତୁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅତି ସମସ୍ତର ପାର୍ଥକ୍ୟକୁ କେତେବେଳେ ଉଠାଇ ଦେଇଥିଲି ।

ନର୍ତ୍ତକୀ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, “ଦେଖନ୍ତୁ ଶ୍ରୀଲତା ଅତି ଅଶ୍ରୀଲତା ଏକ ମାନସିକ ବ୍ୟାପାର । ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ତ ଦେଖିବାର ଜିନିଷ । ତାକୁ ଅନ୍ୟକୁ ଦେଖାଇବାରେ ଅଶ୍ରୀଲତା ରହିଲ କେଉଁଠି ?”

ମୁଁ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ କହିଥିଲି—“ସାମାଜିକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଆମକୁ ସଫଳ ଗୋଟିଏ ସୀମା ମାନନେବାକୁ ପଡ଼ିବା ଜାଣନ୍ତି ତ, ସୀମା ଅତିକ୍ରମ କରି ହିଁ ସୀତା ବିପଦରେ ପଡ଼ିଥିଲେ ।”

ଉଦାହରଣ ଅଭିନେତ୍ରୀ ଏଥର କହିଲେ, “ଦେଖନ୍ତୁ ସାମ୍ବାଦକ, ମୁଁ ବ୍ୟବସାୟୀ । ଦେହ ହେଉଛି ମୋର ଏକମାତ୍ର ପଣ । ନାଚିବାକୁ ଓହ୍ଲାଇ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତେ ଲମ୍ବ ଓଢ଼ଣା ଟାଣିବାର କିଛି ମାନେ ହୁଏ ? ଅପରେସନ୍ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଡାକ୍ତର କ’ଣ ଶ୍ରୀଲତା ଆଉ ଅଶ୍ରୀଲତା ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ସମନ୍ବୟ କରିବା କଥା ଚିନ୍ତା କରୁଥାଏ ?”

ମୁଁ କହିଲି, “ସେ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର କଥା ।”

ଲଳିତା ଏଥର କହିଲେ, “ତାହାହିଁ ଗୁଡ଼ିବା ଭୁଲ୍ । ଅଜିବ ସମାନ ରୂପଭୂଷାର ଯେଉଁ ପରୱାନା ଦୃଶ୍ୟରୁ ଛବିଭେଦରେ ଭେଦରୁ, ଦେହର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଦର୍ଶନ ସାହାଯ୍ୟରେ ମୁଁ, ଯେତକହିଁ କାଟି ବାହାର କରିଦେବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରେ । ଏଥିରେ ମୋର ଅପରାଧ କ’ଣ, ମୁଁ ମୋଟେ ଗୁଡ଼ିପାରୁ ନାହିଁ ।”

ଆତ୍ମଗୋପନର ପଟ ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଆପାଦମଣ୍ଡଳ ବସ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ନିଜକୁ ଆବୃତ କରିଥିବା ଅଜିବ ଏଇ ଭଦ୍ରମହିଳା ଏବଂ ଗତିକାଳି ରହିର ସେଇ ପ୍ରାୟ ବିବସ୍ତା ଅଭିନେତ୍ରୀ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ବହୁଦିନ ପୂର୍ବର ଲେଲିଓ, ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଚୁକ୍ତିରେ ଧୁମାଉ ଝରକା ଆରପଟେ ଲୁହଧୁଆ ଗୋଟାଏ ଲବଣ୍ୟଭରା ମୁଖମଣ୍ଡଳର ସନ୍ଦାନ କରୁ କରୁ କହିଲି, “ଅନୁସନ୍ଧାନ ତମର ଶେଷ ହୋଇଛି ଲଳିତା ? ଜୀବନର ଯେଉଁ ବିଶେଷ ରୂପର ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ତମେ ଏଇ ସହର ଗୁଡ଼ି ପଲାଇ ଯାଇଥିଲ, ଏଇ ତେବେ ସେଇ ଜୀବନ ?”

ଅଭିନେତ୍ରୀ ସାମାନ୍ୟ ଆସ୍ତ୍ରାବୋଧ କଲେ । ଉଦାସ ଗମ୍ଭୀର କଣ୍ଠରେ କହିଲେ, “କିଏ ଜାଣେ ? ଅନୁସନ୍ଧାନ ତ ଶେଷ ହୋଇନାହିଁ । ଫଳାଫଳ କ’ଣ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଘୋଷଣା କରିପାରିବ ?” କିଛିଦିନ ନାରଦ ରହି ଲଳିତା କହିଲେ, “ତମେ କ’ଣ କେବଳ ପୁରୁଣା ପରିଚୟକୁ ଘଷିମାଳି କିଛି ଶିଖି କଣେ ଅଭିନେତ୍ରୀର ସାମ୍ବିଧ୍ୟ ଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଚାଲି ଆସିଲ ଜଣ ?”

ମୁଁ କହୁଛି, “ତମେ ତ ମୋତେ ଜାଣ । ମୁଁ କେବଳ ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ, ତମେ ମୋତେ ଯାହା କହୁ ଦିନେ ଚାଲି ଯାଇଥିଲା, ଆଜି ସେସବୁ ବଞ୍ଚାଏ କରୁଛ କି ନାହିଁ ?”

ଲଳିତା କହିଲେ, “ବଞ୍ଚାଏ ଅବଞ୍ଚାଏର ପ୍ରଶ୍ନ ତ ନୁହେଁ । ମଣିଷ ଚରଣ ବସୟରେ ତମ ଅପେକ୍ଷା ମୋର ଅଭିଜ୍ଞତା ଡେର ବେଶୀ । ସେଇ ମାପକାଠିରେ ତମକୁ ମାପି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ତମର କୌଣସି ପାର୍ଥକ୍ୟ ମୁଁ ଧନୁଭବ କରି ନାହିଁ । କାଲି ମୁଁ ତମକୁ ସେଠି ଦେଖି ଦୁଃଖିତ ହୋଇଛି ।”

ମୁଁ ଅଗତ୍ୟା କହିଲି, “ଦୁଃଖ ତ ମୋର ବେଶୀ ଲଳିତା । ତମକୁ ସେଇ ବେଶରେ ସେଠି ଦେଖି ବାରମ୍ବାର ମୁଁ ନିଜକୁ ଅଭିଶାପ ଦେଇଛି । ହୁଏତ ସେଦିନ ତମକୁ ଜୋରୁ କରିଥିଲେ, ତମେ ଏହି ସବୁନାଶର ପଥରେ ଯାଇନଥାନ୍ତି ।”

ଲଳିତା କହିଲେ, “ସେ ତମର ବୁଝିବା ଭୁଲ୍ । ଅଭିଜ୍ଞତା ଆହୁରଣେ ଯେଉଁ ନିଶା ସେତେବେଳେ ମୋତେ ଗ୍ରାସିଥିଲା, ସେଥିରୁ ବ୍ରହ୍ମା ମଧ୍ୟ ମୋତେ ନିବର୍ତ୍ତାଇ ପାରିନଥାନ୍ତେ । ମଣାଣିରେ ଗୋଟିଏ ପାଦ ରଖିଥିବା ସେଇ ବୃଦ୍ଧ ଗଡକାଲି ମୋର କି ଅବସ୍ଥା କରିଛନ୍ତି ତମେ ଜାଣିଛ ?”

ଲଳିତା ବାଙ୍କ ହସ ହସିଲେ । ତାଙ୍କର ସେଇ ତେରେଛା ଗୁହାଣୀ, ମୁଁନ ପିନ୍ଧିତରେଖାରୁ ଅନେକ ଅକୃତ୍ୱା ବାହାଣୀ ଫୁଟି ବାହାରିଥିଲା ।

ଅଗତ୍ୟା ମୋତେ କହିବାକୁ ହେଲା, “କିନ୍ତୁ ଏ ଜୀବନ ତ ତମେ ଆପେ ବରଣ କରି ନେଇଛ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏ ବିଷୟରେ ଆକ୍ଷେପ କରି ଲାଗି କ’ଣ ?”

ଲଳିତା ନୀରବ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଭସାଭସା ଅଖି ହୁଏତ ସ୍ୱପ୍ନର ଅନ୍ତତର ସେଇ ବିଷୟ ସକାଳ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଅମୂଲ୍ୟ ମଣିମୁକ୍ତ ସାଉଁଟି ଆଣିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲା । ନୀରବତା ମଧ୍ୟରେ ସେ ହୁଏତ ଅନୁଯୋଗ ଜଣାଉଥିଲେ ନିଜର ଭାଗ୍ୟକୁ ।

ଶୁଣାନର ଏଇ ପ୍ରଶାନ୍ତ ବଡ଼ ଅସହ୍ୟ ମନେ ହେଉଥିଲା । ମୋର ଅସ୍ଥରତା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଲଳିତା କହିଲେ, “ମଦ୍ୟାପ ସ୍ୱାମୀ ଆଉ ହୁଟ୍‌ଲର ଶାଶୁ ଯେତେବେଳେ ମୋ ଜୀବନର ସରସତା ଢଳ ଢଳ କରି ଚୁପୁଡ଼ି ନେଇ ସମାପ୍ତରେ ଅପସ୍ମାରିତ ହାଟ ବଢାଇ ଦେଉଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ତମେ କେଉଁଠି ଥିଲ ? ତମେ କ’ଣ କହିବାକୁ ଚାହେଁ, ଶଗଡ଼ ଗୁଳାରେ ଚାଲିବାରେ ମୋର ଆସନ୍ତି ଥିଲ ?”

ମୁଁ ବିସ୍ମିତ ହେଲି । ଏଇ ଅଲେକୋକ୍ତଳ ପରିବେଶକୁ ଆଦରି ନେବା ପୁର୍ବରୁ ଲଳିତା ଯେ ଚାଲିଯାଉଥିଲା ସେହି ସନ୍ଧ୍ୟାଦୀପର ଅଭିଜ୍ଞତା ସତ୍ତ୍ୱ କରି ନେଇଛନ୍ତି, ଏ ସମ୍ଭାବ ମୋ ପାଇଁ ନୂତନ ଥିଲା ।

ମୋର ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ବୁଝି ନେଇ ବୁଦ୍ଧିମତୀ ଅଭିନେତ୍ରୀ କହିଲେ,
“କ’ଣ ଅଛୁ କରାଯିବ କୁହ । ହୁଏତ ଯଦୁ ଜବନ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ବୁଝୁଛି ।”

ଲଳିତାଙ୍କର ଏଇ ଦାର୍ଶନିକ ନିର୍ଲିପ୍ତତା ମୋତେ ଭଲ ଲାଗି ନଥିଲା । ମୁଁ କହିଲି,
ମୁଣ୍ଡ ଚାହିଁ କି ବସିପଡ଼ିଲେ ସଂସାରର ଅନେକ ସମସ୍ୟା ଆସେ ଆସେ ଦୂର ହୋଇଯାଏ,
ଏଇ ସାଧାରଣ ଯତ୍ନଟି ଯଦି ତମ ମନରେ ଧରି ନପଡ଼ିଲୁ, ତେବେ ତମେ ମିଛରେ ଏତେ
ପାଠ ପଢ଼ୁଥିଲୁ ।”

ମୋର କଣ୍ଠର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ହୁଏତ ଛପି ରହିଲା ନାହିଁ । ଲଳିତା ତେଣୁ କହିଲେ,
“ନାରୀର ନିରୁପାୟତା ତମେ କ’ଣ ବୁଝୁଛ ? ନଚେଲ ନାଟକ ପଢ଼ା ବିଦ୍ୟା ଅପେକ୍ଷା ସଂସାରର
ବୁଦ୍ଧ ନିର୍ମମତା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମର୍ମନ୍ତୁକ ।”

ଲଳିତା ନିଜ ସମ୍ପର୍କରେ କିଛି କହୁ ନଥିଲେ, ଅତୀତ ମୋର ଇଚ୍ଛା ଥିଲା ଅଭ୍ୟାସ
ଆଉ ପତନର ନିଜସ୍ୱ ପଥଟିକୁ ଉଦ୍ଦିମାର ଦେଖିବାକୁ । ମନରେ ଜଳି ଉଠୁଥିବା ଅନ୍ତରର
ନିଆଁରେ ନିର୍ଲିପ୍ତତାର ଜଳ ତାଳି ଦେଇ ଲଳିତା କହିଲେ, “କହିବା ଭଲ ନୁହେଁ ତ
କିଛି ନାହିଁ । ଜେନେରେଟର ଗ୍ୟାସ୍‌ର ଯେଉଁ ନୁହେଁ ସମସ୍ୟା ପାଠିଏ ଭାଗ ପରିବାରକୁ ଧ୍ୟାନ
ଆଡ଼କୁ ଠେଲି ନେଉଛି, ମୋର କାହାଣୀ ମଧ୍ୟ ସେଇଭଳି । ସେମାନେ ଯାହା ଚାହୁଁଥିଲେ,
ମୁଁ କାହିଁକି ମଥାରେ ରକ୍ତ ପତାକା ଉଡ଼ାଇ ଜବନ ଧରି କୌଣସି ନାରୀ ତାହା କରିପାରନ୍ତା
ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେମାନେ ଯେମିତି ଭାବୁଥିଲେ, ମୁଁ ତାହାହିଁ କଲି । ତା’ ପୁଅରୁ ସିନ୍ଦୂର
ଗାରଟିକୁ ଯୋଡ଼ି ଲିଭାଇ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଲା ମାତ୍ର ।”

ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଜବନରେ ଲଳିତା ଯାହା କରି ଦେଖାଇଥିଲେ, ମୋ ପାଇଁ ତାହା
ପ୍ରକୃତରେ ଅଭିନବ ଥିଲା । ଲଳିତା ଉଚ୍ଚାଘାତପୂର୍ଣ୍ଣ, ଏକଥା ମୁଁ ସେଇ ଗୁପ୍ତାବସ୍ଥାରୁ ଜାଣେ ।
ସୁନାର ହରିଣ ପଛରେ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଜବନକୁ ହୁଏତ ମାଗୁଥିଲେ ତେଜାଏ ସୁଖ । ସେଇଠୁ ସିଧା
ସଲାଖ ସେ ଯେ ଏତେ ଭଲକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯିବେ, ଏହା ମୁଁ ଅଦୌ ଚିନ୍ତା କରିପାରୁ ନଥିଲି ।

ଲଳିତା କହିଲେ, “ଶୁଣିଲୁ କ୍ଷତରୁ ଟାଣି ଓଟାରି ନୁହେଁ ରକ୍ତ ବୁଝାଇବାରେ
କୌଣସି ପୋରୁଣ ନଥାଏ ଜହ୍ନ । ସାଧାରଣ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମୁଁ ପଡ଼ିତା—ତେଣୁ ତମ ପାଇଁ
ଉଦ୍ରତା ଟିକକ ବି ରକ୍ଷା କରିପାରିଲି ନାହିଁ । ମୋତେ କ୍ଷମା ଦେବ ।”

ଲଳିତା କ’ଣ କହିବାକୁ ଚାହୁଁନ୍ତି, ତା’ ମୁଁ ବୁଝି ପାରିଲି । ତେବେ କୌଣସି
ସାନ୍ତ୍ୱିକ ବାକ୍ୟ କହିବା ପୁଅରୁ ଲଳିତା ପୁଣି କହିଥିଲେ, “ତମେ ଯାହା କହିବୁ ମୁଁ
ଜାଣେ । ଠିକ୍ ଅଛି, ମୋର ନିରୁପାୟତା ନିମନ୍ତେ କ୍ଷମା ମାଗି ନେଉଛି ।”

ମଧ୍ୟଶାଳାର ବିଳାସ କକ୍ଷରେ ଫୁଲ୍ ଲାଙ୍ଗର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅଲେକରେ ମୁଁ ଗତକାଳ
ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଏସିଆ ମହାଦେଶର ନବାବିଷ୍ଣୁ ଯେଉଁ ଦେହଧରମୁକୁ ଦେଖିଥିଲି, ମୋ ସମ୍ମୁଖରେ

ଶୁଭ୍ର ବେଶରେ ସଜ୍ଜିତା ଆଜିର ଏଇ ଗ୍ରାମର ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଲଳିତା ସହୃଦ ତାର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନଥିଲା । ଗଡ଼ଜାତର ସେଇ ଆଦମ ପ୍ରକୃତିର ନିର୍ଭୀକ ହଟଗୋଳ ମଧ୍ୟରେ ଭାସିବୁଲୁଥିବା ଅର୍ଦ୍ଧଲଗ୍ନା ନର୍ତ୍ତୀକା, ଆଉ ଆଜିର ଏଇ ଧୂପ ଦୀପ ସୁରଭିତ ଶୁଭ୍ରାଂଗୁଷ୍ଠ ପରିବେଶର ଗୁହସ୍ତ ବଧୂତୁଳା ଲଳିତା ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଖୋଜିବା ଏକ କଷ୍ଟ କଳ୍ପନା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଛି ନଥିଲା ।

ତେବେ...

ଲଳିତା କହିଲେ, “ତମର ହୃଦୟ ବିକଳ ହେଉଛି ଜାଣି । ମୋର ମଧ୍ୟ ଟିକେ ବାହାରକୁ ଯିବାକୁ ଅଛି । ଫେରି ଆସି ପୁଣି ଦେହ ପାଇଁ କିଛି ସମୟ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆମ ଭଲ ପଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ସେତକ ତ ପୁଣି, ନା’ କ’ଣ କହିବ ?”

ମୁଁ ଅହତ ହେଲି । ଯିବା ନିମନ୍ତେ ବାହାରକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଲଳିତା ମୋ କାନ୍ଧରେ ଗୋଟିଏ ହାତ ଗଢ଼ି କହିଲେ, “କୁଆଡ଼େ ଯିବ କିଛି ତ ପଚାରିଲ ନାହିଁ ?”

କହିଲି, “ପ୍ରୟୋଜନ ରୁହିଲେ ତମେ ନିଜେ କହିବ ବୋଲି ।”

ଖିଲି ଖିଲି ହସି ଲଳିତା କହିଲେ, “ମାନ ଅଭିମାନର କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ଦେବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଆଉ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ମିଷ୍ଟର ପଟ୍ଟନାୟକ ମୋତେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବେ ।”

ଅଶ୍ରୁଧୀ ହୋଇ କହିଲି, “ମିଷ୍ଟର ପଟ୍ଟନାୟକ ?”

ଲଳିତା କହିଲେ, “ସେ ମୋ ପୁଅ ଜୀବନର ସ୍ବାମୀ । ମୋ ଯୋଗେ ସିନା ତାଙ୍କର ଆଭିଜାତ୍ୟରେ କାଳି ଲାଗୁଥିଲା । ଅର୍ଥର ତ କୌଣସି କୌଳିନ୍ୟ ନଥାଏ ।”

ଏ ସବୁ ମୋତେ ପ୍ରହେଳିକା ପରି ବୋଧ ହେଉଥିଲା । ଲଳିତା ନିର୍ଭୀକ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ, “ରୁହ ପାଠ ନାହିଁ ପର । ଦିନେ ନାଁ ଥିଲା ତାଲ ପୋଷା, ଏଇନେ ଆଉ ଗଡ଼ୁଟିଏ ବି ବୁଝୁନାହିଁ । ଅର୍ଥ ଆଉ ସାମର୍ଥ୍ୟ ସବୁ ଯେତେବେଳେ ଭସାମେଦ ପରି ଉଡ଼ିଗଲା, ସେତେବେଳେ ଏଇ ଅଭାଗିନୀ ନାରୀ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଏ ଭରସା ଅଛି କହ । ଯେତେବେଳେ ହୁକୁ ନାଶ୍ବତ ।”

ଲଳିତା ଏକ ନୂତନ ରୂପରେ ମୋ ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣାବର ସେଇ ପାରମ୍ପରିକ ଭବନମୁଖୀ ମୂର୍ତ୍ତିଟିର ଦର୍ଶନ କରୁଥିଲି ।

ଲଳିତା ପୁଣି କହିଲେ, “ମୋ ଲାଗି ଦୁଃଖ କରନାହିଁ । ଆଉ ସତ କହିବାକୁ ଗଲେ, ମୋର ଯେ ଏତେ ଅର୍ଥ, ଏ ସବୁ ମୋର ହେବ କ’ଣ ? ହଁ ଓଲି ହଁ ମୁଁ ଅଭୁଆ ଭାବର କଥା ତ ! ପାପପନ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତରେ ଲାଗିଯାଉ ।”

ମୁଁ ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ଲାଗିଲି, “କିନ୍ତୁ ସେ ତ ସ୍ବାମୀର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନ କରିନାହାନ୍ତି ।”

ଲଳିତା କହିଲେ, “ଅସହାୟତା ନିକଟରେ ଦାୟିତ୍ବର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ନାହିଁ । ପରା
ଲିଭର ନେଇ ଦିନ ଗରୁଥିବା ଗୋଟାଏ ଲୋକ ପାଇଁ ଏ ସବୁର ହସାବ ତ ଅଦ୍ଭୁତ
ନିଷ୍ପତ୍ତି ।”

ମୁଁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲି, “ତମେ ତେବେ ତାଙ୍କୁ କ୍ଷମା କରିଛ ?”

ଛଳ ଛଳ ଅଖିରେ ଲଳିତା କହିଲେ, “ସେ ସୁଯୋଗ ପାଇବ, ଏତେ ସୌଭାଗ୍ୟ
ମୋର ଅଛି ? ଆତ୍ମହତାର ଯେଉଁ ସ୍ତୋତ ଦୁଇଟା କୁଳକୁ ଯୋଗ କରିଥାଏ, ଅଶ୍ବିନୀସର
ମରୁବାଲିରେ ସେ ତ କେବେଠି ପଥ ହଜାଇ ସାରିଲାଣି । ସେ କ’ଣ ଖୋଜିଲେ ମିଳେ ?”

ଲଳିତା ମାରବ ହୋଇଗଲେ । ମୁଁ ବସିତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମୋ ହାତ ପାହାନ୍ତାରୁ ବହୁ
ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବକୁ ଉଠି ଯାଇଥିବା ଏଇ ନୂତନ ଲକ୍ଷ୍ମୀରାକୁ ମନେ ମନେ ପ୍ରଣେଦି କଣାଇ ବଦାୟ
ନେବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲି ।

ଲଳିତା ମୋତେ ବଦାୟ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ଦ୍ବାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅସିଲେ । ମୁଁ କହୁ
କହିବା ପୂର୍ବରୁ ତଳକୁ ଅନାଇ କହିଲେ ଶୁଣ କହ ! ତମେ ମୋତେ ଶ୍ରୀଲିତା ଅଶ୍ରୀଲିତା
ସମ୍ପର୍କରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଥିଲ । ତମେ ମୋର ବାଲ୍ୟବନ୍ଧୁ । ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବାର
ଆକାର ତମର ଅବଶ୍ୟ ଅଛି । ଦେଖ, ଏହା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ତମକୁ ଯାହା କହିଥିଲି, ହୁଏତ
ସେସବୁ ସତ୍ୟ ନୁହେଁ । ରାତିଯାଗ ହଜାର ହଜାର କାମୁକ ଦୃଷ୍ଟି ସାମ୍ନାରେ ଦେହରୁ ସୂତା
ଟିଆକ କାଢ଼ି ଚିଲି ଦେବାରେ ମୋର କୌଣସି ବିକାର ଆସେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଯେତେବେଳେ
ମୁଁ ଏକାକୀ ଥାଏ, ସେତେବେଳେ ଦେହରୁ ମୁଣ୍ଡରୁ ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ଲୁଗା ଖସିଗଲେ,
ମତେ ଭଲ ଅସ୍ବପ୍ନି ଲାଗେ, ମୁଁ ରହୁପାରେ ନାହିଁ ।” ଏତିକି କହି ଲଜ୍ଜାବଶ ଅଭିନେତ୍ରୀ
ମୋତେ କୌଣସି ସମ୍ଭାଷଣ ନଜଣାଇ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ମୁଁ ଛାଣ୍ଡି ଉଠି ଆ ହୋଇଥିଲି ।

କଣ୍ଠାଗଛ, ଅମାବାସ୍ୟା ଓ ଜହ୍ନରାତିର କାହାଣୀ

ଏ ଗଲ ମୋର ନୁହେଁ—ହମାଂଶୁର । ବୈଶାଖର ଏକ ରକ୍ତରଙ୍ଗ ସାୟାହୁରେ କଲଙ୍କ ବେଳାରେ ବସି ଏଣୁ ତେଣୁ ନାନା କଥା ଭିତରେ ହମାଂଶୁ ମୋତେ ରଞ୍ଜନ ଏବଂ ବନାମଙ୍କ କାହାଣୀଟି କହିଥିଲା, ରଞ୍ଜନ ତା’ର କେମିତି ଦୂର ସମ୍ପର୍କର ଆତ୍ମୀୟ ଥିଲେ । ଉଭୟ ରଞ୍ଜନ ଅଛ ବନାମଙ୍କର କୁଣ୍ଡିତ ପାରିବାରିକ ସମ୍ପର୍କ ସଦୃଶ ତରୁଣ ହମାଂଶୁର ଶ୍ଵଶୁ-ପ୍ରବଣ ମନରେ ଗର୍ଭର ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ।

ହମାଂଶୁ କହିଥିଲା, ସାର୍, ଏ ଦେଶରେ ଅଭାବବୋଧ କହିଲେ ଅମେ ସାଧାରଣତଃ ଦାଗଦ୍ର୍ୟକୁ ବୁଝିଥାଉ । ସାଂସାରିକ ଅର୍ଥରେ ହରୁଥାଇ ମଧ୍ୟ ଲୋକେ ଶିକ୍ଷିତାର ହାହାକାରରେ ଦୁନିଆ ଭରି ଦିଅନ୍ତି କାହିଁକି ?

ମୁଁ ତାକୁ ବୁଝାଇ କହିଥିଲି, ଅଭାବର ଅନେକ ରୂପ ହମାଂଶୁ । କିଏ ଧନର କାଳୀଳ ତ କିଏ ମନର । ଧନର କାମନା ହୁଏତ ଦାର୍ଶନିକତାର ଆବରଣରେ କିଛିଟା ଢାଙ୍କି ହୋଇ ଯାଇପାରେ, ମାତ୍ର ମନର ଶୂନ୍ୟତା କେବେ ପୂରଣ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ । ତାକୁ ଏଡ଼ାଇବାକୁ ମଣିଷ ଭୁଲ୍ ପରେ ଭୁଲ୍ କରେ । ଶିଶୁ-ସୁଲଭ ତପନତାରେ ଜୀବନ ପରିଧି ମଧ୍ୟରେ ସୁରିବୁଲେ—ମନର ଦାଗଦ୍ର୍ୟ ଢାଙ୍କିଦେବାକୁ ସେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ—ଫୁଲ, ଶୁଭ୍ରଫୁଲ, ଫୋନ୍ତରେ ଘର ସଜାଏ—ଛୁଇ ଫୁଲଇ ଦଶ ଜଣଙ୍କ ପାଖରେ ଠିଆ ହୁଏ—ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ଶୁଦ୍ଧେ, ତା’ର ସବୁ ଅଛି, ସେ ଭାରି ସୁଖୀ । ପରିଣାମରେ ସେ କିନ୍ତୁ ନିଜର ଲକ୍ଷ୍ୟ ବସ୍ତୁଠାରୁ ଦୂରରୁ ଦୂରକୁ ଚାଲିଯାଏ । ଆତ୍ମ ପ୍ରବନ୍ଧନା ବଡ଼ ପାଠଦାୟକ ହମାଂଶୁ—ତାକୁ ବୁଝିହୁଏ, ବୁଝାଇ ହୁଏନାହିଁ । ହମାଂଶୁ କହିଥିଲା, “ଦୁଇଟା ମନର ଶୂନ୍ୟତାକୁ ଭରିଦେବା ନିମନ୍ତେ କ’ଣ କିଛି ଉପାୟ ନାହିଁ ସାର୍ ?”

ମୁଁ କହିଥିଲି, ଅସୁବିଧା କ’ଣ ଜାଣ ହମାଂଶୁ ? ଦୁଇ ବ୍ୟକ୍ତି ଭିତରେ ଯେଉଁ ଦୁଇଟି ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଅହଂ ଥାଏ, ତାକୁ ନିମଜ୍ଜୟ କରିବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରୟୋଜନ ସମବେଦନାର । ସହାନୁଭୂତି ଏକ ତମଜାର ସିଞ୍ଚି ହମାଂଶୁ । ଏକାବେଳକେ ଠିକ୍ ଜାଗାରେ ନେଇ ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଏ ।

ଚିନ୍ତିତ ଶ୍ଵବରେ ହମାଂଶୁ କହିଥିଲା, “ଆପଣ ହୁଏତ ଠିକ୍ କଥା କହୁଛନ୍ତି ସାର୍ । ଏଇ ବୁଝାମଣାର ଅଭାବରେ ଆଜି ରଞ୍ଜିତ ଭାଇ ଆଉ ବନଅମାଙ୍କର ସଂସାର ଛୁରିଖାର ହେବାକୁ ବସିଛି ।

ସେତେବେଳକୁ ରଞ୍ଜନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସହିତ ମୋର ପରବସ୍ଥୁ ନଥିଲା । କାହାଣୀର କିଛି ଅଂଶ ମାତ୍ର ମୁଁ ହିମାଂଶୁ ଶୁଣିଥିଲି । କିଛିଟା ପରେ ରଞ୍ଜନଙ୍କର ଜୀବନନାଟ୍ୟର ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ଗୁରୁତ୍ତର ପାତ୍ର-ପାତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ । କାହାଣୀଟି ପୁଣ୍ୟାଙ୍ଗ ରୂପ ନେଲବେଳକୁ ହିମାଂଶୁ କାହିଁ କୁଆଡ଼େ ଲୁଚିଗଲଣି । ସେ ଏବେ କେଉଁଠି ଅଛି, ବଳଙ୍ଗ ବେଳାର ଉଦ୍‌ବେଳ ମନ ତା'ର ଏବେବି ରହୁଛି କି ନା ତା' ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ । ତଥାପି ମୁଁ ଅତିରୁଚିବା ମାତ୍ରେ ତା'ର ସେଇ ଛଳଛଳ ଗୁହାଣୀ, ଅନୁରକ ବ୍ୟାକୁଳତା ଏବେ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ପାଏ, ଆଉ ମନେ ମନେ ତାକୁ କୁହେ, ହିମାଂଶୁ, ଭୁଲ ଏକ ଅଚଳାୟତନ ନୁହେଁ, ଏକ ସାମୟିକ ବିଭ୍ରମ । ତେଣୁ କଲେ ମଣିଷ ଏଥିରୁ ବାହାରି ଆସିପାରେ । ରଞ୍ଜନଙ୍କର ଜୀବନ ତ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯାଇ ନାହିଁ । ଶୂନ୍ୟତା ମଧ୍ୟରୁ ପୁଣ୍ୟିତା ଖୋଜି ଅଣିବାରେ ସେ ତ ବିଫଳ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । ସେ ଆଜି ଏକ ସଫଳ ପାରିବାରିକ ଜୀବନର ନାୟକ ।

ତେବେ ଏଥର ତାଙ୍କର କଥା କୁହେ ।

ସେଦିନ ବୁଲି ଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପାଇପ୍ ଲଗାଇବା ନିମନ୍ତେ ରଞ୍ଜନ ଯେତେବେଳେ ଦିଆସିଲି ଖୋଜୁଥିଲେ, ସେତିକିବେଳେ ବନାମା ଆସି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଠିଆ ହେଲେ ।

ରଞ୍ଜନଙ୍କର ନେତ୍ର ଆପେ ଆପେ କୁହୁତ ହୋଇଗଲା । ବିବାହର ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କେତେ ଦିନ ପରେ ରଞ୍ଜନଙ୍କ ପ୍ରଥମ ବନାମାଙ୍କର ଯମସ୍ତ୍ର ମୋହ ଶୁଦ୍ଧି ଯାଇଥିଲା । ଯେଉଁ ସାମାନ୍ୟନ ସ୍ୱପ୍ନର ନୀଳିମା ଆଉ ରଙ୍ଗୀନ କଲ୍‌ନାକୁ ସାଜରେ ଧରି ବନାମା ମୁକ୍ତ ଆକାଶର ମାୟା ଜ୍ୟାଗର ରଞ୍ଜନଙ୍କର ସୁନାପତ୍ତର ମଧ୍ୟକୁ ପଶି ଆସିଥିଲେ, କିଛିଟା ଉତ୍ତେଜନା କଟିଯିବା ପରେ ସେ ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ, ସେ ଅତି ଦୟାଳୁ ଭାବରେ ଠକି ଯାଇଛନ୍ତି । ଅନୁଶାସନ ହେଉଛି ଏଠି ଜୀବନର ମାପକାଠି । ନବ ତାରୁଣ୍ୟର ସ୍ୱପ୍ନ ନୀଳିମା ମଧ୍ୟରେ କିଏ କେବେ ନୀତି ନିୟମର ଗୁରୁତ୍ୱକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଥାଏ ? ଯୋବନ ଆଉ ବୁଝାମଣା—ଇଏ ତ ଦୁଇଟି ସମାନ୍ତରାଳ ରେଖା—ରଞ୍ଜନ, ରଞ୍ଜନ—ତମେ କ'ଣ ମୋର ଆଦର୍ଶ ଜାଣି ନଥିଲ ? ସବୁ ଜାଣି ତମେ ମୋତେ ଏମିତି ଲିଭାଇ ଦେଲ କାହିଁକି ?

ଆଉ ରଞ୍ଜନ ?

ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ତ ଅନେକ କଲ୍‌ନା ଥିଲା । ମୋଟା ଦରମାର ଗୁରୁ—ବଣମୁଦ ସୁନ୍ଦର ସ୍ତ୍ରୀ, ସାମାଜିକ ନିରାପଣ, ଗାଡ଼ି, ଘର, ଫୋନ୍, ଫ୍ରିଜ ଭିତର ଦେଇ ଏକ ଅତି ଲେଭେଲ୍‌ସ୍ ଜୀବନକୁ ଯେତେବେଳେ ସେ ବୁଝିନ୍ ମଧ୍ୟରେ ବାନ୍ଧି ଆଣୁଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେ ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ, ସେ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ଜୀବନକୁ ଧରିବା ପାଇଁ ସେ ଫାଶ ବସାଇ ଥିଲେ, ସେଇଟି ତାଙ୍କ ପାଖରୁ ଦୂରକୁ ଦୂରକୁ ପଳାଇବାରେ ଲାଗିଛି ।

ଧରନ୍ତା ଚୁଟିକି ଭିତରେ କିଏ କେବେ ଜୀବନକୁ ବାନ୍ଧ ରଖିପାରିବ ? ଜୀବନର କ୍ଳାନ୍ତିଦାୟକ ପଥ ତେବେ ତାଙ୍କୁ ଏକାକୀ ଅନ୍ଧନମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ?

ଯେଉଁ ଆତ୍ମୀୟତାର ପ୍ରୟୋଜନ ସେ ବନାମାଙ୍କ ଠାରୁ କରୁଥିଲେ, ବନାମା ତାକୁ ମଧ୍ୟ-ଶ୍ରେଣୀୟ ଭବପ୍ରବଣତା କହୁ ହସରେ ଉଡ଼ାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଚୁରୁଣ ମାନସିକତା ପରେ ବନାମାଙ୍କର ଆନ୍ତରିକ ସ୍ପର୍ଶ ନିମନ୍ତେ ଉନ୍ମୁଖ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ତାଙ୍କର ଅବହେଳାର ଖର ଘସିରେ ତାହା ବାସ୍ତବ ହୋଇ ଉଡ଼ିଯାଇଛି । ଦୁଃଖରେ ଭାଗ ନେବାକୁ ଅନେକ ତ ଆଗେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଯାହାର ଉପସ୍ଥିତିରେ ବେଦନା ଆନନ୍ଦର ରୂପ ନେଇଥାଆନ୍ତା, ସେ ଆସି ନାହାନ୍ତି । କାହିଁକି ଏମିତି ହେଲା ? କାହିଁକି ବନାମା ତାଙ୍କର ଜୀବନକୁ ବ୍ୟର୍ଥ କରିଦେଲେ ? ଓଃ ବନାମା...ବନ୍ଧୁ...

ନିରୁତ୍ସାହ, ଭବଲେଶସ୍ଥାନ କଣ୍ଠରେ ବନାମା କହିଲେ, “ଆଜି ମୋର ଜନ୍ମଦିନ ।”

ରଞ୍ଜନ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ଏ ସମ୍ବାଦ ଅବଶ୍ୟ ତାଙ୍କର ପୁଞ୍ଜରୁ ସନ୍ତୋଷ କରିବାର କଥା । ମାତ୍ର ବନାମା ତାଙ୍କୁ ସେ ସୁଯୋଗ ଦେଲେ କେଉଁଠି ? ରଞ୍ଜନ କହିଲେ, ସରି, ମୋର ମନେ ନଥିଲା । ଠିକ୍ ଅଛି । ବରଫଶୀତଳ କଣ୍ଠରେ ବନାମା କହିଥିଲେ, ଦାମିକା ଉପହାରର ପ୍ରତ୍ୟାଶାରେ ମୁଁ ତୁମକୁ ଏ ସମ୍ବାଦ ଦେବାକୁ ଆସିଛି ବୋଲି ଯଦି ତୁମେ ଭାବୁଥାଅ, ତେବେ ତମେ ଭୁଲ୍ କରିବ । ମୋର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭିନ୍ନ.....

ରଞ୍ଜନଙ୍କର ମନେ ହେଲା, ସତେ ଯେମିତି ସେ ଉତ୍ତର ମେରୁର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ଖୋଲା ଦେହରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ଭୁଲୁଟି କରି କହିଲେ, ତେବେ କୁହ । ବନାମା କହିଲେ, “ମୋର ଦୁଇଜଣ ପ୍ରାକୃତ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ମୁଁ ଆଜି ଏଠି ଡିନରରେ ଭେଟିବି । ସେଥି ନିମନ୍ତେ କିଛିଟା ନିର୍ଜନତା ମୋର ପ୍ରୟୋଜନ.....

ରଞ୍ଜନଙ୍କର ପୁରୁଣା ଯତରୁ ସୁଖି ନୂତନ ଭାବରେ ରକ୍ତକ୍ଷରଣ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ସ୍ବାମୀ ଅପେକ୍ଷା ଏଇ ପ୍ରାକୃତ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କର ଗୁରୁତ୍ବକୁ ସେ କେମିତି ଉଦାର ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିନେବେ ? ଏହାର ନାମ ତେବେ ସଂସାର ! ଏଇଆଁ ତେବେ ତାଙ୍କୁ ସହନେବାକୁ ପଡ଼ିବ ?

ବେଦନାସିଦ୍ଧି ଅନ୍ତରର କୁହୁଳା ଅଗ୍ନିଶିଖାକୁ ପ୍ରଶାନ୍ତର ଶୀତଳ ଜଳରେ ଲିଭାଇ ଦେଇ ଧୀରେ କୁଣ୍ଡିତ ହସ ହସି ରଞ୍ଜନ କହିଲେ, ଚନ୍ଦ୍ରା ନାହିଁ, ମୁଁ ଏଗାରଟା ପୁଞ୍ଜରୁ ଫେରି ପାରୁନାହିଁ ।

ବନାମାଙ୍କର ସୁସଜ୍ଜିତ ଡ୍ରଇଂ ରୁମ୍‌ରେ ପାଦ ରଖି ଅମରେଶ୍ କହିଥିଲେ, “ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ନଅଟାରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛି । ଆରେ ସୀତେଶ୍, ତମେ ଏଠି କେମିତି ?” ସୀତେଶ୍ କହିଲେ, “ମୁଁ ଯଦି ତୁମକୁ ସେଇ ପ୍ରଶ୍ନ କରେ ।”

—‘ମୁଁ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ।’

—‘ମୁଁ ମଧ୍ୟ ।’

—‘କୋଇଲିସିଢ଼େଇ ।’

—‘ଓଁ ନନ୍ଦରଫୁଲ ।’

—ରାଗିଣୀ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁଥା କହନ୍ତି—କିନ୍ତୁ କାମ ଆପେ ଆପେ ହୋଇଯାଏ ।

—କିନ୍ତୁ ଜନ୍ମ କହନ୍ତି—ପ୍ରତ୍ୟାଶା ଆଉ ପ୍ରାପ୍ତି ଏକ ଅସମ୍ଭବ ବ୍ୟାପାର । ଆମେ ଯାହା ପାଉ, ତାହା ନରୁଛି ମଧ୍ୟ ପାଉ । ଆଉ ଯାହା ରୁଛି, ତାହା କେବେ ପାଉନା ।

—ତେବେ ତମର ଜନ୍ମ ନିତାନ୍ତ ପେସିମିଷ୍ଟ...

—ନା, ରାଗିଣୀ ବେଶୀ ଅପ୍ଟିମିଷ୍ଟ ହୋଇପାରନ୍ତି ।

ପ୍ରବେଶ ଦ୍ଵାରରେ ଠିଆ ହୋଇ ବନାମା ମିନିଟ୍ ମିନିଟ୍ ଧରି ଏମାନଙ୍କର ବାଦ ପ୍ରତିବାଦ ଶୁଣିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା, ଅପରିଚିତା ଜନ୍ମ ନାମଧେୟା ନାଶ୍ଟି କିନ୍ତୁ ମିଛ କହୁନାହିଁ । ଦଣ୍ଡା ଦଣ୍ଡା ଧରି ନିଜ ପରିବେଶକୁ ଡ଼ାକାପୋଛୁ କରି ସେ କ’ଣ ଏଇଭଳି ଏକ ଦୃଶ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରୁଥିଲେ ? ସେ ତେବେ ଭୁଲ୍ କରିଛନ୍ତି ?

ହେଲେ ସୀତେଶ, ହେଲେ ଅମରେଶ...

ହେଲେ...

ଉତ୍ତମଙ୍କର ବଶମ୍ବଦ ବିନାତ ପୁରୁଷ ଦୃଷ୍ଟି ବନାମାଙ୍କ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଆରତ କରିବାରେ ଲାଗିଥିଲା । ବନାମା ତମଲୁତ ହେଲେ । ଦୁଇ ଦଣ୍ଡାର ଶରୀର ଚର୍ଚ୍ଚା ତେବେ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇ ନାହିଁ ।

ଅମରେଶ କହିଲେ, ‘ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ସୁନ୍ଦର ।’

—ଜନ୍ମ କିନ୍ତୁ କହିଥାନ୍ତେ, ଯାହା ସୁନ୍ଦର ତା’ ବାରମ୍ବାର ଦେଖିବାକୁ ମନ ହୁଏ ।

—ରାଗିଣୀ କ’ଣ କହିଥାନ୍ତେ ଜାଣ ? କହିନ୍ତେ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ତ ଉପବାନଙ୍କର ଦାନ । ସେଥିପାଇଁ ମଣିଷକୁ ପ୍ରଶଂସା କରି ଲାଭ କ’ଣ ?

—ହୁଏତ ନିଜର ଅସ୍ଥବକୁ ନିରସ ଦାର୍ଶନିକତାର ପ୍ରଲେପରେ ତାଙ୍କି ଦେବାକୁ ଏଭଳି କୁହାଯାଇପାରେ । ଯାହା ଜାଣ ନାହିଁ, ସେ ବିଷୟରେ ମତାମତ ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ତମେ ରାଗିଣୀଙ୍କୁ ଦେଖିନ—ଏ ଦେଶର ଅଜସ୍ର କ୍ୟାଲେଣ୍ଡରରେ ତାଙ୍କର ବସ୍ତ୍ର ଶୋଭା ପାଉଛି—ରାଗିଣୀ କହନ୍ତି ।

ବନାମା ମୁନ ହୋଇଗଲେ । ବିଲମ୍ବରେ ବିବାହତ ଏଇ ପତ୍ନୀଭକ୍ତ ସ୍ଵର୍ଗାମାନଙ୍କୁ

ତାଙ୍କର ତେଜାବନା ଶୁଣାଇବାକୁ ମନ ହେଉଥିଲା ଯେ, ସବୁବେଳେ ନିଜର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାଟି ହେଉଛି ତରମ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷତା ।

ନିଜର ଉପସ୍ଥିତିକୁ ବାଧ୍ୟ କରି ମନେପକାଇ ଦେବାକୁ ଯାଇ ବନାମା ଅଗତ୍ୟା କହିଲେ—“ସୀତେଶ ! ସମୟର ପାଣି ପବନ ଜବନର ସମସ୍ତ ରସକୁ ମ୍ଳାନ କରି ଦେଉଛି । ଅମରେଶ ! ସୁନିଭରସିଟିର ସେଇ ତପଲ ପ୍ରଜାପତିର ପକ୍ଷ ଭଳି ଲଘୁ ଦିନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ତମର କ’ଣ କିଛି ମନେ ପଡ଼ୁ ନାହିଁ ?”

ଉଭୟେ ନୀରବ ହୋଇଗଲେ । ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ଦୃଷ୍ଟିରେ ବନାମାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ । ସେଥିରୁ ପ୍ରତିବାଦ ହିଁ ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା । ପରିତେ ବୟସରେ ସୁନିଭରସିଟିର ସେଇ ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ଦିନଗୁଡ଼ିକର କଥା ? ବନାମା କ’ଣ ଏତେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଯେ, ସେ ବହି-ଯାଇଥିବା ଉନାବି ସୁଅରେ ଗତି କରି ସୁନ୍ଦର ମଣିମୁକ୍ତାମାନ ଖୋଜିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛନ୍ତି । ନା— ସେ ଆଦୌ ସୁବିଧାର ନୁହନ୍ତି । ବିନା ପ୍ରୟୋଜନରେ ସେ ହତ୍ୟା ମଧ୍ୟ କରିପାରନ୍ତି ।

ଉଭୟେ କିଛି ଭବିଳ ପରି ଅଖି ବନ୍ଦକରି ପ୍ରବିରହୁଥିଲେ । ବନାମାଙ୍କ କଣ୍ଠରୁ ଭଣ୍ଡା ସରି ଯାଇଥିଲା । ନୀରବତାର ଯନ୍ତ୍ରଣା ସେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ଦୁଣି ତାଙ୍କୁ କହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା, ଅମରେଶ ! ତମେ କ’ଣ ସେଇ ଗୀତିଟି ଏବେ ଗାଇପାରିବ, ଯାହା ପାଇଁ ତମେ ସେ ବର୍ଷ College ର Annual Day ରେ Prize ପାଇଥିଲ ?

ବନାମାଙ୍କର ମନଆକାଶରେ ଅନେକ ସୁନ୍ଦର ରେଖଣୀ—ପୂରୁଣା ବନ୍ଧୁ ଦର୍ଶନରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଦସ୍ କଲି ଜଳି ଉଠି ବାରମ୍ବାର ଲିଭି ଯାଉଥିଲା । ସୁନ୍ଦର କୋଠରୀ ସେହି ଭଲିଭି ଭିତରେ ଅନେକ ସମୁଦ୍ରର ନୀଳ ଜଳ, ଝାଉଁ ବାଥର ମର୍ମର, ଅରଣ୍ୟର ନିର୍ଜନତା ଆସ୍ତପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ବାଟ ଖୋଜୁଥିଲେ ।

ନିରୁତ୍ସାହ କଣ୍ଠରେ ଅମରେଶ କହୁଥିଲେ ଗୀତି ? My God ! ଓହୋ ! ଗୀତି ! ନା—ସେ ସବୁ ପିଲୁଳିଆ ଶିଥିଲ ଆଉ ନାହିଁ !

ବନାମା କହିଲେ—ତମେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ । କିନ୍ତୁ ପୁଣି ତମେ ନା କହୁଥିଲ, ସୁନ୍ଦରକୁ ବାତମ୍ବାର ଦେଖିବାକୁ ମନହୁଏ ବୋଲି ? My Friend, ଖାଲି ଦେଖିବାକୁ ନୁହେଁ, ଶୁଣିବାକୁ ବି ମନହୁଏ । ତମର ସେଇ ଗୀତିର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ ଏବେ ମଧ୍ୟ ମୋ କାନରେ ବାଜୁଛି ।

—ଜନ୍ମ କ୍ରନ୍ତ ଏସବୁ ଲଘୁ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ସଙ୍ଗୀତକୁ ଆଦୌ ସହ୍ୟ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କର Favourite ହେଲା ବଡ଼େ ଗୁଲମ ଅଲ୍ଲା, ହାସବାସି, ସୁନନ୍ଦା ଇତ୍ୟାଦି । ବଡ଼ ପରିଶ୍ରମରେ ଏମାନଙ୍କର Tape ମୋତେ ଯୋଗାଡ଼ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ।

ନିଜେ ଲଗାଇଥିବା ନିଆଁରେ ବନାମ ଧୀରେ ଧୀରେ ଜଳୁଥିଲେ ।

ମନୋମତ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଉତ୍ସାହୀତ ହୋଇ ଅମରେଶ କହିଲେ, ରାଗିଣୀ କିନ୍ତୁ ଏଇସବୁ ହାହା ହୁହୁ ଶୁଣିଲେ ହିଁ ମୁଣ୍ଡବ୍ୟଥାରେ କାତର ହୋଇପଡ଼ନ୍ତି । ତାଙ୍କର ପ୍ରିୟ ହେଲା ବିଟଲ୍‌ସ୍, ପପ୍‌ସ୍ । ଏସବୁର ଟେସ୍ ଏ ଦେଶରେ ପାଇବା କେଡ଼େ ଉଚିତ୍‌କଳ୍ପ ତମେ ଜାଣ । ତଥାପି ମୋତେ ଏ ସବୁ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଜନ୍ମ କହନ୍ତି, ଅମେଶଜାନମାନେ ହେଲେ ବ୍ୟବସାୟୀ ଜାତି । ସେମାନେ ଫଗୀତିର କ'ଣ ବୁଝନ୍ତି ? କର୍ମାନୁମାନେ ହେଲେ ଫଗୀତିର ଗୁରୁ । ବିଧିବିଧାନଙ୍କର ସିଂମା...

—ରାଗିଣୀ କିନ୍ତୁ ଭରଫାସ୍ ଫଗୀତିକୁ ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି । ସେ କହନ୍ତି—ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ସଙ୍ଗୀତ ହୁଏତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗି ନପାରେ—ତେବେ ତାର କଳାଗତ ଉତ୍କର୍ଷ...

ବନାମ ଭାବିଲେ, ଏଥର ତାଙ୍କର ମୁହଁ ଖୋଲିବା ଉଚିତ । ତେଣୁ ସେ କହିଲେ, ସ୍କୁଲର ସୁଅରେ ଭଜାଣି ବାହାରିଲେ ଅନେକ ସୁଖଦ ସ୍କୁଲର ମଣିମୁ ଛା ମିଲେ । ସୀତେଶ୍ ! ମୋ ସହିତ ପ୍ରଥମ ସାକ୍ଷାତର ଦିନଟି ତମର ମନେ ଅଛି ?

ସୀତେଶ୍ ଉତ୍ସାହୀତ ହେଲେ । କହିଲେ—ସେଇ ଦିନ ! ରଜନୀଗନ୍ଧା ନିର୍ଦ୍ଦାୟ ସୁରଭିତ ସେଇ ବିଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ସଦ ଭୁଲିଯାଏ, ତେବେ ମୁଁ ମୋ ନିଜ ଅସ୍ତିତ୍ବକୁ ମଧ୍ୟ ଭୁଲିଯିବି । ଜାଣ କାହିଁକି ? ବନାମ ସୀତେଶ୍‌ଙ୍କୁ କଣେଇ ଚାହିଁଲେ । ଅତିରେ ତାଙ୍କର ସ୍କୁଲରୁ ପଳାଇଥିବା ପିଲାଟି ବଞ୍ଚିଲେ । ସେ ରୁଜ୍‌ଗାୟରେ ଅପେକ୍ଷା କଲେ । ଅନେକକ୍ଷଣ ଅମଡ଼ା ମାଡ଼ି ଏତେବେଳେ ସେମିତି ସେ ପ୍ରକୃତ ପଥର ସନ୍ତାନ ପାଇଛନ୍ତି ।

ସୀତେଶ୍ କହିଲେ, ସେଇଦିନ ଜାନୁଙ୍କ ସହମୋର ପ୍ରଥମ ଯୋଗାଯୋଗ ହୋଇଥିଲା । ମୋତେ ଦେଖି ସାମାନ୍ୟ ହସିଥିଲେ ଆଉ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ତାଙ୍କର ବାନ୍ଧବୀଙ୍କୁ କହିଥିଲେ, ଦେଖ, ଓଡ଼ିଶାର ଦେବାନନ୍ଦଙ୍କୁ ଦେଖ ।

ବନାମଙ୍କୁ ବୋଧ ହେଉଥିଲା—ଏଥର ତାଙ୍କର ହୃଦୟଦନ ବନ୍ଦହୋଇ ଯିବା କଥା । ତାଙ୍କର ଭ୍ରୁକୁଟି କୁଟିଳ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା—ହରଡ଼ ଭଲ ସ୍ପଷ୍ଟ ତାଙ୍କର ବାସ୍ତବତାର ଉଷ୍ମତାରେ ତରଳି ତରଳି ଯାଉଛି ।...

ଭେଜନରୁ ଉତ୍ସାହ ମରି ଯାଇଥିଲା । ତଥାପି ଟେବୁଲରେ ବସିବାକୁ ହେବ । ସେଠି ମଧ୍ୟ ନିପ୍ରାଣ କାହିଁ ? ଅମରେଶ ରାଗିଣୀଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ଅଭ୍ୟାସ ସମ୍ପର୍କରେ ଦଶ ମିନିଟ୍‌ ଶୁଣି ଦେଲେ । ସୀତେଶ୍‌ଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଜନ୍ମୁଙ୍କ ବିଷୟରେ ବାର ମିନିଟ୍‌ କହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । କ୍ଲାନ୍ତିକର ଡିନର ପର୍ବ ଶେଷ କରି ଦିନକଣିକାକ ଯେତେବେଳେ ଡ୍ରଇଂ ରୁମ୍‌ରେ ବସିଲେ, ସେତେ-

ବେଳକୁ ବନାମା, ରାଗିଣୀ ଆଉ ଜନ୍ମଜର ପୋଷାକ, ଗହଣା, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଏପରିକି ଭଲଟାଲ ଷ୍ଟାଟିଷ୍ଟିକସ୍ ସମ୍ପର୍କରେ ଟିକନିଷି ବବରଣୀ ପାଇ ସାରିଥିଲେ । ମୁଣ୍ଡଟା ଜୋରରେ ଗନ୍ଧବାକୁ ଅରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲା ।

ଅମରେଶ୍ କହିଲେ—ଧନ୍ୟବାଦ । ସେ ଯିବା ଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲେ ।

—ଏଭଳି ଉପାଦେୟ ଡାନର୍ ପାଇଁ ଧନ୍ୟବାଦ । ସୀତେଶ୍ ମଧ୍ୟ ଯିବା ଲାଗି ଉତ୍ସୁକ । ବନାମାଙ୍କର ମନେ ହେଉଥିଲା, ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ଏ ଆସଦ ଦୂର ହେବ, ସେତେ ମଙ୍ଗଳ ।

ରଞ୍ଜନ ଭିତରକୁ ଅସିଲେ । ଶୂନ୍ୟ ଘର ଭିତରେ ଏକାକିନୀ ଠିଆ ହୋଇ ବନାମା ସବସ୍ତ ହସ୍ତାକାର ବେଦନାରେ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦୁଥିଲେ । ରଞ୍ଜନ କହିଲେ—କଥା କ’ଣ ? କାନ୍ଦୁତ କାହିଁକି ? ଅଶ୍ରୁରୁଜ କଣ୍ଠରେ ବନାମା କେବଳ କହିଲେ—ତମେ କ’ଣ ମୋତେ କ୍ଷମା ଦେବନି ?

ରଞ୍ଜନ ନୀରବ ରହିଲେ । ବନାମାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ରଖି ହୃଦୟ ଜୀବନର ଉଦାସ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ତମକାଗିତାକୁ ମନେ ମନେ ପ୍ରଶଂସା କରୁଥିଲେ ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ କହିଲେ, “ବନାମା, ଭୁଲି ଏକ ଟ୍ରେଟିଆ ନଦୀ, ଆଉ ତମେ କ’ଣ ଜାଣିନ ଅନୁତାପର ସମୁଦ୍ରରେ ସେ କେଉଁଠି ହଜିଯାଏ ବୋଲି ?”

ତମେ ଶୁଣୁଛ ହିମାଂଶୁ—

ବର୍ଷା ! ବର୍ଷା ! ବର୍ଷା !!!

ପୁଣି ବର୍ଷା ଆସିଗଲା ହୁମାଂଶୁ ! ଆଜିର ଏଇ ମେଘମେଦୁର ସାୟାନ୍ତ ସବସ୍ ହରାଇଥିବା ମଣିଷ ଭଳି କେଡ଼େ ଉଦାସ, କେତେ କରୁଣ ! ଧାର ଧାର ବର୍ଷା ସହ ସିକରସିକ୍ର ମେଘଲବାୟୁର ଅଶାଳୀନ ଶୀତା, ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଆସୁଥିବା ଚୂନରୂପ ପଥର ଛିନ୍ନାଂଶ, ଧୂଳି ବାଲିର ଯେତେ ଆବର୍ଜନା କେଉଁ ଏକ ଭୟଙ୍କର ଶୂନ୍ୟତା ଆଡ଼କୁ ଠେଲି ନେଇଯାଏ ଆଉ ମନ ଅବସାଦରେ ଭସେଯାଏ ।

ବର୍ଷା ରତ୍ନ ନିଷ୍କୁର ଆଉ ନିର୍ମମ । ଗୁଣିଆଡ଼ର ସନ୍ତସନ୍ତ ଆଶ୍ୱିମୁଖିଆ ଗଛ, ମେଘ କନ୍ୟାର ଏଇ ହସ ଏଇ କାନ୍ଦର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସାଳତା, ପ୍ରଜାପତିର ଚିତ୍ତଚକ୍ର ଡେଇଁ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଉଡ଼ାଇ ନେଉଥିବା ମରୁଆଲ ପବନର ଅଭଦ୍ର ହସ, ମନକୁ ପଛଫେରା ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରେ ।

ପଛର ଯେଇ ଧୂଆଁ ଲିଆ ଅଙ୍ଗୁଳ—ଯେଉଁଠି ଗୋହସ୍ତ ଦାଣ୍ଡରେ କଳକଳ ନାଦରେ ଗେରୁଆ ରଙ୍ଗର ଜଳସ୍ରୋତ ଉଦାମ ଗଡ଼ରେ ବହିଯାଏ କର୍ମଣ ଭେକଡ଼ାହକର ରବକୁ ମୁନ କରିଦେଇ, ଯେଉଁଠି ନିଷ୍ଠିତ ଏକ ବାଳକ ଯାହାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱାଙ୍ଗ ଅନାଚୂତ, ଗୋଟିଏ ହାତରେ କୌଣସିମତେ ମଳିନ ହାତ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟକୁ ଅଣ୍ଟା ପାଖକୁ ଟେକି ଧରି ଆଉ ହାତରେ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ କାଗଜ ଡଙ୍ଗା ଭସାଇ ଦେଉଛି, ଆଉ ତେଜୀ ସାରୁ ଫୁଲର ପୈକାଳି ବଜାଇ ଆନନ୍ଦରେ ହସି ହସି ଗଢ଼ି ଯାଉଛି ।

ତାକୁ କ'ଣ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ହୁଏ ? ବର୍ଷାର ସେଇ ତାଣ୍ଡବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ଶିଉଳି ଭଳି ଭାସି ଯାଉଥିବା ଆଜିର ଏ ଆବେଗହୀନ ବେଗ ସବସ୍ ଜୀବନରେ ସେଇ ହସ କାହିଁ ? କାହିଁବା ପାଇବାର କିଛି ସୋପାନକର ଅଭିଜ୍ଞତା ?

ଆଜି ମେଲିଲେ ତ ପଛରେ ପଡ଼ି ଯାଇଥିବାର ବେଦନା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମନକୁ ବିଶାଦିତ କରି ଦେଉଛି !

ଆମେ ଯଦି ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ବଦଳି ଯାଉଛେ ହୁମାଂଶୁ ! ଅହମିକାର କଲ୍ଲହାସ ଆବରଣ ମଧ୍ୟରେ ଅସ୍ୱଗୋପନ କରି ଦୁନିଆକୁ ଠକିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛେ । ଏଇ କାମଟିକୁ ଯେ ଯେତେ ଚମକାର ଭାବରେ କରି ପାରୁଛି, ସେ ସେତେ ସାର୍ଥକ ପୁରୁଷ ବୋଲିଉଛି, ଦୁନିଆର ରାଜଦାଣ୍ଡରେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ମୁକୁଟ ପିନ୍ଧି ଗୁଡ଼ ଫଲାଇ ଚାଲି ଯାଉଛି ।

ଅରବିନ୍ଦ ସେନାଙ୍କ ପାରିଲ ନାହିଁ ବୋଲି ହାରିଗଲା । ପରାଜିତ ଏକ ନିଶମାଣୀ କୁକୁର ଭଳି ତାକୁ ମୁହଁ ଲୁଚାଇ ବୁଲିବାକୁ ପଡ଼ିଲା !

କାହିଁକି ଏମିତି ହେଲା କହୁପାରିବ ?

ଜୀବନର ଫେଲ ଅଢ଼ମ ଧାରା—ଯେଉଁଠି ପିଲାମାନେ ପାଠପଢ଼ା ଯାଏ ଗୁଳିର ଧରୁଥିଲେ, ସେମାନେ ସୀମନ୍ତରେ ରକ୍ତପତାକା ଉଡ଼ାଇ ଅନ୍ୟର ସହାୟ କରିବାକୁ ଗୁଳି ଛାଡ଼ିଥିଲେ, ଜୀବନର ନିତ୍ୟ ପ୍ରବନ୍ଧମାନ ଧାରାକୁ ତଳମାନ କରି ରଖିବାକୁ । ତା’ପରେ ଯାହାର ଶକ୍ତି ହେଉଥିଲା, ସେ ସହରରେ ଘର କରୁଥିଲା, ବିବାହ ଶ୍ରାବ୍ଧରେ ଭୃଷିଭେଜନ ଦେଇ ସାମାଜିକତା ରକ୍ଷା କରୁଥିଲା—ଏଇ ଧରାବନ୍ଧା ଗୁଳା ଭିତର ଦେଇ ଜୀବନ ଗଢ଼ି ଗୁଲିଥିଲା । ତାହାର ଭିତରେ ତ ମଣିଷ ଜାତିର ପ୍ରକୃତ ଇତିହାସ ଲେଖା ହେଉଥିଲା ।

ସେଇ ଇତିହାସର ଗତିପଥ ଯେ ଏତେ ଦିନ ପରେ ଆଜି ଏଇ ବିଂଶ ଶତକର ଶେଷ ପାଦରେ ଆସି ଏମିତି ନୂଆ ମୋଡ଼ ନେବ ଏକଥା କ’ଣ କିଏ ଜାଣିଥିଲା ?

ଅନ୍ତତଃ ଇତିହାସର ଏଇ ସାଧାରଣ ଯତ୍ୟ ଯତ୍ନ ଯଶସ୍ୟ ଥିଲେ, ଅରବିନ୍ଦ ଜୀବନରେ ହୁଏତ ଏପରି ଶୂନ୍ୟତା ଆସି ନଥାନ୍ତା ।

ତମେ ତ ଅରବିନ୍ଦକୁ ଜାଣିନାହିଁ । ତାର କଥା ଏବେ କହୁଛି, ଶୁଣ ।

କିନ୍ତୁ ଦିନ ତଳେ ଅରବିନ୍ଦ ଯହୁତ ଆରତର ବିବାହ ବଛେଇ ହୋଇଗଲା । ଭୟଙ୍କର ପାରିବାରିକ ପ୍ରତିବାଦ ଭିତରେ ହୋମ ଧୂଆଁ ଏବଂ ବେଦମନ୍ତ୍ରର ଗୁରୁଗନ୍ତୀର ଧ୍ବନି ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଦୁଇଟି ହୃଦୟ ପରସ୍ପରର ବେଦନା, ଦୁଃଖ, ଆନନ୍ଦ ଆଉ ରୋମାଞ୍ଚକୁ ଭୁଗ କରି ବହନ କରିବେ ବୋଲି ଶପଥ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, କଲିମର ଗୋଟାଏ ଗାରରେ ସେସବୁ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଗଲା । ଆରତ ଚୌଧୁରୀ ପୁଣି ‘ଦାସ’ ସଞ୍ଜା ବ୍ୟବହାର କରିବେ, ଯନ୍ତ୍ରୀନ ଦୁଇଟି ଭାଗ ଭାଗ ହୋଇ ବାପ ଓ ମା’ଙ୍କ ପାଖରେ ରହିବେ । ଆରତ ଭରଣପୋଷଣ ବାବଦରେ ମାସିକ ହଜାରେ ଟଙ୍କା ପାଇବେ, ଯେତେ ଦିନଯାଏ ସେ ନିଜର ସଞ୍ଜା ସୁନବାର ନବଦଳାଇଛନ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ବହୁ କଥା ବିଚାରପତିଙ୍କ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ।

କେମିତି ଲାଗୁଛି ?

ହୁଏତ ଅସହାୟ ଚୌଧୁରୀ ଯନ୍ତ୍ରୀନଦ୍ରବ୍ୟଙ୍କର ଅଶ୍ରୁର ବନ୍ୟା, ଦୁଇଟି ଅହଂସବ୍ଧ ମଣିଷର ପଞ୍ଚତ ପ୍ରମାଣ ଅହମିତ୍ତାକୁ ଭସାଇ ନେବା ଭଳି ଶକ୍ତି ପାଇଲା ନାହିଁ । ଗୁମୁର ଗୁମୁର ମଥାପିଟି ସେଇ ନିର୍ମମ ପଥରର ଗୁଣାଥଡ଼େ ଘୁରି ବୁଲିଲା, ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ସ୍ପେନ୍ସର ଆଶାରେ ।

ଆଜିର ଏ ଦୁନିଆରେ ନିଜ ଇଲାକାରୁ କିଏ କାହାକୁ କୁହୁ ମୁନରେ ମୁନେ ହେଲେ ଜାବା ଛାଡ଼ିବାକୁ ସକ୍ଷମ ନୁହେଁ ।

ଅରବିନ୍ଦ ପୁରୁଷ, ସାମନ୍ତବାଦର ଉତ୍ତରକୁ ତାର ଶିର ପ୍ରଶିରରେ ବହୁତ ।
 ଭ୍ରୁକୁଟିର ସାମାନ୍ୟ ବିଷେପରେ ଯେଉଁଠି ଶହ ଶହ ମଣିଷର ଭାଗ୍ୟ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇ
 ଯାଉଥିଲା, ସେ ସହସ୍ର ଗୋଟାଏ ନାଶର ଉପେକ୍ଷା ?

ଆଉ ଆଉ ? ସେ ଶିକ୍ଷିତା, ବୁଦ୍ଧିମତୀ ଏବଂ ସଙ୍ଗୀତଜ୍ଞ । ପୁରୁଷର ଆଦେଶକୁ
 ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ମାନସିବାର ସ୍ତବ୍ଧ କ'ଣ ଏବେ ଅଛି ? ନା ହାତେ ଓଢ଼ଣା ଟାଣି ଭୂମି ନିବଳ
 ଦୃଷ୍ଟିରେ ସ୍ଥାନୀକୁ ଅନୁସରଣ କରିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ଏବେ ଅଛି ? ତା'ର ଦୁନିଆ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ।
 ସେଠି ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ, ପାଟି ପିନ୍ଧିବ ଆଉଟିଂ ଭିତର ଦେଇ ଜୀବନ ପୁରୁଷର ଜୀବନ ସହଜ
 ସମାନ୍ତରାଳ, କାହିଁକି ସେ ବରଣ କରିନେବ ଦାସଦୂର ଯନ୍ତ୍ରଣା ?

ଦେଖୁଛୁ ତ ହିମାଂଶୁ ! ବୁଦ୍ଧ ମନୁ ଦୁଇଟି ଜୀବନକୁ ଗୋଟିଏ ବିନ୍ଦୁରେ ମିଶାଇ
 ଦେଇ, ଯେଉଁଠି ମୁସ୍‌ବତ୍ ସାମାଜିକ ଉପକାର କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ,
 ସେଇଠି ଜୀବନ ଆଜି କିଭଳି ଜଟିଳ—ପରସ୍ପରର ପ୍ରତିଦ୍ବନ୍ଦ୍ବୀ ହୋଇ ପଡ଼ିତ !

କୋଣାର୍କରୁ ଫେରି ସେହିନ ମୋତେ ଅରବିନ୍ଦ ଭେଟିବାକୁ ଅସିଥିଲ । କୌଣସି
 ଗୁରୁତର ଅପମାନର ବେଦନାରେ ତାର ସମସ୍ତ ସରସତା ଯେମିତି ହଜି ଯାଇଥିଲା ।
 ରକ୍ତଶୂନ୍ୟ ମୁଖମଣ୍ଡଳ, ଛଳଛଳ ଗୁହାଣୀ, ଘନ ଘନ ଧାର୍ଯ୍ୟଶ୍ୱାସ—ଏହାର ଭିତରେ ମୋର
 ପ୍ରଶ୍ନର ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ମୁଖରେ ନଜମୁଖ ହୋଇ ମୋତେ ଓଲଟା ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲା, “ଆପଣ କିଛି
 ଶୁଣିନାହାନ୍ତି ସାର ?

କିଛି ଯେ ଶୁଣି ନାହିଁ ସିଧାସଳଖ ଏ ମିଛକଥାଟା ରୁଣୁରୁ ବାହାର ନକରି ସାମାନ୍ୟ
 ଗୁଲାଇ କହିଲି, “ଶୁଣିବା ନଶୁଣିବାର କଥା ନୁହେଁ ଅରବିନ୍ଦ, ପ୍ରଶ୍ନ ଏଠି ବିଶ୍ୱାସ ଆଉ
 ଅବିଶ୍ୱାସର ।”

ଅରବିନ୍ଦ ପୁରୁଷର ନୃତ୍ୟନେତ୍ର ହୋଇ କହିଲା, “ଆପଣ କେବେ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ?”

ଦୁଃଖିତ ସ୍ବରରେ କହିଲି, “ଗଭୀର ମର୍ମାହତ ହୋଇଛି ।”

ଅରବିନ୍ଦ ନୀରବରେ ଫେରିଯିବାର ଉପକ୍ରମ କରିବାର ଦେଖି ମୁଁ ତାକୁ କହିଲି,
 ଶପଥ କରି କହିପାରିବ, ତମେ ଆରତକୁ ଜାଣ ନାହିଁ ? ମନେରଖ, ତମର ଅନ୍ତରାତ୍ମା ହିଁ
 ତମର ସାକ୍ଷୀ ।

ଅରବିନ୍ଦ ମୁହଁ ଟେକି ଅନାଇଲା । କହିଲା, “ଏଥିପାଇଁ ଶପଥର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ।
 ମୁଁ ଆରତକୁ ଜାଣି ନଥିଲି । ଏବେ ଜାଣୁଛି, ଯଦି ଘଟଣା ସତ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ତେବେ
 ସେଥିରେ ଆପଣ ଅନ୍ୟାୟ କେଉଁଠି ଦେଖିଲେ ?”

ମୁଁ କହିଲି, “ସବୁ କାମରେ ଗୋଟେ ଧାର ଥାଏ, ସମସ୍ତ ଥାଏ । ତମେ ପିଲା
 ଲୋକ କି ନା !”

ଅସହସ୍ତୁ ଅରବିନ୍ଦ ଉତ୍ତର ଦେଲା, “ଗଲା ମାସରେ ମୁଁ ବାଲଣ ବର୍ଷ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆସିଲି । ନିଜର ଦାୟିତ୍ବ ମୁଁ ବେଶ୍ ବୁଝେ ।”

ମୁଁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲି, “କୋଣାର୍କର ନିର୍ଜନବେଳାରେ ତମେ ଦୁଇଜଣ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ଧରି ହଳ ଯିବାର ଯେଉଁ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଏଠାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି, ସେ ସବୁ ତେବେ ନିତାନ୍ତ ମିଥ୍ୟା ?”

ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ଅରବିନ୍ଦ କହିଲା, “ମୋତେ ବିଶ୍ବାସ କରନ୍ତୁ ସାର୍ । ପିକ୍‌ନିକ ପାର୍ଟିରେ ଅନୁନ ଦିଗ୍‌ଗ ଜଣ ହିଅ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯେ ଆରତ ଥିଲା, ସେକଥା ମୁଁ ସହରକୁ ଫେରିବା ପରେ ହିଁ ଜାଣିଲି । ଖୋଜି ଖୋଜି ସକାଳେ ମୁଁ ତା’ ଘରକୁ ଯାଇ ତାର ଅଭିଷେକକୁ ଡାକୁ କଲେଜ ପଠାଇବାକୁ ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇ ଆସିଛି । ମୋର ଦୁଃଖ କଣ ଜାଣନ୍ତି ସାର୍, ସାମାନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ମିଥ୍ୟା ଗୁଜବ ଆଜି ଗୋଟାଏ ନିଷ୍ଠା ହିଅର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଅନ୍ଧାର କରିଦେବାକୁ ବସିଛି ।”

ଅରବିନ୍ଦ ଅକ୍ଷିରୁ ଧାର ଧାର ଲୁହ ଝରି ପଡ଼ୁଥିଲା ।

ଗତ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ହେଲା ମୁଁ ଅରବିନ୍ଦ ଚୌଧୁରୀକୁ ଜାଣେ । ମଫସଲ ଅଞ୍ଚଳର କୌଣସି ଏକ ଉଦ୍‌ୟିଷ୍ଟ ଧାମନ୍ତ ପରିବାରର ଶେଷ କର୍ତ୍ତୃର ସୁରଭିତ ମୂଲ୍ୟବାନ କନାଟ୍‌ସ୍ ଭଳି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅଭିଧାରୀ ଶ୍ରେଣୀ କରମ କୁଣ୍ଡ ଭଳି ତାହାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବର ପ୍ରଭାବେ ମୁରୁଧ ଚକିତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଛି । ସେ ଜଳି ଉଠେ—ମାସି ନାଲିଦିଏ ନାହିଁ । ସେ ଆକର୍ଷଣ କରେ—ମାସି ସଂଘର୍ଷ ଘଟାଏ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟକୁ ଡରାଇ ଦିଏ—ମାସି ନିଜେ ରୁହେ ଅବିଚଳିତ ।

ଆଜି ତେଣୁ ତାର ଅକ୍ଷିର ଲୁହ ମୋତେ ବିଚଳିତ କରି ପକାଉଥିଲା । ହୃଦୟ ଶୁଣିବା କଥା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମିଥ୍ୟା ହୋଇପାରେ ।

ଘାସକୁ ଝଡ଼ିବ ଦାଉ ସହବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ମାସି ଦେବଦାରୁ ହେବାରେ ଯେ କେତେ ବିପଦ ତା’ ମୋ ଛଡ଼ା ବେଶୀ କିଏ ଜାଣେ ? ଅରବିନ୍ଦ ହୃଦୟ ସେଇ ଅନନ୍ୟତାର ଅନ୍ୟ ଏକ ବଳୀ ହୋଇଛି ।

କୌଣସିମତେ ନିଜକୁ ସମ୍ବରଣ କରିନେଇ ମୁଁ ତାକୁ କହୁଥିଲି, “ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥାରେ ତମର ସେଠାକୁ ଯିବା ଆଦୌ ଉଚିତ ହୋଇ ନାହିଁ । ତମେ ଯଦି ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ, ତେବେ ହିଅର ଭଲମନ୍ତ ତାର ଅଭିଷେକ ବୁଝିବେ । ସେଥିରେ ତମର କ’ଣ ଥାଏ ବା ମୋର କ’ଣ ଥାଏ ?”

ଅରବିନ୍ଦ ଉଦ୍‌ଘାତ ଦେଲା । କହିଲା, “ନିଜର ଦାୟିତ୍ବକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିଯିବା ଭଲ କାବୁଫେଟା ମୋର ଆଦୌ ନାହିଁ । ସତ ହେଉ ବା ମିଛ ହେଉ, ମୋ ପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ହିଅର ନିନ୍ଦିତ ହେବାକୁ ପଡ଼ୁଛି, ସେତେବେଳେ ସେଥିରୁ ତାକୁ ମୁଁ ଚିଦେବା ହେଉଛି ମୋର ଦାୟିତ୍ବ ।”

ଅରବିନ୍ଦ ଏହା ପରେ ଫେରି ଯାଇଥିଲା । ଲଜ୍ୟାଜନକ ଏଇ ଗୁଳବର ପରିଣତି କ’ଣ ହେଲା, ତାହା ଜାଣିବାକୁ ମୋର ଆଗ୍ରହ ଥିଲା—ମାତ୍ର ମୁଁ ନିଜକୁ ସେଥି ସହିତ ଜଡ଼ିତ କରାଇବାକୁ ଚାହୁଁ ନଥିଲି । ଅରବିନ୍ଦ ଆଉ କଲେଜକୁ ଆସୁ ନଥିଲା ।

ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଅରବିନ୍ଦର ଛାତ୍ରଜୀବନ ଶେଷ ହୋଇଗଲା । ଶେଷ ପରୀକ୍ଷାର ଶେଷ ପକ୍ଷଟି ଦେଇଯାଉ ଅରବିନ୍ଦ ମୋ ପାଖକୁ ଆସି ଦ୍ଵିଧାଶୂନ୍ୟ ସ୍ଵରରେ କହିଲା, “ପାରୁ, ମୁଁ ଆରବିନ୍ଦକୁ ବିବାହ କରୁଛି ।”

ମୁଁ ବିସ୍ମିତ ହେଲି । ଗୁଳବର ଅଗ୍ନିକଣା ଉପରେ ସାମାନ୍ୟ ପାଉଁଶ ଘୋଡ଼ା ହୋଇଛି ମାତ୍ର । ନିଆଁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲିଭି ନାହିଁ । ଏ ଭିତରେ ଯଦି ଏମିତି ଏକ ଘଟଣା ଘଟିଯାଏ, ତେବେ ସେଇ ନିଆଁ ପୁଣି ଦାଉ ଦାଉ ହୋଇ ଜଳିଉଠିବାକୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ମାତ୍ର ଲାଗିବ ନାହିଁ । ସେଥିରେ ଅରବିନ୍ଦର ସୁଖ, ଶାନ୍ତି, ନୂତନ ସଂସାର ସବୁ ଜଳିପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହୋଇଯିବ ।

ଅରବିନ୍ଦ କିନ୍ତୁ ଜିଦ୍‌ଖୋର ଏକ ବାଳକ ଭଳି ବେକ ବଢ଼ାଇ କହିଲା, “ମୁଁ ତ୍ରୁଷ୍ଣେପ କରେନାହିଁ । ଉଭୟ ପରିବାରର ପ୍ରତିକୂଳତା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୋତେ ଯେତେବେଳେ ଏ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି, ସେତେବେଳେ ସେ କୌଣସି ପରିଣତି ପାଇଁ ମୋତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।”

ମୁଁ କହିଲି, “ବାଧା, ନିଷ୍ପେଧ, ସନ୍ଦେହ ଆଉ ଅବିଶ୍ଵାସ ମଧ୍ୟ ଦେଇ କୌଣସି ଶୁଭ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଏ ନାହିଁ । ତମେ ନର...”

ଅରବିନ୍ଦ ଉତ୍ତର ଦେଲା, “ଅନୁକୂଳତାର ସୁଯୋଗ ତ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭାଗ୍ୟରେ ଘଟେ ନାହିଁ । ପ୍ରତିକୂଳତା ଭିତରେ ନିଜ ପାଇଁ ମୋତେ ବାଟ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ହୁଏତ ଏହାହିଁ ମୋର ଭାଗ୍ୟ—ଭଗିତବ୍ୟ । ଆରବିନ୍ଦ ତା’ ନିଜ ବାଟରେ ଗୁଡ଼ିଦେଇ ମୁଁ ଯଦି ଆତ୍ମଗୋପନ କରେ, ତେବେ ଆପଣ କ’ଣ ଶୁଣି ହେବେ ସାର୍ ?”

ମୋତେ ଅଗତ୍ୟା ଶେଷ ବାଣ ନିଷ୍ପେଷ କରିବାକୁ ହେଲା, “ବିବାହ ପାଇଁ କନ୍ୟାର ସ୍ଵୀକୃତି ଅବଶ୍ୟକ । ଅରବିନ୍ଦ ତମର ଏଭଳି ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜି ହେବ ବୋଲି ତମେ ଧରି ନେଇଛ କିପରି ?”

ଏଥର ସାମାନ୍ୟ ଲଜୁଆ ହସ ସୁଧି ଅରବିନ୍ଦ କହିଲା, “ଆପଣ ମୋତେ ଏତେ ବାସ୍ତବିକ ଭାବୁଛନ୍ତି ସାର୍ ? ଆରବିନ୍ଦ ତା’ର ସମ୍ମତି ଦେଇ ସାରିଛ ।”

ମୁଁ ଅଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟ ହେଲି । ଅରବିନ୍ଦ ଅତି ରକ୍ଷଣଶୀଳ ପରିବାରର ହିଅ । ତଥାପି ଅରବିନ୍ଦ ତା’ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରି ପାରିଛି । ସେ କାଳର ଦୁଃସାହସିକତା ହିଁ ଆଜିର ବାସ୍ତବତା !

ଅରବିନ୍ଦକୁ ଶେଷଥର ପାଇଁ ସାବଧାନ କରାଇ ଦେଇ କହିଥିଲା, “ଘଟଣାଟି କିନ୍ତୁ ଅଧିକ ଜଟିଳ ହୋଇଗଲା । ସବୁକଥା ଭଲରୂପେ ବୁଝିବ କରି ନିଶ୍ଚିତ ନେଲେ ବୋଧହୁଏ...”

ଅସହସ୍ତ ଅରବିନ୍ଦ କହିଥିଲା, “ଏ ତ ନୂଆ କଥା କିନ୍ତୁ ନୁହେଁ ସାର୍ । ଏଇ ସହରରେ ଏଭଳି ଘଟଣା ସେ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ଘଟିଛି, ଆଉ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଘଟୁଛି । ଏଥିରେ ବୁଝିବ କରିବାର କ’ଣ ଅଛି ? ପରିଣତ ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି, ଆପାତତଃ ସୁଅରେ ଲାସିଯିବାର ଆନନ୍ଦ ତ ମିଳିବ ! ମୁଁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରିସାରିଛି ।”

ତାରୁଣ୍ୟର ଏଇ ଦୃଢ଼ତା ସେଦିନ ମୋତେ ମୁଗ୍ଧ କରିଥିଲା ହୁମାଁଶୁ । ମୁଁ ମନେ ମନେ ଜୀବନ ବୃକ୍ଷର ଏଇ ସବୁଜ ପତ୍ରଟିର ମଙ୍ଗଳମୟ ଭବିଷ୍ୟତ ନିମନ୍ତେ ଭବିଷ୍ୟକୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲି ମଧ୍ୟ ।

ଅତିବାନ୍ତ ସମୟର ଖରସ୍ତୋତରେ ଶୁଣି ଚାଲିଥିଲା ବେଳେ ହଠାତ୍ ଦିନେ ବିସ୍ମୃତିର ବହଳ ଆସ୍ତରଣ ଶିର ଝଡ଼ିଗଲା ପକ୍ଷୀଟିଏ ଭଳି ଅରବିନ୍ଦ ଚୌଧୁରୀ ପୁଣି ଆସ୍ତ୍ରକାଶ କଲା ଏବଂ କହିଲା, “ସାର୍, ଆରତ ସହର ମୋର ବିବାହ ବିଛେଦ ହୋଇଯାଇଛି ।”

ଦଶବର୍ଷ ତଳେ ଠିକ୍ ଯେଉଁଠି ଠିଆ ହୋଇ ଦିନେ ସେ ନାଡ଼ ରଚନାର ନିଶ୍ଚିତ ଘୋଷଣା କରିଥିଲା, ଆଜି ମଧ୍ୟ ସେଇଠି ସେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ସେଦିନ ତା’ ମୁହଁରେ ଉଲ୍ଲାସର ଯେଉଁ ସ୍ପଷ୍ଟତା ମୁଁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥିଲା, ଆଜି କିନ୍ତୁ ତାର କାଣିରୁଏ ହେଲେ ନଥିଲା । ସାର୍ ଜଗତର ଲାନ୍ତ ଯେମିତି ତାର ଦେହରେ ନେସି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଏଠି ସେଠି ପୁଣି ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଥିଲା ସମୟର ଆସ୍ତ୍ର ଡାଗମାନ । ମୃତ୍ତିମାନ ଅଭିଶାପର ଏଇ କଳାଳ ମଧ୍ୟରୁ ମୁଁ ଅତୀତ ପ୍ରାଣଶକ୍ତିରେ ତକ୍ଷଣ ଉଦାର ହୃଦୟ ଏକ ସୁଖ କାଳୀ ତାରୁଣ୍ୟର ସନ୍ଧାନ କରୁଥିଲି ।

ଆରତି କହିଥିଲା, “ତମର ଏଇ ଅହଂକାଶ ଘୋରୁଷ ତଳେ ନିତିବାଣୀ ଯେଉଁ କୋମଳ ମନଟିଏ ଅଛି, ମୁଁ ତାକୁ ଶୁଦ୍ଧ କରି ଅରବିନ୍ଦ । କେବଳ ସେଇଥିପାଇଁ ଜୀବନର ଦଶ ଦଶଟା ମୂଲ୍ୟବାନ ବର୍ଷ ମୁଁ ତମର ଏଇ ମଙ୍ଗଳ ଉପାସରେ ବଢ଼ିବା ହୋଇ କଟାଇ ଦେଇଛି ।”

ଅରବିନ୍ଦ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲା, “ଅହଂକାଶ ଏକ ଇତର ମନ ନେଇ ତମେ ଆଉ ଏହା ଛଡ଼ା ଅଧିକ କ’ଣ ଦେଖିଥାନ୍ତି ? ବିମୁଗ୍ଧ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନାର ମନ ନେଇ ନିଜକୁ ଢଳ ଢଳ କରି କାଳିଦେବ ମୁଁ ଯେଉଁ ସଂସାର ଗଢ଼ିଛି, ସେଥିପାଇଁ ମୋର ଆନ୍ତରିକତା ତମ ଆଖିରେ ନଫୁଲିବା ହିଁ ସ୍ବାଭାବିକ ।”

ବାଧା ଦେଇ ଆରତି କହିଲା, “ସେସବୁ ଶୁଣି ସେହିମେଣ୍ଟ ନେଇ ଆଲୋଚନା କରିବାର ବୟସ ଆମେ ଅନେକ ପଛରେ ଛାଡ଼ି ଆସିଲେ ଅରବିନ୍ଦ । ମୁଁ ତୁମକୁ ଭଲପାଏ,

ତମ ବିନା ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ବସ୍ତ୍ର ପାରିବ ନାହିଁ । ତମ ସ୍ନେହର ଘଷ ଗୁଆରେ ଧାନମନ୍ତ୍ର ଗୋଟିଏ ଦିନ ପାଇଁ ମନ ମୋର ଯଦା । ଉନ୍ମୁଖ—ମଣିଷ କଥା କହୁ ଶିଖିବା ଦିନରୁ ଏଇ ଧରଣର ଅନେକ ବସ୍ତ୍ରାପରାଧ କଥା କହୁ ସାରିଛୁ । ଏସବୁ ପାଇଁ ମୋର କୌଣସି ଆଶ୍ରୟ ନାହିଁ ।”

ଅସହାୟ ଅରବିନ୍ଦ ଅବ୍ୟକ୍ତ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଥିଲା, “ହା ଭଗବାନ !”

ବ୍ୟଙ୍ଗ ହସ ହସି ଆରତି କହିଥିଲା, “ବୟସ ଭାରରେ ଜର୍ଣ୍ଣ ଏଇ ପୃଥିବୀରେ ତମେ ଏପରି ଏକ ଫଣ୍ଡରେ ତଥାପି ବିଶ୍ୱାସ କରି ଅରବିନ୍ଦ ? କେଉଁଠି ଥିଲେ ତମର ଭଗବାନ, ଯେତେବେଳେ ଏକ ଅସହାୟ ନାୟର ସବୁଜ ଅଛୁ ସତେଜ ମନଟିକୁ ଟିକି ଟିକି କରି ଛୁଡ଼ାଇ ସ୍ୱର୍ଥପର ଅଛୁ ଲେଖି ଏଇ ସଂସାରର ଯଜ୍ଞବେଦରେ ଅର୍ପଣ ରୂପରେ ଅର୍ପଣ କରାଇଥିଲୁ ?”

ବ୍ୟାଥାରୁ କଣ୍ଠରେ ଅରବିନ୍ଦ କହିଲା, “ତମେ କେବଳ ତାହାହିଁ କରିଛ, ଯାହା କାଳକାଳରୁ ସମସ୍ତ ନାଶ ଜାତି କରି ଆସିଛନ୍ତି ।”

ଉଦାସ କଣ୍ଠରେ ଆରତି କହିଲା, “କରିଛନ୍ତି ? କେଉଁ ନାଶ ଏକ ଭୂଷିତ ପୁରୁଷର ପଦପ୍ରାନ୍ତରେ ନିଜ ପଦଭର ଗଳାଟିପି ଭେଟି ଦେଇଛୁ ? ତମେ କ’ଣ ଜାଣି ନଥିଲୁ ସଙ୍ଗୀତ ମୋର ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରାଣ ଥିଲା ବୋଲି ? ତମେ କ’ଣ ଚାହିଁ ନଥିଲୁ, ତମର ସାମାନ୍ୟ ସହଯୋଗ ଏ ବାଟରେ ମୋର କେତେ ସଫୋଜନ ଥିଲା ? ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇ ମୁଁ କାଲେ ତମର ଏଇ କାରାଗାର ମଧ୍ୟରୁ ଦୂରକୁ ଚାଲିଯିବି...ଏଇ ଆଶଙ୍କାରେ ତମେ ମୋତେ ଭର୍ଷା କରିଛ, ମୋର ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ହତ୍ୟା କରିଛ ।”

ଅରବିନ୍ଦ କହିଲା, “ତମେ ଶାଳୀନତା ଲଢ଼ନ କରୁଛ ।”

ଉଚ୍ଚତ କଣ୍ଠରେ ଆରତି କହିଲା, “ମୁଁ ତାକୁ ଖାତର କରେ ନାହିଁ । ଆରତି ତମ ପାଇଁ କେବଳ ଏକ Biological necessity, ମାଂସର ଗୋଟାଏ ଫୁଟିଲା ଫୁଲ, ଯାହାକୁ ଦଳି ଚକଟି ତମେ ମନଭରି ସ୍ୱରଭି ଉପଭୋଗ କରିଛ । ଗୁଣି ଗୁଣି ଶାଢ଼ି ଚହଣାରେ ପୋତି ପକାଇ status symbol ସଜାଇଛ । ମୁଁ ସେବା କଲେ । ସାମାଜିକତା ରକ୍ଷା କଲେ, କଣ୍ଠେ ଭଲ ସଜାଇ ହୋଇ ତମର ଆସିବା ବାଟକୁ ଅନାଇ ଅନାଇ ନିଜେ ଜଳି ଯାଇଛୁ । ଆଜି ତମେ ଯାହାକୁ ଦେଖୁଛ ସେ ତ ଗୋଟାଏ ପାରିଶ୍ରମିକ ଗଦା । ଯେଠି ତମେ ସୌଜନ୍ୟଶାଳୀନତା ଏସବୁ ଗୁଳୁଆ ଶବ୍ଦମାନ ଖୋଜିଲେ ପାଇବ କୋଉଠୁ ?”

ଅରବିନ୍ଦର ଯୈର୍ବନ୍ତ ଶ୍ରୀଧ୍ରମାଣ ମହମ ଢଳି ଭରଲି ବହୁ ଯାଉଥିଲା । ସେ ଏଥର ମୁହଁ ଖୋଲିଲା । କହିଲା, “ଅଭିଯୋଗ, ଯୁକ୍ତ ଚର୍ଚ୍ଚରେ ସାଂସାରିକ ବିଭେଦ ଦୂର କରି

ହୁଏ ନାହିଁ । ଅଭିଯୋଗ, ଅଭିଯୋଗ ବଢ଼ାଏ ମାତ୍ର । ତମେ ଭୁଲିଯାଉଛ ସେ ଆମେ ଗୋଟିଏ ବିହ୍ୱଳ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଏ ଭିତରେ କେଉଁଦିନ ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ହୋଇ ପରସ୍ପରଠାରୁ ଏତେ ଦୂରେଇ ଗଲଣି, ତା' ମୋତେ ଜଣା ନଥିଲା । ଆଜି ଆମେ ଗୋଟିଏ ଗଭୀର ଖାଇର ଦୁଇପଟେ ଠିଆ ହୋଇଛେ, ତାକୁ ଅନନ୍ତମ କରି ପରସ୍ପରର ନିକଟକୁ ଯିବାର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ନିଃଶେଷିତ ହୋଇଛି । ତେଣୁ ଆସ, ବନ୍ଧୁ ଭାବରେ ବିଦାୟ ନେବା ।”

ଗୋଟିଏ ସମ୍ଭାବନାମୟ ଜୀବନର ଏହାହିଁ ହେଉଛି ଶେଷ ଅଙ୍ଗ ହିଁ । ଏହାର ଆରମ୍ଭରେ ହୁଏତ ସ୍ନେହ, ଶୁଭେଚ୍ଛା, ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱନିଦଂବର ଛଳିଛଳି ଗୁହାଣୀ ଇତ୍ୟାଦି ନଥିଲା । ମାତ୍ର ଥିଲା, ଦୁଇଟି ଉତ୍କଳ ଭାବୁଣୀର ଅତୁରନ୍ତ ପ୍ରାଣେନ୍ଦ୍ର । ପାରସ୍ପରିକ ବିଶ୍ୱାସ— ଆଗରେ ଥିଲା ଅସରନ୍ତ ଅଜ୍ଞାବଜ୍ରା ପଥ, ଯାହାର ଶେଷରେ ବିରାଟ ଏକ ଗୁପ୍ତା ଘେରୁ ନୀଡ଼ର ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ କାନରେ ବାଜୁଥିଲା । ସମାନ ତାଳରେ ପାଦ ମିଳାଇ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଯାତ୍ରୀ ଦୁଇଜଣ ସେ କେଉଁଦିନ ପରସ୍ପରଠାରୁ ଦୂରେଇ ଯାଇଥିଲେ, ତା' ସେମାନେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଜାଣିପାରୁ ନଥିଲେ ।

ଅଗତ୍ୟା ମୋତେ କହିବାକୁ ଦେଲା, “ଅସୀମ ଯେଉଁ ଆଉ ଅତୁରନ୍ତ ଶକ୍ତି ନେଇ ସଂସାରର ଏଇ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ କାତ ପାହାଡ଼କୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ହୁଏ ଅରବିନ୍ଦ । ଏତିକିରେ ତମେ ବିରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ପଡ଼ିଲ ?

ଅରବିନ୍ଦ ଉତ୍ତର ଦେଲା, “ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଆପଣଙ୍କୁ ଆରତି ହିଁ ଦେଇ ପାରିବ । ଯେଉଁ ଜୀବନରେ ମୁଁ, ଆପଣ, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଅଭ୍ୟାସ, ସେଥିରେ ସେ ଯଦି କୌଣସି ଉତ୍ସାହ ନପାଏ, ତେବେ ସେ ଅପରାଧ ମୋର ନୁହେଁ । ମୁଁ ତ ଆରତିକୁ ସେଇ କଥା କହିଲି । କହିଲି—ସଂସାର ବୃକ୍ଷର ମଧୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ କରିବାକୁ ହେଲେ ବେଦନା ଆଉ ଦୁଃଖେ ଦଂଶନ ଅବଶ୍ୟ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।”

ଆରତି କିନ୍ତୁ କହିଲା, “ନା, ମୁଁ ସେଇ ଜଗତକୁ ଯିବାକୁ ଚାହେଁ ଯାହା ବେଦନା ଆଉ ଦୁଃଖର ଅଧିକାରରୁ ବାହାରେ ।”

ଆପଣ କୁହନ୍ତୁ ଯାଉ, ବେଦନାରୁ ଯେଉଁ ସୃଷ୍ଟିର ସମ୍ଭବ, ପରିବେଦନ ମଧ୍ୟରେ ଯାହାର ବ୍ୟାପ୍ତି ଏବଂ ଶୋକାଶ୍ରମ ମଧ୍ୟରେ ଯାହାର ପରିମେୟତା, ସେଠାରେ ମୁଁ ଏଭଳି ଏକ ନିନ୍ଦନବନ କେଉଁଠି ପାଇବି ? ଆରତି ତ ପିଲା ନୁହେଁ—”

ନା, ମୁଁ କହିଲି—ତା' ଠିକ୍ । ମାତ୍ର ଆରତି ଜଣେ ନାରୀ । ଯୁଗେ ଯୁଗେ ବାସ୍ତବ ପଦାର୍ଥ ପାଇଁ ସେ ତ ନିଜର ପ୍ରିୟ ସ୍ୱରୂପ ପାଖରେ ଅଳ କରି ଆସିଛି ।”

ଅରବିନ୍ଦ କହିଲା, “ମୁଁ ତ ତା' ଅସୀକାର କରୁ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ତାହା ସ୍ୱଚ୍ଛସମର୍ଥିତ ହେବା ଦରକାର ।”

ପ୍ରସଙ୍ଗ ବଦଳାଇ ମୁଁ ତାକୁ ପଚାରିଲି, “ଅନଳ ଆଉ ଅନଳା ?”

ଅରବିନ୍ଦର ମୁହଁରେ ବେଦନାର ଚନ୍ଦ୍ର ଫଟି ଉଠିଲା । ମୁଁ କହୁଛି, “କୋର୍ଟ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଅନଳର ଦାୟିତ୍ବ ମୋର, ଆଉ ଅନଳା ପଡ଼ିବ ଆରତ ଭାଗରେ । ଅଥଚ ଟ୍ରାଜେଡ଼ି କଣ ଜାଣନ୍ତି ସାର୍ ? ରାତିରେ ମୋ ପାଖରେ ନଗୋଇଲେ ଅନଳାକୁ ନଦ ମାଡ଼େନା—ଅନଳ ତ ପିଲାଦିନରୁ ମା’ର କାନିଧି ।”

ମୁଁ କହିଲି, “ରାଜା ରାଜା ମଧ୍ୟରେ ସଂଘର୍ଷ ହୁଏ ଅଥଚ ଧନରେ, ପ୍ରାଣରେ ଯଦି ହୁଏ ଚିରସ୍ଥ ନିରାଶ୍ର ପ୍ରଜାଗୁଡ଼ିକଙ୍କର ।”

ଅରବିନ୍ଦ କ’ଣ ଭାବୁଥିଲା । ଅନ୍ୟମନସ୍ତ ଭାବରେ କହିଲା, “ଶୁଣୁ ପିଲାଟା ମୋତେ ଭାରି ଖୋଜୁଛ । ସପ୍ତାହରେ ଥରେ ମାନ୍ଦ୍ର ଦୁଇ ଦଣ୍ଡ ପାଇଁ ମୁଁ ତାକୁ ଡେଇଁଛୁ ମାନ୍ଦ୍ର...”

ମୁଁ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ତାକୁ କହିଲି, “ତମେ ନିଜର ପିଲା ପାଖକୁ ଯିବ, ଏଥିପାଇଁ କାଗଜ ଟ୍ରାଫିକର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମାନିବାର ଦରକାର କ’ଣ ? ଚନ୍ଦ୍ରର ନଂରେ ଜୁଆର ଆସିଲେ, ସେଠି ଏସବୁର ମୂଲ୍ୟ କେତେ ? ଆରତ ନିଶ୍ଚୟ ତମକୁ ଫେରାଇ ଦେବ ନାହିଁ ।”

ଦୁଇଟି କଣ୍ଠରେ ଅରବିନ୍ଦ କହିଲା, “କିଏ ଜାଣେ ? ମୁଁ ବି ତ ଅନଳକୁ ତା’ ପାଖକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ନାହିଁ ।”

ଦୁଇଟି ସତେଜ ଜୀବନ ଯେଉଁଠି ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିବାକୁ ଯାଉଛି, ସେଠି ମଣିଷ ଦେଖୁଛି ମାନ ଅପମାନର ସ୍ବପ୍ନ । ପିତା ମାତାଙ୍କର ସ୍ବେଦର ଉଷ୍ମତାରୁ ଅପସର ଯାଇଁ ଏମାନେ ଭବିଷ୍ୟତରେ କ’ଣ ହେବେ ? ଯନ୍ତ୍ର ନା ମଣିଷ ?

ମୁଁ ଅରବିନ୍ଦକୁ ତାହାହିଁ ପଚାରିଲି । ଯୁଦ୍ଧ ହୁଏ ମତ ପାର୍ଥକ୍ୟରୁ—ଆଉ ମତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ହୁଏ ଅହମିଆର ସଂଘର୍ଷରୁ । ଜଣେ ଯଦି ଅନ୍ୟ ପାଖରେ ଟିକିଏ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ଦିଅନ୍ତା, ତେବେ ଅନ୍ତତଃ ସଂଘାରର ନବେ ଭାଗ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା ।

ମାନ୍ଦ୍ର ତା’ତ ହେବାର କଥା ନୁହେଁ । ଆରତ ଜଣାଶୁଣା ସଙ୍ଗୀତ ଶିଳ୍ପୀ । ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଏଥିପାଇଁ ସେ ବେଶ ନାଁ କରିଥିଲା । ବିବାହ ପରେ ସେ ଏ ଧ୍ୟାରେ ଅରବିନ୍ଦକୁ ସହଯୋଗୀ ରୂପେ କାମନା କରୁଥିଲା । ଅରବିନ୍ଦର ନିଷ୍ପ୍ରଭତା ଯଦି ତାର ମନ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଥାଏ, ତେବେ ଏଥିପାଇଁ ତ ତାକୁ ଦୋଷ ଦେଇ ହେବ ନାହିଁ ।

ଆଉ ଅରବିନ୍ଦ । ମଫତଲ ଅଞ୍ଚଳର ଏକ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ପରିବାରର ଶେଷ ସନ୍ତାନ । ସେଠି ଅନ୍ଧାଧାରରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତକର ରାଜତ୍ବ । ଭାରି ଅବଗୁଣ୍ଡନ, ଧରି ଧରି ଚାଲି, ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ କଥା, ଶେଷରୁ ହସ ହିଁ ସେଠାରେ ନାଚୁଥିବ ବିଳମ୍ବ ନିଶାଣ । ପିଲା ଦିନରୁ ମା’ ମାଉସୀଙ୍କର ‘ଛୁଇଁ ଫାଟିଯିବ, ମୁହଁ ଫିଟିବ ନାହିଁ’, ଆଚରଣ ଭିତରେ ସେ ବନ୍ଦି ଉଠିଛି ।

ସେ ପୁରୁଷ—ସଫର୍ଷ କରିବ । ଅର୍ଥକ ସ୍ଵଚ୍ଛଳତା ଆଣିବ । ସାମାଜିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲୋଡ଼ିବ । ପରିବାର ପାଇଁ ଜୀବନ ଦେଇଦେବ । ଘରକୁ ଫେରି ପ୍ରେମଶୀଳା ପତ୍ନୀ, ସ୍ନେହାତ୍ମର ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନିଜର ସମସ୍ତ ଅସଫଳତାକୁ ଭୁଲିଯିବ । ଏଥିପାଇଁ କ’ଣ ତାକୁ କାଠଗଡ଼ାରେ ଠିଆ କରିହେବ ?

ସଫର୍ଷ ଏଠାରେ ସେଇ ସନ୍ଧ୍ୟା ଘାସ ଆଉ ବିଲୁଲିବତୀ ମଧ୍ୟରେ । ସମାଧାନ କ’ଣ ?

ଶେଷରେ ଅରବିନ୍ଦକୁ କହିଲି, “ମୋତେ ଭୁଲି ରୁହଁବ ନାହିଁ । ସବୁ ଜାଣି ଶୁଣି ତମେ ଆରତି ପାଇଁ ଯେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲ, ତା’ ଠିକ୍ ହୋଇ ନାହିଁ । ତମର ଏ କାଳରେ ଜନ୍ମିବା ଉଚିତ ନଥିଲା ।”

ଅରବିନ୍ଦର ମୁହଁରେ ଗୁଡ଼ ଅଳ୍ପବେଦନାର ଆଭାସ ଫୁଟି ଉଠିଲା । ଲିଭିଲା ସ୍ଵରରେ ସେ କହିଲା, “ଆପଣ ହୁଏତ ଠିକ୍ କହୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଜୀବନର ମୂଲ୍ୟବୋଧ ପାଇଁ ମୋର ସଂଗ୍ରାମ...”

ବାଧା ଦେଇ କହିଲି, “ଜୀବନ ବେଦ ନିଜେରେ ଜଗତର ସମସ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ରପୁରାଣ ଅଟେ । ଯେଉଁ ଦେଶରେ ହାତରେ ଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିବାଟା ମାସି ଶାସ୍ତ୍ରସମ୍ମତ, ସେଠାରେ ତମେ ମନ ବିନିମୟ କରି ସୁଖ ଏଭଳି ଭୂତିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦେଲି କାହିଁକି ?

ଅରବିନ୍ଦ ନୀରବ ରହିଲା । ତା’ର ନିରୁପାୟତା ମୁଁ ରୁହୁଥିଲି । ଯେଉଁ ନିଆଁ ସେ ଦିନେ ଜଳାଇଥିଲା ଆଜି ତାହାହିଁ ତାକୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଜାଳି ଦେଉଥିଲା ।

ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ପରିବାରରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ଆରତି କାମନା କରିଥିଲା ନିଜ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଦୁନିଆର, ଯେଉଁଠି ଆଲୋକ ଥିବ, ଫୁଲମାଳ ଥିବ, ହାତଗତ ଶ୍ଵାସ ଥିବ, ଫଟୋ ଉଠୁଥିବ, ଅଟୋଗ୍ରାଫ୍ ନିଆ ହେଉଥିବ । ଆଉ ସେ ଗର୍ବିତା ଏକ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ ଭଳି ପାହାଚ ପରେ ପାହାଚ ଅଭିମୁଖ କରି ସାଫଲ୍ୟର ଶିଖରକୁ ଉଠୁଥିବ !

ଗୁଡ଼ିବା ଆଉ ପାଇବା ଭିତରେ ଯେତେବେଳେ ଶୂନ୍ୟତା ବଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା, ସେତେବେଳେ ଆରତି ନିଜ ଉପରେ ହିଁ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା ଗୁପ୍ତା ଉପରକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସି ।

ହଠାତ୍ ଏକ ବର୍ଷକ ଅପେକ୍ଷାରେ ମୋର ଆରତି ସହୃଦ୍ଦ ସାକ୍ଷାତ୍ ହୋଇଗଲା । ପାଖକୁ ଆସି ନିଜର ପରିଚୟ ଦେଇ ନଥିଲେ, ତାକୁ ଚିହ୍ନିବା ମୋ ପକ୍ଷେ ଆଦୌ ସମ୍ଭବପର ହୋଇ ନଥାନ୍ତା ।

ଗୁପ୍ତା ପାଖର ଗୋଟାଏ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ବସି ସେ ଗୁପ୍ତା ଉଆଣରେ ଲାଗିଥିବା କିଛି କୁଲିକୁ କ’ଣ ରୁହାଉଥିଲା । ମୁଁ ବିସ୍ମିତ ଭାବରେ ଅରେ ତା’ ଆଡ଼କୁ ଏବଂ ଅରେ ଏଇ ବିଚିତ୍ର ପରିବେଶକୁ ଅନାଉଥିଲି ।

ତା'ର ସେଇ ପ୍ରସାଧନସ୍ନାନ ତୈଳଶୂନ୍ୟ ରୁଷ୍ଟ ଗୁଲି ଶର, ରଙ୍ଗଛଡ଼ା ଖଣ୍ଡ ଶାଢ଼ିର ଖୋଲ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସିମତେ ଆବୃତ ହୋଇ ରହୁଥିବା ଖଣ୍ଡ ଶର, ବୁଲୁଥିବା ବେଳେ ଆଡ଼େ ଅନାଇ ନିକଟ ଅନ୍ତତରେ ଦେଖିଥିବା ଲାବଣ୍ୟମୟୀ ଏକ ନାରୀ ମୂର୍ତ୍ତିର ସଜ୍ଜାନ କରୁଥିଲି ।

ନମସ୍କାର କରି ମୁଁନ ହସ ହସି ଆରତି ମୋତେ କହିଲା, “ଭଲ ଅଛନ୍ତି ସାର୍ ?”

ନିଜକୁ ସମ୍ବରଣ କରି ନେଇ ତାକୁ କହିଥିଲି, “ଆଉ ତମେ ? ଏଇ ସୁଖ ଆଶାରେ ତେବେ ଖୋଲା ଆକାଶ ତଳକୁ ବାହାରି ଆସିଥିଲ ?”

ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲା, “ସମୟ କଟାଇବା କଥା ତ ! ତଳି ଯାଉଛି କୌଣସିମତେ ।”

ମୁଁ ପଚାରିଲି, “ଅରବିନ୍ଦର ସଂସାରରେ ସମୟ କ'ଣ ଛିରି ହୋଇ ରହି ଯାଇଥିଲା ? ପ୍ରତିବାଦ ଜଣାଇ ଆରତି କହିଲା, “ସିମେଣ୍ଟ କଂକ୍ରିଟ୍ ତୋହଣ ଭିତରେ ସମୟର ସେଇ ବିଶ୍ୱସ୍ତିକାପ୍ରଦ ନିଗ୍ରରଙ୍ଗ ଛିଡ଼ି, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ସେକଥା ବୁଝାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ଆପଣ ବରଂ ଅନ୍ୟ କଥା କୁହନ୍ତୁ—”

ମୁଁ କହିଲି, “ଅରବିନ୍ଦ ଆଉ ତମେ—ଉଭୟ ମୋର ପ୍ରିୟ । ଉଭୟଙ୍କର ଏଇ ଝଡ଼ଗ୍ରସ୍ତ ଧୂମିତ ଅବସ୍ଥା ମୋ ମନକୁ ସେ କିଭଳି ପୀଡ଼ା ଦେଉଛି, ତା' ଯଦି ତମେ ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ; ତେବେ ମୋର ବରଂ ଜୀବନ ରହିବା ଭଲ ।”

ଆରତି କିଛିକ୍ଷଣ ଚିନ୍ତା କଲା । ତା'ପରେ କହିଲା, “ମୋତେ ତାଙ୍କର ଆଦେଶ ଥିଲା, ଉତ୍ତପ୍ତ ରୌଦ୍ରଭାବ ବିଶାଳ ସ୍ମୃତି ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଅସ୍ଥିର କରି ପକାଇବୁ, ସେତେବେଳେ ସିନ୍ଧୁ ଗ୍ରହାଗୁଳ ସହସ୍ରା ଅସପ୍ରକାଶ କରି ମୋର ମୁକ୍ତ କବରୀରେ ମୁଁ ତାଙ୍କର ପାଦ ପୋଛି ଦେବି । କିଛିଦିନ ତା'ର କଲି । ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ତାକୁ ବିଦାୟ ଦେଲି । ଏ ଜୀବନ ବା ମନ୍ଦ କ'ଣ ?”

ଆହତ ସ୍ତରରେ ମୁଁ ତାକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲି, “ଏହାକୁ ତମେ ଜୀବନ କହୁଛ ?”

ଉଦ୍‌ଘାସ କଣ୍ଠରେ ଆରତି କହିଲା, “ନୁହେଁ କାହିଁକି ? ଖୋଲ ଆକାଶ ତଳେ ଶହ ଶହ ନିରକ୍ଷର କୁଲିମୂଲିଆ, ତାଙ୍କର ଅବହେଳିତ ନିଶ୍ୱାସ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ମୁହଁରେ ଯଦି ମୁଁ ହସ ଫୁଟାଇ ପାରିଲି, ତେବେ ଦୁନିଆରେ କେଉଁ ପୁଝକୁ ଆଉ ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରିବ ?”

ଜୀବନର ଯତ୍ନଠାରୁ ତମକପ୍ରଦ ଅଭିଜ୍ଞତା ସେଦିନ ମାତ୍ର କେଇଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୁଁ ହାସଲ କରି ନେଇଥିଲି । ଆରତି ବୋଧହୁଏ ବୁଝିପାରିଲ । କହିଲା, “ଧରି ନିଅନ୍ତୁ ମୁଁ ତପସ୍ୟା କରୁଛି । ଗୋଟିଏ ପରିବାର ବଦଳରେ ଅଗଣନ ଶିଶୁଙ୍କୁ ମୁଁ ଆଜି ଆପଣାର କରି

ନେଇଛି । ଦୁଇ ଯୋଡ଼ା ଛଳଛଳ ଆଖି, ତାହାର ମୁକ ପ୍ରତ୍ୟାଶା ନିକଟରୁ ପଳାଇ ଆସି, ମୁଁ ଯଦି ଏଠାରେ କିଛି ସମୟ ନିଜକୁ ଭୁଲାଇ ରଖି ପାରିଲି, ତେବେ ତାହାହିଁ ତ ମୋ ପାଇଁ ଶ୍ରେୟସ୍କର ।”

ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ଆରତର କଣ୍ଠସ୍ବର ଭରି ଭରି ଶୁଭୁଥିଲା ।

ଆମେ ନାଟକର ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟକୁ ଆସିଗଲେ ହିମାଂଶୁ । ଆରତ ଯେ ନିଜ ସହିତ ପ୍ରତାରଣା କରୁଥିଲା, ଏ କଥା ସେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ବୁଝି ପାରିଥିଲା । ସେଦିନ ଆଉ କିଛି ତାକୁ କହିବା ମୋ ପକ୍ଷେ ସମ୍ଭବ ହେଲା ନାହିଁ । ଭୁଲୁଥିଲା, ବୁଝିବା ଅବସ୍ଥା ଆସିଲେ ତାକୁ ବୁଝାଇ କହିବି ।

ମାତ୍ର ସେ ସୁଯୋଗ ମୋତେ ଆଉ ମିଳିଲା ନାହିଁ ।

ସେଦିନ ପୁଣି ମେଘବାହାନଙ୍କ ଅକୃପଣ ହସ୍ତର ଦାନରେ ଯାଏ ପୃଥିବୀ ଭସି ଯାଉଥିଲା ।

କୌଣସି ଏକ ବନ୍ଧୁ ଦୁଃଖଦ ସ୍ବପ୍ନର ଜ୍ଵାଳାରେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ରୁମ୍‌ରେ ଏପଟ ସେପଟ ହେଉଥିଲି, ବାତ୍ୟାତାଡ଼ିତ ଏକ ଅସହାୟ ପକ୍ଷୀ ଭଳି ହଠାତ୍ ଅରବିନ୍ଦ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା ।

ଜୀବନ ଯେ ସମୟ ସମୟରେ କଭଳି ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ ହୋଇପଡ଼େ, ଏକଥା ତାକୁ ଦେଖିଲେ ହିଁ ଜଣା ଯାଉଥିଲା ।

ପଦକ୍ଷିପ ମାତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ ନକରି ଅରବିନ୍ଦ ଶେଷ କାଗଜ ମୋ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା । ସମ୍ବୋଧନର ସମସ୍ତ ଔପଚାରିକତାକୁ ବାଦ ଦେଇ ଅରତ ଲେଖିଥିଲା, “ଦୁଇଯୋଡ଼ା ଜଳ ଅଟିର ଦାହକା ଶକ୍ତି ଯେ ଏତେ ଅଧିକ, ତା’ ପୁଅରୁ ମୋର ଜାଣିବା ଉଚିତ ଥିଲା । ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଯେଉଁ ନିର୍ଭର ଉଦ୍ଧାର ପାଇବା ପାଇଁ ମୁଁ ଶ୍ରେୟଶ୍ରୀ ମଲ୍ଲି; ଦୂରକୁ ପଳାଇଲା, ମାତ୍ର ଗୁଣିଟା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହାତ ସଂବ୍ୟାପି ଭଲ ସବୁଠି ମୋର ପାଦ ଦୁଇଟାକୁ ଛଦ ପକାଇଥିଲା । ସ୍ବାର୍ଥପର ଆଉ ନିଷ୍ଠୁର ଏଇ ଦୁନିଆରେ ଅହତର ବେଦନା ତ କେହି ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ । ଝର ଝର ହୋଇ ଝରି ପଡ଼ୁଥିବା ରକ୍ତଧାରକୁ କେହି ପୋଛି ଦେବାକୁ ଆଗେଇ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ । ବେଦନା ରକ୍ତର ବାହାରେ କୌଣସି ଦୁନିଆ ଅଛି କି ନାହିଁ, ତାହାହିଁ ଖୋଜିବାକୁ ମୁଁ ତେଣୁ ଆଜି ଗୁଲି ଯାଉଛି ।”

ସବୁ ନିଆ ସମୁଦ୍ରରେ ମିଶିଲା ନାହିଁ । ସବୁ ନାଶ ସଂସାର ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେଥିଲାଗି ମୁଁ କ୍ଷମା ଗୁହୁଛି । ଅରବିନ୍ଦ, ତମେ ମୋର ହିମା, ଇହକାଳ, ପରକାଳର ଆଧାର । ଯଦି ମୋର ବିୟୋଗ ତୁମ ଆଖିରୁ ଦୁଇଧାର ଲୁହ ଝରୁଛି ପାରିଲା, ତାହା ହିଁ ହେବ ମୋର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଚର୍ପଣ ।

ଅନଳ ଆଉ ଅନଳା—ଏମାନଙ୍କ ପାଇଁ ତମେ ରହୁଲ ।” ଚଠି ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ଅଗ୍ନିରୁଦ୍ଧ କଣ୍ଠରେ ଅରବିନ୍ଦ କହୁଥିଲା, “ସ୍ନିଘିଂ ପିଲ୍ ଖାଇ ଆରତ କାଲି ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛି ।”

ମେଘ କନ୍ୟାର ଅଗ୍ନି ପ୍ରତୀକ୍ଷା ଧାରରେ ଝରି ପଡ଼ୁଥିଲା ।

ନାଗର ମନ ହେମନ୍ତ ଅକାଶର ଭୟାମେଘ ହିମାଂଶୁ, ତାକୁ ବୁଝାଇଦେବ, ମାତ୍ର ବୁଝିହୁଏ ନାହିଁ ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବୃହନ୍ନଳା

ସଂସାରରେ ସାଧାରଣ ଘଟଣାର କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ । କୁକୁରଟିଏ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷକୁ କାମୁଡ଼ିବାକୁ ଧାଏଁ, ସେତେବେଳେ କେହି ବିଶେଷ ବ୍ୟସ୍ତତା ଦେଖାନ୍ତି ନାହିଁ । ବଡ଼ଜୋର ଆଖପାଖରେ ଥିବା କେତେକ ଲୋକ ‘ହୁସ୍’ ‘ଏଇ ଯା’ ଇତ୍ୟାଦି ଧରଣର ଉସା ଉସା ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ ଦେଇ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମାପନ କରନ୍ତି । ମାତ୍ର ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ମୁଖବ୍ୟାଦାନ କରି କୁକୁର ପାଖକୁ ଧାଏଁ, ସେତେବେଳେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଖି ବଡ଼ ବଡ଼ ହୋଇଯାଏ, କୁହୁତ ଭ୍ରୁଲତା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗାମୀ ହୁଏ । ଘଟଣା ଗୁଲିଯାଏ ଅସାମାନ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ, ଆଉ ଏହି ଅସାମାନ୍ୟ ଘଟଣା ହିଁ ଇତିହାସ ସୃଷ୍ଟି କରେ । ହୋଇପାରେ ତାହା ଗ୍ରାମର କମ୍ପା ଗୌରବର । ବାଉଁଶ କମ୍ପା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ।

ଆଜି ଏ ବିଷୟ ଚିନ୍ତାକଳ ବେଳକୁ ବାରମ୍ବାର ଗଡ଼ ନରିଲେ ଗାଁ’ର ଜଣେ ଅଧ୍ୟାଧାରଣ ଚରିତ୍ର ଦୁଃଖେଇ ସାହୁଙ୍କର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କୋମଳ ମୁହଁଟି ବାରମ୍ବାର ଅଖି ଆଗରେ ଭସିଯାଉଛି । ଦୁଃଖେଇ ପ୍ରକୃତରେ ଇତିହାସ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ଜଠରରୁ ସୃଷ୍ଟିର ଅଲୋକ ଦେଖିବାର ସୁବଦନ ରହିରେ ଦୁଃଖେଇଙ୍କର ଜନ୍ମଦାତା ଠାକୁରାଣୀ ବରର ସବୁଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ତାଳରେ ବେଦରେ ରଖିବାକୁ ଝୁଲି ପଡ଼ିଥିଲେ । ଶୁଣାଶୁଣିରେ କୌଣସି କାରଣ ନେଇ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ କଲହ ହୋଇଥିଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ଅନ୍ତେପ କରିଥିଲେ ସ୍ତ୍ରୀର ଚରିତ୍ର ନେଇ । ସ୍ତ୍ରୀ ବ୍ୟଙ୍ଗ କରିଥିଲେ ସ୍ତ୍ରୀର ପୌରୁଷକୁ । ଫଳରେ ଦୁଃଖେଇ ବେଦନା ଆଉ ବିଷାଦରେ ଘୋର ତମିସ୍ରାଛନ୍ଦ୍ର ପଶ୍ଚାତ୍ତାପରେ ଭ୍ରମିଷ୍ଠ ହେବାବେଳେ ନିଜ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ସେଇ ନିରାପଦ ଗୁରୁଛନ୍ଦ୍ର ଶୀତଳତାର ସ୍ପର୍ଶ ପାଇଲେ ନାହିଁ, ଯାହାର ନାମ ପିତା । ଏହାଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ଜନ୍ମ ସମ୍ପର୍କିତ କଳଙ୍କଟି ମଧ୍ୟ କାଳକାଳକୁ ରହିଗଲା । ପ୍ରଖର ଜିହ୍ୱାଶାଳିନୀ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ସ୍ୱଭାବ ବିଶିଷ୍ଟା ବଧୂବା ମାତାଙ୍କ ଛତ୍ରଛାୟା ତଳେ ଦୁଃଖେଇ କେଉଁଭଳି ବାଲ୍ୟ, କୈଶୋର ଅତିକ୍ରମ କରି ଯୌବନରେ ପଦାର୍ପଣ କଲେ, ତାହା ସେଭଳି କୌଣସି ବିଶେଷ କଥା ନୁହେଁ । ତେବେ ଅହଂଭୂତ ଜନନର ଚଢ଼ା ନଜର ତଳେ ସଙ୍ଗୀସାଥୀ ବିରହୁତ ଏକ ନିଃସଙ୍ଗ ଜୀବନ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବଢ଼ିବାକୁ ଦେଇନଥିଲା । ପୁରୁଷ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଆଚରଣରେ ନାରୀ ଜନୋଚିତ ଏକ କୋମଳତା ଫୁଟିଉଠିଲା । ପାଖ ପଡ଼ୋଶୀର ଦୁଇଗୁରୁଟି ଅଜାତଗୁଣ୍ଡ କମ୍ପା ସଦ୍ୟାଜାତ ଶୁଣୁ ଡେଣା ମେଲୁଥିବା ଯୁବକ ଏଥି ନେଇ ତାଙ୍କୁ ଏଭଳି ଅଳ୍ପ ତାମସା କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ଯେ, ଦୁଃଖେଇ ପୁରୁଷ ଦେଖିବା

ମାତେ ହିଁ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲେ । ନାରୀ ବାହୁନୀର ନିରାପଦ ବ୍ୟୁତ ମଧ୍ୟରେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ସେ କମଳା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଯଦା ଆବୃତ କରି ରହିବାର, ବକ୍ତବ୍ୟକୁ କମଳା ଲମ୍ବେଇ କହୁବାର ଏବଂ ବାମପାଦ ଗୁଳିତ ଗତିରେ ବାମା-ସୁଲଭ ଏକ ଲଳିତ ହୃଦ ଫୁଟାଇବାର ସମସ୍ତ କୌଶଳ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଦୁର୍ଗତରେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ କରିବାରେ ଲାଗିଲେ । ଗୋଟିଏ ପଟରୁ ଆକର୍ଷଣ ଯେଉଁକି କଟି କଟି ଯାଉଥିଲା, ଅପର ପଟର ମମତା ତାଙ୍କୁ ଠିକ୍ ଯେଉଁକି ନୋରରେ ଭାଙ୍ଗି ଧରୁଥିଲା । ଦୁଃଖେଇ ଶେଷ ପଟଟିକୁ ଅଧିକ ପସନ୍ଦ କଲେ ।

ଘର ଲିପା, ଝୋଟିଆ, ମସଲବଟା, ଗାର ଦୁହଁ ପ୍ରଭୃତିକୁ ସମ୍ବଳ କରି ସେ ନିଜର କର୍ମମୟ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଦଶହରା, ମାଣଦସା ଇତ୍ୟାଦିରେ ତାଙ୍କ ଘରର କାନ୍ଥବାଡ଼ ସବୁ ଥରୁଆ ଗୁଞ୍ଜଳ ପିଠୋଉ ପାଣି ଚିପିତ ତାଉ ରଙ୍ଗର ସମସ୍ତ ସମନ୍ୱିତ ଶିଳ୍ପ କର୍ମରେ ଚଢ଼ି ଉଠିଲା । କାରଣ ଅକାରଣରେ ତାଙ୍କ କଣ୍ଠରୁ ପଞ୍ଚମ ସ୍ୱର ସମନ୍ୱିତ ଯେଉଁ ହୁଲହୁଲି ଧ୍ବଜ ଉଡ଼ୁଥିଲା ସେହିଥିଲା, ତାହା ଗ୍ରାମର ସମସ୍ତ ପଞ୍ଜିୟତ୍ରୀ ମହଲାମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟଦେବା ନିମନ୍ତେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଥିଲା ! ଅଉ ଥିଲା ବାହୁନୀ । ସାମନ୍ତବାଦର ସେଇ ଅବସ୍ଥା କାଳରେ ଏହି ବିଶେଷ କର୍ମଟି ନାରୀ ଜନୋଚିତ ଉଚିତ ଶିଳ୍ପକର୍ମର ପର୍ଯ୍ୟାୟବାଚୀ ଥିଲା । ବିବାହ, ମୃତ୍ୟୁ, ମିଳନ, ବିଚ୍ଛେଦ—ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହାର ପ୍ରୟୋଗ ଥିଲା ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବ । ଦୁଃଖେଇ ପୁଣି ଯେତେବେଳେ ଏଥିରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରି ଶତ୍ରୁକ ଶାନ୍ତିଶୀରେ “ମୋତେ ପର ବୋଲି ଭାବିବ ନାହିଁ ନେ, ବୋଉ, ଝୁଣି, ବଡ଼ମା’ମାନେ ପ୍ରଭୃତି କରୁଣ ଲୁହଧୁଆ କଣ୍ଠରେ ଆବୃତ୍ତି କରାଯାଉଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ଗଛରୁ ପତ୍ର ଝୁଟି ପଡ଼ୁଥିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରବିଦ୍ୟାନେ ହାସ୍ୟ ହାସ୍ୟ କରି ଉଠୁଥିଲେ ।

ଦୁଃଖେଇଙ୍କର ମାଜଗିଆ ଅପବାଦ କିନ୍ତୁ ଏହାଦ୍ୱାରା କଟିନଥିଲା । ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଗୁହଁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବାକୁ ନିତାନ୍ତ ଅମଙ୍ଗଳକର ବୋଲି ମନେ ହେଉଥିଲା । ତେଣୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ଶୁଭକାମରୁ ତାଙ୍କୁ ଇଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ବାଦ୍ ଦିଆ ଯାଉଥିଲା । ଦୁଃଖେଇ ଏ ସମସ୍ତ ଜାଣୁଥିଲେ, ତଥାପି ବଞ୍ଚିଥିବା ବିଧବା ଜନମାନଙ୍କର ଏହି କାରଣରୁ ଅଶ୍ୱାଭିଜ୍ଞ ପ୍ରତିପକ୍ଷ ସହଜ ଠିଆ ପାଲାଇରେ ମଜ୍ଜିଯିବା ଦୃଶ୍ୟ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ଭାବରେ ଦେଖୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ଏଥିରେ ତାଙ୍କର କହୁବାର କିଛି ନଥିଲା ।

ଏମିତି ହୁଏତ ତାଙ୍କର ଜୀବନଟା କଟି ଯାଇଥାନ୍ତା । ମାଜଗିଆ, ମାଜଗୁଲିଆ, ଅମଙ୍ଗଳିଆ ଇତ୍ୟାଦି ବିଶେଷଣଗୁଡ଼ିକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଦୁଃଖେଇ ହୁଏତ ପରପାରିକୁ ଯାହା କରି ଥାଆନ୍ତେ । ମାତ୍ର ଜୀବନ ତ ଏତେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନୁହେଁ । ଦୁଃଖେଇଙ୍କୁ ସେ ଇତିହାସ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ହେବ !

ଅଗୁନକ ଦୁଃଖେଇଙ୍କ ଜବନ ଏକ ନୁଆ ମୋଡ଼ ନେଲା । ଗଡ଼ ନରିଲେର ଗ୍ରମ-
କରଣ ରଜାଧର ମହାନ୍ତ ଦୁଃଖେଇ ଜନନଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ୍ କରବାକୁ ଆସିଲେ ।
ଦେଶରେ ତଥାପି ନାଲ ରକ୍ତ ବଣିଷ୍ଠ ଯେଉଁ କେତୋଟି ଷ୍ଟୁଷ୍ଟ ପରିବାର ମୂଲବୋଧକୁ
ଜାଗ୍ରତ ଧରି ପକାୟମାନ ପରମ୍ପରା ଅନ୍ଧ ସମର୍ଥକ ଥିଲେ ଗଡ଼ ନରିଲେର ଗଜା
ଘାସ୍ତେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସର୍ବଦମନ ଚୌଧୁରୀ ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ । ତା'ରେଙ୍କ ଅମଳର ବାପ
ପାଇଥିଲେ ନାଭିଟ ହୃଦ୍ । ଆଉ ଗଜା ତ କେଇ ସୁରୁଷର । ସାରା ଜିଲ୍ଲା ମଧ୍ୟରେ ବହୁତ
ଥିଲା ଜମିଦାରୀ । ପ୍ରଥାଟା ଏବେ ଉଠିଗଲେ ମଧ୍ୟ ଆଜନର ଅନ୍ଧଗଳ ଭିତରେ ସୁଣି ଶମଜାର
ଜୋରରେ ଏବେସୁଦ୍ଧା ଏଠିଠେ ଯାହା ପଡ଼ିରହୁଛି, ତା'ର ମୂଲ୍ୟ ନିହାତ କମ୍ ନୁହେଁ ।
ଗଡ଼ ନରିଲେର ଲଙ୍ଗର ବାହେଲର ମୂଲ୍ୟ ତ କେବଳ ବର୍ତ୍ତମାନ ଜରସମ୍ପନ୍ନରେ ଲକ୍ଷ
ହୁଏ ।

ଯୌବନରେ ଅମିତ ଶମଜାଶାଳୀ ଘାସ୍ତେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ଯେଉଁସବୁ ସାମନ୍ତସୁଲଭ
ଅନାଗୁରରେ ମାତି ରହୁଥିଲେ, ତା'ର ମୂଲ୍ୟ ଏଇ ଏବେ ଦେବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । କୋଉଠୁ
କେନାଣି କେତେଦିନ ହେବ ସାଜତିକା ବ୍ୟଥା ଅସି ତାଙ୍କର ନିତ୍ୟକାଳର ସଙ୍ଗୀ ହୋଇ
ସେଇ ଯେ ରହୁଯାଇଛି, ଗୁଡ଼ିବାର ନାମ ନାହିଁ । ଘାସ୍ତେନ୍ଦ୍ର ଚୌଧୁରୀ ବଡ଼କୋର ତେଲ
ଚିକଟା ଆମି ଚେୟାର ଗୁଡ଼ି ଦୁଇ ଗୁଣ ପାହୁଣ୍ଡ ଠକ୍ ଠକ୍ କରି ଗୁଲୁଲୁ ଏବଂ ସୁଣି ଲେଉଟି
ଆସି ଧମ୍ କର ଆମି ଚେୟାର କୋଳରେ ଭଲ ପଡ଼ନ୍ତି ।

ଯୁବରାଜ ମଣିମା ରମେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ନାଲ ରକ୍ତକୁ ଲଲିରକ୍ତରେ ରୂପାନ୍ତରିତ
କରିବାର ପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପ ସ୍ବରୂପ କେଉଁ ଗୋଟାଏ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ କଲେଜରେ ଲେକଚରର୍
ହୋଇ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଗଡ଼ଜାଟା ଅଞ୍ଚଳର ଗଛ ମାଛ ବଣ ପର୍ବତ ଦେଖି ବାରମ୍ବାର
ଉଚ୍ଛ୍ଵସିତ ହୋଇପଡ଼ି 'ହାଇ ଲଭଲି' ସୁପର, 'ବିଉଟିଫୁଲ' ପ୍ରଭୃତି କେତେଟା ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର
କରିବା ତାଙ୍କର ପ୍ରାୟ ଗୋଟାଏ ମୁଦ୍ରା ଦୋଷ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଯେଉଁଠି ସେଠି
ବାନବ୍ରହ୍ମ ମେଲଇ ଦେଇ ଲଣ୍ଡସ୍ଟେପ ଅଞ୍ଜିବା ଥିଲା ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଳାସ । ଜାଲ,
କୁଲ୍ ଜଙ୍ଗାଦରେ ବାଉଁଶ ଜଣିର ଗୋଡ଼ ଫିଟି କରାଇ ସେ ସବୁକୁ ସେ ସେଣ୍ଡର ଟେବୁଲରେ
ରୂପାନ୍ତରିତ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ନିଜର ଶିଳ୍ପୀ ସୁଲଭ ଉଦ୍ଭାବନ ଶକ୍ତିର ତମଜାତାରେ
ଆପେ ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ରହୁଥିଲେ । ଏହା ବାହାରେ ଥିଲା ତାଙ୍କର ପାଟି, ପିକନିକ୍, ଫଟୋ-
ଗ୍ରାଫି ଜଙ୍ଗାଦର ଜଗତ । ଏକେସବୁ ଝାମେଲା ରୁଟାଇ ଜନ୍ମଦାତାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି
ଖବରଖବର ରହିବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ମୋଟେ ସମ୍ଭବପର ନଥିଲା ।

ରଣିମା ରତିମନ୍ତ୍ରାଙ୍କର ସ୍ବର୍ଗବାସ ହୋଇଯିବା ପରଠାରୁ ଗଜାସାହେବ ସପ୍ତର୍ଷି
ଏକାଙ୍କି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପୁଅ ଥିଲା, ପରିବାରରେ ହୁଏତ ଆଉ କେହି କେହି
ଥିଲେ, ମାତ୍ର ସଂସାର ନଥିଲା । ଦୀର୍ଘ କାଳର ଚୌଧି ଆଉ ଅପହରଣ ଦ୍ବାରା ଯେଉଁ ବିଶାଳ

ସମ୍ପତ୍ତି ଠୁଲ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା, ତାହାର ଅନେକ ଅଂଶ ହାତଛଡ଼ା ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ହେଁ
 ଯାହା ରହି ଯାଇଥିଲା, ତା'ର ପରିମାଣ ସୁଦ୍ଧା ନିତାନ୍ତ କମ୍ ନୁହେଁ । ସମ୍ପତ୍ତି ଥିଲେ ମାଲ୍-
 ମକଦ୍ଦମା, ଦଙ୍ଗାହେଙ୍ଗାମ୍ । କଥାରେ କହନ୍ତି ‘ମାଟି ବାପର ନୁହେଁ, ତା’ ପର’ । ମୁହଁ
 କୋରୁରେ ଚୌଧୁରୀବଂଶୀସୁମାନେ ଯେଉଁ ରକ୍ଷା ଚଳାଇ ଅସିଥିଲେ, ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣଙ୍କର
 ସେତକ ମଧ୍ୟ ନଥିଲା । ବିଭିନ୍ନ କୋର୍ଟରେ ତେଣୁ କେଜିଟା କେସ୍ ସଙ୍ଗଦା ଚାଲୁଥିଲା । ତାକୁ
 ଦେଖାଶୁଣା କରୁଥିଲେ, ତଥାପି ରହି ଯାଇଥିବା ଗୁମୁକରଣ ରକ୍ଷାଧର ମହାନ୍ତିଏ, ବେଳେ-
 ବେଳେ ସେ କାଶ୍ରେ ଦଲିଲ ହସ୍ତାନ୍ତର ବୋଝ ଜାରି ରକ୍ଷାସାହେବଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସନ୍ତି ।
 କେସର ଅବସ୍ଥା ସମ୍ପର୍କରେ କଣ କଣ ସବୁ ବୁଝାନ୍ତି । ବସ୍ତାନ ମେଲାଇ ଏଠି ସେଠି ରକ୍ଷା-
 ସାହେବଙ୍କର ଦସ୍ତଖତ ନଥାନ୍ତି । ତା’ପରେ ସେ ଗୁଲିଗଲ ପରେ ରକ୍ଷାସାହେବ ପୁଣି ଏକା
 ନୋଇଯାଆନ୍ତି । ଶୂନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଗୁଜର କଡ଼ି ବର୍ଗାର ହସ୍ତାବ କର୍ମିବାକୁ ଆସନ୍ତୁ କଣ
 ଦିଅନ୍ତି । ବେଳେବେଳେ ତାଙ୍କ ଅଫିସରେ ପଡ଼େ, ସେକେଣ୍ଡ ହାଣ୍ଡ ଏକ ସୁଟର ଉପରେ
 ସବାଇ ହୋଇ ହାତାଗୋଜିଆ ବେଲ୍ ବଟମ୍ ଉପରେ ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗର ଚପା ଚୁସ୍ ସାଟି
 ଚଢ଼ାଇ ଯୁବରାଜ ରମେନ୍ଦ୍ର କୁଆଡ଼େ ପ୍ରମୋଦ ଭ୍ରମଣରେ ବାହାରି ଯାଉଛନ୍ତି । ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ
 ଦେଇ ସା’ନ୍ତି ପ୍ରଶ୍ନରେନ୍ଦ୍ର ହାତା ପିଠିରେ କେ ହାଣ୍ଡି । ଖାଇବାକୁ ଯାଉଥିଲେ । ଖୋଦ୍
 ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ର ଚଢ଼ିଲେ ବୋଲିସ୍ ରସସ୍, ଆଉ ରମେନ୍ଦ୍ର ବେଳକୁ ଗୋଟାଏ ଧଡ଼କଡ଼ି ସେକେଣ୍ଡ
 ହାଣ୍ଡ ଲମ୍ବୁଟା ! କାଲିର କୁଟିଲ ଗଢ ।

‘ରମେନ୍ଦ୍ର ଚରିଣ ପାରିହୋଇ ଗଲେଣି । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର ମଙ୍ଗଳକୃତ୍ୟ ବଢ଼ିଲା
 ନାହିଁ । ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ କେବଳ ସେଇ ଗୋଟିଏ ଚନ୍ଦ୍ର ।

ରକ୍ଷାଧର ସୋଦରା ଦେଇକୁ ବୁଝାଉଥିଲେ, “କାମ ଭିତରେ ତ ବୁଢ଼ାର ଏଣୁ
 ତେଣୁ ହ’ ଗୁଣିତା ଫରମାଏସି ଜଗିବା, ଭିଜିତା, ପାଣିତା ହାତ ପାଖକୁ ଆଗେଇ ଦବା, ତା’
 ବା କେତେ ସମୟ ପାଇଁ ? ତା’ପରେ ଦୁଃଖା ତାର ମନ ଗୁସିରେ ଖେଳୁଥାଉ, ଗୁଲୁଥାଉ,
 କିଏ ପଚାରିବ ? କିଏ ଦେଖିବ ?”

ସୋଦରା ତଥାପି ମନ ଛିରି କରିପାରୁ ନଥିଲେ । ଗୁଳିଗି ସମୁଦୀୟ ଯେଉଁ
 ଲେଉଟମୟ ଚନ୍ଦ୍ର ରକ୍ଷାଧର ତାଙ୍କ ଅଫିସ ଆଗରେ ଅଙ୍କିଥିଲେ, ସେଥିରେ ସତ କେତେ ମିଛ
 କେତେ, ଏହା ସେ ମୋଟେ ଧାରଣା କରିପାରୁ ନଥିଲେ ।

କେଉଁ ଏକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ପିଅନ ଗୁଳିଗିରେ ମୁକ୍ତିରୁ ହୋଇ ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର
 ଖାସ୍ ବେହେରା ନରୋତ୍ତମ ଆପଣାର ବାଟ କାଟିବା ଦିନୁ ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ ଅସହାୟ ହୋଇ
 ପଡ଼ିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଲୁହା ସେଫରୁ ଯେଉଁ ଘଜାରେ ଟଙ୍କା ମାଗିନେଇ ନରୋତ୍ତମ ଠିକଣା
 ଜାଗାରେ ସେତକ ଭେଟି ଦେଇ ନିଜ ପାଇଁ ଏ ଗୁଳିଗି ଖଣିକ ଯୋଗାଡ଼ କରିଥିଲେ,
 ସେଥିପାଇଁ ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର କୌଣସି ଶେଦ୍ଦ ନଥିଲା । ସେଇ ଶୂନ୍ୟ ମହଲରେ ନିସ୍ତରଙ୍ଗ

ସମୟର ଗନ୍ତବ୍ୟ ଦନ୍ତ, ତାଙ୍କୁ ଚାରିଆଡ଼ୁ ଯେପରି ଗ୍ରାସ କରିବାକୁ ଆସୁଥିଲା, ସେଥିରେ ସେ ରୁଜ୍ଜ୍ୱାସ ହୋଇଯାଇଥିଲେ । କାହା ସାଙ୍ଗରେ ପଦେ କଥା କହିବାକୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା । ମାତ୍ର ସେ କରିବେ କ'ଣ ?

ରଜାଧର ଏହି ସମୟରେ ହିଁ ଦୁଃଖେଇଙ୍କ ବିଷୟରେ ଭାବିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଶାଲପିଇ ରଣିପୁଅ ଅନନ୍ତା ବେଶ୍ ଚେତେବ ଦେଖେଇ ରୁଲୁଟ ! ଗୁଡ଼ି ଉପରେ ଯବାବେଳେ ଖଣିଏ ଚଉଳିଆ—ଦୁହ ଖୋଲ ରଖିଲେ କୁଆଡ଼େ ତାକୁ ଭାରି ଲଜନାଡ଼େ ! ଦୁଃ—ହୁଏ ମାଲଟିଆ—

ରଜାଧର ଚାହିଁଉଥିଲେ, ହେଉଛି ଦେଖୁ ଝୁଅ ! ପୁଅ ବଡ଼ହେଲେ ଦିନେ ନା ଦିନେ ତ ପୁଣି ଚାଲି ଚାଲି କରିବାକୁ ଯାଇଥାନ୍ତା—ନା ତୋର ବଳବତ୍ତ ଅସୁତି, ଦୁହ ମିଛନ୍ତି କରି କାଲି କାଲିକୁ ତାକୁ ପୋଷ୍ଟରେ ? ଓ ହୋ—ନାହିଁ ନାହିଁ କାଲିପରି ପୁଅକୁ ବାହା ଦରୁ (କାହାର ଝିଅ ପଡ଼େଇ ଯାଉଛି, ଏ ମାଲଟିଆ ହାତରେ ଦବାକୁ ?) ନାହିଁ ନାରୁଣୀ ହେବେ—ତାଙ୍କୁ ଖୁଆଇବୁ କଣ ? କଥାରେ କହନ୍ତି ପରା, “ବସି ଖାଇଲେ ନର ବାଲି ସରେ ।”

ଗୋପନ ଇଚ୍ଛାର ଏକ ପ୍ରତୀକ୍ଷାଭୂତ ବର୍ଣ୍ଣନା ସୋଦରଙ୍କ ଅଖିକୁ ଲୋକକପୁଣ୍ଡ କରିଦେଲା । ରଜାଧର ସୁଯୋଗ ରୁହିଁ ପୁଣି କମାଟ ଦାବିଲେ, “ତୋ ହାତରେ ମହାପ୍ରସାଦ ଦେଇ ମୁଁ ତତେ ଝୁଅ କରିଚି । ମୋ କଥା ମାନ, ଦୁଃଖକୁ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ବଢ଼େଇ ଦେ । କପାଳରେ ଥିଲେ ସେ ମଣିଷ ହେଉଥିବ ଲେ—ହାତ ମଲେ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା । ଦୁଃଖେଇ ଅଗତ୍ୟା ଅସିଲେ ।

ସିନ୍ଦୂର ଚୈତ, ପୀତ ନଳବସ୍ତ୍ର ସମନ୍ୱିତ, ଆସୁଛନ୍ତି ଲମ୍ବିତ କେଶଦାମ ମଣ୍ଡିତ ତାଙ୍କର ସେଇ ଅସୁବୁ ମୂର୍ତ୍ତିଆଡ଼େ କିନ୍ତୁ ଗାନ୍ଧୀ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରହିବା ପରେ ଗାନ୍ଧେନ୍ଦ୍ର କହିଥିଲେ, ‘କାହା ହୁକୁମରେ ଏ ଯାହା ଟୋକାକୁ ତମେ ଏଠିକି ଅଣିବ ?’

ହୁକୁମ୍ ଅଉ କିଏ ଦିଅନ୍ତା ? ଗାନ୍ଧେନ୍ଦ୍ର କଣ ଭୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି ଯେ, ହୁକୁମ୍ ଅଉ ହାକିମୀର ସ୍ତର ସେ ଅନେକ ପଡ଼ରେ ଗୁଡ଼ି ଅସିଛନ୍ତି ବୋଲି ? ବାଁ ହାତରେ ମୁଣ୍ଡ କଣ୍ଡାଉ କଣ୍ଡାଉ ରଜାଧର ମହାନ୍ତି କନ୍ଥୁ ଅତି ବିନୀତ ଭାବରେ କହୁଥିଲେ, “ଟୋକାଟାର ବଧବା ମା’ ଯେତେବେଳେ ବାମ୍ବୋର ତା’ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ କିଛି କରିଦେବାକୁ ମୋତେ ଧରି ପଡ଼ିଲା, ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଭାବିଲି,

“ରଞ୍ଜେ କିଏ ନା ଗାନ୍ଧେନ୍ଦ୍ର ରାଏ
ମାରେ କିଏ ନା ଗାନ୍ଧେନ୍ଦ୍ର ରାଏ”—

ଟୋକାଟାକୁ ଅଣି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଚରଣ ତଳେ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲି ହଜୁର । ତାରିଲେ ତାରନ୍ତୁ—ମାରିଲେ ମାରନ୍ତୁ ।”

ପରସ୍ପିତିର ବସତୁଣ୍ଡା ଭିତରେ ଭିତରେ ଦୁଃଖେଇକୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରୁଥିଲା । ପରସ୍ପିତି କୃପାରୁ ତାଙ୍କ ଜିହ୍ବାଗ୍ରରେ ସଂଦ୍ଧା ଏଭଳି ଦୁଃଖ/ଗୁଣି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଶବ୍ଦ ବରଜମାନ କରୁଥିଲା, ଯାହାର ପ୍ରୟୋଗ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିହ୍ବାଧାରଣୀ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଲଳନାମାନେ ମଧ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଇଚ୍ଛୁକତା କରିବେ । ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟା ଝାଡ଼ିଦେବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ସେ ଫଣା ଟେକିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା, ସୋପରାଙ୍କ ବିଦାୟକାଳୀନ ଉପଦେଶ, “ତୁମ୍ଭଙ୍କ ଆଗରେ କିଛି ବେହେଡ଼ ପଣ କରିବୁ ନାହିଁ ।”

ଦୁଃଖେଇ ଆସ୍ତମ୍ୟରଣ କରିନେଲେ । ଏକ ପିରୁହାଁ ତରୁଣିର ମମତାଭାବ ମୁଖ-ମଣ୍ଡଳ ଆଡ଼େ ଗୁଞ୍ଜି ରଜାସାହେବଙ୍କ ମନ ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ କୋମଳତାରେ ଭରି ଯାଇଥିଲା । ବିପଦ ଆପଦରେ କାଳେ କାଳେ ତ ଲୋକେ ଆସି ଏହି ଦୁଆରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । କେମିତି ସେ ଆକୁ ଖାଲି ହାତରେ ଫେରାଇ ଦେବେ ? ଗୋଟାଏ ଲୋକ ରହିଲେ କେତେ ବା ଶର୍ତ୍ତ ବଢ଼ିଯିବ ?

ଦୁଃଖେଇ ଗୁଳିରରେ ମୁକ୍ତିର ହୋଇ ପକ୍ବାପକ୍ବ ଭାବରେ ଉଦ୍ଧାସରେ ରହିଗଲେ ।

ଯକ୍ଷପୁର ଭଳି ସେଇ ଘଟଣାସ୍ଥାନ ଗ୍ରହ୍ୟ ଅର୍ଦ୍ଧଭଗ୍ନ ଉଦ୍ଧାସ, ଜନମାନବଶୂନ୍ୟ ନିର୍ଜନ ପରିବେଶ ଆଉ ଯଦାଗନ୍ଧୀର ଏକ ପଙ୍ଖୁଛର ନିତ୍ୟ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ, ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଦୁଃଖେଇକୁ ଅସ୍ପ୍ରିକର ମନେ ହେଉଥିଲା । ବିଶେଷକରି ପୁଂ ଆଶ୍ରମରେ ସେ ଯେଉଁ କଳା କୌଶଳ ନିମନ୍ତେ ଉଚ୍ଛ୍ଵସିତ ଭାବରେ ପ୍ରଶଂସିତ ହେଉଥିଲେ, ଏଠାରେ ତାହାର ସମ୍ବେଦାର କେହି ନଥିଲେ । ଉଦ୍ଧାସ ଭିତରପ୍ରସ୍ତରେ ଲୋକ ବୋଲି କହିଲେ, ସଦା ବିରକ୍ତ ପୋଡ଼ି ପୁରାଣ ଆନନ୍ଦ ପଣ୍ଡା । ସେ ପୁଣି ଥେଣ୍ଡ କାଲି । ଅଣିକ ଗୁଳିଗା ଘାରିଲଣି । ଦୁଇହାତର ଜନିଷ ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିପାରେନା । ଦୁଃଖେଇଙ୍କର ନିତ୍ୟ ନବ ନବ ଛଇଛଟକର ମୂଲ୍ୟ ଦେବାର ଅବସର ତା’ର ନାହିଁ ?

ଫାଟକ ପାଖକୁ ଆସିଲେ ପୁରା ଦୁଃଖେଇଙ୍କର ସ୍ପ୍ରି ନଥିଲା । କେତେଟା ଲମ୍ବା-କଲିଆ, ଅଧାପାଠ୍ୟା ଟୋକା ସଦାବେଳେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୋଲ ଉପରେ ବସି ସିଗାରେଟ୍ ଫୁଙ୍କୁଥାନ୍ତି । ଦୁଃଖେଇକୁ ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ସେମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଛ୍ଵସିତ ହୋଇଉଠନ୍ତି । ଗାନ୍ତେହୁଙ୍କ ସହିତ ଦୁଃଖେଇଙ୍କର ସମ୍ପର୍କକୁ ‘ଘ’କାର ଆଦ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଶବ୍ଦ ଦ୍ଵାରା ଚିହ୍ନିତ କରିଦେଇ, ସେମାନେ ତାଙ୍କର କୁଣ୍ଡଳ ଜିଜ୍ଞାସା କରନ୍ତି । ଦୁଃଖେଇଙ୍କର କାନମୂଳ ଲଲ୍ ହୋଇଯାଏ । ସେ ଠୋ ଠୋ ହସର ବାତ୍ୟାରେ ସତେ ସେମିତି ପୁଣି ଅନ୍ଧର ମହଲକୁ ଉଡ଼ିଯାଆନ୍ତି ।

ଦୁଃଖେଇ ରୁଟିଲେ, ଏଠାରେ ରହିବାକୁ ହେଲେ ବାହାରର ମାୟା ତାଙ୍କୁ କଟାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଘରେ ରହିଲେ ପୁଣି ରଜାସାହେବଙ୍କ ପାଖରୁ ଦୂରେଇ ଯିବା ଅସମ୍ଭବ । ତେଣୁ ସେ ଗାନ୍ତେହୁଙ୍କ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଅହରହ ପାଖରେ

ରହିଲେ ଭୟଭୀତ ଅନେକଟା ଦୂର ହୋଇଯାଏ । ଦୁଃଖେଇ ମଧ୍ୟ ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ନିକଟରେ କିମଣି ପହଞ୍ଚି ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

ଲମ୍ବା ତେଲଚକଟା ଆର୍ମିତେୟାର୍ ଖଣ୍ଡକରେ ପଡ଼ି ଅର୍ଦ୍ଧନିର୍ମାଳିତ ନେସରେ ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ର ଯେତେବେଳେ ସିଂହାରେଟ୍ଟାଏ କାମୁଡ଼ି ଆକାଶ ପାତାଳ ଭାବୁଥାଆନ୍ତି ଏବଂ କଳା କଳା ଧୂଆଁର କୁଣ୍ଡଳୀ ମଧ୍ୟରେ କେଉଁ ଏକ ଭୟଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତ ଦର୍ଶନର ଶଙ୍କାରେ ଶିହରିତ ହୋଇଯାଉଥାନ୍ତି । ପାଦ ପାଖରେ ନଇଁପଡ଼ି ଦୁଃଖେଇ ସେତେବେଳେ ରାଜକୈଦ୍ୟ ଧନ୍ୟରା ସିଂହାଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ଗୋଟାଏ କଟୁ ଗଳୟୁକ୍ତ ତୈଳ ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପାଦରେ ମାଲିସ୍ କରୁଥାଆନ୍ତି କିମ୍ବା ବାନ୍ଧବସ୍ଥାନ ସ୍ତରରେ ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ର ଯେତେବେଳେ ଡାଇନିଂ ଟେବୁଲର ଗୋଟିଏ ଅଂଶରେ ବସି ଟ୍ରେକ୍ ଫାଷ୍ଟ, ଲକ୍ଷ କିମ୍ବା ଡିନର ସାରୁଥାଆନ୍ତି, ଯେତେବେଳେ ବଗିଚାରୁ ଅଣାଯାଇଥିବା ପାଟକସ୍ତର କଦଳୀରୁ ଚୋଷା ଛଡ଼ାଇ ଦୁଧରେ ଦଳି ପ୍ଲେଟ୍ଟା ରଜାପାହେବଙ୍କ ଅଡ଼କୁ ଅଗେଇଦେବା କିମ୍ବା ଦହ ପ୍ଲେଟ୍ଟରେ ଚିନି ପକାଇ ସୁମଚରେ ତାକୁ ଗୋଳାଇଦେବା ପ୍ରଭୃତି କେତେଟା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଦୁଃଖେଇ ପ୍ରାୟ ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଆନ୍ତି । ବାକ୍ସନୋପଟ୍ ଦୁଃଖେଇ ଏହି ପ୍ରମୟ ମାନଙ୍କରେ ସୁଖି ସଂସାରର ଯାବତୀୟ ଶବର ଲୋପାହେବଙ୍କର କର୍ଣ୍ଣଗୋଚର କରାଇ ଥାଆନ୍ତି । ଏଥିରେ ଉପାଦ ଗୋ-ଶାଳାରେ ସଦାସ୍ଥିତ ହୋଇଥିବା ଜର୍ସି ଗାଈଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ସଦର—ପ୍ରମୁକରଣ ରଙ୍ଗାଧର ମହାନ୍ତିଙ୍କର ସ୍ଵାର୍ଥପର କ୍ଷେପତା ପ୍ରଭୃତି ବହୁ ବିବିଧ ଭିନ୍ନଧର୍ମୀ ସମ୍ପାଦ ସବୁ ଥାଏ । ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ର ଶୁଣି, କେତେବେଳେ ଏକାନ୍ତର ବଣିଷ୍ଟ ଉତ୍ତରଟିଏ ଦିଅନ୍ତି, ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ମାରବ ହୁଁ ଥାଆନ୍ତି ।

ତଥାପି ଦୁଃଖେଇ ହତୋତ୍ସାହିତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଘଟଣାସ୍ଥାନ ଜବନରେ ଦୁଃଖେଇ ଯେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ କାଏମୀ ହୋଇ ଜମିଗଲେ, ଏ କଥା ସାରା ଦିନରେ ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କଣ୍ଠର ‘ଦୁଃଖା ! ଦୁଃଖେଇ, ଆସେ ଦୁଃଖା ହାରାମ୍‌କାଦା’ ପ୍ରଭୃତିର ବାରମ୍ବାର ଉଚ୍ଚାରଣରୁ ଜଣାପଡ଼ି ଯାଉଥିଲା ।

ଯେଉଁମାନେ ନିଜର ବସ୍ତୁବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଗୁଝିପାରନ୍ତି, ନିଜର ଲକ୍ଷ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରାୟ ନିଶ୍ଚିତ ଥାଆନ୍ତି କିମ୍ବା ପୃଥକ୍ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ତରମ ମତପୋଷଣ କରି ବସିଥାଆନ୍ତି । ଯେମାନେ ପ୍ରାୟ ଅନର୍ଗଳ କଥା କହିଯାଆନ୍ତି । ଗାନ୍ତେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ବସ୍ତୁବ୍ୟ ଅସ୍ପଷ୍ଟ, ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅନିଶ୍ଚିତ ଏବଂ ପୃଥକ୍ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ରୂପ ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରାୟ ନିଷ୍ପୃହ । ସଂସାର କୂପରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥିବା ଅତୀତ ସଂସ୍ଥ ଜବନର ଏକ ଶକ୍ତିତ ଗୁରୁକ୍ତିମାୟ ହାତରେ ଧରିବା ଚନ୍ଦ୍ରାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ବସିଥାଆନ୍ତି । କୌଣସି କିଛି ଧରି ରଖିବାକୁ ଗଲେ ଯେ କେବଳ ବେଦନା ବଢ଼େ, କାନ୍ଦନ କୌଳିନ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ଏକ ଅଭିନବ ଅନୁଭୂତି ତାଙ୍କର ନଥିଲା ।

ଅତୀତର ଅଲୋକ ହିଲିମିଲି ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରାୟ ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚିଯାଏ । ସାତ ଆଠ ଏକର ବ୍ୟାପୀ ଚୈତ୍ରଭାଦ୍ର ଇଷ୍ଟେଟର ବିରାଟ ପ୍ରାସାଦ କମ୍ପାଉଣ୍ଡ ଭିତରେ ଇଷ୍ଟ ଦେବତା

ଅନନ୍ତ ବାସୁଦେବଙ୍କର ବିଜେମଣ୍ଡପ—ନାଟ ମନ୍ଦିର ଆଗରେ ଶ୍ଵେତହଂସ କାରଣ୍ଡକ ଶୋଭିତ କାଳ ଚନ୍ଦ୍ରକଳ ପୁଷ୍କରିଣୀ । ଦେଉଳରେ ପୁଣି ନହବତ୍ ଶାନା—ଘୁଣିଆଡ଼େ ଘେରି ବିରାଟ ବଗିଚା । ଦେଖାଶୁଣା ଅକ୍ଷରରୁ ସେଇ ବଗିଚା କମଣ୍ଡା ଯନ୍ତ୍ରରେ ଫେଲି ଜଙ୍ଗଲରେ । ଅଫାନ୍ ଲଣ୍ଡ ସିଲ୍ ଅକ୍ଷରେ ପଡ଼ି ବାହୁମିର ଅଧିକାଂଶ ସୁଧା ହାତଛଡ଼ା ହୋଇଗଲା । ଡା'ପରେ ଦେଖୁଦେଖୁ ଚୌଧୁରୀ ପ୍ରାୟଦର ଘୁଣିଆଡ଼େ ଘେରି ଦେବେ ରକମର ଘରବାଡ଼ି ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଉଠିଲା ।

ଗୋଟିଏ ପୁରୁଷରେ ରାଜା—ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷ ଭାବର । ତନୁ ପୁରୁଷ ଧରି ଚୌଧୁରୀ କର୍ତ୍ତାମାନେ କରିଗୁଲିଥିଲେ ସଞ୍ଚୟ । ଚରୁଥ ପୁରୁଷରେ ଅବସ୍ଥାପୁର ଜବାଣୁ ପ୍ରବେଶ କଲେ ଛଦ୍ମବେଶରେ । ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ ରାଜାସମ୍ମାନ ଥିଲେ ଦେଖିବା ଭଲ ମଣିଷ । ଯୌବନରେ ମରହଟ୍ଟା ପୁରାଦାରକ ଅଧୀନରେ ଖଜଣା ଆଦାୟ କରି ଗୁଲିଥିଲେ । ବୁଦ୍ଧି, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତା ଆଉ ପରିଶ୍ରମ—କୌଣସି ଦିଗରେ କମତ ନଥିଲା । ପୁରାଦାର ରାଜାସମ୍ମାନ ବେଶ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିଲେ । ସେଇ ରାଜାସମ୍ମାନ ଯେତେବେଳେ ଚରତର କରି ଉନ୍ନତର ସ୍ଥିତିରେ ଉଠି ଯାଉଥିଲେ, ଘଟଣାଟା ସେତକ୍ବେଳେ ଘଟିଗଲା । ହାତୀ ପିଠିରୁ ଖସିପଡ଼ି ରାଜାସମ୍ମାନ ଘଟି ଜଙ୍ଗଲର ସେଇ ଗ୍ରାନ୍ଥରେ ପଡ଼ିଲେ ଯେଉଁଠି ସହସ୍ରାଳା ଏକ ଭଲ୍ଲି ଜନନୀ ମାଧବନ ବିଶ୍ରାମରେ ରାଜୁଥିଲା । ଭଲ୍ଲି ହାତରେ ସହକରେ କାହାର ଜୀବନ ଯାଏ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଶରୀର ଦୁଇଗୁଣ ସ୍ଥାନରେ ବିଶେଷ କରି ମୁହଁରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଭଲ୍ଲିକ ଯେଉଁ ଆବା ଚିହ୍ନ ପ୍ରତିବାଦର ମୋହର ରୂପେ ମାରିଦେଇଥିଲା, କାହାର ଗୁରୁତ୍ବ କିଛି କମ୍ ନଥିଲା ।

ଲୋକେ ଭାବିଲେ, ରାଜାସମ୍ମାନ କାଳ ଏଥର ଶେଷ ହୋଇଗଲା । କିନ୍ତୁ ନା, ସେ ତଥାପି ହଜିଗଲେ ନାହିଁ । ଜୀବନ ମରଣର ଲଢ଼େଇ ଜିତ ବର୍ଷେ ଡ଼େଣ୍ଡେ ଭିତରେ ବିଛଣା ଗୁଡ଼ି ଠିଆହେଲେ । ଗୋଟାଏ ଗୋଡ଼ ଜଖମ, ହାତ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ବଳ, ବା' ଅଖିଟାରେ ଭଲ ଦେଖିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଶୁକର ଗୁଡ଼ି ନଦେବାର ଉପାୟ ନଥିଲା ।

ରାଜାସମ୍ମାନ ଜାଣି ନଥିଲେ, ତାଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ ସେତେବେଳକୁ ଅନୁଶୋଚନା କରୁଛି । ଯାହା ନେଇଯାଇଛି, ତାର ଛତ ପୁରଣ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛି ସାଧନତେ । ଅନ୍ଧାରକୁ ତେଲ ମାରିବା ଭଳି, ରାଜାସମ୍ମାନ ପାଖରେ ବାକି ଯାହା ରହିଯାଇଥିଲା, ସେସବୁ ଗୋଟା ଗୋଟି କରି ବ୍ୟବସାୟରେ ଲଗା କରିଦେଲେ । ଭାବିଥିଲେ ବାକି ଜୀବନଟା କୌଣସିମତେ କଟିଯିବ ।

ମାତ୍ର ଦୁଇଟା ବର୍ଷ ଭିତରେ ରାଜାସମ୍ମାନ ବୁଝିଗଲେ, ସେ ନିଜାଣି ଟଙ୍କାର ଗଛ ପୋତିଥିଲେ । ଗଛ ଏବେ ପତ୍ର ମେଲୁଲିଣି—ରାଜାସମ୍ମାନ ବୁଦ୍ଧିମାନ, ଉଦ୍ୟୋଗୀ, କର୍ମୀ ପୁରୁଷ । ଶାଶ୍ଵତ ଅନ୍ତମତାକୁ ସେ ଉଦ୍ୟମର ପ୍ରାରମ୍ଭ ଦେଇ ଡାକି ଦେଉଥିଲେ । ବର୍ଷ ଗୁଣ ପାଞ୍ଚଟାରେ ସେ ପ୍ରଥମେ ଛୋଟ କମିଦାୟିତ୍ବ କରିଲେ । ଏଣେ ଟଙ୍କାଗଛ ଦ୍ରୁତ

ଗଢ଼ରେ ବଡ଼ ଡାଳପତ୍ର ମେଲୁଥାଏ । ରାଜାଗଣ ଯେଇ ଗଛତଳେ ସ୍ତ୍ରୀ-ପରିବାର ନେଇ ମହାଆନନ୍ଦରେ ଦିନ କଟାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ପରିବାରର ଘମସ୍ତେ ବୁଝିଥିଲେ, 'ସେମାନେ ଯେଉଁ ଗଛତଳେ ବସିଛନ୍ତି, ତାର ଡାଳ ହଲାଇଲେ ହିଁ ଟଙ୍କା ଗଦା ହୋଇଯାଏ । ସେମାନେ ଡାଳ ହଲାଇବା କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ହିଁ ଭଲକରି ଶିଖିଲେ । ଯଦୃଃ ରାଜାଗଣଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି, ଉଦ୍ୟମ କିମ୍ବା କର୍ମଦକ୍ଷତା ଦ୍ଵିଗୁଣ ପୁରୁଷ ସୀଳାଗଣଙ୍କର ନଥିଲା, ତଥାପି ସେ ପିତୃ ଅର୍ଜିତ କର୍ମଦାଗ୍ଧ ଉପରେ ଛାଡ଼ ଦେଇନଥିଲେ । ବରଂ ଗଡ଼ ନରଲୋ କର୍ମଦାଗ୍ଧ କଣି ସେଠାରେ ବସିବେ ଉଆସି ତୋଳାଇ ରକୋଚିତ ଅଡ଼ମ୍ବରରେ ରହୁବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ସୀଳାଗଣ ବିଦାୟ ନେଲାବେଳକୁ ତାଙ୍କର ପୁଅମାନେ ଟଙ୍କା ଉପରେ ଚାଲୁଛନ୍ତି । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଟଙ୍କାଗଛଟି ଶୁଣିଯିବାକୁ ଲାଗିଲା । ବାହାରେ ନାନା ମାଲମକଦ୍ଦମା, ଲୋଅର କୋଟରୁ ହାଇକୋଟ, ଧେଠୁ ପୁଣି ସୁପ୍ରିମ କୋଟ । ଘରେ ପୁଣି ଭାଇରେ ଭାଇରେ ମନୋମାଳିନୀ—ଯୁଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ ଅଭାବର ଶୂନ୍ୟତା—ପଟଣା ଚରାମକୁ ଉଠିଲା । ଯେଉଁଦିନ ବଡ଼ଭାଇ ସୂର୍ଯ୍ୟ ନାରାୟଣ ସାନଭାଇ ଛୁଇଁରେ ବନ୍ଧୁକ ଯୋଡ଼ି ଚାଲି କରବାକୁ ବାହାରିଲେ, ଦହରପାରା ଡୁର ପଡ଼ିଗଲା ।

ରାଜାଗଣ ଟଙ୍କାଗଛ ପୋତିଅଲେ, ପାଞ୍ଚ ପୁରୁଷର ମୁହଁ କଲ୍ଲନା କରି । ଅବକ୍ଷୟ ଆଗନ୍ତୁ ହୋଇଗଲା ଭୃଗୁୟ ପୁରୁଷରୁ । ପଞ୍ଚମ ପୁରୁଷ ଦେଖିଲେ କେବଳ 'ନେଇ ନେଇ'ର ଶାବ୍ଦ ଚୁପ । ଫସ୍ତେଡ଼ ନାରାୟଣଙ୍କେ ଭାଗ୍ୟ ଯତ୍ନରେ ଭାରି ଅଭୂତ, ନାଟକୀୟ କିନ୍ତୁ ସତ୍ୟ । ଦୁଃଖେଇଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଚକାରରେ ଫାସ୍ତେଡ଼ ପୁଣି ବର୍ତ୍ତମାନଙ୍କୁ ଫେରିଆଣନ୍ତି ।

ଆଃ—ବଡ଼ ବେଅଦବ୍ ଏଇ ଟୋକାଟା । ରାଜ ପରିବାରର ଆଦବ୍‌କାଢ଼ା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଦ୍ଧା ଶିଖିପାରିଲ ନାହିଁ । ମୁଁ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁରେ ସତେ ଯେମିତି ଦୁଇଟା କୁସ୍ତୀଗିରି ପହଲ୍‌ମାନ ଦୁଇଟା ମୁଗୁର ନେଇ ପିଠିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଥିଲେ । ଏବେ ପ୍ରାୟ ମଝିମଝିରେ ଏହିଭଳି ହେଉଛି । ହୁଏତ ପ୍ରେସର ବଢ଼ୁଛି । ହଃ—କଣ ଆଉ କରାଯିବ ?

ଦୁଃଖେଇ ଏହି ସମୟରେ ହିଁ ଖବରଟା ଅଣିଲେ । ଯୁବରାଜ ସାହେବ—ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସାକ୍ଷାତ କରିବାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି । ସାଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ମୁଗୁରେ ଚଢ଼େଇ ବସା ଭଲ ବୋର୍ଡ଼ ବାଲ, ଦେହରେ ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗର ଚପା ସାର୍ଟ ପୁଣି ଅଖିରେ ଶଗଡ଼ ଚକଭଲ ଏଡ଼େ ବସିଟ ଗୋଟାଏ ଚଷମାରୁ, ସେ ପ୍ରକୃତରେ ସ୍ତ୍ରୀ କି ପୁରୁଷ ଦୁଃଖେଇ ବୁଝିପାରୁନାହାନ୍ତି । ତେବେ ପଟଣା ଯାହା ସେ ଶୁଣୁଛନ୍ତି, ସେଥିରେ ତାଙ୍କର ସାହାପକ୍ଷ ଉଡ଼ିଯାଉଛି ।

ଫାସ୍ତେଡ଼ ଦୁଃଖେଇଙ୍କ ଅଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ । କଥାର ଏତେ ଗୌରବନ୍ତ୍ର କା ତାକୁ ମୋଟେ ଭଲ ଲାଗୁନଥିଲା । ମୁଗୁର ଯେଇ ପୁରୁଣା ବ୍ୟଥାଟା ପୁଣି ବାହାରି ପଡ଼ିଥିଲା । ତାଙ୍କର ଭୁକୁହୁତ ହୋଇଉଠିଥିଲା ।

ଦୁଃଖେଇ ତଥାପି କହିପୁଲୁଥିଲେ, ଲୋକ ପରମ୍ପରାରେ ସେ ଶୁଣିବାକୁ ପାଉଛନ୍ତି, ସେଇ ପୁରୁଷବେଶୀ ନାରୀ ସାଙ୍ଗରେ ପୁଣି କୁଅଡ଼େ ଯୁବରାଜ ସାହେବଙ୍କର ମଙ୍ଗଳକୃତ୍ୟ ବଜ୍ରମାଲତୀ ।

ଦୁଃଖେଇ ସ୍ବଗତୋଚ୍ଚ କରୁଥିଲେ, କି କାଳ ହେଲେଲା ମା ! ବାଣ ନାହିଁ କି ନିଶାଣ ନାହିଁ, ବାହାଘର କେଗଲା ? ଖୋଦ୍ ସିଂହାର୍ଦ୍ଦ ବୁଢ଼ାଟା ଏବେ ମଧ୍ୟ ବୟସ, ପତର ଉଡ଼ୁର ବାଟିକିଏ ନାହିଁ ଆଉ କନିଆ ? ଛା-ଛା—ଦହରେ ମୁଣ୍ଡରେ ଖିଏ ସୁତା ନାହିଁ—ସୋଡ଼ା ପରି ସୁଲୁତ, ମାନ ନା ଥାନ ? ବୟସରେ କେତେ ବିଚିତ୍ର କଥା ହେ ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଘାସ୍ତେନ୍ଦ୍ର ତଥାପି ସେଇଭଳି ନିସ୍ତବ୍ଧ ଭାବରେ ବସି ରହିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସବୁ ଫେରିଆସିଲା ଯେତେବେଳେ ସେ ଦେଖିଲେ, ଦୁଃଖେଇଙ୍କ ବସ୍ତିତ ସେଇ ‘ଅଶ୍ରୁବତୀ’ ତାଙ୍କ ପାଦମୂଳରେ ସାମାନ୍ୟ ନତହୋଇ ଯତେ ଯେପରି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି ।

ପ୍ରଣାମ ଯାହାକୁ କୁହନ୍ତି, ଆଉ କଣ ? ଯନ୍ତ୍ରସୁଲିତ ଭଳି ଘାସ୍ତେନ୍ଦ୍ର ତାକୁ ତଳୁ ଉଠାଇ ଶୂନ୍ୟଦୃଷ୍ଟିରେ ଥରେ ମାଟି ତା ଉପରେ ଆଖି ପକ୍ଷିରେଇ ନେଲେ ।

ପିତା-ପୁତ୍ର ମୁହଁମୁହଁ ହୋଇ ଠିଆହୋଇଥିଲେ । ଘାସ୍ତେନ୍ଦ୍ର ତଥାପି ବୁଝିପାରୁ ନଥିଲେ, ପାଞ୍ଚ ପୁରୁଷଧରି ଶରୀରରେ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇଥାଉଥିବା ନିରାଶ୍ରୟ ହଠାତ୍ କେମିତି ସ୍ବପ୍ନ ସ୍ବରୂପରେ ଲାଲି ହେବାକୁ ଯାଉଛି ?

ଘାସ୍ତେନ୍ଦ୍ର ଧ୍ରୁତ ଗତିରେ ଚନ୍ଦ୍ରା କରିଯାଉଥିଲେ । ଗୋଟାଏ କିଛି ନିଶ୍ଚିତ ତାକୁ ଶୀଘ୍ର ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେ ସେ ପରିବାରର କର୍ତ୍ତା, ଏକଥା ରମେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

‘ଯାଲିସ ସେ ଜୀବନରେ କେଉଁଠି କରିନାହାନ୍ତି । ଏବେ ମଧ୍ୟ କରିବେ ନାହିଁ । ସେ ମୁହଁ ଖୋଲିଲେ । “ସୁନ୍ଦର ! ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦର ତମର ସିଲେକସନ୍ ଯୁବରାଜ । ସ୍ବାକୁତମେ ମୋ ପାଖକୁ କାହିଁକି ଆସିବ, ମୁଁ ଜାଣିନାହିଁ । ତେବେ ତମକୁ ଅନୁମତି ଦେଉଛି, ଯାଗଜୀବନ ପାଇଁ ତମେ ତାକୁ ରଖିପାର । ଆଉ ପୁଣି ତାର ସାଗ୍ବଜୀବନ ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ କିଛି କରିପାର । ଜୀବନସାରା ଯେମିତି ତାର କିଛି ଅସୁବିଧା ନହୁଏ, ତାର ଗୋଟାଏ ସ୍ଥାୟୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରିଦେଇପାର ।”

ରମେନ୍ଦ୍ର ଘାସ୍ତେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଇଚ୍ଚିତ ବୁଝିଲେ । ଦାୟିତ୍ବ ନନେଇ ଭେଗ କରିବାର, ଯେଉଁ ପରମ୍ପରା ଚୌଧୁରୀ ବର୍ତ୍ତମାନେ ଇତିପୁଷ୍ପରୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଯାଇଛନ୍ତି, ରମେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ସେଇ ବାଟରେ ଯିବାକୁ ଘାସ୍ତେନ୍ଦ୍ର ସ୍ପଷ୍ଟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଉଛନ୍ତି । ମନୋମାତ୍ର ସାଥୀଟି ଘରଦ୍ବାର, ଭେଗ-ବିଳାସ ସବୁର ସୁଧା ପାଇବ, ପାଇବ ନାହିଁ କେବଳ ଚୌଧୁରୀ ପରିବାରର ଅନ୍ୟପୁରରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଛୁଡ଼ପନ୍ଥା.....

ନା, ରମେନ୍ଦ୍ର କଦାପି ଏଭଳି ଅସମ୍ଭାବନାମୟ ପ୍ରସାବରେ ରାଜହେବେ ନାହିଁ ।

ତଥାପି ଜହ୍ନ କୁଣ୍ଡା ଅଉ ଦ୍ଵିଧାର ସହଜ ଯେ କହଲେ, “ମୁଁ ଆଉ ଟିକିଏ ବେଶୀଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାବିବି ।”

“ତମେ ଭାବିପାର, ଯେତେଟା ହିଁ ତ ପୃଥିବୀର ଅଷ୍ଟମଅଷ୍ଟର୍ଥ ଯୁବରାଜ” ଦାସ୍ତେହ୍ନ ସୁରହାନ ସ୍ଵରରେ କହୁଥିଲେ । “ବରଂ ନ ଭାବିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକର ଏତେଦିନ ଯାହା କରିଆସିଛ । ଭାବିବାର ଦାୟିତ୍ଵଟିଏ ଏତେଦିନ ଧରି ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଥିଲା, ସେମାନଙ୍କର ଆଉ । ତମେ ତମଜଳି ଚୁହ, go and enjoy your life.”

ରମେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଠାରୁ ଏଥର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ତା ଫୁଟିଉଠିଲା । ସେ ଗର୍ଜନ କରିଉଠିଲେ, “ସଂଯତ୍ତଭାବରେ ତଥା କୁହନ୍ତୁ” ନତା is my wife. ଦିନକାଳ ବଦଳି ଯାଉଛି ରାଜା-ସାହେବ । ପର୍ଯ୍ୟୁଷିତ ଏକ ପରମ୍ପରାକୁ ତଥାପି ଜାଗ୍ରତଧରି ଅପଣ କେତେଦିନ କୁହୁଡ଼ି ପଡ଼ିରୁଥିବେ ?”

‘ରାଜାସାହେବ’ ଯମ୍ବୋଧନ ଦାସ୍ତେହ୍ନଙ୍କ କାନରେ ସୀମାର ଏକ ଭାରି ଗୁଲିଭଲ ଆଘାତକଲ ପରା ! ବାଟ ଗୁଲୁ ଗୁଲୁ ସ୍ଵା’ ଭିତରେ କୋଉଦିନ ରମେନ୍ଦ୍ର ଯେ ତାଙ୍କଠାରୁ ଏତେ ଦୂରରେ ଗଲେଣି, ଏକଥା ତାଙ୍କୁ ଜଣାନଥିଲା । ସେ ହୁଙ୍କାର କରିଉଠିଲେ । ଶରୀରର ସମସ୍ତ ରକ୍ତ ସତେଯେମିତି ମୁହଁରେ ଆସି ଠୁଳିହୋଇଥିଲା, ବାଲଗୁଡ଼ାକ ଝିଙ୍କକାଠି ଭଳି ଠିଆହୋଇଗଲା । ଉଦ୍‌ବେଗନାରେ ହଠାତ୍ ଉଠିପଡ଼ି କଣ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁ କରୁ ସେ ଦୁମ୍‌ମୁଣ୍ଡି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲେ । ଗ୍ରୀବର ଆକାଶର ଅକୃପଣ ବାରିବର୍ଷଣ ଭଳି ଜଳଧାରା ତାଙ୍କର ପାଦରୁ ମୁହଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘର ଘର ଧାରରେ ବହୁଗୁଲୁଥିଲା । ନାକତଳ ଦେଇ ବହୁଯାଉଥିଲା କୃଷ୍ଣାକ ନଳଚକ୍ରର ଶେଷ ଦୁଇଧାର ।

ଦୁଃଖେଇ ଅଦୂରରେ ଥାଇ ପିତାପୁତ୍ରଙ୍କର ଉଚ୍ଚବାଚକୁ ଗଭୀର ମନଯୋଗରେ ଲକ୍ଷ୍ୟକରୁଥିଲେ । ଦାସ୍ତେହ୍ନଙ୍କର ପତନରେ ଆତ୍ମଜିତ ହୋଇ ଧାଇଁ ଆସୁ ଆସୁ ହଠାତ୍ ମେହରାମାକାଠର ଗୋଟିଏ ଭାରି ଉଚ୍ଚତର ତାଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ପିଟିହୋଇଗଲା । କଟା କଦଳୀ, ଗଛ ପରି ସେ ସେଇଠି ଓଲଟି ପଡ଼ିଲେ । ଉତ୍ସୁକଲଲ ବର୍ଣ୍ଣର ଗଛରେ ତାଙ୍କ ମୁହଁସାର ଅବିର ଚୋନାମେଲ ପରି ଦିଶୁଥିଲା ।

“ଅଲୋ ମୋର ସହାର ଯରିଗଲାଲୋ” ବୋଲି କହି ଦୁଃଖେଇ ଘୁଷୁର-ଘୁଷୁର ଦାସ୍ତେହ୍ନଙ୍କ ପଦପ୍ରାନ୍ତରେ ଲୋଟିପଡ଼ିଲେ । ନବଦମ୍ପତି ବିମୁଦ୍‌ଭାବରେ ସେଠାରେ ତଥାପି ଠିଆହୋଇ ରହିଥିଲେ ।

ଦାସ୍ତେହ୍ନଙ୍କ ନାକତଳୁ ବହୁଅସୁଅବା ନଳଚକ୍ରର ଶ୍ରୀଶଧାରଟିଏ ସହଜ ଦୁଃଖେଇଙ୍କର ଲାଲଚକ୍ରର ପକଳ ଧାର ମିଳିମିଶି ଏକାକାରହୋଇ ତଟାଣ ଉପରେ ବହୁଯାଉଥିଲା ।

ପାପ ପୁଣ୍ୟ

କାଣ ହୁମାଂଶୁ । ସୀମାହୀନ ଆକାଶେ ଅନନ୍ତମାତ୍ରା ଆମକୁ ମୁଗ୍ଧ କରେ । ତା'ର ଉଦାସ ଗୁମ୍ଫାଦେବ ମାଟି ଉପରେ ଠିଆହୋଇ କଲ୍ଲନା ଅମର ତେଣୁ ମେଲେ । ରୂପ-କଥାର ପକ୍ଷୀଗଳ ଚକ୍ର କାହିଁ କୁଆଡ଼େ ଶ୍ଵପିନ୍ଦିବାକୁ ମନହୁଏ । ଆକାଶ ଅଛି, ତେଣୁ ସ୍ଵପ୍ନ ଅଛି, ଭରସା ଅଛି । ତା' ସହୃଦ ଜଡ଼ିତ ହୋଇରହିଛି ଆମର ଛିତି ।

ସେଇ ଆକାଶ ଯେତେବେଳେ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଛୁଡ଼ିପଡ଼େ, ଯନ୍ତ୍ରଣାର ବିଷବାସ୍ତବେ ଚରଳି ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଅସହାୟତାର ନୀଳ ଧୂଆଁରେ ଯେତେବେଳେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଅଛନ୍ତି ହୋଇଯାଏ, ଧୂମ୍ରାଭ ସେଇ ଶୃଙ୍ଗାନଭୁମି ଉପରେ ଠିଆହୋଇ ଯେତେବେଳେ ତାର କବି ମନଭୁଲି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ କଥା କିଏ ଅଛି ଭାବେ, କହ ।

ମେଘାଳ ହସ୍ତିପିଟାଳରେ ଚୌକିଶ୍ ନମ୍ବର ବେଡ଼ ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ ଯନ୍ତ୍ରଣାସ୍ଥିତ ଧୂଆଁର ବୁଣାଳୀ ଆରପଟେ ବିଭୂତିକାମସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରେତନିମାନଙ୍କର ବିକଟ ଦଂଶନ ଲେଲିତକିନ୍ଦ୍ରା ଶୀଘ୍ରର ସୃଷ୍ଟିକାବ୍ଦ ହୁଙ୍ଗାଋଠାରୁ ଦୂରକୁ ପଳାଇଯିବା ନିମନ୍ତେ ଅସହାୟ ଉଦ୍ୟମ କରୁ କରୁ ମୁଁ ଧୂମ୍ରାଭ ଦିଗନ୍ତ ଆଡ଼େ ଅନାଉଥିଲି । ବିଗଳିତ ମହମ ଭଲ ବିଭିନ୍ନ ଆକାରର ଆକାଶ ସବୁ ମୋ ଆଗରେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଛୁଡ଼ି ପଡ଼ୁଥିଲା ।

ମୋର ଖୁବ୍ ନିକଟରେ ସୁପ୍ରିୟା ନାଚ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଥିଲେ । ସବୁହାବର ସେଇ ପ୍ରଳୟକାଳୀନ ତାଣ୍ଡବ । ତାଙ୍କର ବରଳ କେଶବାସ ଭତପ୍ରତ୍ୟଃ ହୋଇ ବନ୍ଧ, ଶ୍ରୀବା ଓ ପୃଷ୍ଠ ଦେଶରେ ଫୁଟୁକାର ଗର୍ଜନକରି ନାଚୁଥିଲେ । ଦିନେ ହୁଏତ ଦୀର୍ଘକେଶର ଗହଳ ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଉଠି ମାରୁଥିବା ତାଙ୍କର ସେଇ ବିକଟଶବ୍ଦଦଳିତ ମୁଖମଣ୍ଡଳକୁ ଦେଖି କବି ଭସାବାଦଳ ଆଡ଼ ଆଲରେ ଛନ୍ଦ୍ରମାର ଅଭିଯାନର କଲ୍ଲନା କରୁଥିଲେ, ଅଳି କିନ୍ତୁ ସୀମାହୀନ ବ୍ୟର୍ଥତା ପୃଷ୍ଠିଭୂତ ସେଇ କାରୁଣ୍ୟ ଜର୍ଜରିତ ବେଦନାଦରସ ଉଦ୍‌ହମାଂଶ କବିଗୁରୁଙ୍କ ଲେଖନୀକୁ ପ୍ରବ୍ୟ କରିଦେବା ନିମନ୍ତେ ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା ।

ପୁସ୍ତିକା ପଦପାତରେ ଦିନେ ଅସ୍ଥୁତ ଗୋଲପ ବୋଧାଉଥିଲା, ଲାଲାସ୍ଥିତ ତାଙ୍କର ଚପଳ ଛନ୍ଦ ବିଦଗ୍ଧାର ସ୍ଵଜନଟୀକୁ ହାରମନାଇ ଦର୍ଶକ ମନରେ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା ଶବ୍ଦ କଦମ୍ବର ରୋମାଞ୍ଚ—ଅଉଁ-ଆଉଁ ? ବିସ୍ମୟ ବେଶବାସ, ଶିଫଳବନ୍ଧା, ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ ଏବଂ ବର୍ଷାସୂର୍ଯ୍ୟର ଉଦାମଲମ୍ପ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ସମ୍ଭାବନାମୟ ଝବର ନରୁପାୟ ବ୍ୟର୍ଥତାର କାହାଣୀ

ଝଲକା ଝଲକା ହୋଇ ବାହାର ଆସୁଥିଲା । ତାଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ମୋର ମନର ଉପକୂଳରେ ଧକ୍କାମାର ଚଉକ ଚଉକ ଅତଡ଼ାମାନ ଖସାଇ ପକାଉଥିଲା, ଆଉ ମୁଁ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇପଡ଼ି ଏକ ଅବଳାମୂଳର ନିରୂପାୟ ସନ୍ଧାନ କରୁଥିଲି ।

ସେତେବେଳାରେ ଅଗ୍ନି ଉଦ୍‌ଗୀରଣ କରୁ କରୁ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଜର୍ଜର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ସୂଚିତ୍ୱା କହୁଥିଲେ, “ତମେ, ତମେହିଁ ମୋର ଜୀବନକୁ ବ୍ୟର୍ଥ କରିଦେଲ । ଧରାବନ୍ଧା ଭିତରେ ଜୀବନକୁ ସଫଳତାର ମାର୍ଗରେ ଚଳାଇନେବା ପାଇଁ କ’ଣ ଅଭାବ ଥିଲା ମୋର ? ରୂପ, ଗୁଣ, ଶିକ୍ଷା ? ସୀମନ୍ତରେ ଅଳଙ୍କାର ରକ୍ତନିଶାଣ ଉଡ଼ାଇ ଭୁଲସୀ ଚଉରା ପାଖରେ ଲାଞ୍ଜିଆଇଥିବା ସଂଧ୍ୟା ଦୀପର ମହୁଆ ବାସ୍ନା ମଧ୍ୟରେ ଜୀବନର ନିଶ୍ଚିତ ପରାଧିକାରୀ ଟାଣିଆଣିବାର ସ୍ୱପ୍ନକୁ ଧୁମକେନ୍ଦ୍ର ଭଳି ତମେ ହିଁ ନଷ୍ଟ କରିଦେଲ । ତମେ ପାପୀ……

ସ୍ୱପ୍ନ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ମୁଁ ପାପୀ । ଆଜବନ ପୁଣ୍ୟକୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣଗାର ଭଳି ଜରି ଜରି କେରି ଅସଫଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୁଁ ସେଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମାରେଖା ଅତିକ୍ରମ କରିଗଲି ? ପାପ ପୁଣ୍ୟର ଅଭିଜ୍ଞତା ସଂଗ୍ରହ କରିବା ନିମନ୍ତେ ମୋତେ ତେବେ ପୁଣିଥରେ ଶ୍ୱେତାଙ୍କ ଆଉ ବିଶାଳ ଦେବଙ୍କ ଭଳି ପ୍ରବର୍ତ୍ତା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ?

ମହାପ୍ରଭୁ ରତ୍ନାମୂର କହୁଥିଲେ, “ସଂସାରରେ ପାପ ବୋଲି କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ ନାହିଁ । ଦୃଷ୍ଟିକୋଣର ପାର୍ଥକ୍ୟ ହିଁ ପାପ ପୁଣ୍ୟର ନିୟାମକ । ଅସହାୟ ମଣିଷ ଆପଣାର ପ୍ରଭୁ ନୁହେଁ, କେବଳ ପରିସ୍ଥିତିର ଦାସମାତ୍ର । ସେ କେବଳ ତାହାହିଁ କରେ, ଯାହା ତାକୁ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ହୋଇପାରେ ଏହା ପାପ ଅବା ପୁଣ୍ୟ——”

ମୁଁ ତ ସେହିନ କେବଳ ତାହାହିଁ କରୁଥିଲି । ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସେଇଆ କରିଛି, ଯାହା ମୋତେ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି ।

ପ୍ରେତଜ୍ଞ ସୂଚିତ୍ୱା ଗର୍ଜନକରି କହୁଥିଲେ, “ପୁଣ୍ୟବାନ୍ ବୋଲି ତମର ଭାରି ଅହଂକାର ନା ? ମନେପଡ଼ୁନାହିଁ, ଆସନ୍ନ ସଂସାର ପ୍ରାୟାସକାର ପରିବେଶରେ ତମେ ସେହିନ ଗୋଟାଏ ନିରାହାର ବାଲିକାର ଜୀବନକୁ ନେଇ……”

ମୁଁ ତମକି ପଡ଼ିଲି । ଧୂଆଁ ଲିଆ ସ୍ୱପ୍ନର ଅନ୍ତତରେ ସନ୍ଧ୍ୟା କେଦାରଗୌରୀ ଗୀତାଭିନୟ ଦେଖି ଫେରିଥିବା ଝିଅଟିଏ ଗୁହାଳୟରେ ମୋର ହାତଧରି ସେହିନ କହୁଥିଲା, “ଗୁଲ ଆମେ ବଣକୁ ପଳାଇଯିବା ।”

କୌଣସିକୁ ଅମ ସରର ଦଶକୋଶ ଭିତରେ ସେଭଳି କୌଣସି ବଣ ନଥିଲା, ଯେଉଁଠି ମୋ ପାଇଁ ସିଏ ବା ତା’ ପାଇଁ ମୁଁ କ୍ଷୁଦ୍ର ଭୂସିହୋଇ ଆସୁହୁତ୍ୟା କରିଥାଆନ୍ତୁ ।

ମୁଁ ତେଣୁ ସେହିନ କେବଳ ତା’ର ହାତଧରି କହୁଥିଲି, ‘ଗୁଲ’ ଏବଂ ଆମେ ହାତ ଧରାଧରି ହୋଇ ନିଉକୂଳଅଡ଼େ ଗୁଲିବାକୁ ଯାଉଥିଲୁବେଳେ ହଠାତ୍ ତା’ର ଅଭାବକ

ତାକୁ ମୋ ହାତରୁ ଛଡ଼ାଇନେଇ ସଞ୍ଜବେଳେ ନଇଆଡ଼କୁ ଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ବୋଲି ମୋତେ ଡରାଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ମୁଁ ପୁଣି ସୁପ୍ରିୟାଙ୍କ ଆଡ଼େ ଅନାଇଲି । ତାଙ୍କ ଅଗ୍ନିବର୍ଷୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସତେ ଯେମିତି ଫୁଟି ବାହାରିଥିଲା, “ଏତିକି ?”

ମୁଁ ଅତଳରେ କହୁପକାଇଲି, ନା ନା, ସେତିକି ନୁହେଁ । ସେଇ ବୟସରେ ଜୀବନ ସମ୍ପର୍କୀୟ ପ୍ରଥମ ପାଠ ତ ମୁଁ କୁନ୍ତୀଠାରୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲି ଗୁହାଳ କଣରେ—ସେଇଠି ଆମର ଖେଳଘର ଥିଲା, ସେହି ଘରର ଅସହଜ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଥିଲା କୁନ୍ତୀ, ଆଉ ମୁଁ ତା’ର ଆଜ୍ଞାବଦ୍ଧ କଙ୍କର ମାୟ । ମୋତେ ସେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲା ନିଜ ଇଚ୍ଛାମତେ ।

ଘର କ’ଣରେ ତା’ର ଅତି ଆଦରର ପୁଅ ବନ୍ଧାହୋଇ ମିଶି ମିଶି କରୁଥିଲା, ଆଉ କୁନ୍ତୀ ଏକ ପରିଚିତ ବୟସ୍କା ଗୃହଣୀ ଭଳି ମୋତେ ଧମ୍‌କାଇ କହୁଥିଲା, “ଆଁ କରି ଅନେଇ ଦେହେଁ କ’ଣ ? ସକାଳ ପହରୁ ଗୋରୁଟା ବୋବେଇ ବୋବେଇ ତା’ ତଣ୍ଡି ଶୁଣିଗଲଣି, ତା’ ମୁହଁରେ କେରୁଏ ନଡ଼ା ପକେଇଦେଇ ପାରୁନୁ ?” କିମ୍ବା କେତେବେଳେ ତା’ ହାତ ଦୁଇଟିକୁ ମୋ ବେକରେ ଗୁଡ଼ାଇଦେଇ ମୋ ହାତକୁ ତା’ ପଛରେ ଛନ୍ଦ ରଖିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେଉଥିଲା ।

ସେକାଳର ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଏଗାରବର୍ଷ ବୟସରେ କୁନ୍ତୀର ବିବାହ ଛିରି ହୋଇଯିବା ପରେ ସେ ମୋତେ ପୁଣି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲା, “ଗୁଲ, ପଲେଇବା ।”

ମୁଁ ତାକୁ କହିଥିଲି, “ହାତ୍, ଚାଲି ପର ତୋ ବାହାଘର । ପଲେଇକୁ କ’ଣ ?”

ସେ କହିଲା—ନା, ଏଠି ବାହାହେବ କ’ଣ ? ଆଉ କରୁଟରୁ ଅଫିମ ଆଣି ଗଣିଥିବ । ଦି’ଜଣାକ ଖାଇଦେବା ।” ମୁଁ ସେଥିରେ ବି ରାଜି ।

ବିବାହ ଉତ୍ସବର ହଟଗୋଳ ଭିତରେ ନିନ୍ଦ୍ରାତା କୁନ୍ତୀକୁ ଯେତେବେଳେ କର୍ମ ନିମନ୍ତେ କୋଳକରି ବେଦା ପାଠକୁ ଅଣାଯାଉଥିଲା, ମୁଁ ଦୂରରୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଦେଖିଥିଲି, ତା’ ଶାଢ଼ୀ କାନିରେ କ’ଣ ମେଞ୍ଚାଏ ବନ୍ଧା ହୋଇ ଗଣ୍ଠିଟାଏ ପଡ଼ିଛି ।

ମୁଁ ଅତଳିତ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲି । ସତରେ ଅଫିମ ଖାଇବାକୁ ପଡ଼ିବନା କ’ଣ ? ତେବେ ଏତେ ଯେ ଭୋଜିଭୁଜ ସ୍ବାକୁ ସବୁ ଖାଇବ କିଏ ?

ସୁଯୋଗ ଦେଖି ସେଇ ରାତିରେ ମୁଁ ତା’ର କାନି ଗଣ୍ଠିକୁ ଖୋଲି ଦେଖିଥିଲି । ସେଥିରେ ଅଫିମ ବଦଳରେ ଥିଲା ମେଞ୍ଚାଏ ଜେନ୍ତୁଳି । । ।

କୁନ୍ତୀ ପବର ଏଇଠି ରନ୍ଧ ।

ସୁପ୍ରିୟାଙ୍କ ଅଡ଼କୁ ଅନାଇ ମୁଁ କହୁଥିଲି, “ପାପ ପୁଣ୍ୟର ଅବରୋଧ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ସ୍ୱରୂପ ମଣିଷ ଯାହା କରେ, ସେଥିପାଇଁ ତାକୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇ ନପାରେ ।”

ପ୍ରଜାପତିର ଲଘୁ ପକ୍ଷଭଳି ତପନ କଲେନ ଜବନର ସେଇ ପଳାୟନପର ଦିନଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ କିଛିଟା ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଅନନ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ ସୁରଣୀୟ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି, ସୁପ୍ରିୟା । ଯେଉଁ ଅଧ୍ୟାୟରେ ତମ ସହୃଦ ମୋର ଯୋଗାଯୋଗ । ଲଘୁତା ଥିଲା ମୋର ସ୍ୱଭାବରେ ଏବଂ ସେଇ ସ୍ୱଭାବ ପୁଣି ପ୍ରାକୃତିକ । ଏହା ଭିତରେ ପାପ କେଉଁଠି ଥିଲା ?

ତରୁଣ ବୟସରେ ରକ୍ତ କୋକନଦ ଚୁଲ୍ଲ ମେଞ୍ଚାଏ ଲହୁଣୀଭଳି ଗୋଟିଏ ଅପରିଚିତା ତରୁଣୀର ନରମ ହାତ ଫୁର୍ତ୍ତ କରିବାକୁ ସେଥିରେ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥିବା ନୀଳ ନୀଳ ଶିଶୁ ପ୍ରଣିୟ ମଧ୍ୟରେ ରକ୍ତ ଚଳାଚଳର ଗତିବିଧି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାକୁ ତେବେ କ’ଣ ପାପ ବୋଲି କୁହାଯିବ ?

ବିଶ୍ୱାସ କର ହିମାଂଶୁ, ସେଦିନର ସେଇ ଘଟଣାରେ ଦାୟିତ୍ୱହୀନତା ଥିଲା, ଥିଲା ହୁଏତ କିଛିଟା ଥିଲା, ମାତ୍ର ତା’ଠି ଅଧିକ କିଛି ନୁହେଁ, ଯାହାକୁ ପ୍ରଚଳିତ ଅର୍ଥରେ ପାପ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ।

ପାଟ୍ଟଳୀପୁରର ପ୍ରମତ୍ତ ସାମନ୍ତ ବାଜରୁ ପ୍ରାୟ ମାଦକତା ଏବଂ ଉନ୍ମାଦନା ମଧ୍ୟରେ ଜବନର ରେମୁଣ୍ଡର ସନ୍ତାନ କରୁଥିଲା—ନର୍ତ୍ତକୀ ଶିଶୁଲେଖା ସହୃଦ ତା’ର ମିଳନକୁ ନେଇ ତାର ସ୍ୱପ୍ନ, ଧନସଂଗ୍ରହ, ପଦମର୍ଯ୍ୟାଦା, ମାନ-ସମ୍ମାନ ଯାହା ନିକଟରେ ନିଜାନ୍ତ ଶୁଦ୍ଧ ମନେ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ମୁଁ ?

ଶୁଣ ହିମାଂଶୁ । ମେଞ୍ଚାଲ ଓଁକାରରେ ସେଇଭଳି ଏକ ଦୟାମୟ ପରିସ୍ଥିତିରେ ସୁପ୍ରିୟାଙ୍କୁ ଦେଖିଲବେଳୁ, ତାଙ୍କର କେସ୍ ହସ୍ତି ପଡ଼ିବା ପରେ ମୋର ଦିନର ଶାନ୍ତି ଆଉ ରାତିର ନିଦ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବିଘ୍ନିତ ହୋଇଛି । ଏହି ଘଟଣା ପାଇଁ ମୁଁ ନିଜକୁ ଦାୟୀ କରିବ କିମ୍ବା ନାହିଁ, ଠିକ୍ ରୁହେପାରୁ ନାହିଁ । ଆଖି ବୁଜିଲେ ମୁଁ ଦେଖୁଛି ସୁପ୍ରିୟାଙ୍କର ଅଗ୍ନି-ବର୍ଷା ଦୃଷ୍ଟି, ତାଙ୍କର ସେହି ଉଦ୍ୟତ ଚର୍ଚ୍ଚନା ଆଉ ଗର୍ଜନ, “ତମେ ମୋତେ ନଷ୍ଟ କରିଦେଲ !”

ବିଶ୍ୱାସ କର, ସମସ୍ତେ ଭଲରେ ରୁହନ୍ତୁ, ଆନନ୍ଦରେ ରୁହନ୍ତୁ, ଏହା ମୁଁ ସବୁ ସମୟରେ ଚାପନା କରିଆସିଛି । ସୁପ୍ରିୟାଙ୍କ ଭଳି ଗୋଟିଏ ତାଜା ଆଉ ସୁନ୍ଦର ଫୁଲ ଅକାଳରେ ମଉଳିଯାଉ, ଏକଥା ମୁଁ କେବେ ଚାହୁଁନାହିଁ । ତଥାପି ଘଟଣାଟା ଘଟିଛି ।

ସେଇ କଥା କେବେ ଏଥର କହେଁ ।

ପଛକୁ ଫେରି ଅନେଇଲେ ଅନ୍ଧାର ସେଇ ଅଂଶ ବାରମ୍ବାର ଅଖିରେ ପଡ଼େ, ଯେଉଁଠି ଦିନେ ଆନନ୍ଦ ଆଉ ଉତ୍ସାହର, ସମସ୍ତ ପୃଥିବୀକୁ କରତଳଗତ କରି ରଖିବାର

ସାମର୍ଥ୍ୟର ଆଲୋକ ଆଉ ଶ୍ରେଷ୍ଠତାର ଜୁଆର ଲହଡ଼ି ଭଙ୍ଗୁଥିଲା, ଯାହାର ମଧ୍ୟବିନ୍ଦୁ ବୃଷେ ଦଣ୍ଡାୟମାନା ଥିଲେ ସ୍ୱୟଂ ସୁପ୍ରିୟା ।

ପାଠପଢ଼ି ଭଲ ଛୁଟି ହେବା ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଶୂନ୍ୟତା ଥିଲା, ସେତକ ସେ ବୃଷର ଆଡ଼ମ୍ବର ମଧ୍ୟରେ ଢାଙ୍କି ଦେଇଥିଲେ । ବିରାଟ ଏକ ଇମ୍ପୋଟେଣ୍ଟ ଗାଡ଼ି ଚଢ଼ି ଆଉ ଆଖି ଝଲସା ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି ସେ କଲେଜ ଆସୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଉନ୍ନାୟିକତା, ଉଦ୍ବିଗ୍ନ ବ୍ୟବହାର, ବେପରଓଁ, ଭାବ ଆମକୁ ଆହତ କରୁଥିଲା, ଆଉ ଆମେ ନିଜର କୋଧରେ ଗୁମୁରି ଗୁମୁରି ଉଠୁଥିଲୁ ।

ସଟଶାଟା ସେଇ ସମୟର । ଡକ୍ଟର ଗୁଟାଜି କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କାରଣରୁ ଅନୁପସ୍ଥିତ ଥିବା ହେତୁରୁ ଆମକୁ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବେ ଦୁଇଦିନର ଲିଜର୍ ମିଳି ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଅମରର ପରୀକ୍ଷାରେ ମୁଁ ଏକ ଜ୍ୟୋତିଷ ସାଜବସି ମୋତେ ଘେରି ଉଠି କଲଗୋଲ କରୁଥିବା ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତ ସମ୍ପର୍କରେ ରୋମାଞ୍ଚକର ମନୁଷ୍ୟମାନ କରି ହସ ଏବଂ କାନ୍ଦର ଏକ ଦିଲଚଣ୍ଡ ଲିଭି ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ।

ସହପାଠିଆ ଅନୀତାଙ୍କ ହାତଦେଖି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କହୁଥିଲି, “ହେଁ ଶୀଘ୍ର ତମର ବିବାହର ଯୋଗ ଫିଟୁଛି । ତମର ଶରୀରରେ ମାଂସର ଯେଉଁ ପ୍ରାର୍ତ୍ତନ ରହୁଛି, ତମ ସ୍ୱର୍ମୀଙ୍କ ଶରୀରରେ ତାହାର ଘୋର ଅଭାବ । ମୋତେ ଜଳଜଳ ହସୁଛି, ତାଙ୍କର ଗୁରୋଟି ଦାନ, ବାହାରକୁ ଆସୁଥିବା କବିତା ନିମନ୍ତେ ସତର ବ୍ୟାକୁଲ ଆଉ ତାଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣିତ ହେବ ଯମୁନାତଟ ବିପିନ-ଗୁଣ୍ଡା କଣ୍ଠିର ଗୋପ ବାଳକ ତୁଲ୍ୟ ଘୋର ନୀଳ ।”

ସୁଲୀଙ୍ଗିନୀ ଅନୀତାଙ୍କ ମୁଖମଣ୍ଡଳର ଅନନ୍ଦ ଆଉ ଉତ୍ସାହର ସୁଇଚ୍ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଭବିଷ୍ୟତ ବାଣୀର ଆଘାତରେ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଲିଭିଲେଲେ ଗୁଲୁଥିଲି ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୋ ସନ୍ତୁଷ୍ଟରେ ପଡ଼ିଲା ଗୋଟିଏ ହାତ, ମେଞ୍ଚାଏ ପିଞ୍ଜା ତୁଳା ଭଳି, ଗୋଟିଏ ଫୁଟିଲା ଶୁଭ୍ର ଗୋଲାପ ଭଳି । ସେଇ ହାତ ଆଡ଼କୁ ଅନୀତା ପ୍ରଥମେ ମୁଁ ଚକିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲି ।

ନାସିକା କୁଞ୍ଜନର ଆଘାତରେ ଅନ୍ୟକୁ ଏଡ଼ାଇ ଗୁଲୁଥିବା ସୁପ୍ରିୟା ଯେ ସହସା ଏଭଳି ଗୋଟାଏ କାଣ୍ଡ ଘଟାଇ ବସିବେ, ଏହା ମୁଁ ଯେମିତି ହଠାତ୍ ବିଶ୍ୱାସକରି ପାରୁନଥିଲି ।

ଉଦ୍ବିଗ୍ନ ଭଳିରେ ସୁପ୍ରିୟା କହୁଥିଲେ, “ଜ୍ୟୋତିଷ ମହାଶୟ ’ ବୋକାଙ୍କ ଭଳି ମୋ ମୁହଁକୁ ନଅନାଇ ହାତର ରେଖାକୁ ଦେଖ, ତମର ଜ୍ୟୋତିଷ ଜବନ ଉତ୍ତରେ ଏଭଳି ଅଶୁଭ ଆଉ ଅନନ୍ୟ ହାତ କେବେ ଦେଖିନଥିବ, ଆଉ ଭବିଷ୍ୟତରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ ନାହିଁ ।”

ଖେଳପର ଗାୟକ୍ତ ଚରାଇ ଆଣିବା ନିମନ୍ତେ କୁନ୍ତୀ ମଧ୍ୟ ମୋ ଉପରେ ଏଇ ଧରଣର ଆଦେଶ ଜାରିକରୁଥିଲା ।

ମୋ ମନରେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନାଚି ଉଠିଲା । ମୁଁ ମନ ଛୁଇଁ କରାଯାଉଥିଲି । ଅଧେର୍କ ସୁପ୍ରିୟା ପୁନଃ କମାଣ ଦାରୁଥିଲେ, “ଅଜ୍ଞତା ଉପରେ ମାନସିକ ରୂପ ସୃଷ୍ଟି ନକରି, ଶୀଘ୍ର କହ, କ’ଣ ତମର ଭାବ୍ୟଦେବତା ହାତରେ ଲେଖି ଦେଇଛନ୍ତି ।”

ମୁଁ ଗଲା ସତ୍ୟା କରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲି । କହିଲି, “ଏଇ ହାତ...”

ଉଦ୍ୟାନ୍ତ ସୁପ୍ରିୟାଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ନ—“ହଁ କଣ କହୁଛି ଯେଉଁ ହାତ ? ଆସନ୍ତା ମାସରେ ଜଣେ I. A. S. Officer ଯାଙ୍ଗରେ ମୋର ବିବାହ ହୋଇଯିବ, ଏଇହାତ ?”

ମୁଁ ନିଷ୍ପନ୍ନ କଣ୍ଠରେ ଘୋଷଣା କଲି, “ହାତର ରେଖା କହୁଛି, ଜାତକର ଜନ୍ମ ଲଗ୍ନରେ ଉତ୍ତରାସନ ନେଇଛନ୍ତି କୁଟିଳଦୃଷ୍ଟି—ବିବାହ ରେଖା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ପଷ୍ଟ—ବିବାହ ହେବନାହିଁ—”

ସୁଖ ଆଉ ଶାନ୍ତିର ନିଷ୍ଠିତ କଲ୍ପନା ମଧ୍ୟରେ ଆଜନ୍ମ ଲାଳିତ ସୁପ୍ରିୟାଙ୍କ ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଅଗ୍ନିଗଣି ଧୁମ୍ର ଭୂଲ ଜ୍ୟୋତି ବିକରଣ କରୁଥିଲା । ସେ ହୃଦୟ ଜାଣି ନଥିଲେ ପ୍ରକୃତ ସୁଖ ହେଉଛି ଏକ ମାନସିକ ବ୍ୟାପାର । ବିଷୟାନ ଅଉ ଶୁଣାନବାସରେ ମାଳକଣ୍ଠକର ସୁଖ । ବିଷୟା-ବିଷୟରେ ଜର୍ଜରିତ ହୋଇ ସଂସାରର ଆନନ୍ଦ । ଆତ୍ମବ୍ୟାଧିର ନିୟତ ପୀଡ଼ନ ନିଜେ ସହାନୁଭୂତି ଲଭିଲେ କେହି ସୁଖୀ ତ, ନିଜର ଦୈନିକ୍ୟକୁ ଅନ୍ୟ ନିକଟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି କାହାର ଆନନ୍ଦ । ଲଭ ହସାବ କରି ସଂସାର ମଣିଷ ସୁଖ ପାଉଥିଲାବେଳେ ଅନ୍ୟର ଶତକର ମଧ୍ୟ କେହି ସୁଖୀ ହୁଏ ।

ସୁଖର ଢେର ନାନା ରୂପ । ପାଇବାରେ ଯେଉଁ ସୁଖ, ନପାଇବାରେ ସୁଖର ସମ୍ଭାବନାରେ ମଧ୍ୟ ସେମିତି ଅନେକ ରୋମାଞ୍ଚ ।

ଏତେ କଥା ହୃଦୟ ଆନନ୍ଦବିଳାସୀ ସୁପ୍ରିୟାଙ୍କ ମନରେ ଧସିପଡ଼ିନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଚିନ୍ତାରେ ସୁଖର ରୂପ ମାପତପା ଶୁଦ୍ଧରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଲେ ହେଉ ପଛେ ମରତକା...

ବୋଧରେ ସୁପ୍ରିୟା ଫାଟି ପଡ଼ିଲେ, “You brute—”

ନିବିକାର ଶବ୍ଦରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କହିଲି “ମୁଁ Brute ହେଲେ ଯଦି ତମର ଭାବ୍ୟର ରେଖା ବଦଳି ଯାଆନ୍ତା, ତେବେ ମୁଁ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ମାତ୍ର ରେଖା କହୁଛି, ତମେ... ତମେ ପାଗଳ ହୋଇଯିବ—ହାୟ...”

ବିଶ୍ୱାସକର ହିମାଂଶୁ, ଗୋଟିଏ ନିଷ୍ଠାପ କୋରକର ସରୁନ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ଏଇଭଳି ଚରୁମାରୁ କରିଦେବାର କଲ୍ପନା ମୋର ଆଦୌ ନଥିଲା । ସୁପ୍ରିୟାଙ୍କର ଆଚରଣ ହିଁ ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ ।

ହୁଏତ ଏହାହିଁ ଥିଲା ତାଙ୍କର ନିୟତି । ପୁତ୍ରିୟାଙ୍କର ମୁହଁ ରକ୍ତଶୂନ୍ୟ ଦେଖା ଯାଉଥିଲା । ପାଟିରୁ କୌଣସି ଶବ୍ଦ ବାହାରୁ ନଥିଲା—ସେ ଅରୁଥିଲେ ।

ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଆସୁଥିବା କିଛି କଥା କହି ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାଙ୍କ ମନର ସରସତାକୁ ଫେରାଇ ଆଣାଯାଇ ପାରିବ କି ନାହିଁ ମୁଁ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲି । ସମସ୍ତେ ନୀରବରେ ବସି ରହିଥିଲେ ।

ଅଗତ୍ୟା ଆରମ୍ଭ କଲି, “ମାଡ଼ାମୁ ! ତମର ହାତ କେତେ...”

ଗୋଟାଏ ଶକ୍ତ ହିଙ୍ଗାରେ ତାଙ୍କର ହାତକୁ ମୋଠୁଁ ଛଡ଼ାଇନେଇ ପୁତ୍ରିୟା କହିଥିଲେ, “ଆଜି ତମେ ମୋତେ ଯାହା କହିଲ, ଏଥିପାଇଁ ତମକୁ ଅନୁତାପ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।”

ପୁତ୍ରିୟା ସୁନେନ୍ଦ୍ରାଣୀ ଭଙ୍ଗୀରେ ମଥା ଉନ୍ନତ କରି ଫେରିଗଲେ ।

ମୁଁ ମନେ ମନେ ଶଙ୍କ୍ଷିତ ହୋଇଉଠୁଥିଲି । ଏହିଭଳି ଏକ ରସିକତାର ପରିଣାମ ଯେ ମୋ ପାଇଁ ନିଜାନ୍ତ, ପୁରୁଷର ହୋଇନପାରେ, ଏହା ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୋର ମନେ ହୋଇଥିଲା । ପୁତ୍ରିୟାଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତ ବାଣୀ ଯେ ‘କିଭଳି ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ସତ୍ୟ, ତା’ ମୁଁ ଏବେ ବୁଝିଛି ଆଉ ବାରମ୍ବାର ନିଜକୁ ଅଭିଶାପ ଦେଉଛି ।

ମାତ୍ର ସେତେ ଅନେକ ପରର କଥା ।

ପୁତ୍ରିୟା ଫେରିଯିବା ପରେ ଅନନ୍ତ କହିଲେ, “ତାର ନିବନ୍ଧ ଯେ ସରିଯାଇଛି, ଏକଥା କ’ଣ ତମେ ଜାଣନାହିଁ ? ଆସନ୍ତା ମାସରେ ବିବାହ...”

“ନିବୋଧଭଲି ସାମାନ୍ୟ ହୁଏବା ବ୍ୟଗ୍ରତ ଆଉ କ’ଣ ଉପାୟ ଥିଲା କୁହ ।”

ପୁତ୍ରିୟା ହଜିଗଲେ । ଅଗଣିତ ମଣିଷର ମେଲାରେ—ସୃଷ୍ଟି ରହସ୍ୟର ନିତ୍ୟ ନୂତନ ଅନୁଦ୍ୟାତ୍ତିତ ରୋମାଞ୍ଚକର ବିପଣୀରେ କଲେଜ ଜୀବନର ଏକ ପିଲୁଲିଆ ଖିଆଲି କଥା କେତେଦିନ ଆଉ ମନେରୁହନ୍ତା ?

ପୁତ୍ରିୟା ବିସ୍ମୃତିର ଅତଳରେ ତଳାଇଗଲେ ।

ଆଉ ଆଜି ଏକେଦିନ ପରେ ପୁଣି ମୁଁ ଦେଖୁଛି ଯେଇ ପୁତ୍ରିୟାଙ୍କର ବଙ୍ଗାଳକୁ । ତାଙ୍କର କେହି ହସ୍ତି କହୁଡ଼, ନିର୍ଭୀରତ ପାତ୍ର ସଙ୍ଗରେ ପୁତ୍ରିୟାଙ୍କର ବିବାହ ହୋଇ ନପାରିବାର ଲଜ୍ୟା ଆଉ ଅପମାନ ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କର ଜୀବନସାଥକୁ ଅକାଳରେ ଲୁଚାଇ ଦେଇଥିଲା । ବିମାତାଙ୍କ ଯୋଗାଯୋଗରେ ଲେକଦେଶାଣିଆ ବିବାହ ଗୋଟାଏ ଅବଶ୍ୟ ହୋଇଥିଲା—ପରିଣତିରେ ପୁତ୍ରିୟାଙ୍କର ଜୀବନ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଏବଂ ବିମାତାଙ୍କର ବ୍ୟାଙ୍କୁ ବାଲ୍ୟର ବେଶ୍ ଛାଡ଼ି ହୋଇ ଉଠିଥିଲା.....

ସୂତ୍ରପୁର ଜବନର ଅଙ୍କ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ନାଶ୍ଟ ଜବନର ପାରମ୍ପରିକ ସାର୍ଥକତା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଦୁର୍ମିଳ ହୋଇଗଲା ।

ପିତାଙ୍କ ଆକର୍ଷକ ମୁଖ ପରେ ନିଜସ୍ବ ସମ୍ବଳ ବୋଇଲେ ସୂତ୍ରପୁରର ଥିଲା ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଜବନ । ତାହାର ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଦୃଢ଼ ପ୍ରତ୍ୟାଶା ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପୁଣି ବଦଳରେ ସେ ଯାହା ପାଇଲେ, ତା' ସହିତ ନିଜକୁ ଖାପଖୁଆଇ ନେବା ସମ୍ଭବପର ହୋଇନଥିଲା ।

ପରିଣାମ ତ ଆଖି ଆଗରେ ଦେଖୁଛି ।

ସାମାନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବାଳସୁଲଭ ଶିଆଳ, ଗୋଟାଏ ସମ୍ଭାବନାମୟ ଜବନକୁ ଯେଉଁ ଭଳି ଧ୍ୟାନ ସ୍ଥପରେ ପରିଣତ କରିଥିଲା, ତାହାର ଉପରେ ଠିଆହୋଇ ମୁଁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଶ୍ବେତବାଳି ଭିତରକୁ ଖସି ପଡ଼ୁଥିଲି ।

ସୂତ୍ରପୁର ମୋତେ ଚିହ୍ନିବା ଅବସ୍ଥାରେ ନଥିଲେ । ମୋ ସ୍ମୃତିକୁ ତ ମୁଁ ଆଉ ଟାଙ୍କି ଦେଇପାରିବି ନାହିଁ । ବାରମ୍ବାର ସେଇ ହାତ ଦେଖିବାର ଦୃଶ୍ୟ, ଆଉ ନିଷ୍ଠୁର ଆକୋଶରେ ଉତ୍ତାରିତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଶବ୍ଦ ସୀମନ୍ତର ଗୁଲି ଭଳି ମୋ ଦେହରେ ବାଜି ରକ୍ତ ଝରୁଥିଲା ।

ସୂତ୍ରପୁର ମୋ ଶେଷ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । କଣ୍ଠରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଳୟର ହୁଙ୍କାର, “ପାପୀ !” ବିଶ୍ବସ୍ଥାପନର ସମସ୍ତ ସ୍ବର୍ଗ ଏଇ ଶବ୍ଦ ମାଧ୍ୟମରେ ବାସ୍ତବ ଭରଣରେ ସଂସାର ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା ।

ସୂତ୍ରପୁର ହାତରେ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ଦଣ୍ଡ ପରି ମୋ ପାଖକୁ ଧାଇଁ ଆସୁଥିଲେ । ଅଗ୍ନି ବର୍ଷା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଫେଇଟିକୁ ମୋ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇଦେଇ ସେ କହୁଥିଲେ, “ଲେଖା ।”

ମୁଁ ହାଉଲି ଖାଇ ଉଠୁଥିଲି ।

ସୂତ୍ରପୁର ଅରେ ଯଦି ପ୍ରକୃତସ୍ଥା ହୁଏନ୍ତେ ତେବେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପଚାରୁଛି, ପାପର ଅବରୋଧ ଯେଉଁଠି ନାହିଁ, ସେଠି ତାକୁ ପାପ ବୋଲି ସେ କହୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ?

ଅନେକ ନିରୁପାୟ ବ୍ୟଥା ଆଉ ଦୀର୍ଘଶ୍ବାସର ମୂଳ ଦେଇ ମୁଁ ମୋର ଅନୁତାପର ଅଶ୍ରୁସ୍ନିହ, ସ୍ବକ୍ଷର ଲିପିବଦ୍ଧ କରୁଛି ।

ସୂତ୍ରପୁର ମୋତେ ଅନୁତାପ କରିବାକୁ କହୁଥିଲେ । ମୋର ତାଙ୍କୁ କ୍ଷମା ମାଗିବାର କଥା । ସେ ଏବେ ଏ ସବୁର ବହୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବକୁ ଗୁଲିଯାଇଛନ୍ତି । ମୋର କେବଳ ତାଙ୍କୁ କହିବାକୁ ମନ ହେଉଥିଲା, “ଜବନ ଏଇ ଭିଲୋଭିମା ସୂତ୍ରପୁର ! ଆଉ ତମେ କ’ଣ ଜାଣନାହିଁ, ଅନ୍ୟର ଅନୁକମ୍ପା ଆଉ ଦୟା ଭଲଭଲ କରି ସମ୍ବୃତ୍ତି ହୋଇ ତାହା ପୁଣି ହୁଏ ବୋଲି ?

ଚିନିପୁରୁଷ

ଗଡ଼ ନରିପୁର ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ସେଦିନ ଚିନିପୁରୁଷ ମୁହଁମୁହଁ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ଅଠାଅନ୍ଧା ବର୍ଷର ନବ ରଣସିଂ, ତାଙ୍କର ଗୁଳିଶବ୍ଦର ପୁଅ କାଳିନ୍ଦୀ ରଣସିଂ ଆଉ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ ଦଶବର୍ଷ ବୟସ୍କ ଅମର ରଣସିଂ । ତୋଳ, ମହୁରାଜ ତାଳେ ତାଳେ ଚିନିକଙ୍କେ ପାଦ ଉଠୁଥିଲା ଆଉ ପଡ଼ୁଥିଲା ।

ଉପରେ ନିର୍ମଳ ଆକାଶରେ ଭେଦୁଅ ମାସର ଯୁର୍ଯ୍ୟ ହୁଅୁଥିଲେ । ଗୁଲ୍ ଗୁଲ୍ ପାଣିଖର ମାରୁଥିଲା ଆଉ ଦେହର ଚମଡ଼ା ଭେଦ ଭିତରକୁ ଗଲିଯାଉଥିଲା । ମଝିରେ ମଝିରେ ଦମକାଏ ଲେଖା ପବନ ବହୁଥାଏ ଲେକଙ୍କ ଦେହରେ ଚନ୍ଦନର ଛୁଆଁ ଗୁଲେଇଦେଇ ଯାଉଥିଲା ।

ଆକାଶରେ ଉଡ଼ିଯାଉଥିଲେ ନାନାଜାତିର ପକ୍ଷୀ । ଘୋର ମାଲ କାଳିମାହାନ ପୁଷ୍ପ-ଭୂମିରେ ସେମାନେ ଦେଖାଯାଉଥିଲେ ମଳାମୂଢ଼ରେ ଛେଟ ଛେଟ ଗୁଟାଭଳି । ନାକରେ ବାଜୁଥିଲା ଝରଝେଟାଳୀ ଆଉ ଚମ୍ପାଫୁଲର ଫେଣାଫେଣି ସୁବାସ ।

ଗାଁଗହଳରେ ତେବେ ଏବେବି ଶେଫାଳୀ ଫୁଟେ । ଶଙ୍ଖପ୍ରବାଳ ମିଶା ତା'ର ଜନ୍ମରେ ମୁକ୍ତାଭଳି ଝଲସି ଉଠୁଥିବା ଶିଶିର ବିନ୍ଦୁର ଦୁର୍ଲଭ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ପାଆନ୍ତି ଗାଁର ଯୁବକମାନେ । କାକର ପଖଲା ବଣକୁଦାର ଘଷ କୋଳରେ କପୋତ କଣ୍ଠର ସାଥୀହସ କରୁଣ ଚନ୍ଦନ ଏବେବି ଯୁବପ୍ରାଣକୁ ଉଦାସ କରିଦିଏ । ମା' ଆନନ୍ଦମୟୀର ଆଗମନ ନଇପଠାରେ କାଶର ତୋହଲ ଚଅଁର ଭିତରଦେଇ ବାଜିଉଠେ ।

କୋଉଠି କାଶ ଆଉ କାପତାର ବାହୁନା ? ନବ ରଣସିଂ ବିଷାଦିତ କଣ୍ଠରେ ଜହୁଥିଲେ—କି ଫତ୍ୟାନାଶିଆ ଔଷଦ ଫରୁ ବିଳବାଡ଼ିରେ ପକୋଉଚନ୍ତି ଯେ ଫେଥିରେ କୁଣ୍ଡାଏ ବି ମୁଁ ଝଟେଇ ପାରୁନାହିଁ । ବର୍ଷା ଗୁଣମାସ ମୁଲିଆ ପାନିଆଁ ଲେକ ଖାସ୍ ବିଲରୁ ମାଛଟାଏ, କଞ୍ଜାଟାଏ ଧରି ଗୁଳରଣ ମେଣ୍ଟାଉଥିଲେ । ଏବେ ବଡ଼ ଗାଁ—ଶା'ବଡ଼ା ମୁଲିଆ । ଆଜି ଏଇ ଭେଦୁଅମସିଆ ଦିନରେ କାହାଣି ଘରେ ଭଲ ଆଇଁଷ କାଢ଼ିଟାଏ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ ? ଅଥଚ ଆଗେ, ଫେସି ଫେସି ଚୂନାମାଡ଼ ଶୁଣୁଆ ଗଛରେ ଏଇ ସମୟରେ ଗାଁଦାଣ୍ଡ ବାଟିପଡ଼ୁଥିଲା ।

ନବ ରସିଂ ସେଦନର ସେଇ ପ୍ରାର୍ତ୍ତନର କଥା ସ୍ମରଣ କରି ଉଦାସ ହୋଇଗଲେ । ନିର୍ମୋଦ ଆକାଶ କୋଣରେ ନିଜର ଅନ୍ତତକ୍ତୁ ଝୋଳି ଚାଲୁଥିଲେ ପର ।

ଲଜର କଥା, କାହାକୁ କହିବ ? ନାହିଁଟା ! ସେଦନ ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁଦେଲେ—
ଜେଜେ ! ସାଧବବୋହୁ, କାହାକୁ କହିବ ? ତା' ବହୁରେ ଲେଖା ହୋଇଛି—

ନାଲି ଗୁଲୁଗୁଲୁ ଧାଧବ ବୋହୁଲେ ସାଧବ ବୋହୁ,
କଟିମିଟିଆ ଏ ବରଷା ଶୁଦରେ କେଉଁଠି ରହୁ ?

ପଞ୍ଚାଥରେ ଘଣ୍ଟାଘଣ୍ଟାଲ ଚାଲି ଚାଲି ମୁଁ ତାକୁ ସାଧବବୋହୁଟାଏ ଦେଖେଇ ପାରିଲିନାହିଁ । ନବ ରସିଂ କପାଳରେ ହାତ ଚାଲେଇ ଆଣିଲେ ।

ବହୁସ ତାଙ୍କୁ କିଛିଟା କାଗୁଜର ପକାଇଛୁ ଯଦି, ତେବେ ହାତରେ ବାଡ଼ିଖଣ୍ଡେ ଧରି ଏଇ ଅଠାଅଶୀ ବର୍ଷ ବହୁସରେ ଫୁଲ ସେ ସିଧା ଚାଲନ୍ତି । ଅଳସୁ-ଅପରାଧରେ ମାଧ୍ୟମ ନିଦ୍ରାରୁ ଉଠି ଠାଣାରୁ ଭରତ ପୋଥି ବାହାରକରି ବନା ତପମାରେ ସ୍ଵରଧରି ପଢ଼ି ଯାଆନ୍ତି ।

“ଅହୋ — ଅପାର କୁହୁମୁ ତୁ ଯେ ଅରଜିଲୁ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର, ମୋର ବିରୁଦ୍ଧରେ ତୋତେ ହୋଇବାକ ଅନେକ କଷ୍ଟ—” । କେଟକ ଧାରୁଆ ଦାନ୍ତରେ ଗୋଟା ଗୋଟା କାକୁଡ଼ି, ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ନଡ଼ିଆ ପେସି ହୋଇଯାଏ ।

ରସିଂ ଭୁଇଁ ଦୁଲୁଜାଇ ବାଟ ଚାଲନ୍ତି । କପାଳରେ ହରିମନ୍ଦର ଚିତା ନାକ ଅଗନ୍ଧାଏ ଲମ୍ବି ଯାଇଛି । ବେକରେ ତିନିସରି ତୁଳସୀମାଳି । ରସିଂ ଏବେ କୋଉ ଜଣେ ଗୁରୁଫଠାରୁ ଘାଣା ନେଇଛନ୍ତି ।

ଗୁରୁକୁ ସିଂହେ ସତ୍ତା କହୁଦେଇଥିଲେ, ଅଣ୍ଟା ସେ ମୂଳରୁ ଛୁଆଁନ୍ତି ନାହିଁ । ସାଗୁଅତି ସେଇ କାଳେ ଉଦ୍ରେ ଦୋଳ, ଦେହରେ କି କେବେ କେମିତି ଛେଦପଡ଼ିଲେ ପାଟିରେ ଟିକିଏ ବାଜେ । ତେବେ ମାଛ ଟିକିଏ ନହେଲେ ଯେଠାରେ ବସିପାରନ୍ତିନାହିଁ । ଆଇଁଷ ଗୁଡ଼ିକାକୁ ତାଙ୍କୁ ଯେମିତି କୁହା ନଯାଏ ।

ଗୁରୁଦେବ ଆପଣି ଉଠାଇଥିଲେ । ଏ ବହୁସରେ ଜିହ୍ଵାଲଳସାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଗୁଡ଼ାଏ ଜବ ବଧର କାରଣ ହେଲେ ତାଙ୍କୁ ଯେ ନିର୍ଦ୍ଦାତ ନର୍କବାସ କରବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଏ ଭୟ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇଥିଲେ ।

ସିଂହେ ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ପାଲଟା ଶାସ୍ତ୍ର ଶୁଣାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଭଗବତର ପଦ ଉଚ୍ଚାର କରି କହିଥିଲେ—

ଅନ୍ନ ଶ୍ରେୟେନ ହଂସ ହାନି,
ଯୋଗ ସାଧୁରୁ କାହା ଦେନ ?

ପେଟକୁ ଧୋବା ଘରେ ପକାଇ ତାଙ୍କୁ ଯଦି ଉପବାସରେ ହିଁ ବାକି ଜୀବନ
କଟାଇବାକୁ ପଡ଼ିଲ, ତେବେ କି ମିଳିବ ସେ ଯୋଗ ସାଧନାରୁ ? ଗୁରୁଦେବ କି ଭଗବତ
ପଦ୍ମ ନାହାନ୍ତି ? ତହିଁରେ ତ ସଫା ଲେଖାଅଛି—

ଜବ ମାରଣ ଜବ ଶାଢ଼ୀ,
ସେ ଜବ ବୈକୁଣ୍ଠେ ବସଇ ।

ଆ ହା ହା—କି ଅମୃତସ୍ୱର ପଦ ! ଦାସଙ୍କ ଭଳି ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଧର୍ମସ୍ତ୍ରୀ ତ ଆର୍ତ୍ତ
ମନା କରିନାହାନ୍ତି । ଆର୍ତ୍ତ ଛଡ଼ା ଜୀବନରୁ ତାଙ୍କୁ କି ମିଳିବ ?

ଭଗବତରେ କୋଉଠି ଏକଥା ଲେଖାଅଛି, ଗୁରୁଦେବ ଜାଣିନାହାନ୍ତି । ଏଣେ
ରଞ୍ଜିତ୍କୁ ଟାଣି ନପାରିଲେ ତାଙ୍କର ଧନା ଚଳୁନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ଗୋଟାଏ ରଫା
କରିଛନ୍ତି । ବଙ୍ଗ ଦେଶର ଗୁରୁମାନେ ମାଛଟାକୁ ଏତେ ବାରଣ କରିନାହାନ୍ତି । ସେ ବି
ମାଛ ପାଇଁ ମନା କରୁନାହାନ୍ତି ଯେ, ଅଣ୍ଡା ଆଉ ମାଂସ କିନ୍ତୁ ଦାସପରେ ଚଳିବନାହିଁ ।

ରଞ୍ଜିତ୍ ହେ ସେଦିନ ଭକ୍ତଶ୍ରୀ ନିଶ୍ଚୟକୁ ସାରିଲି ସାରିଲି ସରବରେ ଫେରି
ଆସିଥିଲେ । ଶାହାହର ନଗର ଦେଇ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଭଳି ଜଣେ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରିଦେବା
କିଛି ସହଜ କଥା ନୁହେଁ । ଅଣ୍ଡା ଆଉ ସାଗୁଆଦି କୋଉଦିନ ସେ ଖାଉଥିଲେ ? ମାଛ ଟିକିଏ
ହେଲେ ତାଙ୍କର ହେଲା ।

ବାପା ସାଆନ୍ତି କହୁଥିଲେ—ଉତ୍କଳ ହେଲା ମଣ୍ଡ୍ୟ ଦେଶ । କେତେ ଜାତିର ମାଛ
ଭଗବାନ ଏ ଦେଶର ନଦୀ, ପୋଖରୀ, ହ୍ରଦ ଡେଇଁ, ବଲିବାଡ଼ିରେ ଠୁଳିକରି
ରଖିଛନ୍ତି । ଦ୍ରାଢ଼ ବୁଲେଇଆଣିଲେ ଅଣ୍ଡା ପୁଣି । କଂସାଏ ସଜପଡ଼ାଳ ସାଙ୍ଗକୁ ଆଳିଆଏ ସଜ
ମାଛଭଳି କି ମେଷାଏ ବଲି ମାଛର ଗରମ ଗରମ ପତରପୋଡ଼ାର ସୁଅଦ ଯିଏ ନଜାଣିଲା,
ମଣିଷ ଜନମରେ ତା'ର କି ସୁଆର୍ଥ ? ରଞ୍ଜିତ୍ ହେ ସେଦିନ ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ପଚାରିଥିଲେ ।

ଗଡ଼ ନଗରୁର ଦାଣ୍ଡରେ ପଟାକାଟିର ଝମଝମ ଶବ୍ଦ ଉତ୍ତରେ ଯାଇକ କୁହାଟର
କଳିକଳା ରଞ୍ଜିରେ, ଡୋଲର ତାଳେ ତାଳେ ପାଦ ଚଳାଇ ଚାଲୁଥିଲେ ଏ ଯୁଗର ପାଇକ
ସୁବନ୍ଦମାନେ । ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଗୁଳିକୁ ଫୁଲାଇ, ଶରୀରର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱାଙ୍ଗକୁ ଧନୁଡ଼ାଳି ବଢ଼ାଇ, ଶ୍ରୀତ
ହଜୁରୁର ପୃଷ୍ଠ ଉପରେ ଏକ କଢ଼ାଳର ପ୍ରତିରୂପ ସୃଷ୍ଟିକରି ସେମାନେ ତଥାପି ସମର
ବାଦ୍ୟର ତାଳେ ତାଳେ ଦୋହଲି ଦୋହଲି ପାହୁଲ ପକାଉଥିଲେ ଯେଇ ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ,
ଯେଉଁଠି ଦିନେ ସେମାନଙ୍କର ପିତା ପୁରୁଷମାନେ ମୋଗଲ, ପଠାଣ, ମରହଟ୍ଟା ଆଉ
ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗଜପତିଙ୍କ ପତାକାତଳେ ଧୁଲି ଉଡ଼ାଇ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ ।

ପାଞ୍ଚଶହ ବର୍ଷ ପୁରୁଷ ଗଜପତି କପିଳେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସୈନ୍ୟବାହନୀ ହୁଏତ ଏଇବାଟେ
ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ଯବନ ଶାସକମାନଙ୍କୁ ଶାନ୍ତିଦେବା ନିମନ୍ତେ ଚାଲିବା ବନ୍ଧରେ ନଉକା ଚଳାଇ

ଯୁଦ୍ଧଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ । ଅପମାନିତ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ ଦିନେ ଏଇବାଟେ କାହ୍ନୁଯାତ୍ରା କରି ବାହୁଡ଼ି ଆସିଥିଲେ, ସଙ୍ଗରେ ଲୋକନ୍ୟା ପଦ୍ମାବତୀ, କାହ୍ନୁ ଗଣେଶ ଆଉ ଗୋପାଳଙ୍କୁ ଧରି ।

ସେମାନେ ଯାଇଥିଲେ ଦେଶ ଆଉ ଜାତିର ଗୌରବ ବଢ଼ାଇବା ଲାଗି, ଅପମାନର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ଲାଗି । ଏମାନେ ଗୁଲୁଛନ୍ତି ପରମ୍ପରା ଏକ ମୁନ ଗୁଲୁଛନ୍ତି, ହାତରେ ଜଙ୍ଗଲ ଖଣ୍ଡା ତଳୁଡ଼ି ଧରି, ଜର୍ଜର ବାଉଁଶ ଶ୍ରେ ଧରି, ଶ୍ରେରର ସମସ୍ତ ଶ୍ରେକୁ ପାଟିବାଟେ ବାହାର କରିବାକୁ ଅପ୍ରାଣ ଉଦ୍‌ୟମ କରି ଜଣେ ଜଣେ ପ୍ରେତମୂର୍ତ୍ତି ଭଳି । ସେମାନଙ୍କର ଥିଲା ଜବନ ପଟା—ଏମାନଙ୍କର ଅସ୍ତ୍ର କେବଳ ପରମ୍ପରା ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା । ପାର୍ଥକ୍ୟ ଏତିକି ଯାହା ।

ନବ ରାତ୍ରି ମଝିରେ ମଝିରେ କେଉଁ ଏକ ଯାତ୍ରାକ୍ତ ସାମାନ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧ ଦେଖିଲେ ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ ଚମକି ଯାଇଥିଲେ । ବାହୁଡ଼ି କେମିତି ବୁଲିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ପ୍ରତିପକ୍ଷର ସାମାନ୍ୟ ଅଧିକାରୀର ସୁଯୋଗ କେମିତି ଶିପ୍ରଗତିରେ ନେବାକୁ ହେବ, ବାଜାର ତାଳେ ତାଳେ ପାହୁଲ କେମିତି ପଡ଼ିବ, ଦୁଇଟି ଅର୍ଦ୍ଧବୃତ୍ତ ଅକାରରେ ଶ୍ରେରକୁ କେମିତି ସଜାଡ଼ି ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଏଇ ସବୁ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇଥିଲେ ।

ହାତରେ ଧରିଥିବା ବାହୁଡ଼ିରେ ଭୂଇଁ ଉପରେ ଗାରଟାଣି ଦେହର ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିତି କେମିତି ହେବ, ତାହା ଜଣାଇ ଦେଉଥିଲେ ।

ଭେଦେଇ ଶ୍ରେର ଗୁଲୁ ଗୁଲୁ ମାଡ଼ରେ ଦେହରୁ ବହୁଯାଉଥିଲା ବର୍ଷାପାଣି ପରି ଧାର ଧାର ଝାଲ । ଯେଉଁଠି ରାତ୍ରି ହଜର ଉଲମାସି ଗୁଲୁପି ନଥିଲା ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷ କାଳିନ୍ଦୀ ରାତ୍ରି ବୟସରେ ଯୁବକ ହେଲେହେଁ ଅଠାଅଣୀ ବର୍ଷର ବଳୀରେଖାଙ୍କିତ ମୁହଁରେ ଯେଉଁ ସ୍ମୃତି ଆଉ ଔଜ୍ଞାନ ପ୍ରକଟିତ ହେଉଥିଲା, ତାହାର କାଣିସ୍ତ୍ର ଏ ବି ତାଙ୍କଠାରେ ବେଶାଯାଉନଥିଲା । ଜଗିବା ତାଙ୍କର ଥିଲା କେଉଁ ଗୋଟାଏ ଘରୋଇ ବୁଲିର ମାଷ୍ଟର । ଖଣ୍ଡା ତଳୁଡ଼ି ଧରି ତାଙ୍କର ପାରମ୍ପରିକ ହାତରେ ହାରମୋନିୟମ୍‌ର ଗଡ଼ି ଯାଉଥିଲା, ଆଉ ତବଲର ପୃଷ୍ଠରେ ଗୁପ୍ତାତ୍ମା ମାରି ସେ ନିଜର ଏକ ସ୍ଵଚ୍ଛ ଶ୍ରେୟମୂର୍ତ୍ତି ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରି ଦେଇଥିଲେ ।

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ ତାଙ୍କର ଏହି କଳାପ୍ରାଣକୁ ବିଶେଷ ସୁନକରରେ ଦେଖୁନଥିଲେ । ସେ ଗୋଟାଏ ଅବଜ୍ଞ ସୂଚକ ‘ହାଟ’ କରଦେଇ ନାସିକାକୁଞ୍ଜକୁ ଦ୍ଵାରା ପିତୃଭକ୍ତ ସୁସିପ୍ରତି ନିଜର ମନୋରାଜ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ବଦାପି ଭୁଲୁନଥିଲେ । ଫିରିଙ୍ଗୀ ପାଠ ପଢ଼ାଇବା ଦ୍ଵାରା ସେ ଯେ ପୁଅର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ନିଜ ହାତରେ ନିଜେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦେଇଛନ୍ତି, ଏ ବିଷୟରେ ଅନ୍ତତଃ ତାଙ୍କର ସନ୍ଦେହ ନଥିଲା ।

ଦଶଶତୀ ଗ୍ରାମରେ ରଣସିଂହଙ୍କର ଅସପତ୍ନ ସାମାଜିକ ପ୍ରତିପତ୍ତି ଥିଲା । ସେ କୌଣସି ଉତ୍ସବ ବା ସାମାଜିକ କ୍ରିୟା କର୍ମ ତାଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ବିନା ଅସମ୍ଭବ ରହୁଥିଲା । ସଂସାରରେ ଏମିତି ଅନେକ ମଣିଷ ଆସନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଠିକ୍ ଲାଗିଲେ । କୌଣସି ବ୍ୟାପାରରେ ସେମାନଙ୍କ ନାମ ଆଗକୁ ଆସେ ନାହିଁ । ଅଥଚ ସେମାନେ ନଥିଲେ ସବୁ କିଛି ଖୁବୁସ୍ତାନ ହୋଇଯାଏ । ସତ୍ତର ଅରମ୍ଭରେ ଏମାନେ ହାତରେ ଫୁଲମାଳ ଆଉ ମୁହଁରେ ପୋଷାକ ହୃଦନେଇ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥିଙ୍କୁ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରାଇବାକୁ ଆଗେଇ ଆସନ୍ତିନାହିଁ କିମ୍ବା ଯାହା ଥିବାବେଳେ ସ୍ୱଳ୍ପ ସ୍ୱାଗତ ଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ପ୍ରଶଂସା ଅର୍ଜନ କରିପାରନ୍ତିନାହିଁ । ତଥାପି ଏମାନେ ନଥିଲେ ସବୁକିଛି ହୋଇପାରେନାହିଁ କିମ୍ବା ଯାହା ଥିବାବେଳେ ହୁଏନାହିଁ — ପ୍ରକୃତରେ ଏମାନେ ନଥିଲେ ଜୀବନ ତଳେ ନାହିଁ ।

ନବ ରଣସିଂହ ସେଇ ଧରଣର ଲୋକ । କେଉଁଠି କାମକାରୀ ହେଉଥିଲେ, କେହି ତାଙ୍କୁ ନିଜାଙ୍କୁ, ଠିକ୍ ସମୟରେ ଆସେ ହାଜର ହୋଇଯାଉଥିଲେ । ବ୍ୟବସ୍ଥାପନ କେମିତି ହୋଇଛି, ତା' ଚିନ୍ତା ତା' କଣ ପଛରୁ ରୁଦ୍ଧ ଥିଲେ । ଗ୍ରେଟ ବଡ଼ ହୁଟି ଯାହା ଆଖିରେ ପଡ଼ୁଥିଲା, ତାହା ଦୂରକରି ଦେଉଥିଲେ । ନିଜ କଥା ଭୁଲି କାମଟି ଶେଷ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଇଠି ପଡ଼ିରହୁଥିଲେ ।

ସେଥର ଯେମିତି ରାତି ବଳବନ୍ତରୁ ହିଅ ବାହାଦର ବେଳେ । ସହସ୍ର ବରଯାତ୍ରୀ ଦଳ ଭାରି ବେଆଡ଼ା । ମଫତଲ୍ ଲୋକ ପାଇଁ ଅନେକ ହେଙ୍ଗାମହୁକୁ କଣିବାକୁ ଯେମିତି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ । ଖାଇବାବେଳେ ଏତିକି ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟିକଲେ ଯେ, ପାଣିଶହ ଲୋକଙ୍କର ଖାଇବା ଶହେଲୋକଙ୍କୁ ଦେଉ ଦେଉ ଖେଳ । ବଳବନ୍ତରୁ ଗୁଣିଆଡ଼ ଅନ୍ଧାର ଦେଖୁଥିବା ବେଳେ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଅବସ୍ଥା ବୁଦ୍ଧି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କିଏ କୁଅଡ଼େ ଲୁଚିଲେ । ଏକା ରଣସିଂହେ ବଳବନ୍ତଙ୍କେ ଧାଡ଼ରେ ଆସି ଠିଆହେଲେ । ତାଙ୍କୁ ହେମନ୍ତ ଯୋଗାଇଲେ । ନିଜ ଘରୁ ଯାହା ଯେମିତି ପାରିଲେ ଜନସମ୍ମାନ ଯୋଗାଡ଼କରି ଆଉଥରେ ରନ୍ଧାରନ୍ଧର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇ ଅବସ୍ଥାଟାକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଲେ ।

ସବୁ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଗୁଲିବାର ଦେଖି ବରଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ମୁହଁଟିମାନ ଶ୍ରେଣୀ ପଡ଼ିଗଲା । ରଣସିଂହ ନିଶ୍ଚରେ ହାତମାରି କନ୍ୟାକୁ ମଞ୍ଚରେ ବସାଇଦେବା ପରେ ଆପଣା ଘରକୁ ବାହୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ ।

ନିଜ ଜୀବନରେ ରଣସିଂହ କୌଣସି ଲଢ଼େଇରେ ଭାଗ ନେଇନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଜେଜେବାପା ସୁବାହୁ ରଣସିଂହ ୧୮୯୭ ମସିହାର ପାଇକ ମେଳରେ ଯୋଗଦେଇ ଫିରିଙ୍ଗୀମାନଙ୍କୁ ନାକରେ ପାଣି ପିଆଇ ଦେଇଥିଲେ । ବାପା ଭଗବାନ ରଣସିଂହେ ସୁଦ୍ଧା ଗଳପଡ଼ ମାହାଲିଆ ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବଙ୍କ ଭରତରୁ ଫିରିଙ୍ଗୀମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଖଣ୍ଡେପଟେ ଲଢ଼ିଥିଲେ ।

ସେତେବେଳେ ତ ତାଙ୍କର ସାତପୁରୁଷୀ ଜାଗିବିକୁ ଫିରିଙ୍ଗୀମାନେ ଖାସ୍ କରିନେଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଜେଜେବାପାଙ୍କର ପଣ ଗୋସବାପ ଦୁଃଶାସନ ଥିଲେ ଖୋଦ ଓଡ଼ିଶା ଗଜପତି ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ମାହାର୍ଜୀଙ୍କ ପାଇକ ଦଳରେ । କାହିଁ ଲଢ଼େଇରେ ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶା ପାଇକେ କାହିଁ ନଥର ଉପରେ ଚଢ଼ାଉକଲେ, ସେତେବେଳେ ଦୁଃଶାସନଙ୍କ ଲଢ଼ାକରବାସର ଗୋଟାଏ ମାତ୍ରରେ କାହିଁଗଲା ନରସିଂହଙ୍କ ହାତରୁ ଅସ୍ତ୍ର ଖସିପଡ଼ିଥିଲା ଆଉ ଦୁଃଶାସନ ତାଙ୍କ ଲମ୍ବ ଚୂଟିଧରି ଘୋଷାଡ଼ିଥିଣି ତାଙ୍କୁ ମାହାର୍ଜୀଙ୍କ ପାଦତଳେ ପକାଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ତା'ପରର ପୁନର୍ଜନ୍ମ ଦିନ ଦୁଃଶାସନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଶିରିପା ବରାହେଲ ଆଉ ତାଙ୍କୁ ରଝିଂ ଉପାଧି ମିଳିଲା । ମାହାର୍ଜୀ ଯୋଉ ଜାୟଗିରି ଦେଇଥିଲେ, ତା' ରଝିଂହ ପରିବାର ହାତରୁ ଛଡ଼ାଇନେଲେ ଫିରିଙ୍ଗୀମାନେ ।

ଉପାଡ଼ିରେ ବସି ନବ ରଝିଂହେ ଏଇସବୁ ଗଲୁ ଆଜିକାଲିର ଟୋକାମାନଙ୍କୁ କହନ୍ତି । କୋଉ କାଳରୁ ଗୋଟାଏ ବିରାଟ କାଗଜ ଫର୍ଦ୍ଦରେ ଲେଖାହୋଇ ସାଇତା ହୋଇଥିବା ଆପଣାର ବଂଶଲତା ଦେଖାଇ ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନଙ୍କର ବୀରତ୍ବର କାହାଣୀ ବଖାଣି ଯା'ନ୍ତି ।

ସାରାସରତର ସିପାହୀମାନେ ଫିରିଙ୍ଗୀମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସିଂହଭଳି ଲଢ଼ୁଥିଲେ । ମୁହଁଟିମାନଙ୍କୁ ଚୁନଭଳି କରି ଫିରିଙ୍ଗୀ ଜବନ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ବାଜେଦ୍ଦାର ଶୁଣିପିଣ୍ଡା ହେଉ-ଆଆନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏଡ଼େବଡ଼ ରାଜକି, ତା'ର ହାତରୁ ଏଇ ଗଲ ତ ସେଇଗଲ ଏମିତି ସେତେବେଳେ ଅବସ୍ଥା ।

ନବ ରଝିଂହ କଥା କହୁଲବେଳେ ତାଙ୍କ ପାଟିରେ ବାଟୁଳି ବାଜେନାହିଁ । ଭଗବାନ ରଝିଂ ସେତେବେଳେ ଘୋଡ଼ା ପିଠିରେ ଢେଇ ଦଳେ ପାଇକଙ୍କୁ ଧରି ଖୋରଧା କରିବି ଲୁଟି ନେଇଥିଲେ, ଟଙ୍କାପଇସା ସବୁ ଓଡ଼ିଶାର ବନ୍ଦୁସିଂହ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇଦେଇ ସରକରେ ବାହୁଡ଼ି ଆସୁଥିଲବେଳେ ଫିରିଙ୍ଗୀମାନଙ୍କ ହାତରେ ଧରୁ ପଡ଼ିଗଲେ ।

ଫିରିଙ୍ଗୀମାନେ ତା'ପରେ ଅନେକ ଷ୍ଟେଟିସ୍ମେଣ୍ଟ କରି ସିପାହୀମାନଙ୍କୁ ହରାଇଲେ । ଭାଟର ରାଜତ୍ବଟା କୌଣସିମତେ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲା ।

ଭଗବାନଙ୍କୁ ଧରାଇ ଦେଇଥିଲେ ଯିଏ, ସିଏ କିନ୍ତୁ ବାହାରର ଲୋକ ନୁହନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଅଞ୍ଚଳର ଘନ ଛାଆଣ ସିଂହେ । ଛାଆଣ ସିଂହେ ବି ପାଇକ ବଂଶର ପିଲା । ନାତିଭାଇ । ତେବେ କଥା କଣ କି ସଜାତି ପରହଂସ୍ତକ । କାଲେ କାଲେ ଶିଖିମନେଇ ମାନେ ନିଜ ଜାତିଭାଇର ପିଠିରେ ପଛରୁ ଭୁଲି ଚାଲିଛନ୍ତି । ନହେଲେ କୋଉ ପୁଅ ଏମିତି ଥିଲା, ତେଲେଙ୍ଗା ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବଙ୍କୁ ହରାଇଆଆନ୍ତା ?

ଉତ୍ତେଜନାରେ ନବ ରଝିଂଙ୍କ ଆଖି ଦମ୍ବ ଦମ୍ବ ହୋଇ ଜଳିଉଠେ । ଦୁଇ ନାକ-

ପୃଥା ବାଟେ ସତେ ଯେମିତି ବୈଶାଖୀ ଝୁଆ ବହୁଯାଏ । ଶିଖିମନାକକୁ ଆଗରେ ପାଇଲେ ସେ ଯେମିତି ସେମାନଙ୍କୁ ବିଶାବଳି ଦେଇଦେବେ !

ଘନିଆର ରାଗ ଥିଲା କୋଉ କାଳରୁ । ସେଇ ରାଗ ସେ ଶୁଣାଇଲା ଭଗବାନଙ୍କୁ ଫିରିଙ୍ଗୀ ହାତରେ ଧରାଇଦେଇ । ଆରେ ଚଣ୍ଡାଳ, ଯଦି ସାହସ ଥିଲା, ନିଜ ଭାଇ ବେକରେ ନିଜେ ହେଲେ ଭୁଲି ମାରିଥାଆନ୍ତୁ ? ପରହାତରେ ମରାଇ କୋଉ ଲଭଟା ପାଇଲୁ ? ରଣସିଂହେ ସଂସେଦ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ପକାନ୍ତି ।

ଛଷାଣ ସିଂହର ଥିଲା ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଭଉଣୀ—ଶକୁନ୍ତଳା—ସେ ପୁଣି ବାଳ-ବଧୱା । ସ୍ୱର୍ମୀ କି ପଦାର୍ଥ ଜାଣିବା ପୁରୁ ମଥାରୁ ସିନ୍ଦୂର ଲିଭାଇ ବାପଘରେ ରହୁଥିଲା । ଖଣ୍ଡେଇତସର ହିଅ । ମାଟିହାଣ୍ଡି । ଅରେ କଳା ପଡ଼ିଲା ତ ଜୀବନସାରା ପାଇଁ କୁଆ ହୋଇଗଲା । କୋଉ ଏବେ ଛୋଟ ଜାତି ହୋଇଗି ଯେ ଥୋଇ ମାଜି ପୁଣିଅରେ ଚୁଲ୍ଲା ଉପରେ ବସାଇବେ ? ନଡ଼ାବିଡ଼ାକରେ ଜୀବନକୁ ନୂଆ କରି ଗଢ଼ିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିବେ ?

ଶକୁନ୍ତଳାର ସେତେବେଳେ ଭାବ ଯୋବନ । ପୁରଣ ଶାସ୍ତ୍ର ପଢ଼ି, ଯାହା ନାଟକ ଦେଖି ତା' ମନ ସବୁବେଳେ ଉଡ଼ିଯିବା ପାଇଁ ତିଆର । ନିଜର ଭାରି ଭାରି ଦହଟାକୁ ଆଉ କାହା ଉପରେ ଲଦାଦେଇ ମୋଟରେ କଟୁନଥିବା ଦନ ଆଉ ରାତିକୁ ପାଣିହୋଇଯିବା ପାଇଁ ସତେ ଯେମିତି ସେ ପ୍ରସ୍ତୁତହୋଇ ରହିବ । ଶକୁନ୍ତଳା ଅପେକ୍ଷା କରିରହିବ ଦୁଷ୍ମନ୍ତକୁ ।

ସେଇ ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଯେ ନିଜେ ଭଗବାନ ସେ କଥା କିଏ କାଇଁ ଜାଣନ୍ତା ? କେମିତି କୋଉଠି ଦହିଫୁର ଦେଖା ହେଲା, ସେକଥା ଆଜି ବି କେହି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଶକୁନ୍ତଳା ଭୁଲିଲା ଭଗବାନଙ୍କର ନବାଟ ପରି ଚଉଡ଼ା ଛୁଇଁ, ଶାଳଗଜା ପରି ମୋଟ ବାହୁ ଆଉ ସିଂହ ପରି ଠାଣିରେ । ଭଗବାନ କଣ ଦେଖି ଭୁଲିଲେ ସେଇ ଏକା ଜାଣନ୍ତି । କଥାଟା ଫୁଟିଥାଉ ହେଲବେଳକୁ ବିବାହିତ ଭଗବାନ ଅମାବାସ୍ୟାର ଘୋର ଅନ୍ଧାରରେ ଶକୁନ୍ତଳାକୁ ଘୋଡ଼ା ପିଠିରେ ବସାଇ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ।

ଖବର ପାଇ ଛଷାଣ ସିଂହେ ଦଳବଳ ନେଇ ଭଗବାନଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଲବେଳକୁ ତାଙ୍କର ପଥଭ୍ରଷ୍ଟ କରିଥିଲେ ନିଜେ ସୁବାହୁ ରଣସିଂ । ଆଉ ମନହେଉଛି ସେ ଗୋଟିଏ କ'ଣ ଦଶଟା ସ୍ତ୍ରୀ ରଞ୍ଜିତରେ । ଘରେ ଏ ଓଲ ସେ ଓଲ ଶହେଖଣ୍ଡ ପତର ପଡ଼ି-ନହେଲା ଆଉ ଗୋଟାଏ ଅଧିକ ପଡ଼ିବ । ଘନିଆର ଯଦି ସାହସ ପାଇବ, ତେବେ ସେ ନିଜ ଭଉଣୀକୁ ଏଠୁ ଫେରାଇ ନେଇଯାଇପାରେ । ତେବେ ସେଥିପାଇଁ ତାକୁ ଲଢ଼େଇ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବାରଭୋଗ୍ୟା ବସୁନ୍ଧର ।

ସୁବାହୁ ସିଂହଙ୍କ ହାତର ଓଲଟ ଖେଳ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଘନିଆର ହଲକ ଶୁଣି

ଯାଇଥିଲା । ତା'ର କରମଦ ତାଙ୍କୁ ଭଲଭାବରେ ଜଣା । ସେ ଗରରେ ରକ୍ତବୃତ୍ତଲ
ସ୍ବେଦାଳ ଫେରିଯାଇଥିଲେ ନିଜର ଇଚ୍ଛାକୁ ରଣସିଂହଙ୍କ ଅନ୍ତଃପୁରେ ବନ୍ଦୀରଖି ।

ସୁଯୋଗ ତାଙ୍କୁ ମିଳିଲା ଏତେଦିନେ । ପଳାଶ ପତ୍ର ଦାହ କରି ସେ ଭଉଣୀର
ସୁଧଘର ତ କେବେଠି ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଏବେ ଭିଣୋଇର ସୁଧଘରର ସମସ୍ତ
ବ୍ୟବସ୍ଥା ସାରି ମନର ଆନନ୍ଦରେ ଭଗବାନଙ୍କ ଘରକୁ ଥାନେ ହେବାକୁ ଶା ଆଉ ପାଞ୍ଚ-
ଗୋଟି ଅରୁଆ ଗୁଡ଼ିକ ପଠାଇଦେଇଥିଲେ । ଫିରଙ୍ଗୀ ସର୍କାର ତ ତାଙ୍କୁ କଣ ଗୋଟାଏ
ବିଚକିଆ ଉପାଧି ଦେଲେ, ଆଉ ରଣସିଂହଙ୍କ ଜାଗିରି ବ୍ୟାକ୍ୟାପ୍ରହୋଇ ଛଅଶାସି ସିଂହଙ୍କ
ନାମରେ ଦରଜ ହେଲା । ହେଲେ ଫଳଟା କ'ଣ ହେଲା ? ଲକ୍ଷ ପାଳକଙ୍କ ନିଷ୍ଠାପ ରକ୍ତରେ
ଭିଜିରହୁଛି ଯୋଉ ଜମି, ତାକୁ କେଉଁ ଛଅଶାସି ସିଂହେ ଭୋଗ କରିପାରିଲେ ? ଉପରେ
ବସିଛି ଯୋଉ ଲୋକଟି, ଯେତେ ଉଦାସୀନ ହେଉ, ସେ କ'ଣ ଆଉ କିଛି ଦେଖୁନାହିଁ ?

ନବ ସିଂହେ ଉପରକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦୀର୍ଘଶ୍ବାସ ପକାନ୍ତି ।

ଦୁଃଖେ ଅଜିତ ଯେତେ ଧନ, ନା ସେ ନୁହେଁ ସୁଖେ ପ୍ରୟୋଜନ । ଘନିଆଁ ତ
ତା'ର ଅପଘାତରେ ମଲା । ମଲା ନାହିଁ ଯେ ଜାଣି ମୁଣ୍ଡ ପାଲଟିଲା । ଦିନ କେତେଟା
ଭିତରେ ସମ୍ପତ୍ତିବାଞ୍ଛି ପାଇଁ ଭାଗ୍ୟଭାଗରେ ଠେଙ୍ଗା ଧସୁଥିବ ହୋଇ ଯୋଉ ବାଟ ହେଲା,
ସେ କଥା ଅଛି ଏ ମୂଲକରେ କିଏ ନଜାଣେ ?

ବିଭୋରହୋଇ ରଣସିଂହେ ଏଇଧରୁ ଗପ ନିଜର ଉତ୍ତର ପୁରୁଷ ଆଗରେ ବଖାଣି
ଯାଆନ୍ତି । ନିଜ ପିତାଙ୍କର ଅପମୃତ୍ତର ଘଟଣାକୁ ସେ ଏଇ ସମୟରେ ଭୁଲିଯାଆନ୍ତି ।
କରିବାର କଣ ଅଛି ? ତାଙ୍କର ମରଣ ଯେ ବାରର ମରଣ । ଫିରଙ୍ଗୀମାନେ ତାଙ୍କୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧା
ଉପକଣ୍ଠର ଗୋଟାଏ “ଦୋକେନ” ବରଗଛର ତାଳରେ ବାନ୍ଧି ଯେମିତି ଠିଆ ଶର୍କର
ଦେଇଥିଲେ, ଯେଥିରେ ଏବେ କୋଉ ପୁଷ୍ପପତ୍ରୀ ଆସୁ ? ହଁ, ହାତରେ ଝଣ୍ଟେ ଓଲଟି
ଶୁଣୁ ଆଥମ୍ବା । ଦଗଜଣ ପାଳକ ଯଦି ତାଙ୍କୁ ମାଟି କାମୁଡ଼େଇ ଦେଇଥାଆନ୍ତେ, ତେବେ
ସିନା ବାରପଣିଆ ବକାଣିଥାଆନ୍ତା । ସ୍ବେର ଭଲ ରୁଦି ଅନ୍ଧାରରେ ଗୋଟାଏ ଅସହାୟ
ଲୋକର ଜୀବନ ନେବାରେ କୋଉ ବାହାଦୁରୀ ?

ରଣସିଂହଙ୍କର ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଦୁଃଖ—କାଳିଆଟା ମଣିଷ ହେଲା ନାହିଁ । ଆଉ ଯାହା
ଯେମିତି ଦେଲେ କୁଲର ବିଦ୍ୟାଟାକୁ ବି ଭଲରେ ଶିଖିଲା ନାହିଁ । ମନରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଥିଲେ ସିନା
ବିଦ୍ୟା ଆସୁଥିବ ହେବ ! ଏ ଦୁଣି ଯୋଉ ଯୋଉ ପାଠ ‘ନୁହେଁ । ଶତମତ ସାଧନା ଲୋଡ଼ା ।
ଶିଖିବା ଭିତରେ ଶିଖିଲା କଣ ନା ମାଳକନିଆଙ୍କ ଭଳି ‘ଆ ଆ ଉ ଉ’ ହେବାକୁ । ଆରେ
ଛା—ଖୋରା ଡାକ୍ତରୀର ଲଠି ଧରି ଘାତରେ ଏଇ ଫିରଙ୍ଗୀ ଯନ୍ତ୍ର ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷ କାଳିକାଙ୍କ ଉପରୁ ସମସ୍ତ ଭରସା ରୁଟାଇଦେଇ ତେଣୁ ରଣସିଂହେ

ଏଥର କୁଟାସ୍ ପୁରୁଷ ଅମରକୁ ଜାଗୁଡ଼ି ଧରିଛନ୍ତି । ବୁଢ଼ଗଲ ଲୋକର କୁଟାସିଅକୁ ଆଣି ।
ଅଣି ବୁଢ଼ିବା ଆଗରୁ ତାକୁ ହେଲେ କେତୁଟାଁ ଇଲମ ଶିଖାଇଦେଇ ଯିବେ ।

କାଳିନ୍ଦୀ ରଣସିଂହ ନିଜ ଜବନିକାଳ ଘଟରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ କାମ କରିଥିଲେ ।
ଛାଆଣ ସିଂ ପରିବାରର ପୋତଣୀ କନ୍ୟା ହେମମାଳାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେ ତ ଶିଖାଉ ଶିଖାଉ ତାଙ୍କ
ହାତଧରି ନିଜ ଘରକୁ ନେଇଆସିଥିଲେ ।

ଲୋକେ କହନ୍ତି, ଇତିହାସ କୁଆଡ଼େ ଥରକୁଥର ଲେଉଟି ଅସେ । ହେଲେ ଅବା
ହୋଇଥିବ । ନବ ରଣସିଂହେ ଏ ସବୁ କଥା ବୁଝିନାହିଁ । ଭଗବାନ୍ ରଣସିଂହ ଥିଲେ
ପୁରୁଷ ସିଂହ । ଶହ ଶହ ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ଘୋଡ଼ା ପିଠିରେ ବସାଇ ସେ ନିଜର ମନର
ମଣିଷକୁ ନେଇଆସିଥିଲେ ଠିକ୍ ପ୍ରଥମରୁ ସମୁଦ୍ରକୁ ନେଇଆସିବା ଭଳି । ଆଉ ତାଙ୍କର
ନାତି ହୋଇ ଇଏ କଣ କଲେ ? ରାତି ଅନ୍ଧାରରେ ଗୋରୁଙ୍କ ଭଳି ଲୁଚି ଲୁଚି ଅଛୁଆଡ଼ି
ଟିଅଟାକୁ ଘରୁ ବାହାରକରି ଆଣିଲେ ।

ଶବର ପାଇଁ ନବ ରଣସିଂହେ ସେହିନ ଦରକା ଆଗୁଲି ହାତରେ ଲୁଠିଧରି
ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ରକ୍ତ ଦେଇଥିଲା । ବିଦ୍ରୁଷନ୍ତାର ରକ୍ତ ବହୁଛି, ଯାହାର
ଧମନରେ ସେଇ କୁଳର ଝିଅ ଅସି ତାଙ୍କ ଘରେ ତାଙ୍କର ବଡ଼ବଢ଼ୁଅଙ୍କୁ ପାଣି ଟେକିବ ।

କରିନେହିଁ । ସେ ବରଂ କାଳିଆକୁ ତେଜସ୍ବୀ କରିଦେବେ । ପୁଅ ହୋଇ ସେ
ଯେତେବେଳେ କୁଳର ମାନ-ଗୌରବ ଆଡ଼କୁ ଟିକିଏ ବି ଚାହିଁଲ ନାହିଁ, ବାପ ହୋଇ ସେ
ବାହିନ ଏ ଅନାସୁରକୁ ପ୍ରତିସ୍ବ ଦେବେ ? କାଳିଆ କୁଳରେ କଲଙ୍କ ରଖିଯିବେ ?

ହାତର ଲୁଠି ଉପରେ ତାଙ୍କର ମୁଠା ଜାବ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା । ରଣସିଂହଙ୍କ ଅଗଣାର
ତସିତ ମାଟି ସତେ ଯେମିତି ରଣସିଂହ ପରିବାରର କୁଳାଙ୍କୁରର ରକ୍ତ ପିଇବା ପାଇଁ ଉନ୍ମୁଖ-
ହୋଇ ରହିଥିଲା ।

ଏତକବେଳେ ନବବଧୂର ହାତଧରି କାଳିନ୍ଦୀ ଆସି ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ ରଣସିଂହ
ପରିବାରର ଉଚ୍ଚ ପାହାଚ ତଳେ । ନବ ରଣସିଂହେ ଗର୍ଜନ କରିଉଠିଥିଲେ । କୁଳାଙ୍କାର
ପୁଅର ମୁହଁ ଚାହିଁବେ ନାହିଁ ଗୋଲ ଶାଫ୍ତ ବାଜ୍ୟ ଉତ୍ସରଣ କଲବେଳକୁ ତାଙ୍କ ଦେହ
କେତକି ହୋଇ କମିଗଲା ଆଗମ୍ଭ କରିଥିଲା ।

ଉତ୍ତେଜନାର ଏଇ ଭରମ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଘର ଭିତରୁ ବାହାର ଆସିଥିଲେ ଶକୁନିନୀ
ରଣସିଂହ । ଭଗବାନଙ୍କର ବାନ୍ଧିଶୁଳ୍କ କନ୍ୟା । ବୟସ ତାଙ୍କର ହୋଇଯାଇଥିଲା । ତଥାପି
ବାଚ୍ଚନ୍ୟର ସେଇ ମହମାମଣ୍ଡିତ ରୂପ ଆଡ଼େ ଚାହିଁ ନବ ରଣସିଂହେ ଆଖି ତଳକୁ
କରିଥିଲେ ।

ରଘୁରାଜ ଶକୁନ୍ତଳା ନବଙ୍କ ପାଖକୁ ଗୁଲିଆସିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଲୁଚି ବାହାର କରିନେଇ କହିଲେ—ଇଏ ତୁ କ'ଣ କରିବାକୁ ଯାଉଛୁ ? କାହାକୁ ତୁ ଶାନ୍ତି ଦେବୁ ? ନିଜର ରକ୍ତକୁ ?

ରଣସିଂହେ ନିଜର ଏଇ ବିମାତାଙ୍କୁ କିଛି କହିବା ଅଗରୁ ଶାନ୍ତି ନିଷ୍ପତ୍ତି କଣ୍ଠରେ ଆନ୍ତରିକ କହିଥିଲେ—ଦୁଃଖ ଆଉ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଇଏକ ମଣିଷ ପାଇଁ ଚରକାଳ ଥିଲା, ଅଛି ଆଉ ରହିବ । ଯୁଦ୍ଧରେ ଗୁଲିବ ସେଇଆଡ଼େ ସିଏ । କୋଉକାଳର ଗୋଟାଏ ଘଟଣାକୁ ମନରେ ପୋଷି ନିଜର ସୁଖ ଶାନ୍ତିକୁ କାଲିପୋଡ଼ି ଦେବାରେ କ'ଣ ମଣିଷପଣିଆ ହେବ ? ପୁଣି ଏଇ ନିଶ୍ଚୟ ହିଅଟାର ଦୋଷ କଣ ?

ଶ୍ଯାମରୁକକାଶ୍ଯ ଏଇ ନାଟକର ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟରେ ହେମମାଳା ସେଦିନ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ ଏକ ଦକ୍ଷାଦମୟୀ ମୂଳ ଚରଣ ରୂପେ । ଏତକବେଳେ ଦମକାଏ ପବନ ତାଙ୍କର ଅନନ୍ତାସ୍ତ୍ର ଓଡ଼ଣାକୁ ତଳକୁ ଖସାଇ ପକାଇଥିଲା ।

ସେଇ ଅଡ଼କୁ ମୁହଁକ୍ରି ଅନାଇ ତାଙ୍କର ଯେଇ ମାଲ ଇଲିବର ଜଣା ଆସୁଥିଲା ତେବେ ତଳେ ତଳେ ଥିଲା ଅଶ୍ରୁଲେଖା ଅଡ଼େ ଅନାଇ ରଣସିଂହଙ୍କର ପଥର ଭଳି ଛୁଇଁ ଲାଗୁଣି ଭଲ ଭଲ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ତାଙ୍କ ଅଖି ଆଗରେ ଆସି ଠିଆ ହୋଇଥିଲା ତାଙ୍କର ଅନୁଭା ଶୋଭାବିକତା କଣ୍ଠେଇ । ଆହା, ଯେତେବେଳେ ଏଇ ଫୁଲଭଳି ନିଷ୍ପାପ ହିଅଟାର ଦୋଷ କ'ଣ ? ନବ ରଣସିଂହଙ୍କର ଉଦ୍ୟତଲୁଚି ସେଦିନ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଥିଲା ।

ପିତୃତ୍ୱ ପରାକ୍ରମ ହୋଇଥିଲା ମମତାର ଗନ୍ଧନ ବନ୍ଧନ ନିକଟରେ । ହୁଲହୁଲି ଆଉ ଶଙ୍ଖଧ୍ବଜ ମଧ୍ୟରେ ଶକୁନ୍ତଳା ହେମମାଳାଙ୍କର ହାତଧରି ତାଙ୍କୁ ରଣସିଂହଙ୍କର ଅନ୍ତଃପୁରକୁ ବାଟ କଢ଼ାଇ ନେଇଥିଲେ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ବ୍ୟାପାରଟା କୋର୍ଟ କରେଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିଥିଲା । ରଣସିଂହ ସେଦିନ ସ୍ୱସ୍ୱେଚ୍ଛା, ବାଞ୍ଛା, ଶଙ୍ଖ ଆ, ଡୋଲିଆଙ୍କର ଏକ ବିରୋଧ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ କୋର୍ଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ଏ ବିବାହର ଚୈତନ୍ୟ ପ୍ରମାଣ କରିଦେଇ ଥିଥିଲେ ।

ବ୍ୟାପାରଟା ଯେକି ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଯମସ୍ତେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଘଟଣାଟିକୁ ଭୁଲିଗଲା ମଧ୍ୟ ଏକା ନବ ରଣସିଂହଙ୍କ ମନର କେଉଁ କୋଣରେ ଅସନ୍ତୋଷର ବିନ୍ଦୁଏ ନିଆଁ ଗୁପାପଡ଼ି ରହିଯାଇଥିଲା । ସାମ୍ନାରେ ପଡ଼ିଗଲେ ସେ ଅପଦାର୍ଥ ପୁଣି ଅଡ଼କୁ କଟମଟ କରି ଅନାଉଥିଲେ ।

ଗୋଟାଏ ଯୁଗ ତ ଏ ଛାତରେ ବିତଗଲା । ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ ଅମରକୁ ତ ଏବେ ଦଶବର୍ଷ ହେଲଣି । ନେତେଦିନ ଆଉ ଯେଇ ଘଟଣାକୁ ରଣସିଂହେ ମନରେ ପୋଷି ରଖିବେ ?

ଏଥର ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ ଅମର ରଘିଂହଙ୍କ କଥା । ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷକୁ ଖର୍ଚ୍ଚର ଟାଡ଼ାରେ ଲେଟିଦେଇଦେଇ ନବ ରଣସିଂହ ଭାରି ସଜ୍ଜା ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଅନ୍ଧ ଅରେ ବାଡ଼ି ହଜାଏ । କାଳିଆ ସମ୍ପର୍କରେ ଉଦାସୀନ ରହି ସେ ଯେଉଁ ଭୁଲ୍ କରିଛନ୍ତି, ତାକୁ ସୁଧାରିବେ, ତାରି ପୁଅକୁ ମଣିଷ ଭଳି ମଣିଷଟାଏ କରି ଗଢ଼ିଦେଇ ।

ପାରୁପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରଣସିଂହେ ଡେଇଁ ଅମରକୁ ପାଖଛଡ଼ା କରିନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତି ଭେରୁ ସେଇ ଦୁଧିଆ ପିଲଟାର ତାଲିମ ଅରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ଡେପାଡ଼ି ଉପରେ ପିତାମହ ଆଉ ପୋଷି ହାତରେ ଲୁପିତ ଚିତାବାସ ଭଳି ପାହୁଲ ପକାଇ ପରସ୍ପରକୁ ବେକାଢ଼ିଆରେ ପକାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ଲୋଇଯାଆନ୍ତି । ବାଡ଼ିଖେଳରୁ ଅରମ୍ଭହୋଇ ଶେଷରେ ଖଣ୍ଡା ବୁଲାଇବାରେ ଏହି ଅଭ୍ୟାସ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଶେଷ ହୁଏ । ରଘିଂହଙ୍କର ଭାରି ଦୁଃଖ ଯେ, ଅମାର ମାଇତିଆ ବାପଟା ଅଠଟା ବେଳକୁ ଆସି ଡେପାଡ଼ି ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଯାଏ । ତାକୁ ଛୁଡ଼ିଦେବାକୁ ହେବ । ନିର୍ଦ୍ଦୟତା ସରିଲେ ବାପ ପୁଅ ସୁଲୁକୁ ବାହାରିଯିବେ ।

ରଣସିଂହେ କିନ୍ତୁ କହୁପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅମରକୁ ତାଙ୍କୁ ଛୁଡ଼ିଦେବାକୁ ହୁଏ । ପାଞ୍ଚଟା ବେଳେ ସୁଲୁରୁ ଫେରିଲେ ଆଉ ଦଣ୍ଡାଏଣ୍ଟେଣ୍ଟେ ସେ ତାକୁ ଧାଡ଼ରେ ପାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଧନ୍ୟୋଷ ଯେ, ପିଲଟା ଯେମିତି ଟପ୍‌ଟପ୍ ହରୁ ହଲମ ହାସଲ କରିଗୁଲିଚି, ଖୁବ୍ ଅଲଗା ଭିତରେ ସେ ଏ ଗାଁର ସବୁଟୋକାଙ୍କର କାନ କାଟି ଛୁଡ଼ିଦେବ ।

ମାନବ ସୁଲୁଥିଲା ଏମିତି । ଏତେବେଳେ ପଡ଼ିଲା ମହାଙ୍କ ଗହ୍ଵ । ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ଟୋକା ଚେୟାରମେନ୍ ରଣସିଂହଙ୍କ ଡେପାଡ଼ିକୁ ଧାଉଡ଼ି ଦେଲେ । ମହା ପଦଯାତ୍ରାରେ ଗାଁ ପରିକ୍ରମା କରୁଥିଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ଗହ୍ଵରେ ପାଇକଅଢ଼ା ଦଳ ନବାହାରିଲେ ଗାଁର ଇକ୍ଵତ ଦ' କଡ଼ାର ହୋଇଯିବ ।

ମାଙ୍କଡ଼ ହାତରେ ଶାଳଗ୍ରାମ ଛୁଡ଼ିଦେବାକୁ ରଣସିଂହଙ୍କର ମୋଟେ ଲଜ୍ଜା ନଥିଲା । ସେଟ ପାଇ ଭୁବନେଶ୍ଵରରେ ଅଣ୍ଟାଘରେ ବସିପଡ଼ିଲେ ଦୁନିଆର ସବୁକଥା ଜାଣିହୁଏ ନାହିଁ । କଣ ରୁଟିବେ ମହା ଏ ଅଖଡ଼ାର ମରମ ? କେତେ ଲହୁ ଅଉ ଝାଲ ଦେଇ ଯେ ଏ ଶବ୍ଦ ଆସୁଛି କରିବାକୁ ହୁଏ, ସେ କାହିଁକି ରୁଟିବେ ? ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଇଏ ହେଲା ଗୋଟାଏ ସୁଆଙ୍ଗ ସିନା ।

ଚେୟାରମେନ୍ ଏଥର ପାଣ୍ଡୁପତ ପ୍ରୟୋଗ କଲେ । 'ଭରତ ଉତ୍ସବ'ରେ ଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ ରାମା, ଦାମା, ଶାମା ନୂଆଁ, ପାଣ୍ଡବ ସୁଗୁଲୁହଣ୍ଡ । ସବୁଦିନ ମହାଙ୍କ କଲମ ଗାରକରେ ଏ ଗାଁର ପିଲଙ୍କ ଭଗ୍ୟ ଖୋଲିଯାଇପାରେ । ବାହାରେ ପାଞ୍ଚଜଣରେ ଯେବେ ନାଁ ନପଡ଼ିଲା, ତେବେ ଏତେ କଷ୍ଟ ସହ, ଏତେ ଯାଧନା କରି ଏ ଶବ୍ଦ ଶିଖିବାର ବା କି ପ୍ରୟୋଗନ ?

ମରମ କଥାଟି କହିଲେ ଚେନ୍ଦ୍ରାବମେନ । ଯୋଉ ବାହାଘର ପାଇଁ ଯୋଉ ମନ୍ତ୍ର ।
ସତକଥା ତ, ବିଦ୍ୟାକୁ ଗୋପନକରି କି ଲୁଚା ?

ଅତଃ୍ୟା ରଣସିଂହେ ଶୁଣି ହୋଇଗଲେ । ଗାଁଦାଣ୍ଡରେ ଚାଲିବ ଗୋରାଘାସ ।
ମିଳିଖଦଡ଼ର ସ୍ଵର ଫାଇଲ ବକସବଳ ପୋଷାକରେ ସୁସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ସଦା ସତର୍କ ଭୂଆ
ବଲେଇଟି ଭଲ ମନ୍ତ୍ରୀ ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ଥାବା ଗୁପ୍ତିଗୁପ୍ତି ଚାଲିଛନ୍ତି । କୁନ୍ତଳାସୁଧ ପାକୁଡ଼ା
ଶ୍ରେଣୀ ତାଙ୍କ ବାମନାହିଁ ତଳକୁ ଲମ୍ବିବ । ଇଏ ହେଇଛି ଆଜିକାଲିର ଗୋଟାଏ
ଫେସନ । ରଣସିଂହେ ଥରେ ଯେଥଡ଼କୁ ଅନାଇଦେଇ ମୁହଁ ଫେରାଇନେଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ
ଗହଣରେ ଶିକଡ଼ା ଲେକ ।

ଆଗରେ ଚାଲିବ ଅଖଡ଼ାଦଳ, ଡୋଲର ତାଳେ ତାଳେ ପାଦପକାଇ ନାଚି ନାଚି ।
କହଣୀ ଫର୍ମିନ୍ ପିନ୍ଧାହାଜିର ପଟାକାଠି । ସେଥିରୁ ବମେନ ଦେ ବାହାରୁଛି । କାହା
ହାତରେ ଲୁଚି ତ କାହା ହାତରେ ଜଙ୍ଗଲ ଓଲଟି ଶୁଣା । ମୁହଁରେ ପାତକ କୁହାଟି ।

ଫୁଲକା ଉପରେ ଥରେ ଝିଲାଇପଡ଼ିଲେ ରଣସିଂହେ ନିଜକୁ ଭୁଲିଯାଅନ୍ତି ।
ଡୋଲର ତାଳେ ତାଳେ ତାଙ୍କ ପାଦ ବି ପଡ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ଧନୁତଳ ଦେହକୁ
ବଙ୍କାଇ, ହାତର ଲୁଚି ଘୁରାଇ ଘୁରାଇ ସେ ବି ଅସର ମର୍କି ହେଉଛି ପଡ଼ିନ୍ତି । ପାତକାଳି
ରକ୍ତ ତାଙ୍କର ଟକମକହୋଇ ଫୁଟିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ, ଅଉ ପାଟିରୁ ବାହାରେ କଳିକଳା
ରଞ୍ଜି ।

ଗୋରାଘାସ ମଝିରେ ମଝିରେ ଅଟକି ଯାଉଛି । ଦୁଇଜଣ ପିଲା ବାଡ଼ିବୁଲ କୌଶଳ
ଦେଖାଉଛନ୍ତି । ଶୁଣା ବୁଲଇ ବୁଲଇ ଅନ୍ୟକୁ ଧରଣାୟୀ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ।
ଅର୍ଦ୍ଧାକ୍ତ ଡୋଲମାଡ଼ର ଶବ୍ଦରେ ତାଙ୍କ ରକ୍ତରେ ହୁଏତ ଉଦ୍‌ଘୀପନାର ଲହରୀ ଦୋଡ଼ି
ଯାଉଛି । ଅବସ୍ଥା ଏମିତି ହେଉଛି ଯେ, ମଝିରେ ପଶି ସେମାନଙ୍କୁ ଦୁଇଟିକୁ ଆଉଜାଇ
ନ ନେଲେ ସେମାନେ କଣ ନାହିଁ କ'ଣ କରିପକାଇବେ ପରା ?

ଏତିକିବେଳେ ସଟଗାଟି ସଟିଗଲା । ଡୋଲର ତାଳେ ତାଳେ ପାଦ ପକାଇ ଅସର
ଭିତରକୁ ଲୁଚି ବୁଲଇ ବୁଲଇ ପଶିଆସିଲା ଅମର । ସାହିଁ ସାହିଁ ହୋଇ ତା' ହାତର ଲୁଚି
ଘୁରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଜଣେ ପରେ ଜଣେ ଆଖଡ଼ାପିଲା ତା' ସହକ ଲୁଚି ଝୁଲିବାକୁ
ଲାଗିଲେ ।

ଉତ୍ତେଜନାରେ ରଣସିଂହଙ୍କର ନିଶ୍ଵାସ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବା ଭଳି ଲାଗୁଥାଏ ।
ଆଜି ତାଙ୍କର ପରୀକ୍ଷା । ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଧରି ଯାହା ସେ ଅମରକୁ ଶିଖାଇଛନ୍ତି, ଏଇ ଆସରରେ
ତା'ର ଚଳନମାନ ଜଣାପଡ଼ିବ । ଅମରର ହୁଙ୍କାର ସହକ ରଣସିଂହଙ୍କର ହୁଙ୍କାର ମିଶିବାକୁ
ଲାଗିଲା ।

ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଆଖଡ଼ା ପିଲା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଦେଉଥାନ୍ତି । ଅମର ହାତର ଗୋଟିଏ ପାହାରରେ କାହାର ଲାଠି ଖସିଯାଉଥାଏ ତ କାହାର ଲାଠି ଅବା ଗୁଣ୍ଡି ଉଠି ଘୋଇଯାଉଥାଏ । କାହାର କାନ୍ଧରେ ଅପାତବାଳ ପଡ଼ିଯାଉଥାଏ । ଶହ ଶହ ଲୋକ ରୁଦ୍ଧଶାସରେ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁଥାନ୍ତି ।

ଲଢେଇ ଯେଉଁଠି ଶେଷ ହୋଇଯିବା କଥା, ସେଠି ଶେଷ ହେଲା ନାହିଁ । ଶେଷ ଆଖଡ଼ାପିଲାଟି ପରସ୍ତହୋଇ ଫେରିଯିବା ପରେ ବି ଅମର ତା'ର ଯେମିତି ନାଚନ୍ତି ଲାଠି ଘୁରୁଥାଏ । କାଳିନ୍ଦୀ ରଣସିଂହେ ଅରେ ପୁଅକୁ ନିବର୍ତ୍ତାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ଅମର ନିଶ୍ଚୁର ଭାବରେ ତାକୁ ପଛକୁ ଫେରାଇଦେଲା ।

ଅମରର ମନୋଭାବ ବୁଝିଲେ ନବ ରଣସିଂହେ । ଅମର ସତେ ଯେମିତି ଅହ୍ଲାନ ଜଣାଉଛି—କିଏ ଅଛ ମର୍ଦ୍ଦପିଲା—ଆସ, ମୋର ସାମ୍ନାକର ।

ରଣସିଂହଙ୍କର ଛୁଇଁ ଗଟ୍ଟରେ ଫୁଲୁଉଠିଲା । ଏଇଥକ ସେ ବୁଝାନ୍ତି । ଅମର ତାଙ୍କର ନାଁ ରଖିଛି ।

ଅମର ତଥାପି ଯେମିତି ଲାଠି ଘୁରାଇ ଚାଲିଛି । ରଣସିଂହେ ଅଉ ନିଜକୁ ଯମ୍ଭାଳି ପାରିଲେନାହିଁ । ତାଙ୍କ ରକ୍ତରେ ସତେଯେମିତି ନିଆଁ ଲାଗିଗଲା । ଗୋଟାଏ ଭୟଙ୍କର କୁହାଟ ଗୁଡ଼ି ସେ ଆସର ଭିତରକୁ ଡେଇଁପଡ଼ିଲେ ।

ତାଙ୍କ ହାତର ଲଠି ଅନେକ ଦିନପରେ ପବନ କାଟିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଅମର ପ୍ରଥମେ ତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ନିଜର ଗୁରୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ରହିଲା । ତା'ପରେ ସେ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲା ।

ଗଡ଼ ନଗରରୁ ଲୋକେ ଦେଉନ ଏକ ବସ୍ତ୍ରଧର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିଲେ । କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ସତେ ଯେମିତି ଗୁରୁ ଦ୍ରୋଣ ଆଉ ଶିଷ୍ୟ ଅର୍ଜୁନ ମୁହାଁମୁହିଁ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି !

ରଣସିଂହେ ଏ ଭିତରେ ଅଳ୍ପ ପଡ଼ିଲେଣି । ଅମରକୁ ମାଟିକାମୁଡ଼ାଇବାର ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଚେଷ୍ଟା ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯାଉଛି । ବେଳକୁବେଳ ତାଙ୍କର ହୋଧ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି । ତାଙ୍କ ମନ୍ଦାରଫୁଲ ଆଖିରୁ ସତେ ଯେମିତି ନିଆଁ ବାହାରୁଛି । ପାଦ ଦୁଇଟି ଅରଥର ହୋଇ ଅବବାରେ ଲାଗିଛି । ପାଖିରୁ ଫେରି ବାହାରିବାର ଉପକ୍ରମ ହେଲାଣି ।

ତଥାପି ସେ ଲଢ଼ୁଛନ୍ତି । ଆଗରେ ଅମର ଗୁହଁ, ସତେ ଯେମିତି ତାଙ୍କର ଚରଣକୁ ଦଳ ଛୁଆଟିଏ ଠିଆହୋଇଛି । ଲଠିହାତରେ ତାଙ୍କର ପୋରୁଣକୁ ଉପହାସ କରୁଛି ।

ନବ ରଣସିଂହ ନିଜକୁ ଭୁଲିଯାଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ମନ କେବଳ ଗୋଟିଏ କଥା ଶୁଣି ହେଉଛି । ଏଇ ସେଇ ଦୁଷ୍ଟନ, ସାହାପାଇଁ ତାଙ୍କର ବାପା ଅକାଳରେ ଝଟିପଡ଼ିଥିଲେ ।

ଏଇ ସେଇ ଚଣ୍ଡାଳ, ଯାହାର ଦୂଷିତ ରକ୍ତର ଧାର ଯୁଗଯୁଗରୁ ପ୍ରବାହିତ ରଣସିଂହ ବଣର ପବନ ରକ୍ତକୁ କଳ୍ପସିତ କରିଛି । ଆଜି ସେ ଏହାର ଶେଷ ଦେଖିବେ ।

ତାଙ୍କ ଗୁରୁଆଡ଼େ ଛାଆଣସିଂହ ଦୈତ୍ୟକାର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଯନ୍ତ୍ର ପବନରେ ଶ୍ଵସି ଚାଲୁଥିଲା ।

ଅମରର ଶକ୍ତି ଏଥର ଜବାବ ଦେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ମହାବରତର ଅଭିମନ୍ୟୁ ଭଳି ସେ ଏକା ଏକା କୋଡ଼ିଏ ରଥୀକୁ ପରାସ୍ତ କଲାପରେ ଏବେ ନିଜେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ।

ରଣସିଂହ ସୁଯୋଗ ଖୋଜୁଥିଲେ । ଆଉ ବେଶି ବେଳ ଠିଆହୋଇ ରହିବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଆଜି ତାଙ୍କୁ ଫଏସଲା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଧାରା ଶ୍ରାବଣର ଜଳଧାର ପରି ଅମର ଦେହରୁ ଝରଝର ପାଣି ବହୁଯାଉଛି । କପାଳ ଉପରୁ ଟପ୍ ଟପ୍ ଝାଲ ବହୁ ତା' ଆଖିଦିଗୁଡ଼ିକୁ ବନ୍ଦ କରିଦେଉଛି । ଓଦାଲିଆ ହାତରେ ଲାଠି ଧରିବା ଆଉ ସମ୍ଭବ ହେଉନାହିଁ ।

ତାହାଂ ହାତରେ ଲାଠି ପୁରୁତୁ ଘରୁ ଅମର ବାମ ହାତରେ କପାଳର ଘର୍ମବିନ୍ଦୁକୁ ଯୋଡ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବାବେଳେ, ରଣସିଂହଙ୍କର ଲାଠିର ଚକ୍ର ଅଘାତରେ ଅଚେତହୋଇ ଟଳିପଡ଼ିଲା ।

ଗଡ଼ ନଗପୁର ସେଠନ ଯୁଦ୍ଧ ହୋଇ ହୋଇ ଏ ଅଭାବମୟ ଦୃଶ୍ୟଦେଖିଲା- ବେଳେ ରଣସିଂହ ନିଷ୍ଠୁର ଶେର ଭୃତଲଶାୟୀ ନିଜର ପ୍ରିୟ ପୋଷକୁ ନିରାଶ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ନାସିକାରୁ ପ୍ରଳୟ ଅଶ୍ରୁଗଣ ବହୁବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ଦୃଷ୍ଟିରେ ଫୁଟି ଉଠିଥିଲା ଆଜ୍ଞାନତା । ସେ ଯେମିତି ଆଉ ଠିଆହୋଇ ପାରୁନଥିଲେ ।

‘ଆରେ ମୋ ଅମାରେ ବୋଲି ଛାଡ଼ିଥାଉ କୁହାଟଟାଏ ମାରି ରଣସିଂହେ ମାଟି ଉପରେ ଟଳିପଡ଼ିଲେ ।

ଗଡ଼ ନଗପୁର ଆକାଶରେ ସେଠନ ଯତେନି ଅକାଳବନ୍ଦୁ ଝସିପଡ଼ିଲା ।

ମହାନଗର

ସେଦିନ ବିଲମୋଗିଆ ମାନସରେ ଗୋଟାଏ ଅଦୃଶ୍ୟ ଘଟିଗଲା । ମହାନଗରର ଯଦା ଚନ୍ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଶାନ୍ତ ବାତାବରଣରେ ତାହା ଗୋଟାଏ ଘୁଣ୍ଟି ସୃଷ୍ଟିକଲା ଠିକ୍ । ତେବେ ସେ ନିଜାନ୍ତ ସାମୟିକ । କିନ୍ତୁ ପରେ ଏହି ଘୁଣ୍ଟି ଶାନ୍ତ ହୋଇଅସିଲା, ଠିକ୍ ଯେମିତି ଦୃଢ଼ାୟାର ସମୁଦ୍ର । ଗର୍ଜନ ଅଲ, ତେବେ ନିର୍ଜନ ନଥିଲା । ଏ ସବୁଥିରେ ଯଦା ଅଭ୍ୟାସ ମହାନଗରର ନାଗରିକଗଣ ଯଥାର୍ଥ ନିଜର କାମଦାମରେ ଲାଗିଗଲେ । ଯେମିତି କେହିଠି କିଛି ହୋଇନାହିଁ ।

ଯିଏ ଗଲା ସିଏତ ଯବୁଦିନ ପାଇଁ ଗଲା । ତା' ପାଇଁ ମହାନଗରର ଯଦା ଅଶାନ୍ତ ହୁଏତେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅବର୍ତ୍ତନିବ ସୃଷ୍ଟିହେଲା । ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସବୁ ସୁଖି ଯମତଳ ହୋଇଗଲା ।

ନଗର ନୁହେଁ ତ, କିଏ ଯେମିତି ଏକ ପ୍ରାଗୈତିହାସିକ ମହାକାୟ ସ୍ୱପ୍ନସ୍ୱପ । ଯଦା ଶ୍ୱପ୍ତ ମୁଣ୍ଡ ତା'ର ଚିର ଉନ୍ମୁଳ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହେ ହେ ମଣିଷ ବସ୍ତରେ, କାରରେ, ରେଲରେ, ଟ୍ରକ୍ରେ ଧାଇଁଅସି ତା'ର ଯେକ ମୁହେଁରେ ମଝକୁ ଝାମ୍ପି ଦେଉଛନ୍ତି । କିଏ ଆଗ ଶିବ, ସେଥପାଇଁ ପ୍ରତିଯୋଗିତାର ଲମ୍ବାଧାଡ଼ି ପଡ଼ିଯାଇଛି । ତା'ର ବିଶାଳକାୟ ଉଦରରେ ସ୍ଥାନ ଟିକିଏ ପାଇବା ହିଁ ହୋଇଛି ଅଜିବ ମଣିଷର ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

ସମସ୍ତେ ଭବୁବନ୍ଧୁ କିଏ ମୋର ନଗର, ମୋର ସ୍ୱପ୍ନ, ମୋର ସବୁ ଆଉ ଭବିଷ୍ୟତ୍ । ମାନ କେହି ଜାଣିନାହିଁ, ମହାନଗର ବାହାରି ନୁହେଁ । ତା'ର ସିମେଣ୍ଟ ବଙ୍କିଟି ଗୁଡିରେ କାହାର ପାଇଁ ଟିକିଏ ଦେଲେ ମମତା ନଥାଏ ।

ସେଇ ମହାନଗର ବିଲମୋଗିଆ ମାନସ । ଆଧୁନିକ ଗୁଡିର ଉତ୍ତାପିଲ୍‌ଖୋଲ ଭଳି କମାରତ୍ତ ଅକାଶର ଗୁଳି ଚିରି ଉପରକୁ ଉଡ଼ିଯାଇଛି । ନଅନବମ୍ବରେ ସବମୋଟ ବୌଦନଟା ଫୁଟି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମହଲରେ ଚଅଟି ଲେଣ୍ଟା ଫ୍ଲାଟ୍ । ଦୁଇଧାଡ଼ି ପର ମୁହାଁମୁହଁ ହୋଇ । ମଝିରେ ଲମ୍ବା କଣ୍ଡେର । ବାହାର ପଟକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଲ୍‌କୋନି—ତଳକୁ ଅନାଇବାକୁ ବାହାର ଦୁନିଆ ଦୃଢ଼ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବାକୁ ଗୋଟିଏ ମାଧ୍ୟମ । ପାୟ ଦେଖାଯାଏ, ଚତୁର୍ଥ ମହଲର ମିସେସ୍ ମିରତନ୍ଦାଜି, ଭୃଗୁସ୍ ମହଲର ସିଂହେସ୍ ଶ୍ରୀବାସୁବଙ୍କ ସହକ ଉଚ୍ଚସ୍ତରରେ

ଅଳାପ ଚଳାଇଛନ୍ତି । ପଞ୍ଚମ ମହଲର ଦୀପକ ପଞ୍ଚମହଲର ବାଲକୋନକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଉକ୍ତ ସ୍ତରରେ ସରୀତ ଅଭ୍ୟାସ କରୁଛି; ‘ସାଥରେ, ତେରେ ବିନା ଭ କ୍ୟା ଜନା’—ଆଉ ଅକସ୍ମାତ୍ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବାଲକୋନରେ ଗୋଟିଏ ଚନ୍ଦ୍ରର ଉଦୟ ହେଉଛି । ସମସ୍ତେ ଜାଣିଥାନ୍ତି ଗୁରୁନର କର୍ମଜଗା ବାପା ମା କେହି ଏ ସମୟରେ ଘରେ ନାହାନ୍ତି ।

ଲମ୍ବା କରଡ଼ର ବି କୌଣସି ସମୟରେ ଖାଲି ନଥାଏ । ଫ୍ଲାଟ୍‌ର ଛୋଟ ଛୋଟ ପିଲା ଘର ଭିତରେ ଟ୍ରାଇସାଇକେଲ୍ ଚଳାଇବାକୁ କୌଣସି ସୁବିଧାଜନକ ସ୍ଥାନ ନପାଇ ପ୍ରାୟ କରଡ଼ରୁକୁ ବାହାର ଆସନ୍ତି । ପଛେ ପଛେ ଧାଇଁଆଥାନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ସଦା ଅଚ୍ଛନ୍ନ ମା, ବଡ଼ଭଉଣୀ ଅଥବା ଆୟା । ‘ଦେବା ମତ୍ତୁ ଯାଉ’, ‘ଗୋକା ପଡ଼େ ଯାବେ’, ‘ଓରେ ନାଇନ ଜଲଗ’ ପ୍ରଭୃତି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାଷାର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତର ଗ୍ରାମର ମିଶ୍ରମିଶ୍ର କକଟେଲ୍‌ରେ କରଡ଼ର ଧ୍ବନିତ ହୋଇଉଠେ । ସେଇ କରଡ଼ରରେ ଆଗେଇ ଯାଉ ଯାଉ ଅଗ୍ରଣୀୟ ସାହେବ, ଦାସବାରୁଙ୍କ ଯହିଁତ ଯୋଜନା ବିଜୟ କରନ୍ତି ‘ହାଲୋ’ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ମହା ମୂଲବାନ୍ ଶବ୍ଦର ସଂଯୋଗ କରି ।

ସଙ୍ଗମୋଟ ଦୁଇରୁମର ଛୋଟଫ୍ଲାଟ୍ । ତାର ଭିତରେ ଚେନାଏ ଡାଇନିଂ ସ୍ପେସ୍ ଆଉ ଗୋଟିଏ ମଣିଷ କଷ୍ଟରେ ବସିପାରିବା ଢଳି କିତେନ୍ । ଯାହାଙ୍କ ଘରେ ଆୟା ବା ଗୁରୁ ଅଛନ୍ତି, ରୁଦିଆଁ ସଂବା ପରେ ସେମାନେ ହୁଏତ ଅଲଗା ଆଶ୍ରୟ ଅନ୍ୱେଷଣରେ ବାହାରିଯାଆନ୍ତି କିମ୍ବା କରଡ଼ରରେ ଲମ୍ବା ହୋଇଯାଆନ୍ତି । ଆଉ ସୁଣି ଯେଉଁ ପରିବାରରେ ବଡ଼ଲ୍ ପୁଅଟିଏ ଅଛନ୍ତି, ସେ ପରିବାରର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କହିଲେ ନସରେ । ହୁସିଆରହୋଇ ଯିବା ମାତ୍ରେ ପୁଅମାନେ ତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବେଡ଼ରୁମର ସୁବିଧା ଭୋଗ କରୁଥିବା ସାଙ୍ଗ ଖୋଜିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ନ୍ତି । ବିଅମାନଙ୍କର ସେ ସୁବିଧା ବା କାହିଁ ? ପ୍ରାଇଭେସି ବୋଲି କହି ନଥାଏ ।

ବିଲ୍‌ମୋଗିଆ ଫ୍ଲାଟ୍ ତିଆରି କରିଦେଇ ସାଧନୋଚିତ ଧାମକୁ ଗୁଲିଗଲେ । ବମ୍ବେର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟବସାୟକୁ ଛାଡ଼ି ଏ ଫ୍ଲାଟ୍‌ର ଦାୟିତ୍ୱନେଇ ରହିବାକୁ ତାଙ୍କ ପୁଅଙ୍କର ବା ବେଳ କାହିଁ ? ତେଣୁ ଫ୍ଲାଟ୍‌ର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣର ଦାୟିତ୍ୱ ନ୍ୟସ୍ତ ଥାଏ ଜଣେ ଗୁମାସ୍ତା ଉପରେ ।

ଚୌବନ୍ଦଟା ଫ୍ଲାଟ୍‌ର ହଠାତ୍ ରମେର ସମୟାର ସମାଧାନ କରୁ କରୁ ବିଚର ସୌତ ଅଲଗା ହୁଏନ ଚଳନ୍ଦର୍ଦ୍ଦମି ହୋଇପଡ଼ନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଫ୍ଲାଟ୍‌ରେ ଜ୍ୱାଲହାର ଗୁରୁଜମଣିଷି ମାନେ ମୋଟ ହେଲେ ଦୁଇଶହ ଷୋହଲ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସେକେଣ୍ଡରେ ଦୁଇଶହ ଷୋହଲଟି ସମୟା । ହୁସେନ୍ ସାହେବ କେତେ ଏବେ ସମ୍ଭାଳିବେ ?

ସ୍ୱାଭାବିକ କାରଣରୁ ତାଙ୍କର ଯାଉ ତେଣୁ ସବୁନେଲେ ଚିତ୍କରିଥାଏ । କାହାର ଜାଲେକ୍‌ଟି କନେକ୍‌ସନ କରିଯାଇଛି, କାହାର ପାଣି ପାଇଁ ଲିକ୍ କରୁଛି, କାହାର ଫ୍ଲାସ୍ ଲାମ କରୁନାହିଁ ଇତ୍ୟାଦି-ହରେକ ରକମ ସମୟାର ସମାଧାନ କରୁ କରୁ ବିଚର ନିକାହଟ୍ଟା

କରିବାର ସମୟ ବି ପାଇନାହାନ୍ତି । ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ନମାଜ ଏବେ କୋଉ ଶାନ୍ତମନ ହିଁ
ଚିତ୍ତରେ କରିପାରନ୍ତି ?

ହୁସେନ ସାହେବ ଗୋଟାଏ ମୋଟା ବନ୍ଧେଇ ଖାତାରେ ରେକର୍ଡ ମେନଟେନ
କରନ୍ତି । ରହନ୍ତି ତ ସେ ସେଇ ସବାଜଲ ମହଲର ଗୋଟିଏ ଫ୍ଲାଟ୍‌ରେ, କାଲେନ୍ଦ୍ର ମାଲିକ
ଆସିବା ପାଇଁ ଯାହା ସଦା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥାଏ । ପ୍ରବେଶ ଦ୍ଵାର ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଟେବୁଲ
ପକାଇ ତାହାର ଉପରେ ସେ ଖାତାଟିକୁ ପକାଇ ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ଜଣାରୁ ଝୁଲୁଥାଏ
ଗୋଟିଏ ଡିକ୍‌ସେନ । ହୁସେନ ସାହେବ କର୍ମବ୍ୟସ୍ତ ଲୋକ । ପୁଣି ଏଡ଼େବଡ଼ ମାନ୍ଦ୍ୟର
ଦାୟିତ୍ଵ ଯାହା ଉପରେ, ମଗଜ ଅଣ୍ଟା ରଖିବାକୁ ହେଲେ ତାକୁ ନେତେ କଣ କରିବାକୁ
ହୁଏ । ସଞ୍ଜବୁଝିବା ଆଗରୁ ଏହି କାରଣରୁ ସେ ଫ୍ଲାଟ୍ ଭିତରୁ ବାହାରକୁ ବାହାରିପାରନ୍ତି
ନାହିଁ । ଭିତରୁ କବାଟ ବନ୍ଦ କରିଦେଇ ଖୋଦାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରନ୍ତି ।
ଭିତରୁ ଶୁଣାଯାଏ, ଜଡ଼ିତ କଣ୍ଠରେ କୋରାଏ ସରଫର ଆବୃତ୍ତି ଅଛି ପୁଣି ବାସନକୁସନ
ଫିଜାଫୋପଡ଼ା ହେବାର ଶବ୍ଦ । ଧଳାପୋଡ଼ା କଳାପୋଡ଼ା ଉପରେ ସବାବୁହୋଇ
ହୁସେନ ସାହେବ ବେହସ୍ତଆଡ଼େ ଚାଲିଯାଆନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ତାଙ୍କ ଧର୍ମୀୟ ବନ୍ଧୁସା
ଉପରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ନକରିବାକୁ ତାଙ୍କର କଡ଼ା ସକୁଲର ଅଛି ।

ତେବେ ଉଡ଼ାଟିଆମାନେ ହେଲେ ଉଡ଼ାଟିଆ । ମାସକୁମାସ ଟଙ୍କା ଆଠଶହ ଲେଖି
ଫୋପାଡ଼ିଦେଇ ସେମାନେ ମୁଣ୍ଡକଣି ବସିଥାଆନ୍ତି । ପୁଣି ଆଜିକାଲି ଲୋକଙ୍କର ଧର୍ମପ୍ରତି
ସେ ଅତଳ ନିଷ୍ଠା କାହିଁ ? ତେଣୁ ପ୍ରାୟ କେହିନା କେହି ହୁସେନ ସାହେବଙ୍କୁ ହରକତ
କରିବା ପାଇଁ ଫ୍ଲାଟ୍ ଦୁଆର ବାଡ଼ୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଏଥିରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ
ସାହେବଙ୍କୁ ଦରଜାରେ ଗୋଟାଏ ଏମାର୍‌ଜେନସି ଗେଟ୍‌ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ହୋଇଛି ।
ବାହାରେ ଥାଇ ସେଇବାଟେ ହାତ ଗଲାଇ ଗୁହାରିଆଁ କମ୍‌ଲେଣ୍ଟ ରେଜିଷ୍ଟରରେ ତାଙ୍କର
ଅସ୍ପରିଧାଟା ଲେଖିଦେଇ ଆସନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ସକାଳ ନଅଟା ପୁଟରୁ ସାହେବ ତାକୁ ଦେଖିବା
ପାଇଁ ଅବସର ପାଆନ୍ତିନାହିଁ । କ'ଣ କରିବେ ? ଆଜିକାଲି ଲୋକଙ୍କର ସ୍ଵଭାବ ଏମିତି ଯେ,
ସେମାନେ ସାମାନ୍ୟ ଫୁଲ ତାର ଖଣ୍ଡେ ବି ନିଜ ଅଣ୍ଟାରୁ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚକରି ଲଗାଇବେ-
ନାହିଁ । ଏଣେ ଘରେ ବେଗମ୍ ସାହେବାମାନେ ହରଦମ ହିଟର ଚଳାଇ, ପଙ୍ଖା ଚାଲାଇ,
ଓଭନ ଜଳାଇ ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ ଲାଇନର ଯେ ବାରଟା ବନାଇ ରଖିଥାଆନ୍ତି, ସେ କଥା କେହି
ଚିନ୍ତାକରନ୍ତିନାହିଁ ।

ହୁସେନ ସାହେବଙ୍କର ଚନ୍ଦ୍ରାର ଆଉ ଗୋଟାଏ କାରଣ ଥିଲା । ବିଲମୋରିଆ
ସାହେବ ଫ୍ଲାଟ୍‌ର ଉଡ଼ା ସାଙ୍ଗରେ ବିଜୁଳି ଆଉ ପାଣି ଖର୍ଚ୍ଚଟାକୁ ସାମିଲ କରିଦେଇଥିଲେ ।
ବୁଦ୍ଧିବେଦ ଶୂନ୍ୟ ଉଡ଼ାଟିଆମାନେ ପ୍ରାୟ ଉଡ଼ା ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ବିଜୁଳି ଖର୍ଚ୍ଚ କରିପାରନ୍ତି
ହିଁ ସ୍ଵପ୍ନିଲଭ କରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ବୁଦ୍ଧିଥିଲେ ଯେ, ଏହା ହେଉଛି ସେମାନଙ୍କର

ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଅଧିକାର । ଜୟଶ୍ଚ ବିଲୁରୁ କାହାର ବିକଳି ଚେ କେତେ କିଏ ଜାଣୁ ? କିଏ ବା କାହିଁକି କାହାକୁ ବାଧା ଦେବ ? ଉପରକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ସନ୍ଦେହ ହୁଏ ଯେ, ଅନ୍ୟମାନେ ତା' ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଫାଇଦା ମାରିନେଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପାଦ ମିଳାଇ ଚାଲିବା ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁ ଆଉ ଦୁଇଗୁଣଟା ଉପକରଣ ଆଣି ଆଣିଦିଅନ୍ତି । ଆଉ ଆଜିକାଲି ପଇସା କମେଇବାକୁ କମ୍ପାନୀମାନେ ଯେ ଏତେ ରକମର ବିକଳି ଉପକରଣ ଚାଲି କଲେଣି, ହୁସେନ ସାହେବ ତାହାର ଅଳଙ୍କାର କିଛି ପାଆନ୍ତିନାହିଁ । ସେ କେବଳ ଉଡ଼ାଟିଆମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡପାତ କରୁଥାଆନ୍ତି, ଆଉ ଉଡ଼ାଟିଆମାନେ ସକାଳୁ ହେବା ମାତ୍ରେ ସମ୍ଭବେତ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ବି ତ କମ୍ ହରକତ କରନ୍ତିନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ହୁସେନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଉଡ଼ାଟିଆମାନଙ୍କର କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶତ୍ରୁତା ନଥାଏ । ତେବେ ବେଆଡ଼ା ଉଡ଼ାଟିଆମାନଙ୍କୁ ଶାନ୍ତି ଦେବା ପାଇଁ ହୁସେନ ବେଳେବେଳେ ପାଣି ଆଉ ବିକଳିର ଯେଉଁ ରେସନ ଚାଲୁ କରୁଥିଲେ, ସେଥିରେ ଉଡ଼ାଟିଆମାନେ ରାଗିଯିବା ସ୍ବାଭାବିକ ।

ପମ୍ ନିଲୋଇଲେ ଏଡ଼େବଡ଼ ମାନସନର ଚାରିଆଡ଼କୁ ପାଣି ଉଠିବା କଷ୍ଟ । ପମ୍ ହାଉସ ସୂତ୍ରୀ ହୁସେନ ସାହେବଙ୍କ ଫ୍ଲାଟକୁ ଲାଗିକରି—ତାଲଗୁବର ଦେଉବନ୍ଦୀ ମଧ୍ୟରେ ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ । ଉଡ଼ାଟିଆମାନଙ୍କ ଉପରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ରଖିବା ପାଇଁ ହୁସେନ ଯେତେବେଳେ ଇଚ୍ଛା ସେତେବେଳେ ପମ୍ ନିଲୋଇବାକୁ ହୁକୁମ ଜାରିକରନ୍ତି । ବେଳେ-ବେଳେ ହୁଏତ ଦେଖାଯାଏ ଯେ, ସକାଳୁ ସକାଳୁ ପାଦପ ଖୋଲିଲେ ତହିଁରୁ ବିହୁଏ ପାଣି ବାହାରୁନାହିଁ । ଶୁଣାଯାଉଛି କି ଏକ ଅଜଗରର ଫୁଁ ଫୁଁ ଗର୍ଜନ । ଅଜଗରତ ନୁହେଁ । ସେ ଯେମିତି ହୁସେନ ସାହେବଙ୍କ ଅପ୍ରକାଶିତ କିଛି ହୁଙ୍କାର । ଆଉ ବେଳେବେଳେ ଉଦୁଉଦିଆ ଉପହରେ ଅଧିକାଂଶ ଫ୍ଲାଟ୍ ଯେତେବେଳେ ବନ୍ଦ, ଗୃହଣୀମାନେ ଦିନସାରା ପରିଶ୍ରମରେ କ୍ଳାନ୍ତହୋଇ ଟିକିଏ ମାଧ୍ୟମନ ନିଦ୍ରାସୁଖ ଉପଭୋଗରେ ବ୍ୟସ୍ତ, ସେନିକବେଳେ ପାଇପ ମୁହଁ ଫଟାଇ ଗାତ୍ରବେଶରେ ଜଳସ୍ରୋତ ବହୁଥାନ୍ତି ଘରଦ୍ୱାର ଭସାଇଦିଅନ୍ତି । ତା'ପରେ ଓଦା ଜଳସ୍ନାନ ଶୁଖାଇବାକୁ ତମେ ତମର ନାକେଦମ ହେଉଥା । ସେଥିରେ ହୁସେନ ସାହେବଙ୍କର ଯାଏ କେତେ ଆସେ କେତେ ?

ଏଡ଼େବଡ଼ ମାନସନର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ପାଇଁ ହୁସେନ ସାହେବ ଗୋଟିଏ ସ୍ବତ୍ୱ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ରଖିଛନ୍ତି । ସେଥିରେ ଅଛନ୍ତି ପୁଲୁର, ଇଲେକଟ୍ରି ମିସ୍ତ୍ରୀ, କାର୍ପେଣ୍ଟର, ସ୍ବାଭେଷ୍ଟର ଏମିତି ଅଭିଜ୍ଞ କେତେକ ଜାତି । ସକାଳ ନ'ଟା ବେଳେ ସେମାନେ ଆସି ଗପୋଟି କରନ୍ତି । ଇତି ମଧ୍ୟରେ କମ୍ପାନିରେ ରେଜିଷ୍ଟରଟା ଦେଖି ହୁସେନ ସାହେବ ମନେ ମନେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରାୟଶଂସା ଲିଷ୍ଟ ଚାଲିକରି ନେଇଥାଆନ୍ତି । ଏହାପରେ ଜଣେ ଦକ୍ଷ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଭଳି ସେ ମୁତମେଶ୍ୱର ହୁକୁମ ଜାରିକରନ୍ତି । ଆଉ କମ୍ପାନିର ସମସ୍ତ ଗପୋଟିର ସ୍ବାଭାବରେ ବସିରହନ୍ତି ।

କେଉଁ ଏକ ସାହିତ୍ୟିକ ପ୍ରତିଭାପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଡ଼ାଟିଆ କମ୍ପଲେକ୍ସ ଖାତାରେ ତାଙ୍କ ନାମ ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ସମାନ ଚନ୍ଦ୍ର ବସାଇ ‘ଅଲତା ସୁନ୍ଦର’ ବୋଲି ତାଙ୍କର ନୂତନ ନାମ-କରଣ କରିଥିଲା କେନାଣି, ସେଇଦିନଠାରୁ ତାଙ୍କର ନୂତନ ନାମ ସେଇଆ ପଡ଼ିଗଲା । ‘ତୋବା ତୋବା’ କରି ହୃଦୟେନ ସାହେବ, ପ୍ଲମ୍ବର ରହସ୍ୟରୁ ମିଆଁର ଅଧିନାୟକତ୍ବରେ ଦୁଷ୍ଟ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଧରିବା ନିମନ୍ତେ ଗୋଟାଏ ଜଣକଥା ଜନକାନ୍ତ କମିଶନ ତ ବସାଇଥିଲେ । ତେବେ ମିଆଁ ସାହେବ ତୁମ୍ଭାୟ ମହଲର ପାଞ୍ଚନମ୍ବର ଫ୍ଲାଟର ମେନସାହେବଙ୍କ କଲେଜ ପଢ଼ିଆ ଅର୍ଡ଼୍ସାସ୍ ପୁଅ ସମରସେନ ଅଡ଼େ ସନ୍ଦେହପୂର୍ବକ ସାମାନ୍ୟ ଅକ୍ଲି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବ୍ୟଗତ ଆଉ ବିଶେଷ କିଛି କରିପାରିନଥିଲେ । ତଥାପି ହୃଦୟେନ୍ ପୁରା ଗୋଟାଏ ଓଲି ସେଇ ଫ୍ଲାଟକୁ ଜଳଯୋଗାଣ ବନ୍ଦ କରିଦେଇ ସମରକୁ ଟାଇଟ୍ କରିଦେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ । ସମର ପାଟ-ଆଖିର ଆଉ ଦୁଇଗୁଣିତା ଦାଦା ଟୋକାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଉଚ୍ଚପ୍ରସ୍ତୁତ ଗୋପନ ବୈଠକରେ ମିଳିତ ହୋଇଥିବାର ଶିଫାର୍ଟ ପାଇ ସେ ଅଗତ୍ୟା ଜଳ-ବାସନ୍ଦ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉଠାଇ ନେଇଥିଲେ । ତେବେ ଦଟ୍‌ଟାଟିକୁ ସେ ଭୁଲିନାହାନ୍ତି । ସମୟ ଆସିଲେ ସେ ବି ଦେଖାଇ ଦେବେ ତାଙ୍କର ପାଠ୍ୟାୟ ।

ନାନା ଦିଗରୁ ନାନା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆସି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶର ବହୁ ବିଚିତ୍ର ଚରିତ୍ରର ଲୋକ ଏଇ ମାନସନ ରୂପୀ ମହାବୃକ୍ଷରେ ଅସ୍ଥାନ ବାନ୍ଧିଥାନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ତ ଉଡ଼ାଦିଗରୁ ଫ୍ଲାଟ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଶସ୍ତା । ପୁଣି ଦରମାଲିକଙ୍କ ସ୍ୱାଧିକୃତ ଅହଙ୍କାରର ଭାଗବୋଝ ତଡ଼ାଟିଆମାନଙ୍କୁ ଉଠାଇବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ‘ଅଲତା ସୁନ୍ଦର’ ଯେତେ ଯାହା ହରକତ କଲେ ମଧ୍ୟ ଲୋକ ଖରପ ନୁହେଁ । ସବୁଠୁ ବଡ଼କଥା, ଏଣିଆଟା ଖବ୍ ଭଲ । ସ୍କୁଲ, କଲେଜ, ଡାକ୍ତରଖାନା, ଆନା, ସରକାଲୟ, ସେନାନାଲୟ ସବୁକୁ ପାଶ । ତେଣୁ ଉଡ଼ାଟିଆମାନଙ୍କର କୁ୍ୟ ଲଢ଼ିରହୁଥାଏ । ଖାଲି ଫ୍ଲାଟ୍ ପୁରଣ ପାଇଁ ‘ଅଲତା ସୁନ୍ଦର’ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାୟଶଚି ଲିଷ୍ଟ ମେନ୍‌ଡେନ କରିନ୍ତି । ତେବେ ଏ ଦିଗରେ ଉଡ଼ାଟିଆମାନେ ବି ଏକ ବିଶେଷ ରୋଲ୍ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ଯେଉଁ ଉଡ଼ାଟିଆଟି ଫ୍ଲାଟ୍ ଖାଲି କରିଦେଇ ଯାଏ, ସେ ପ୍ରଥମେ ନିଜ ଜାଗାରେ ବସାଇବା ନିମନ୍ତେ ଗୋଟିଏ ‘ଦେଶ୍‌ପୁଲ ଭାଇ’ ଖୋଜେ । ଦୈବାତ୍ ନମିଳିଲେ, ପାଶ ଦେଶ୍‌ପୁଲରେ କାମଚଳାଇନାଏ । ‘ଅଲତା ସୁନ୍ଦର’ଙ୍କ ସହୃଦ ଯୋଗାଯୋଗ କରାଇଦେ । ରାତିକ ପାଇଁ ଧଳାଘୋଡ଼ାରେ ଚଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଗଲେ, ଅଲତା ସୁନ୍ଦର ବି ବିସ୍ମୟିତା କରି ଫ୍ଲାଟ୍‌ର ରୁବି ଅଗନ୍ତୁକ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇଦିଅନ୍ତି । ରେକର୍ଡ୍ ପସରେ ତାଙ୍କର ନାମ ଦରଜ ହୋଇଯାଏ । ଏ ଆବଶ୍ୟକ ଏହି ଅଲିଖିତ ନିୟମ ବଳରେ ତୌବନଟି ଫ୍ଲାଟ୍‌ର ପ୍ରାଦେଶିକ କୋଟାର ହାତରେ ବିଶେଷ କୌଣସି ଭାରତମ୍ୟ ହୁଏନାହିଁ ।

ଛୋଟବଡ଼ ଅଘଟଣ ତ ଏତେବଡ଼ ମାନସନରେ ଲାଗି ରହୁଥାଏ । ସେଇଟା ହିଁ ସ୍ବାଭାବିକ । ତେବେ ଗତରାତର ଅଘଟଣଟି ଏକ ବିଶେଷ ଧରଣରେ ମୁଖ୍ୟ ଆସିଛି ଏକ

ଦୂର୍ବଚାରୀ ହାତଧରି । ସପ୍ତମ ମହଲର ମିସେସ୍ ଶ୍ଵେତୋଧର ନିଜ ଶାଢ଼ୀରେ ନିଆଁଲଗାଇ ଆସୁଥିବା କରୁଛନ୍ତି । ମାନସନର ଏହି ପ୍ରଥମ ଅପମୃତର ଘଟଣା ସଦା ଆସୁଥିବା ହୃଦୟର ସାହସକୁ ମଧ୍ୟ ଦୋହଲାଇ ଦେଇଛି । ଧନା, ପୋଲିସ୍, କୋର୍ଟ କଚେରୀର ବ୍ୟବସାୟିକାପ୍ରଦ ଦୃଶ୍ୟମାନ ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚୁଛି । ସେ କ'ଣ କରିବେ କିନ୍ତୁ ସ୍ଥିରକରି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।

ମିଷ୍ଟର ଅରୁଣ ଶ୍ଵେତୋଧର ଶ୍ଵେତାସିଆ ଲୋକ । ଦିନ ନ'ଟା ବେଳକୁ ହାତରେ ଆଟାଚି ଝୁଲାଇ ଲିଫଟରୁ ବାହାରିଆସନ୍ତି, ଆଉ ବେସମେସରୁ ନିଜର ଗାଡ଼ି ବାହାରକରି କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଯାଆନ୍ତି । ଶୁଣାଯାଏ, ତାଙ୍କର ଅର୍ଡ଼ର ସମ୍ପାଦକ ବ୍ୟବସାୟ । ମହାନଗରର କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳରେ ନିଜସ୍ଵ ଅଫିସ ରହୁଛି । ସେଇଠି ସେ ବସନ୍ତି । ଟେଣ୍ଡର ଭରନ୍ତି । ମାଲ ଡେଲିଭରି ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତି । ଷ୍ଟେସନକୁ ଲୋକ ପଠାଇ ଆର. ଆର. ଛଡ଼ାଇବାର ଅସ୍ଵୋଜନ କରନ୍ତି । ପାର୍ଟି ସାଙ୍ଗରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରନ୍ତି । ହୋଟେଲ, ରେସ୍ତୋରାନ୍ ମାନଙ୍କରେ ପ୍ରାୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଏନ୍ଟର୍ଟେନେମେଣ୍ଟ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ନହେଲେ ପାର୍ଟି ଆପଣ ଗିଲେନାହିଁ । ମୁହଁରେ ଆସାସୁତାର ସ୍ମୃତିହସ ଉକୁଟାଇ ଅନ୍ୟ କେହି ଫାର୍ମ ପକ୍ଷରେ ଛୁଟେ । ଆଜିକାଲି ଏ ଧରାରେ କର୍ମଚିତ୍ର ବହୁତ । କଥାକଥାକେ ମଟରଡ଼ୋ ଲୋକ ପାଦଚଳା ହୋଇଯାଏ ଆଉ ପାଦଚଳା ଚଢ଼େ ମଟରଗାଡ଼ି । ପାର୍ଟି ସାଙ୍ଗରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବାକୁ ଫ୍ଲୋରରେ ହୁଇଁ ଦିଲ୍ଲୀ ଦୌଡ଼େ । ନାଗରୁରେ ବ୍ରେକଫାଷ୍ଟ ଖାଇ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଲକ୍ଷ ସାରେ । ଆଉ ପୁଣି ଭିତର ବେଳକୁ ନିଜ ସହରକୁ ଫେରିଆସେ ।

ଶ୍ଵେତୋଧରଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଶିଳ୍ପି ଶିଳ୍ପିନୀ ବେଶ୍ ଭଲ । ସବୁଠି ଭଲ ପାର୍ଟିକୁ ଏନ୍ଟର୍ଟେନେମେଣ୍ଟ କରିବାର ତାଙ୍କର ସ୍ଵଳ୍ପ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଅଜିକାଲି ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପପତିମାନଙ୍କର ରିପ୍ରେଜେଣ୍ଟେଟିଭ ହୋଇ ଯେଉଁମାନେ ବ୍ୟବସାୟ ପରିଚାଳନା କରିବାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି, ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କର ବୟସ କମ୍ । ପିଲାଦିନରୁ ଅସଲ ଆରମ୍ଭରେ ବଢ଼ିଛନ୍ତି । ଯାହା ଯେତେବେଳେ ଚାଲୁଛି, ପାଲଟୁଛି, କେବଳ ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ ଛଡ଼ା । ଏକେବାର ଯେ ପାଇନାହାନ୍ତି, ତାହା ନୁହେଁ । ତେବେ ନିଜ ସହରରେ ଏଥପାଇଁ ହଜାରେ ସତର୍କତା ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । କେବଳ ସେଇଥିପାଇଁ ବାହାରକୁ ଆସିବା ମାତ୍ରେ ସେମାନେ ବେପରଫ୍ । ହୋଇଯାଆନ୍ତି । ଯେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଭଲ ହୋଟେଲରେ ରୁମ୍‌ଟିଏ, ଗୋଟିଏ ଦୂରଦୂର ବୋତଲ, ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ନୁହେଁ ମଧ୍ୟ ଅଛି... ସେଇ ଅଭିତି ହେଉଛି ଶେଷ କଥା ।

ମାଂସର ଫୁଲଟିଏ ଯେପରିକି ସେମାନଙ୍କ ହାତପାଆନ୍ତାରେ ଫୁଟି ନିଉଠିଛି, ତାହାର ଭୁଲୁଥିବା ଗନ୍ଧ ଯେପରିକି ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରାଣମାନକୁ ଅମୋଦିତ ନକରିଛି, ସେ ପରିକ୍ରମ ଏଇ କୁବେରଦୟନମାନେ ହାତମୁଠା ଖୋଲୁନାହିଁ । ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମନସ୍ଵତ ହେଲେ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଯେ କୌଣସି କାଗଜରେ ଦସ୍ତଖତ ମାରିଦେଇ ପ୍ଲେନ ଧରିବାକୁ ଚାଲିଯାଆନ୍ତି ।

ରାୟଚୌଧୁରୀ ଜାଣନ୍ତି, ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହିଁ ହେଉଛି ବ୍ୟାବସାୟିକ ସାଫଲ୍ୟର ବଡ଼କଥା । ସରକାରୀ ଲୋକ ହୁଅନ୍ତୁ ଅବା ବେସରକାରୀ ଲୋକ ହୁଅନ୍ତୁ, ସମସ୍ତେ ବଣ ଏଇ ମନ୍ଦିରେ । ରାୟଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ତେଣୁ ଏଥିପାଇଁ ସ୍ଥାୟୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯେଥିରେ ଅସୁବିଧା ବି କିଛି ନାହିଁ । ଏ ବି' ତ ଗୋଟାଏ ବ୍ୟବସାୟ । ତେଣୁ ଏଥିରେ ଅର୍ଡର ସପ୍ଲାଇରୁ ଅଛନ୍ତି । ବ୍ରୋକର ଅଛନ୍ତି । କେବଳ ଫୋନ୍‌ରେ ସମସ୍ତ, ସ୍ଥାନ ଆଉ କ୍ଲାଏଣ୍ଟର ପସନ୍ଦ ଅପସନ୍ଦ ସମ୍ପର୍କରେ କିଛି ସୂଚନା ଦେଇଦେଲେ ହେଲା । ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ବସି କାମ ଶେଷ । ଆଗରୁ କ୍ଲାଏଣ୍ଟକୁ ନେଇ ଏଠିକୁ ସେଠିକୁ ଦୌଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଏବେ ମାଲ୍ ସିଧାସଳଖ ଡେଲିଭରି ହେଉଛି କ୍ଲାଏଣ୍ଟର ବଛଣାରେ । ସବୁ କଥାବାତ୍ତା ବି ସେଇଠି ହୋଇଯାଇଛି । ଉଭୟ ପକ୍ଷ ପାଇଁ ଏହା ଅପେକ୍ଷା ଆଉ ଭଲ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ହୋଇପାରନ୍ତା ?

କାମର ଗୁପ୍ତରେ ରାୟଚୌଧୁରୀ ଲକ୍ଷ ନେବା ପାଇଁ ଘରକୁ ଆସିପାରନ୍ତିନାହିଁ । କେତେବେଳେ କୋଉଠି ଥାଆନ୍ତି, କୁଆଡ଼କୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିପାରେ ଏକଥା ସେ ନିଜେ ବି ଜାଣିନଥାନ୍ତି । ସହରରେ ଥିଲେ ଡିନର ପାଇଁ ଘରକୁ ଫେରିଆସନ୍ତି । ତେବେ ଯେ ବି ବେଶ ରାତିରେ—ବଲ୍‌ମୋରାଆ ମାନ୍‌ସନ୍ ଯେତେବେଳେ ଶୁଦ୍ଧ ନିଦର ପ୍ରଥମ ଅମେଲ୍‌ଟା କଟାଇ ଉଠୁଥାଏ, ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ରାୟଚୌଧୁରୀଙ୍କ ମାରୁଡ଼ି ଗାଡ଼ିର ହେଡ଼ଲାଇଟ୍ ଶେଟ୍ ପାଖରେ ଜଳିଉଠେ ଆଉ ହର୍ଣ୍ଣିର ସଙ୍କେତରେ ନେପାଳୀ ଦରଓ୍ଵାନକୁ ଡାକ ପକାଏ ।

ଜାଣିରେ ରାୟଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଦେହ ସେତେବେଳକୁ ଫାଟିପଡ଼ୁଥାଏ । ତଥାପି ସେ ଶାୟିତ ଶିଶୁକନ୍ୟାକୁ ଟିକିଏ ଆଦର କରନ୍ତି । ପତ୍ନୀଙ୍କ ସହ ଦୁଇଗୁରୁଟା କଥାବାତ୍ତା ହୁଏ । ଅଭ୍ୟାସବଶତଃ ଡିନର ଟେବୁଲରେ ବି ବସନ୍ତି । ଡା'ପରେ ସ୍ମିଫସ୍‌ସ୍‌ ପିନ୍ ବଛଣାରେ ନିଜକୁ ଲେଟାଇଦିଅନ୍ତି । ଏହାପରେ ରାୟଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଫ୍ଲାଟ୍ ଅନ୍ଧାର ହୋଇଯାଏ । କେବଳ ବେଡ଼ରୁମର ଶୂନ୍ୟଶବ୍ଦ ବିଶିଷ୍ଟ ବଲ୍‌ବଟି ରାତିଯାଏ ଜଳୁଥାଏ ।

ରାୟଚୌଧୁରୀ ଜଣେ ସୁଖୀ ଗୃହସ୍ଥ । ଏତେଦିନ ସେ ଏଇ ଫ୍ଲାଟ୍‌ରେ ରହୁଲେଣି । ସ୍ବାମୀ-ସ୍ବାଙ୍କ ଭିତରେ ଦିନେହେଲେ ଉଚ୍ଚବାର ହେଉଥିବାର କେହି ଶୁଣିନାହାନ୍ତି କିମ୍ବା କାହାରି ମୁହଁରେ ପାରିବାରିକ ଅତ୍ୟୁତ୍ତିର ଶୀର୍ଷରୋଷିଏ ମଧ୍ୟ କେହି କେବେ ଦେଖିନାହାନ୍ତି । ମିସେସ୍ ରାୟଚୌଧୁରୀ ସବୁବେଳେ କଣ୍ଠୋକଟିଏ ଭଲ ସାଜସଜ୍ଜା ପୁରା ମେକ‌ଅପରେ ଥାଆନ୍ତି । ଘରେ ସୁଦ୍ଧା ଦାମୀଶାଢ଼ୀ ସାଜକୁ ମ୍ୟାଟ° କୁଇଜ୍, ମ୍ୟାଟ° ବିନ୍, ଯେଇ ରଙ୍ଗର ସ୍ମିପର ପିନ୍ ପୁରା ଫିଟ୍‌ଫାଟ୍ । ଗୋଟାଏ ହାତରେ ଗୋହଲପଟ ସୁନାଚ଼ୁଡ଼ି, ଆଉ ହାତରେ ଗ୍ଲୋଟ ଟାଇଟାନ କ୍ୟାଜିଓର୍ । ଆଧୁନିକତାର ସାକାର ରୂପ ।

ଗ୍ଲୋଟ ହିଁଥ ଭାରି ମଧ୍ୟ ସବୁବେଳେ ସାଜସୁଜାହୋଇ ରହୁଥାଏ । ଆୟୁର ହାତଧରି ଠୁକ୍ ଠୁକ୍ କରିଡ଼ରରେ ବୁଲେ । ସମବୟସୀ ସାଥୀ ଦେଖିଲେ ଡା'ଆଡ଼କୁ ଟିକିଏ ଅନାଏ,

ଆଉ ପାଖଆଖର ଫ୍ଲାଟ୍ ଖୋଲ ଦେଖିଲେ, ସେ ଭିତରକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଏ । ତେବେ ମିସେସ୍ ରାୟଚୌଧୁରୀ ବଡ଼ କଢ଼ା ସ୍ତବ୍ଧବର ମହଲା । ଦରଭିତରେ ଆଇ ପୁଣି ସେ ହିଁ ଅଭିପରେ ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିଥାନ୍ତି । ଏଭଳି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଯେଉଁ ତାଙ୍କର ସ୍ବର ଶୁଭେ, ‘ବେସା ଚଲେ ଏସୋ ।’ ବେସାର ଉଠିଲପାଦ ଛୁଇଁ ହୋଇଯାଏ । ଆସ୍ଥା ଧାଇଁଯାଇ ତାକୁ ଲେଉଟାଇ ଆଣେ ।

ପଡ଼ୋଶୀମାନଙ୍କ ସହଜ ମିସେସ୍ ରାୟଚୌଧୁରୀ ବିଶେଷ ସମ୍ପର୍କ ରଖନ୍ତିନାହିଁ । ଔପଚାରିକତାର ସାମାନ୍ୟ ଦୁଇଗୁଣିଟା ଶେ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ତାହା ସଦା ସୀମିତଥାଏ । ଯେତେବେଳେ ରାୟଚୌଧୁରୀ ପରିବାର ଏଇ ଫ୍ଲାଟ୍ରେ ରହିବାକୁ ଆସିଲେ, ସେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅପ୍ରାପ୍ତିକର ଘଟଣା ଘଟିଥିଲା ।

ଅରୁଣବାରୁ ବଡ଼ ଖୋଲମେଲ ସ୍ତବ୍ଧବର ଲୋକ । ପଡ଼ୋଶୀଙ୍କ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଦ୍ବାର ସବୁବେଳେ ଢିଲୁ ଚାଲୁଥିଲା । ଅଉ ପୁଣି ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟ ବି ଏତେ ଜମି-ନଥିଲା । ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ଘରେ ପ୍ରାୟ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ପାଖ ପଡ଼ୋଶୀ ଦୁଇଗୁଣିକଣ ତାଙ୍କ ଫ୍ଲାଟ୍ରେ ଅଭିଜ୍ଞ ଜମାଇବାକୁ ଜୁଟିଯାଉଥିଲେ । ଏତିକିବେଳେ କେହି ଜଣେ ଅରୁଣ-ବାବୁକୁ ଚେତାଇ ଦେଇଥିଲେ, ‘ରାୟଚୌଧୁରୀ ସାର୍ ! ମକାନ୍ ମେ ପଢ଼ା ଲଗ୍ବାଇଲେ । ଜମାନା ଖରବ୍ ହାଏ ।’

ରାୟଚୌଧୁରୀ ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ, “ସୁହା ସବ ଦୋସ୍ତ ଲେଗ ହେଁ । ଫିର ଦୋସ୍ତା ହେ କ୍ୟା ରୁପାନା ? ମୋର ଜନ୍ମଗୀତେ ଏକ ଖୁଲ୍ଲୁ ପୁସ୍ତକ ହେଁ । ମੈଁ ଭଲ ପଢ଼େ କୁଁ ଲଗାଉଁ ?”

ତେବେ ଶୀଘ୍ର ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଏହି ଉଦାରମତିକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନକରି ମୋଟା ପର୍ଦ୍ଦାର ଅନ୍ଦେଶରେ ବକାର ଧାଇଁବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ମିସେସ୍ ରାୟଚୌଧୁରୀ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲେ ଯେ, ଭଲ ଦ୍ବିପ୍ରହରବେଳେ ଯେତେବେଳେ ଫ୍ଲାଟ୍ରେ ଅଧିକାଂଶ ପୁରୁଷ ପ୍ରାୟ କର୍ମ ବ୍ୟପଦେଶରେ ବାହାରେ ଥାଆନ୍ତି, ଅଉ ମିସେସ୍ ରାୟଚୌଧୁରୀ ସକାଳର କାମ ଚୁଟାଇ ଟିକିଏ ବିଶ୍ରାମ ନେବାର ଉପକ୍ରମ କରନ୍ତି, ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ପାଖଆଖର ନିଷ୍ପର୍ଣ୍ଣ ଟୋକାଦଳ ରାୟଚୌଧୁରୀ ସାହେବଙ୍କର ଏଇ ଖୋଲ ପୁସ୍ତକଟିକୁ ବେଶ୍ ମନଯୋଗ ସହକାରେ ପଢ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ତମକିଫି ମିସେସ୍ ରାୟଚୌଧୁରୀ ଏହି ଅସାମାଜିକ ଘଟଣାପ୍ରସ୍ତ ସ୍ବର୍ମୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବାରୁ ବେଶ୍ ଧରପଗଡ଼ ହୁଏ । ଆସାମୀମାନେ ତ ଧରପଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ତେବେ ସେଇ ଦିନଠୁ ପାଖ ପଡ଼ୋଶୀଙ୍କ ସହଜ ରାୟଚୌଧୁରୀ ପରିବାରର ପ୍ରାଣ ସମ୍ପର୍କ ଚୁଟିଯାଏ ।

ଏଥିରେ କାହାର ଯେ ଝୁର୍ ଗୋଟାଏ ଅସୁରୁଆ ହୋଇଯାଏ, ତାହା ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ସହର ବଜାର ଜାଗାରେ ଅପରର ସେଣ୍ଟିମେଣ୍ଟ ନେଇ ମୁଣ୍ଡ ଘୁରାଇବାକୁ କାହାର ବା ଏତେ ସମୟ ଅଛି ?

ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦୃଷ୍ଟି ସେଇ ପରିବାରରେ । ମିସେସ୍ ରାୟଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଆତ୍ମହତ୍ୟା ଭଲ ଦୃଷ୍ଟି କେବଳ ସେଇ ମାନସରେ ନୁହେଁ, ସମସ୍ତ ସହରରେ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟିକରିଛି । ପ୍ରକୃତ କାରଣ ତ କେହି ଜାଣିନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ଯାହା ମନକୁ ଯାହା ଆସୁଛି ସେ ତାହା ଶୁଣାଇ ଦେଉଛି । କେହି କେହି ଏଥିରେ ଏକ ଶକ୍ତି ଶତ୍ରୁତ୍ୱର ସ୍ୱଭାବ ମଧ୍ୟ ଦୃଢ଼ମତ ପୋଷଣ କରିପାରିଲେଣି ।

ମିସେସ୍ ରାୟଚୌଧୁରୀ ଏଭଳି କଲେ କାହିଁକି ? ସ୍ୱାମୀ, ପରିବାର ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କର ଯଦି କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ ଥିଲା, ତେବେ ତାହା ସଦାଫର୍ଦ୍ଦ ପଡ଼ୋଶୀମାନଙ୍କର ନଜର ଏଡ଼ାଇଗଲା କେମିତି ? କିଛି ବର୍ଷ ତଳେ ସହରର ଏକ କୁଖ୍ୟାତ ନଗରବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ରାୟଚୌଧୁରୀଙ୍କ ନାମକୁ ଯୋଡ଼ି ଅପବାଦର ଏକ ଧୂମ୍ରାସ ବଳୟ ସୃଷ୍ଟିହେବା କଥା ଶୁଣା ଯାଇଥିଲା ସତ୍ୟ, ତେବେ ତାହା ନିତାନ୍ତ ଅପବାଦ ମାତ୍ର । ଯଦିବା ମିସେସ୍ ରାୟଚୌଧୁରୀ ତାହା ଶୁଣିଥିଲେ, ତେବେ ତା'ର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଆଜି ଏତେଦିନ ପରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବାର କାରଣ ବା କ'ଣ ? ସତରେ କ'ଣ ଅରୁଣ ରାୟଚୌଧୁରୀ ବୁଝି ବୁଝି ପାଣି ପିନ୍ଧନ୍ତି ?

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା, କିତେନରେ ଯେତେବେଳେ ମିସେସ୍ ରାୟଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଦେହ ଜଳୁଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଅରୁଣବୀରୁ ଜୁଇଁରୁମରେ ବସି ପେପର ପଢ଼ୁଥିଲେ । ଏ ମହଲରେ ଦ୍ୱିପ୍ରହରଟାରେ ପ୍ରାୟ କେହି ରୁହନ୍ତିନାହିଁ । ଅଧିକାଂଶ ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀ ଉଭୟେ କାମ କରୁଥିବାରୁ ନିଜ ନିଜ ଧନ୍ଦାରେ ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ତେବେ ସେଦିନ କଲେଜ ଗ୍ରହ ଦାସକ ପାଠ କଣ ଗୋଟାଏ କାରଣରୁ ଲାସପ୍ରେସ୍ ହୋଇଯିବାରୁ ଅସମ୍ଭବରେ ଘରକୁ ଫେରି ରାୟଚୌଧୁରୀ ଅଙ୍କଳକୁ ଖବରକାଗଜ ପଢ଼ୁଥିବାର ଦେଖିଥିଲା । ଏହି ସମୟରେ ତା' ନାକରେ ଗୋଟାଏ କଞ୍ଚ ପୋଡ଼ାଗନ୍ଧ ବାଜିବାରୁ ସେ ପ୍ରଥମେ ନିଜ ଫ୍ଲାଟ୍ ଆଉ ତା'ପରେ ଆଖପାଖର ଫ୍ଲାଟ୍‌ରୁ ତାହାର କାରଣ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲା । ମାତ୍ର କିଛି ଜାଣିନପାରି ଶେଷରେ ଚତୁର୍ଥ ମହଲରେ ଥିବା ନିଜର ସାଙ୍ଗ ତପନ ସିନ୍ଧୁ ପାଖକୁ ଚାଲିଯାଇଥିଲା ।

ଖବର ଜଣାପଡ଼ିଲା ଅପରାଧ ଚାଲିଯାଇଛି । ସେଦିନକେଳେ ପାଣି ଆସିବା ବେଳ । ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଫ୍ଲାଟ୍‌ରେ କିଛି କିଛି କର୍ମ ଚଞ୍ଚଳତା ଦେଖାଦିଏ । ହବାନିହାରକ ଚୁଆଣୀମାନେ ହାତମାରି ଉଠିବସନ୍ତି । ଚାନ୍ଦିନୀମାନଙ୍କ ସହର ଗସ୍ତ ଗପ ଚଳାଇଥିବା ଆୟାମାନେ ଯତର୍କ ହୋଇଯାଆନ୍ତି । ଠିକ୍ ଏହିଭଳି ସମୟରେ ରାୟଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଫ୍ଲାଟ୍‌ରୁ ସ୍ୱରୁଷ କଣ୍ଠର ଏକ ହାଉ ହାଉ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ଉକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଉଠିଲେ । ଅରୁଣ ରାୟଚୌଧୁରୀ ‘ଅକ୍ସିଡେଣ୍ଟ’, ‘ସୁଇସାଇଡ’ ଇତ୍ୟାଦି ଶବ୍ଦମାନ ଉଚ୍ଚାରଣ କରୁ କରୁ ସାଗଳଙ୍କ ଭଳି କରତରେ ଧାଇଁବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ବେର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମହଲରେ ମଧ୍ୟ ପହଞ୍ଚିଗଲା । କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଲୋକ ଜମିଲେ । ଦେଖାଗଲା କଚେନରେ ମିସେସ୍ ରାୟସ୍ୱେୟାର୍ସ୍ ଉନିଚତୁର୍ଥୀଶ ଦରମ ଶରୀରଟା ପଡ଼ିରହୁଛି । ଶୀଘ୍ର ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଖବର ଦିଆଗଲା । ସେ ମଧ୍ୟ ଅନତି ବଳମ୍ବେ ସଫଳା ସ୍ଥଳରେ ପହଞ୍ଚି ମିସେସ୍ ରାୟସ୍ୱେୟାର୍ସ୍‌ଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷାକରି ତାଙ୍କୁ ମୃତବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଦେଲେ । ଅରୁଣବାବୁଙ୍କ ଶୋକସିନ୍ଧୁ ଉଦ୍‌ବେଳ ହୋଇଉଠିଲା ।

ପୁରୁଷର ଶୋକ ବଡ଼ ଶୁଷ୍କ । ତାହାର କର୍କଶ କଣ୍ଠର ଶଳାପ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଏ ଥର ଦୃଢ଼ ଅନାଗତ ଅନ୍ଧାରରେ ଭରିଯାଏ । କନ୍ୟା ନାରୀଟିଏ ହୁଏତ ମନରେ ସୃଷ୍ଟିକରେ କୋଥ ଅଥବା କରୁଣା । ମାତ୍ର ପୁରୁଷର ଶଳାପ ଭରି ଅମଙ୍ଗଳ ମନେହୁଏ । ଶବ ଉଠିଯିବା ପରେ ରାତିଯାଏ ରାୟସ୍ୱେୟାର୍ସ୍‌ଙ୍କ ପାଗଳଭଳି ଉଚ୍ଚ କଣ୍ଠରେ ଶଳାପ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । କେତେବେଳେ ସେ ନିଜ ବାଳକୁ ଟାଣୁଆନ୍ତି ତ କେତେବେଳେ ନିଜର ପିଛାଲୁଗାକୁ ଫର୍ବୁ ଫର୍ବୁ କରି ଚରିପକାଇଥାନ୍ତି । ପୁଣି କେତେବେଳେ ନିଜ ମୁଣ୍ଡକୁ କାନ୍ଥରେ ଡୋ ଡୋ ପିଟିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦିଅନ୍ତି । ପାଖାପାଖି ଦୁଇଦିନକଣ ପଡ଼ୋଶୀ ତାଙ୍କୁ ଜରି ନଥିଲେ, ବୋଧହୁଏ ସେ କଣ୍ଠନାହିଁ କଣ କରିପକାଇଥାନ୍ତେ ।

ଖବର ପାଇ ହୁସେନ୍ ଆସିଥିଲେ ନେପାଳୀ ଦରଓଁ, ଯୋମ୍ ବାହାଦୁରକୁ ସାଥୀରେ ନେଇ । ଆବଶ୍ୟକୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଗଲା ପରେ ସେ ବାହାଦୁରକୁ ସେଇଠି ଗୁଡ଼ି ଇଡ ଆଉ ତା'ର ଆତ୍ମାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଆଗରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବହୁତ କାମ । ପ୍ରଥମ କଥା ବଲ୍‌ମୋଗିଆ ମାନ୍ୟତାକୁ ବଦ୍‌ନାମ ହେବାରୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ । ପୋଲିସ୍ ଥରେ ଲାଗିଲେ, ତା' ଆଉ ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ବର୍ତ୍ତମାନଠାରୁ ସତର୍କ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ହୁସେନ୍ ସାହେବ ପାରିବାର ଲୋକ । କେଉଁଠି କ'ଣ କଲ ମୋଡ଼ିଲେ, ତାହା କେବଳ ସେଇ ଜାଣନ୍ତି, ଆଉ ଜାଣିଥିବେ ତାଙ୍କର ଖୋଦା ଯାହା । ହେବାର ତ ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ଏଇନେ ମଲ ଦେହଟାକୁ ନେଇ ଟଣାଘୋଷଡ଼ା କଲେ ଆଉ କିଅନ୍ତା କଣ ହେବ ? ଗଲ ପୁମତ ଆଉ ଲେଉଟି ଆସିବନାହିଁ ।

ପୋଷ୍ଟମର୍ଟମର ଦରକାର ପଡ଼ିଲାନାହିଁ । ମିସେସ୍ ରାୟସ୍ୱେୟାର୍ସ୍ ଆସ୍ତବ୍ୟ କଲବେଳେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଫ୍ଲାଟ୍‌ରେ ମହଜୁଦ୍ ଥାଇ କଣ କରୁଥିଲେ, ଆତ୍ମା ଆଉ ବେଶ ବା କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲେ, ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ଚିରକାଳ ପାଇଁ ଅନୁଭବିତ ରହିଗଲା । ଶବଦେହ ନେଇ ଯକାର ସମିତର ଗାଡ଼ି କିମୋଟରସମ୍ଭଳ ବାହାରି ଚାଲିଗଲା ପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ମାନ୍ୟତା ଗୁଞ୍ଜରଣ ମଧ୍ୟ ଶାନ୍ତ ହୋଇଆସିଲା ।

ନିଜ ସ୍ଥଳ ଖବରକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖିଥିବା ସତ୍ୟର ଏହି ଭୟାବହ ରୂପ ବେଶକୁ ଏକପ୍ରକାର ପ୍ରବ୍ୟ କରିଦେଇଥିଲା । ହୁସେନ୍ ସାହେବ ସେହିନ ବଡ଼ ଘରରେ ପିଲଟିକୁ

ନିଜ ଫ୍ଲାଟରେ ଡେଇଁଲେ । ବେଶ ତାକୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବା ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ପ୍ରଶ୍ନ । ତାହା ହେଉଛି ‘ମା’ କୋଇ’ ? ସାମାନ୍ୟ ମାତ୍ର ଏଇ ଦୁଇଟି ଶବ୍ଦର ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାରେ ହୃଦେନ୍ଦ୍ର ସାହେବଙ୍କ ପାଦତଳର ମାଟି କମ୍ପିବାକୁ ଅରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ପାହାଡ଼ ଫାଟି ସ୍ଫୁଲ୍ଲବଣାକୁ ଜଳର ଧାର ବହୁଥିବାକୁ ଅରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ମାନବକତାର ସଜ୍ଜବେଶରେ ଇଏ ବୋଧହୁଏ ଏକ ଅଶାନ୍ତ ଅସ୍ତର ପ୍ରଥମ ଅର୍ଦ୍ଧ ।

ହୃଦେନ୍ଦ୍ର ସାହେବ ସେମାନ ଭୁବିହୀନଥିଲେ ନିଜର ଦୈନନ୍ଦିନ ରୁଟିନ୍‌କୁ । ଘୋଡ଼ାମାର୍କା ବୋତଲମାନ ଟେବୁଲ ଉପରେ ସଜଡ଼ାହୋଇ ସେମିତି ଅଧିହୋଇଥିଲେ ପୁଣି ସେମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ସମୟ ହୋଇନଥିଲା । ଦୂର ଚକ୍ରବାଳରେ ଜଳୁଥିବା ଗୋଟିଏ ଦସ୍ ଦସ୍ ନକ୍ସା ଆଡ଼କୁ ହାତଠାରି ଦେଖାଇଦେଇ ହୃଦେନ୍ଦ୍ର ସାହେବ ନେବଳ କହିଥିଲେ—‘ମା’ ଓଇଶାନେ’ । ସେଇଆଡ଼କୁ କିଛିଦୂର ଅନାଇ ରହିବା ପରେ ବେଶ ହୃଦେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କୋଳରେ ଗୋଇପଡ଼ିଥିଲା ।

ଚତୁର୍ଥଦିନ ରାୟଚୌଧୁରୀ ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳିନେଲେ । ଗାଧୋଇପାଧୋଇ ଦାଢ଼କାଟି ଫିଟଫାଟ୍ ବେଶରେ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇଆସିଲେ । ମାନ୍‌ସନ୍‌ର ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କ ଆଖିପାମ୍ପାରେ ନିଜ କାର୍ ତଳାଇ ହୁଏ କରି କୁଆଡ଼େ ବାହାରିଗଲେ । ଯେଉଁମାନେ ମହାନଗରର ପ୍ରକୃତ ସହୃଦ ତଥାପି ପରିଚିତ ହୋଇନଥିଲେ, ସେମାନେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦୂରବର୍ତ୍ତଣର ସମ୍ଭାବ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଦୂରବର୍ତ୍ତଣ ସିନା ପଟିଲନାହିଁ, ପଟିଶାଟିଏ କିନ୍ତୁ ପଟିଲ ।

ରାତିରେ ଯେତେବେଳେ ରାୟଚୌଧୁରୀ ସରକୁ ଫେରିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେ ଏକା ନଥିଲେ । ସାଙ୍ଗରେ ଆଣିଥିଲେ ଜଣେ ଗୋରା, ମୋଟୀ ଭଦ୍ରମହଲାକୁ । ଫ୍ଲାଟରେ ପାଦ ଦେବା ମାତ୍ରେ ସେମାନେ ଧଡ଼ାସ୍ କରି ଦରଜା ବନ୍ଦକରିଦେଲେ । ଜଣାପଡ଼ିଲା ସେଇ ସୁଲାଇନ ପକ୍‌ପକ୍‌ସର ସାବରେ ରାୟଚୌଧୁରୀ ପରିବାରର ସଦସ୍ୟ ହେଲେ । ଗୁଞ୍ଜରଣ ପୁଣି ଉଠିଲା । ମାନ୍‌ସନ୍‌ର ବାସିନ୍ଦାମାନେ ରାୟଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ଟଠ, ପ୍ରବନ୍ଧକ, ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ଆଉ ଅମଣିଷ ବିଶେଷରେ ସମ୍ମୋଦିତ କଲେ । ମାତ୍ର ସେ ସବୁ ପଛରେ । ମୁହଁ ଉପରେ ଟୁଁ ଶରଟିଏ ଉତ୍ତାରଣ କରିବା ଭଳି ଲୋକ କେହି ନଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ବ୍ୟସ୍ତ ନିଜ ଧନ୍ଦାରେ । ରାୟଚୌଧୁରୀ ମଧ୍ୟ ପୁଷ୍ପଭଳି ଆଟାର ଦୋହଲଇ ଠକ୍ ଠକ୍ ଶବ୍ଦରେ କରତର ପ୍ରକର୍ମିତ କରି ନିୟମିତ ଅଫିସ୍ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସବୁ ପୁଷ୍ପଭଳି ଶାନ୍ତ ହୋଇଗଲା ।

ଏକମାତ୍ର ବଦଳି ଯାଇଥିଲେ ହୃଦେନ୍ଦ୍ର ସାହେବ । କଥାକଥାକେ ସେ ଆଉ ଭଡ଼ାଟିଆ ମାନଙ୍କ ସହୃଦ ଶଙ୍ଖା କରିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସୁନଥିଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ ବାରିଆରେ ବସି ଉଦାସ ନେତ୍ରରେ ଦର୍ବଳପୁରୁ ଗୁଞ୍ଜିରହିବା ତାଙ୍କର ଏକ ଅଭ୍ୟାସରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ସେ ହୁଏତ ମଣିଷ ଚରିତ୍ରର ଜଟିଳତାର ଅଳଙ୍କାର ପାଉନଥିଲେ । ସ୍ୱପ୍ନାବସ୍ଥା କଣ ପ୍ରକୃତରେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରେମ କରୁଥିଲେ ? ତା' ହେଲେ ଏମିତି ହେଲ କାହିଁକି ? ଗୋଟିଏ ଭ୍ରାତୃତ୍ୱେ ବିଲେଇ ପିଲଟିଏ ସାଙ୍ଗରେ ରହିଲେ ବି ତା' ପ୍ରତି କେତେ ମାୟା ପଡ଼ିଯାଏ । ଆଉ ପୁଣି ମିତ୍ତେ ସ୍ୱପ୍ନାବସ୍ଥା ତ ତାଙ୍କର ପିଲା ମା' । କୁକୁର କୁଆଟାଏ ହଜିଗଲେ ପିଲାଏ ଯେମିତି ନୂଆ ଗୋଟାଏ ଯୋଗାଡ଼ କରାଣ୍ଡା, ସ୍ୱପ୍ନାବସ୍ଥା ମାତ୍ର ଦିନ ସୁରୁତାରେ ପୁଣି ଗୋଟାଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଧରିଆଣିଲେ । ସେ କଣ ମଣିଷ ନୁହନ୍ତି ?

ଏମିତି ଅନେକ ପ୍ରଶ୍ନ ତାଙ୍କ ମନରେ ଦେଖାଦିଏ ଆଉ ଅନୁଭବିତ ରହିଯାଏ । ମହାନଗରର ସଦା ବିସ୍ମୟ ଆସଫାଲ୍ଟ ଗୁଡ଼ରେ କିନ୍ତୁ ସାମାନ୍ୟ ଆସଫାଲ୍ଟ ଗାରଟିଏ ବି ପଡ଼େନାହିଁ ।

ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ପକାଇ ହୃଦୟେ ସାହେବ ଭାବନ୍ତି, ଗଲବାଲ ତ ଅରେମାତ୍ର ମରେ । ଯେଉଁମାନେ ରହିଯାଆନ୍ତି ସେମାନେ ମରୁଥାଆନ୍ତି ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ।

✓ ମହାନଗର ହେଉଛି ପ୍ରକୃତରେ ଅଗଣିତ ଜୀବନ୍ତ। ଶବର ମଣାଣିଭୁଇଁ ।

ଏହାପରେ ଆଉ ମାତ୍ର ଦୁଇଟି ଦଟଣାର ଉଲ୍ଲେଖକରି ଏ ଗଲର ଉପହାସ କରାଯିବ । ପ୍ରଥମ—ସେଇ ରାତିରୁ ହୃଦୟେ ସାହେବ ମଦ ପୁରୁଷର ଗୁଡ଼ିଦେଇଛନ୍ତି । ଦ୍ୱିତୀୟ—ପ୍ରତି ସଂଧ୍ୟାରେ ଗ୍ରେଟ୍ ବିଥଟିଏ ସପ୍ତମ ମହଲର ଗୋଟିଏ ବାଲ୍‌କୋନରେ ଆସି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଦରବନ୍ଦୁ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଠିଆହୁଏ ।

ଅନେକ ନକ୍ସା ଭିତରୁ କେଉଁ ନକ୍ସାଟିର ସିନ୍ଦୂର ଆଲୋକ ମା'ର କରୁଣାଧାର ହୋଇ ତା' ଶିରରେ ବୁଲିପଡ଼ିବ, ସେଇଆ ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ରାତି ବଢ଼ିଯାଏ ।

ବିଅଟି ଯେମିତି ଠିଆହୋଇଥାଏ ।